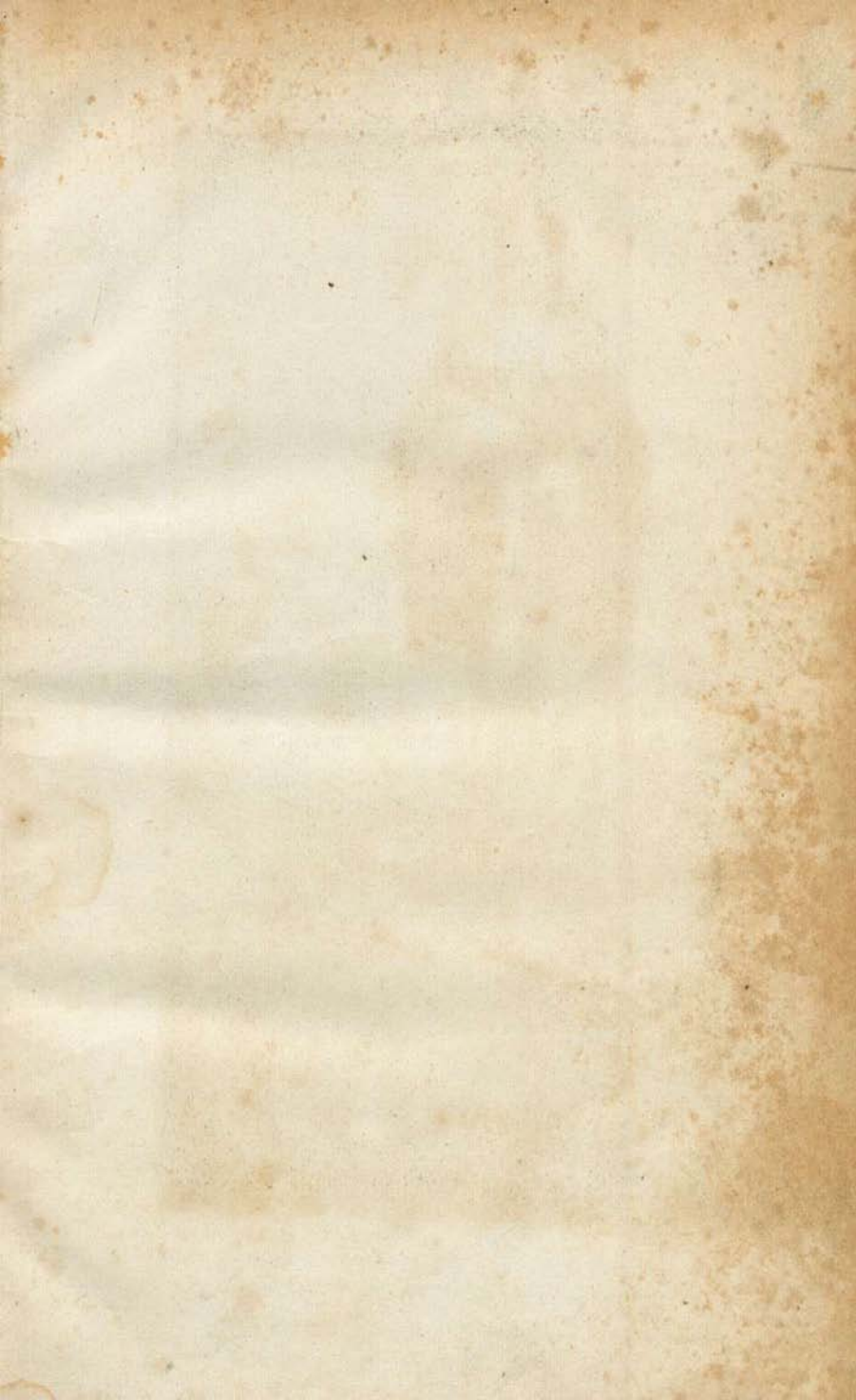

DROBTINCE

ZA

NOVO LĚTO

1852.

UČITELJEM IN UČENCOM, STARIŠEM IN
OTROKOM V PODUK IN KRATEK ČAS.

Na svetlo dal

JOŽEF ROZMAN,

korar stolne Labudske cérkve, in vodja škofijnega semenišča pri
sv. Andreju.

VII. LETO.

Y CHLOYCU.

Natisnul in na prodaj ima Janez Leon.

Poberite kosce (drobtince), ki so ostali, da konca
ne vzamejo.

Joan. 6, 12.

030023824

19265

5 B. b.

KAZALO.

	Stran
Predgovor	VII
Solnigrad keršanstva slavni svetilnik Slovencom	IX

A. PASTIRSKO OGLEDALO DUHOVSKIM BRATOM IZROČENO ZA POKUS IN POPRAVO.

I. Keršanska beseda od božjih potov	3
II. Blagoslovljenje romarjev	14
III. Od telesne reje otrok	20
IV. Od duhovske reje otrok	27
V. Pridiga o drugej novej maši (sekundici)	35
VI. Maria naša ljubezniva mati	43
VII. Blagoslov nove cerkve	50
VIII. Blagoslovje nove monštrance	58
IX. Blagoslovje cerkvenega bandera	64
X. Pridige osnovane za svete nedele celega leta. (Na dalje.)	
16) Perva postna nedela: <i>Od keršanskega posta</i>	68
17) Druga postna nedela: <i>Od skerbi za nebese</i>	72
18) Tretja postna nedela: <i>Od hudobnih jezikov</i>	74
19) Četerta postna nedela: <i>Od velikonočnega sv. obhajila</i>	77
20) Peta postna nedela: <i>Velika nesreča Jezusa zgubiti</i>	80
21) Cvetna nedela: <i>Moliti Jezusa v presvet. rešnem Telesu</i>	82
22) Velika nedela: <i>Od vstajenja</i>	85
23) Perva nedela po veliki noči: <i>Od zakramenta sv. pokore</i>	88
24) Druga nedela po veliki noči: <i>Od keršanskega pastirstva</i>	91
25) Tretja nedela po veliki noči: <i>Od priprave za srečno smert</i>	94
26) Četerta nedela po veliki noči: <i>Od dvojne poti u večnost</i>	96
27) Peta nedela po veliki noči: <i>Moli in delaj!</i>	99
28) Šesta nedela po veliki noči: <i>Od dolžnosti botrov</i>	101

B. OGLEDALO BLAŽENIH MOŽEV, NEKDAJNIM V SPO- MIN, SEDAJNIM V POSNEMO.

I. Matevž Nakar, širski nadškof in velik služavnik božji	107
II. Šimon Klančnik, dohtar sv. pisma in bivši naučitelj bogoslovja v Ljublani	115
III. Rajni Jurj Japel, lepa zvezda slovenskega slovstva	121
IV. Anton Knafelc, pošten kmet Kalobške fare	129
V. Mica Srehot Mastnakova, izgled dekleškega zaderžanja	134
VI. Mica Devpel, izgled keršanske poterpežljivosti	139
VII. Auguštín Šefler, novi mučenik za vero Jezusovo	144

C. PRIGODBE ŽALOSTNE IN VESELE MLADIM IN STARIM V PODUK IN SVAR.

I. Turki na Koroškem	149
II. Gorje lažnjivcu	159
III. Najdeno odrajtaj!	166
IV. Jas sim Gospod tvoj Bog, spoštuj očeta in mater!	170
V. Kupica žganja	172
VI. Mladina varuj se nečistosti!	174
VII. Grešno znanje gotova nesreča	176
VIII. Vedeti svojo posledno uro hi ne bilo sploh dobro	178
IX. V ris hoditi, pa hudega rotiti je nevarno in greh	180
X. Boga se boj in njega podobe v časti imej!	181

D. PRILIKE IN BASNI, ALI ZLATE JAGODE V SREBER- NIH POSODAH.

I. Jelen v gojzdu	185
II. Potok in trata	190
III. Motna mlaka in čista draga	191
IV. Kača in otrok	192
V. Dvoje mladih dreves	193
VI. Mlade posterve	194
VII. Stari škorpjanc in njegovi mladiči	196
VIII. Jagne in magarec	197
IX. Predraga pišala	198
X. Dereč potok in tih studenc	199

E. OGLEDALO ZA ŠOLO IN DOMAČO REJO OTROK.

I. Odperto pismo vsim srenjskim poglavarjem	203
II. Šolarsko blago za nareke in predpise	210

III. Knjiga življenja	213
IV. Zarano začne žgati, komur je kopriva mati	214
V. Janezek in vertnar	216
VI. Pogledjte kaj privada zna!	217
VII. Kratka dogodivščina starega sveta	218
VIII. Od živalstva	224
IX. Od planetov ali premikavnih zvezd	226
X. Od nepremikavnih zvezd	229

F. SLOVENSKA GERLICA.

I. Naj ljubše mestice	235
II. Človek sim	235
III. Keršen sim	236
IV. Ob vernitvi v domovino	237
V. Moje želje	238
VI. Lastavici za slovo	239
VII. Prave sreče dom	241
VIII. Šole ogledalo	243
IX. Deklici k pogrebu prijateljice	244
X. Posledna pot zapelane dekleta	248

G. GLASI ŽALOSTNI IN VESELI IZ KATOLŠKIH MISIIONOV BRATOM IN SESTRAM BRATOVŠINE sv. LEOPOLDA.

Predgovor	251
I. Misionar Marhant	252
II. Janez Dragutin Kornaj, misionar	254
III. Franc Ksaver Kan	255
IV. in V. Franc Jakard, misionar in Tomaž Tien	257
VI. Ignac Delgado, škof; Dominik Henares, škof	259
VII. Peter Dumovlin Borje, misionar	261
VIII. Auguštín Huj, Miklavž Te, in Dominik Dat, vojaci	263
IX. Jakob Nam, Anton Dih, Miha Mi, mučeniki v Tong-Kingu	264
X. Paul Mi, Peter Dvong in Peter Truat	266
XI. Franc Ksav. Mav, Dominik Uj, Tomaž De, Auguštín Moj in Štefan Vinh	268
XII. Paul Koan, mašnik	270
XIII. Janez Gabriel Perbojre, evropski misionar in mučenik v Kini	270

515	1. Odbor...
516	2. Odbor...
517	3. Odbor...
518	4. Odbor...
519	5. Odbor...
520	6. Odbor...
521	7. Odbor...
522	8. Odbor...
523	9. Odbor...
524	10. Odbor...
525	11. Odbor...
526	12. Odbor...
527	13. Odbor...
528	14. Odbor...
529	15. Odbor...
530	16. Odbor...
531	17. Odbor...
532	18. Odbor...
533	19. Odbor...
534	20. Odbor...
535	21. Odbor...
536	22. Odbor...
537	23. Odbor...
538	24. Odbor...
539	25. Odbor...
540	26. Odbor...
541	27. Odbor...
542	28. Odbor...
543	29. Odbor...
544	30. Odbor...
545	31. Odbor...
546	32. Odbor...
547	33. Odbor...
548	34. Odbor...
549	35. Odbor...
550	36. Odbor...
551	37. Odbor...
552	38. Odbor...
553	39. Odbor...
554	40. Odbor...
555	41. Odbor...
556	42. Odbor...
557	43. Odbor...
558	44. Odbor...
559	45. Odbor...
560	46. Odbor...
561	47. Odbor...
562	48. Odbor...
563	49. Odbor...
564	50. Odbor...
565	51. Odbor...
566	52. Odbor...
567	53. Odbor...
568	54. Odbor...
569	55. Odbor...
570	56. Odbor...
571	57. Odbor...
572	58. Odbor...
573	59. Odbor...
574	60. Odbor...
575	61. Odbor...
576	62. Odbor...
577	63. Odbor...
578	64. Odbor...
579	65. Odbor...
580	66. Odbor...
581	67. Odbor...
582	68. Odbor...
583	69. Odbor...
584	70. Odbor...
585	71. Odbor...
586	72. Odbor...
587	73. Odbor...
588	74. Odbor...
589	75. Odbor...
590	76. Odbor...
591	77. Odbor...
592	78. Odbor...
593	79. Odbor...
594	80. Odbor...
595	81. Odbor...
596	82. Odbor...
597	83. Odbor...
598	84. Odbor...
599	85. Odbor...
600	86. Odbor...
601	87. Odbor...
602	88. Odbor...
603	89. Odbor...
604	90. Odbor...
605	91. Odbor...
606	92. Odbor...
607	93. Odbor...
608	94. Odbor...
609	95. Odbor...
610	96. Odbor...
611	97. Odbor...
612	98. Odbor...
613	99. Odbor...
614	100. Odbor...

PREDGOVOR.

Predragi Slovenci! spet se novo leto bliža, spet bi radi po starej navadi srčno Vam vošili; zategadelj so se Drobtlince spet na pot spravile, ter Vam nesejo naš priserčen pozdrav, nesejo pa tudi v svojih sedmerih torbicah ali članekih mnogoverstno blago, ktereга smo nabrali v korist in izobraženje slovenskega naroda. Prijazno Vam ga ponudimo, da si ga odberete, kar Vam po volji je in kolikor ga lahko rabite.

Nadjamo se, da Vam dopadle bodo letošne Drobtlince, in reči si upamo, da kar njih notranjo ceno zadene, se ne vstrašijo nobene svojih prejšnjih šesterih tovaršic; kajti bogato smo jih obdarovali, okinčili in ozalšali, smeli bi reči, kakor nevesto na dan njene poroke: samo to se bojimo, da bi nam natiskar kaj pokazil, kakor se je lansko leto v našo veliko žalost pripetilo. Prosimo pa tudi, verli Slovenci! da nam ne zamerite prehudo, ako med tolikimi in tako zalimi cvetlicami, ktere Vam Drobtlince prinesó, znabiti kakega vražnega pajka vgledate; vsaj veste, da smo daleč proč od tiskarnega kraja, in dasiravno si veliko prizadevamo, Vam vstreči in tiskarne pogrške odstraniti, vonder nam ne izvede vselej, kakor si želimo. Le dobrovoljno jih sprejemite, kedar k Vam pridši na vrata poterakajo, in gostoljubno jih pod streho vzemite; zagotovimo Vam, da mnogo mnogo lépega in novega povédati vejo, in ako jih pridno prebirali bote, Vas ne bo dolgčas zimske večere lomil.

Preteklo leto, brez ovinkov izustimo, domorodci nam niso nič kaj posebno pod pasho segli; mënimo pa, da se v prihodno bolj odre-

zali bodo. Sosebno životopisov nam je treba, in prosimo zlasti duhovne gospode, da bi jih nam poslali blagovolili; ako ravno niso po slovničkih pravilih sestavljeni, nič ne dene, jih že popravili in dodčlali bomo. Pa tud s kakoj lépoj pesmoj se nam močno prikupili bote, in z hvaležnim sercom Vam porečemo: *Bog Vam plati!*

Kar pa poslati mislite, pošljite, ako Vam je mogoč, vsaj do krěsa, ali sem v Šent-Andrež, ali v Celje prečastitemu g. apatu, ali v Čelovec preč. gosp. špiritualu, kamor Vam bolj pri roki bo.

Naše geslo je: Vse v božjo čast, v časno in večno srěčo bližnega, in v povzdigo slovenskega ljudstva! Kdor je enakih misli, naj Amen! prigovori, in nas po svoji moči krepko podpira. Z Bogom!

Pri sv. Andreju v Labudskej dolini.

Jožef Rozman.

SOLNIGRAD

KERŠANSTVA SLAVNI SVETILNIK SLOVENCOM.

Kakor nam na jasnem nebu zvezda zatone, in se od jutra druga zasvetlí, tako se po svetu ljudem in narodom, mestom in kraljestvom godi: ene zginejo in jih ni, druge vstanejo, in njih ime po širokem slovi, kakor *Solnigrad* (Salzburg)*, slovito mesto za Turjaškimi snežniki na Nemškem o bregu bistre Salce.

Oglej, za Slovence prvo zibel keršanstva je silovit Atila vkončal, *Solnigrad*, drugi svetilnik sv. vere za naše kraje je sv. *Rupert* častito postavil, kateri je tudi Slovencom nebeške soli keršanske modrosti prinesil. Spodobi se torej naj vekšega dobrotnika v hvalnem spominu — pa tudi mesto v časti imeti, od kojega je Slovencom časna sreča omike, in luč večnega izveličanja došla.

Slovanski rodovi so v starodavnih časih že pred Kristusovim rojstvom od črnega do Jadranskega morja po Donavi, Muri, Dravi in Savi svoje stanje imeli, kar nam imena starih mest in ljudstev zvedočijo. Mnogotero njih stari pisatelji imenujejo; naj imenitnej so bili *Ilirci* ob Jadranskem morju, koji so se s starimi Rimljani hrabro bojevali, v kratkem pa njim v oblast zapadli. — Po svetem Paulu in Marku, in po njih učencih se je evangelski glas vere Jezusove med te Slovenske narode zaznanil, in lepo je sjanje božje besede jelo po naših krajih že v prvih stolētih zeleniti, s kervjoj svetih mučenikov polito. Keršanske cerkve so vstajale, in perve škofije v Ogleju, v Terstu, v Emoni ali sedajni Ljublani, v Liburnii na Koroškem, v Celi in na Ptujem so slovele. Ali priderli so v petem stoletju kakor hrumeča povodinj divji narodi od severja in izhoda, ter

*) Glej podobo spredeje.

zaterli drago setvo keršanstva. O tem preselovanju narodov so stare mesta Ptuj, Cele, Liburnio in Oglej (leta 412) razsuli, kristjanske srenje razgnali, in pokončali svete vere sad; le po stranskih gorah in skritih kotih so še redki prebivavci zaostali v naših nevsmileno pomandranih deželah.

Ob obćnem preselovanju so došli med drugimi narodi poprej nepoznani Slovenci od spodne Donave v šestem stoletju za Dravo in Savo do Jadranskega morja. Izvolili so si Samona, mogočnega vojvoda (623) kralja, so premagali svoje sosede Bojarje, in so po imenu Gorotani alj Karantanci močno sloveli; pa terdi malikvavci so bili, keršanstvo sovražili in vse pokončali, kar je keršanskega bilo.

Slovence pokristjaniti so poskušali apostolski možje, sv. *Lucio*, sv. *Kolumban* (590), sv. *Amand* in več drugih; pa naj bolje se je sv. *Rupert* obnesil, in našem krajem luč svete vere vnovič prižgal, ter v Solnemgradu svetilnik keršanstva postavil, kateri nam že nad 13 sto let svetli.

Kraljeve rodvine Frankov je apostolski škof *Rupert* iz svoje poprejne Bormačke škofije od hudobnih krivovčercov istiran na Bojarsko prišel, je vojvoda *Teoda*, njegovega sina v keršanski veri podučil, in veliko Bojarjev kerstil. Po tej srečni žetvi Gospodovi se svetoželjn *Rupert*, kraljestvo božjo po vsem svetu razširit, na Donavi, po sedajnem Austrijskem v spodne Panonske kraje v sedajno Vogersko podá sv. evangelj oznanovaje. Objiskal je gredé staro Ptuj in Cele, v kojem mestu je svetemu Maksimilianu prvo cerkvico posvetil, in njega sveto truplo v Lorcak prenesil, kder je sv. mučenik škof bil, ter je po naših krajih sěme božje besede sejal in neizrečeno veliko dobrega storil. Po njem je začelo Slovencom keršanstvo svitati; in po pravici njemu veliko cerkuv po Slovenskem v čast stoji, naj bi tolikega dobrotnika svojega ne pozabili.

Povernivši se v Bojarske kraje si sv. *Rupert* selo za škofijo poišče, in si podertijo starega mesta *Juvavie* poleg reke Salce izvoli, in vojvoda *Teodo* mu celo okolico v last daruje. Postavil je stolno cerkvo svetemu Petru v čast, pozidal samostan, semenišče duhovnih služetov, in je to svoje novo selo Solnigrad (Salzburg) poimenul, kajti je v tistih okrajih mnoge soli v podzemeljskih jamah, katero kuhati mu je vojvoda *Teoda* mnogo pečnic dovolil, da je svoje ljudi z ljubo soljo obilno prevdil; v ov pomén sv. *Rupert* na

svoji podobi *solnjak* v roki ima. *) Krog cerkve in samostana je mlado mesto veselo vstajati jelo, umnosti in učenosti so si ondi vse-lile in s svetimi čednostmi keršanstva družile; pa tudi od ondod po stranskih krajih širale, ter ponovile zemlje obraz tudi po Sloven-skem.

Po svojih apostolskih hojah je sv. mož v *Pongavi*, med gorami blizu Koroške meje zlato rudo najdel, rudnik vstanovil, in poleg rudnika svetemu *Maksimilianu* prvo cerkvico in poleg nje tudi pre-bivališče duhovnikom postavil, koje keršansko stališče je vojvoda Teoda z mnogimi lastinami obdaril; pa ravno to so potlej nevéрни Slovenci iz Gorotana napadli in raznesli. — Bila je žetva velika, pa premalo delavcov; torej se podá sv. Rupert v svojo domovino po-magavcov prosit. Pripeljal je dvanajst duhovnikov in svojo bogo-ljubno sestro *Erintrudo*, kateri je nad Solnogradom ženski samostan postavil, in ji ga v materno oskerb izročil. Vse svoje žive dni se je sv. Rupert v oznanovanju svete vére pretrudil, bližne in dalne kraje prehodil, ter je ravno na veliko nedelo leto 623 po svetem opravi-lu v Solnemgradu med svojimi učenci 80 let star v Gospodu zaspal, kder u veliki cerkvi od svojega truda počiva, poln zaslug, tudi za Slovence velike časti in hvale vreden, kajti je semenišče vtemelil, iz kojega so potleji učitelji k Slovencom prišli.

Gorotanski Slovani, od sovražnih Aharov stiskani so se s keršanskimi Bojarji poprijaznili in jih v pomoč prosili. Gorotanski voj-voda *Borut* je Bojarjem roko podal, in svoja mlaja sina Korasta in vnuka Hotimirja v Solnigrad v keršansko šolo poslal, kder je sv. Virgilj cerkvo vladal, in mlada Slovenska vojvoda kerstil. Po smerti Boruta je njegov sin *Korust* Gorotansko vladal, pa le tri leta, in za njim je Hotimir ali Kotmar vojvodino navzel, pripeljal iz Solnograda dva duhovnika Lupa in Majorana, da sta mu službo božjo obhajala. Po Gorotanu ni bilo cerkuv ne keršanskih učitelov, in Slovenci so sploh malikvali. Svetoželjnj vojvoda Hotimir prosi sv. Virgilja priti v Gorotan sv. evangelj oznanovat; kajti pa on sam ni vtegnul, pošle svojega pomagavca pobožnega škofa *Modesta*, mašnike *Bala*, *Re-ginberta*, *Kocara* in *Latina*, pa diakona *Ekarta*, kojim da oblast cerkve staviti in duhovnike po pravilih svete cerkve posvečevati.

*) Glej podobo spredeej, in povedaj *Zgodni Danici* leta 1851 Nr. 36, stran 149, ki bara, kaj sv. Rupert v roki ima.

Sv. škof Modesti je postavil prvo cerkvo v čast Marii v *Gospej sveti*, blizu sedeža Gorotanskega vojvoda, kterega stol še dan današen na ravnini pod Gospej svetoj stoji, kder je svoje dni Rimljansko mesto Virunum stalo. Vse kraje Gorotana je apostolski mož s svojimi tovarši prehodil, učil in kerševal, pa tudi nove cerkve posvetil; med kojimi je bila sv. Petra v stari Liburnii, in kakor terdijo tudi sv. Jakoba v Belaki, in več drugih, ki so bile sicer borne in maličke, pa za toliko bolj od prvih keršanskih Slovincov obrajtane. Sv. Modest, poln božjega duha in svetih želj vse Slovence v božje kraljestvo pripeljati je okolj leta 770 vmerl. V Gospej sveti se njegov častit grob kaže, in Slovenci svojega apostola, svetnika spodobno časté.

Po smerti Modesta prosi svetoželjn keršanski vojvoda Hotimir zopet sv. Virgilja, naj v Gorotan pride mlade kristjane poterdit in oveselit; Virgilj pa pošle mašnika Latina in več drugih duhovskih pomočnikov keršansko véro po Gorotanu širat. Ali po smerti vojvoda Hotimira so se nevéрни plemenitniki grozovito vzdignili, mašnike ispodili, cerkve poderli in veliko kristjanov pomorili, ki niso hotli v malikvanje poverniti se. Velika žalost je bila po deželi, nobene prave gosposke, ne službe božje. Bog se je vsmilil Slovincov, da so dobili zopet kerš. vojvoda *Baldunha*, kteri je malikvavce vkročal in sveto keršansko véro povzdignil.

Tasilo Bojarski vojvoda mu je z mogočnoj vojskoj v pomoč pritekel, je na Ljurskem polju zgor Špitala za Dravoj puntarske malikvavce kervavo nasekal, in Baldunha na vojvodski prestol posadil. Od te dobe, pravijo, se je vsak nov vojvod na oblastni stol posajen pred vsem poprašal, ali *ima sveto véro*? kakor se še sedaj v kamen vsekano na prestola bere. Ljudstvo namreč je sklenilo le keršanskemu vojvodu pokoršino priseči.

Keršanski vojvoda Baldunh je zopet sv. Virgilja keršanskih učitelov prosil, in prišli so mašniki *Haimo*, *Reginbert* in diakon *Majoran*, potem pa tudi več drugih duhovnikov, kteri so keršansko véro po deželi zopet obudili in malikvanje zmagali. Ravno v tih letih, pravijo, so se tudi v *Blekovcu* pri svetem Rupretu zunej mesta duhovniki vselili, ter po vsih okrajnih učili, in kerstili. So, ki terdijo da je sv. Virgilj še na svoje stare dni v Gorotan prišel, po vsih svojih potih pridigval in kristjane v sveti véri poterdoval. Na potu k domu ga je srečna smert v nebesa preselila (784) za plačilo za

toliko dobrih del, kojih je posebno Gorotanskim Slovencom storil, da jih je veči del pokristjanil.

Tisti čas je *Karl veliki*, mogočen cesar zahodnih krajev Evrope žeslo nosil, si je Bojarsko vojvodino osvojil, Abare in Hune premagal, in si vse dežele po Donavi, Dravi in Savi podvergel. Tudi Slovenci so prišli njemu v oblast, kojim je okrajne kneze oblastnike postavil, Nemce med Slovence zaseli, si kraljestva pozvestit; pa tudi keršanstvo je močno podpiral, da je po vsih njegovih državah prav lepo oživelo. Pošle Solnograškega škofa *Arnona* v Panonsko Slovensko zemljo sveto vero povzdignit, in vse potrebno preskerbet za povečanje katolske cerkve. Bogoljuben Arno, prvi nadškof v Solnemgradu, objiše Panonske in Gorotanske kraje; in povernivši se na svoj sedež odpravi *Teodorika*, svojega pomagavnega škofa, kateri se je v Gospej sveti na mesto rajnega Modesta vsedil, ter je od tod Slovence po Gorotanu in po nekdamem Panonskem do istoka Drave v Donavo učil in kerstil. Teodorik se za to v starih pismih škof Slovanov imenuje, in po pravici, kajti je množine njih v kraljestvo Kristusovo pripeljal.

V tem času se je stari Oglej zopet iz svojih razvalin povzdignil; Oglejski škofi so tudi pošiljali svoje duhovne od juga, kakor Solnograški od severja po naših krajih zberat razkroplene ovčice Kristusove, in nove keršanske srenje verstit. Prepir je vstal med Oglejskoj in Solnograškoj nadškofijo za duhovsko mejo. Oglejani so terdili, da so oni prvi bili, kateri so po teh krajih keršansko cerkvo vtemelili; Solnogračani so djali, da so oni zatreno keršanstvo po Gorotanu oživeli in si duhovsko pravico do tih okrajev zaslužili. To pravdo je cesar Karol veliki v letu 810 ali 811 razsodil, in *Dravo* mejo spoznal, naj bo desna stran Oglejskim patriarhom, leva stran Drave pa Solnograškem nadškofom v oblasti. Tako so Slovenci severni Zadravljani svoje dušne pastirje iz Solnograda dobivali, južni Podravljani pa iz Ogleja.

Po smerti škofa *Teodorika* je poslal Solnograški nadškof *Luipram* Slovencom škofa *Otona*, in z njim sta došla posebno sve-toželjna mašnika *Suarmagal* in *Altfrid* na Slovensko, kateri so pri Gospej sveti stanovali, in po vseh krajih oznanovali božjo kraljestvo. Za Otonom je prišel v Gospo sveto škof *Ožbald*, in on je bil posledni škof v Gospej sveti. Tisti čas je imeniten vojvod *Privina* v spodnih krajih Gorotana, v sedajnjih Štajarjih svojo vojvodino dobil

je v Blatogradu (Mosburgu) gospodaril, in se za keršansko cerkvo veliko prizadel, je nove cerkve pozidal, in duhovnikom prevžitek oskerbel. K njemu je prišel nadškof Luipram in je veliko cerkvi posvetil (843); kakor v Ptujem, v Buzenici in več drugih, katerih sela se pa sedaj ne dajo lahko najti; kajti so od tiste dobe svoje imena premenile.

Nastopil je prestol svetega Ruperta za rajnem Luipramom (859) skerben nadškof *Adalbin*, kateri je za Slovence posebno skerbel, jih objiskal, učil, jim nove cerkve posvetil in duhovske pastirje poslal; pa Gorotanom ni po smerti Ožbalda nobenega škofa v Gospo sveto pomagavca dal, ter je hotel sam svojo če ravno silo široko in dolgo škofijo oskerbeti.

V dneh nadškofa Adalbina sta prišla učena brata sv. *Ciril* in *Metod* iz Cargrada v Moravsko in Panonsko zemljo od Slovenskih knezov naprošena Slovence učiti, ter sta jim pismo in keršansko omiko v domačem jeziku maternem prinesla. Slovenci so se njih nauk močno oveselili, pa Solnograškim škofom vdani ostali, kar jih je med Donavoj in Dravoj prebivalo. Iz Solnograda so dobivali umetne rokodelce, zidarje in tesarje, kateri so jim cerkve in duhovnikom prebivavnice stavili; pa tudi nove škofije so Solnograški nadškofje v potemjih časih vtemelili, skerbni očetje svojih duhovskih otrok.

Sv. Gebhard, Solnograški nadškof je vstanovil novo škofijo na Kerki (1071), zravno samostana svete Heme. Rajni nadškof Eberhard II. rojen v Trušnji na Koroškem, je bil teh krajev poseben dobrotnik. Vtemelil je Sekovsko (1219) in Lavantinsko škofijo (1228), vstavil korarje v Blekovcu in pri sv. Andreju v Labodski dolini, ter jim potreben prevžitik oskerbil. In kdo bi popisal vse dobre dela Solnograških nadškofov za bolnike, za semenišča in šole mladih duhovnov, za cerkve in sela po Koroškem in Štajarskem? Malo boš najdel starih tergov in mest, v kojih bi ne bral Solnograških nadškofov dobrotnikov hvaleno ime. Solnograda nekdanja posvetna oblast je scer minula, pa nja duhovska čast je ostala. Iz Solnograda dobivajo Slovenci trijeh škofij, Kerški, Sekovski in Lavantinski svoje viši pastirje, škofo.

Slovelo je svoje dni Solnograško zlato,*) pa naj dražej Slovencom sveta vera naj bo, katero smo iz Solnograda prijeli. So stari

*) Veliki zlati, Slovencom posebno v spomini.

rodovi svoje očake visoko častili, malikvavci svoje vsrečitele tudi molili, kako bi pozabili kristjani svojih duhovskih očakov in naj vekših dobrotnikov, kateri so našo zemljo s svojim putom in kervjoj porosili, naj bi nam rasil nebeški sad večnega izveličanja? In vendar je rada taka nehvaležnost med nami! Sv. Maksimiliana rojaka domači malokaj obrajšajo, sv. Mohorja in sv. Ruperta sedajni rod malo spozna; le malokdo njih sveto ime ima, ter se najdejo, kojim po volji ni, da so stari prededi iz hvaležnosti jim domače cerkve pozidali in njim v čast posvetili. Sedajni clo v pozemeljsko zatelebani ljudje bi le radi živinske patrone v svojih cerkvih — neznane prav gosposke imena pa imeli, kojih malokdo pozna. Žalosten zvedok je ta, ki nam priča, da živa vera med nami vmira, kakor se nje prvi sveti oznanovavci pozabljajo. In kar še vere med nami živi, se vpira le na posvetne, minlive reči. — Bratje! Slovenci! *jišimo pred vsem nebeško kraljestvo in njega pravico; vse drugo nam bo priverženo. Hvalimo pa tudi slovite moše, očete naše, po kojih je Gospod veliko časti in čudne dela od začetka nad njimi storil. Njih trupla v miru počivajo, in njih ime od roda do roda živi.* (Sir. 44.)

Slomšek.

A.

KRŠČANSKA BENEKA OD BOZJINI
POTOV.

PASTIRSKO OGLEDALO

DUHOVSKIM BRATOM IZROČENO ZA
POKUS IN POPRAVO.

Ovce poslušajo pastirja glas, in gredo za njim, ker
poznajo njegov glas.

Jezus pri sv. Joanu 10, 3.

I.

KERŠANSKA BESEDA OD BOZJIH POTOV.*)

Jezus pravi: Jaz sim dober pastir, in poznam svoje (ovce), in moje mene poznajo. Joan. 10. 14.

OVCE.

Treh reči se moje serce najbolj veseli: *lepe čede* krog skerbnege ovčarja, *poštene hiše* krog pridnega gospodarja, in pa *keršanske občine* ali fare krog svojega dušnega pastirja, kojega rada sluša. Nad takoj čedoj, hišoj in faroj gotovo božjo óko počiva in obiln božji blagoslov je tam domá. Oh naj bi vsak dušni pastir z Jezusom veselo izreči zamogel: „Jaz sim dober pastir itd.

Po navadi nekterih krajev so pa domači fajmoštri in kaplani le po zimi pastirji svojih ovčie; po létu se razletujejo in si hodijo drugih pastirjev iskat. Kakor zapuščena kokla svoje pišeta — kličejo domač pastir mnogo svojih ovčie, ali one po čele neděle in mesence polětnega časa ne slišijo svojega pastirja glas, in tudi ne gredó za njim. Po navadnih božjih potih hodijo, po bližnem cerkvanju krog letajo, ter lahko in pa pogosto volku v kremple pridejo, ki jim sva-tovsko oblačilo razterga in dušo vmori. Oh, koliko dragih Jezusovih ovčie o veliki noči drago oblačilo posvetivne gnade božje zopet obleče, se sveti v svetlobi dopadenja božjega; ali kako dolgo? Dokler na kak bližen božji pot — na kako cerkvanje ne gredó. —

*) Za drugo nedelo po veliki noči.

Iz skerbi za izveličanje vaše vam hočem danes, poprej ko mene in božji hram zapustivši se po navadnih božjih potih razletite, eno povedati, koje še niste slišali:

I. Kako prava božja pot enim v nebesa pomaga;

II. Kako navadno cerkvanje njih veliko v pogubljenje peljá. —
Bodi Jezus ti naš pastir, mi pa tvoje ovčice!

I. PRAVA BOŽJA POT V NEBESA.

Neka skrivna moč goni človeka na ptuje, ispod domače strehe v druge kraje, v romarske cerkve, iz doline na visoke gore iskat svojega pravega doma, kajti vsak človek lahko čuti, da je ptujec na tem svetu, in le pri svojem Bogu domá. To resnico nam pričajo romarjev velike rajde, ki zapustivši svojo domačijo, nosivši beršnjo (popotnico) na svojih ramah, palico v rokah gredo terkat na vrata vsmilenja božjega. In kde najdejo Očeta dobrega? — Oni, ki so dobrega serca, povsodej; oni pa, ki so hudobnega serca, nekder. »Verjemi mi, je djál Jezus Samarianki, da pride ura, ko ne bote ne na gori, ne v Jeruzalemu molili Očeta. Pride ura, in je že zdaj, ko bodo, kateri prav molijo, Očeta molili v duhu in v resnici; in takih molcev Oče želi. Bog je duh, in kateri ga molijo, ga imajo v duhu in v resnici moliti.« Joan. 4, 21 — 24. — Pokaj pa kristjani na božje pote hodijo? Eni iz dobrega izveličanskega — drugi pa tudi iz pregrešniga namëna. Kakor človek, takova tudi njegova pot.

1. Pravovern kristjan se včasih na božjo pot poda, *se svojih preposvetnih, vsakdanjih misl otresit*, se iznebit domačih skerbi, ki mu ko težek kamen dni in noči na sercu ležé, ga v pobožnosti mudijo, in mu ne dajo po cële dni enega Očenaša v duhu in v resnici prav izmoliti. V ptujih krajeh ogleduje popotnik rodovitno polje in vinske gore, čedno stanovje, lépe cerkve in srečne ljudi, ter hvali dobrega Boga, ki ljudem toliko dobrega da. — Romar pa tud v terde kraje pride, vidika menite puščave, gleda kako težko si ljudje svoj kruh služijo, se poverne veliko bolj zadovoljn na svoj dom, in je svojega stana vesel, ter hvali Boga za to, kar mu Bog da. Takim romarjem je božja pot steza v nebesa.

2. Pravoverni kristjani gredo na božjo pot, *naj bi v družbi pobožne tovaršije lohkeje in bolj priserëno molili*. — Lépo pobožno se vzdignejo romarji iz svoje domačije. Kakor svoje dni star Tobija svojega sina — blagoslovijo domač duhovski pastir duhovske otroke na božjo pot,

jih angelu varhu priporočivši. *) V svetem pětju in v serčnih molitvah gredo za podoboj križanega Jezusa, tovarš tovarša — tovaršica podpira tovaršico v zveličanskih opravilih; in naj bo serce še tako merzlo in mervto, vnema se za božjo čast, in za izveličanje svoje. Pervo ko romarsko cerkvo vgladajo, na kolena padejo; sveti žarki pobožnosti oživljajo romarjev serca. Videti v romarski cerkvi toliko jezerov ljudi iz mnogih krajev, jih slišati v mnogoterih jezikih moliti, Bogu in Marii hvalo prepëvati, gledati zbrane otroke enega Očeta, kako se jim solze duhovskega veselja po licih vdirajo — kamen bi moral se omehčiti za svete božje reči. — Čuti kako ljubeznivo jemlejo od svetega kraja slovó, se povernivši v svoje kraje vsi mirni in oveseleni, kdo bi ne želel ravno te sreče zavžiti, ki se pravim romarjem toliko obilno deli? Oh, le pridite in pogledjte, kaj se na pravem božjem potu godi, in okusili bote božjega pota sveto moč, občutili čeznaravsko sladkost očitnega občestva svetnikov, ki se popotnikom razodeva.

3. Pravovérni kristjani se podajo na božjo pot *se prav spokoriti in zakramenta sv. pokore in presvetega réšnega Tělesa bolj vrédno sprijeti*. Po dolgem potu brez navadnih skerbi svojo včst bolj lahko izprašajo, in svoje grěhe bolj gorečo objokajo. Skoz mnoge molitve in premišlevanje se k božji mizi bolj zvčsto pripravijo, dokler doma posvetne skerbi človeka tako rade raztresajo in mudé. Mehko je na božjem potu mnogega grešnika serce za sveto pokoro, ki je bilo lěta in lěta za pobolšanje terdo ko kamen. — Na božjem potu se ložej za storjene pregrěhe zaslužene kazni poplašajo in poslužijo, kakor domá. Marsktera duša bi rada več molila, pa doma ne vtegne — bi se rada postila, pa se domačih sramuje, bi si rada kako pokoro nakladala, pa se svojih ljudi boji. Poda se torej v ptuje kraje, med neznane ljudi, le za potrebo jé in pije, daruje Bogu svoje težave, vročino in mraz, posnema križev pot Jezusa svojega odrěšenika, sklepe svoje terplenje z njegovim terplenjem, si tak svoj božji pot posveti, in dober sad pokore prinese. — Takim je božja pot steza v nebesa.

4. Vérni kristjani gredo na božjo pot *obiskat in počastit svete kraje*, koje si je vsmilen Bog posebno izvolil k našemu posvečenju in izveličanju, našo včro oživěti, poterediti upanje, in vneti pravo keršansko ljubézen. Tak kraj je v starem zakonu bila gora Sinaj, na koji si je Bog izvolil Mojzesu prikazati se, in svojemu ljudstvu

*) Pogledj zadej: Blagoslovljenje romarjev.

zapovedi dati. Tako si je goro Sion, in potem Morio izvolil vstališče svojega vidnega tempelna, v kojem je hotel česčen in molen biti. V novem zakonu je sicer ura prišla, da ne molimo Boga samo v Jeruzalemu in na gori Garicim, ampak v duhu in v resnici povsodi, vendar so nam pozemljencom nekateri kraji posebno sveti in častitlivi, ne kakor bi se nam Bog na takih krajih bolj lahko prikazal, ampak kder se mi bolj lahko k Bogu povzdignemo premišlovaje veliko vsmilenje božje, kojega je Bog na prošnjo Marie in svetnikov ljudem na tem ali unem kraju skazal. Saj se je tudi Jezus na goro molit podal, je vzel trije svojih apostolov na goro Tabor, na kateri se jim je v svojem nebeškem veličastvu pokazal, jih je peljal na oljsko goro, na koji se je k smerti pripravljaj, in se pred njimi k svojemu nebeškemu Očetu povzdignil.

Svete mesta *Nacaret, Betlehem in Jeruzalem*, kder je bil Jezus rojen, je učil, čudeže delal, terpel in vmerl, so kristjani od nekda visoko poštovali, so jih radi objiskovali, objokovali svoje pregrehe in hvalili toliko dobrega, toliko vsmilenega Boga, kakor sv. Jeronim priča pisaje: „Iz vsih dežel sveta hitijo na te mesta kristjani, ter nam pokažejo mnogoterih čednost izgled.“ — Tudi v Rim, v poglavitno mesto katoličanstva, na pokopališča prvih apostolov sv. Petra in Pavla in veliko jezerov mučenikov in mučenk, ki so prelili za sveto vero svojo kerv, so verni od nekda na božjo pot hodili, kar je tudi sv. Ivan Krizostom poželjel, rekoč: „Rad bi na tistih krajih videl železje, gledal ječe in občudoval može za poželjenja Kristusovega del. Naj bi ne imel duhovskih skerbi, ter bi imel zdravo, krepko telo, ne odrekel bi se temu božjemu potu.“ Enako se veseli tudi med nami mnoga duša čelo leto tistega dneva, da popotnico svojo zadene, palico v roke vzeme, se nekoliko dni od svojih posloví, ter gre na *sveto Goro*, na *svete Višarje*, v *Mario Cel*, ali v kak drug izvoljen romarski kraj, Bogu opraviti svojo obljubo, in svoje serce oveselit. In kedar srečno svoje želje dopolni, ima za čelo leto domačim dosti lèpega praviti od dalnih krajev, čednih cerkuy, in bogaboječih ljudi. — Kdo bi ne privošil pridnim kristjanom tega nedolžnega veselja, kojega v Gospodu vživajo?

5. Verni kristjani v mnogoterih težavah, z križami in nadlogami obdani, gredo na božjo pot *si potrebne milosti in pomoči izprosit* na takih krajih, na kojih je dober Bog na prošnjo Marie in drugih svetnikov svojem vernim že tolikokrat in pa tako čudoma pomagal, in

ovi kraj v očitno zgodišče vsemogočne milosti božje posvetil. — Tako je poslal prerok Elizej Naamana, naj se v potoku Jordanu svojih krast vmije. Tako je vkazal Jezus sleporojenemu u vodotok Siloe, da se je vmil, in je veselo spregledal. Srčena sta bila, ki sta vbogala in svojo božjo pot obhodila. Ali se v novem zakonu ne godí ravno taka? Nam ne pričajo cerkvene zgodbe enakih čudežev — oblagodarjenih cerkuv? — Bog je scer povsodi pričjoč, pa mi nismo povsodi enako pobožni in pripravljeni božje dobrote vrédno prijeti. Bog je povsodi enako vsemogočen in vsmlen, pa Bog svoje milosti in dobrote delí kdaj in pa kder on sam hoče, ter si kraj, čas in uro sam izvoli, vslišati naše prošnje, ne po naši, marveč po svoji sveti, nam gostokrat nezapopadlivi volji. Saj tudi *toplice* le v posebnih, večidel skrivnih krajih izvirajo bolnikom v ozdravilno pomoč, in tudi betežniki radi v toplice potujejo, naj si ravno doma dobre studence in zdravo, čerstvo vodo imajo. — Prelépo od tega sv. Auguštín uči: „Bog je scer povsodi, in on, ki je vse stvaril, se v nobenem kraju vjeti ali pozapreti ne da. Ali kdo zapopade misel Gospodovo, zakaj se na nekterih krajih taki čudeži godijo, na drugih pa ne? — Kakor po besedah apostola Pavla nimajo vsi svetniki dara čudodélnih ozdráv, in ne vsi dara razsoje duhov; ravno tako tudi Bog ni hotel, da bi se na vsih pokopališčih *) svetnikov taki čudeži godili, kajti Bog vsakemu kaj posebnega dodeli, kakor On hoče.“

Pravovérni kristjani *ne hodijo na božjo pot h kaki podobi križanega Jezusa, Marie ali svetnikov*, kakor da bi podoba lesena ali pa na platno izobrazena kako božjo moč sama v sebi imela, ali pa kako božje bitje bila, ali kakor da bi nas kaka čudodelna podoba vslišati in nam sama pomagati zamogla. Pravoverni kristjani ne stavijo svojega upanja v les, ne v podoben pert kakor svoje dni malikvavci. Po nauku svete katolíške cerkve gre čast, koju svetim podobam skažemo, tistim, kojih podobe so. **) Pravoverni kristjani pa nektire

*) Vsaka posvečena cerkev je prav za prav pokopališče onih svetnikov, kojih sveti ostanki v altarju zazidani počivajo.

**) Ko so na povelje cesarja Jožefa II. romarske cerkve pozaperli, so podobo Matere božje na svetih Višarjih iz gore v Žabnico v farno cerkev prenesli. Romarji so pa neprenehama na svete Višarje (na goro) hodili, dokler niso podobe Matere božje zanesli na poprejni kraj. Kedar

svete podobe za to posebno časté in pred njimi svoje prošnje izlívajo, ker so jim čudovite podobe vidna priča prijetih milost in božjih dobrot, katerih niso podobe ljudem podélile, ampak vèrni so jih prijeli, po prošnjah Marie in božjih svetnikov vslišani, ki so pred onimi podobami z pravim zaupanjem prosili. Ti živ spomin toliko vslišanih kristjanov in toliko prijetih čudovitnih dobrot nektore svete podobe vérnim sosebno častitlive stori, v njihovem sercu posebno zaupanje obudi, in jih vabi na tak romarski kraj v svojih težavah pomoči prosit. — Ne hodite torej na božje pote kakor da bi ena podoba križanega Jezusa, Marie ali svetnikov sama na sebi boljša in bolj mogočna od druge bila — ne iz slabe vére, kakor bi si kdo skoz same božje pote nebesa zaslužil, naj bi za drugo še tako krivično in hudobno živel, ampak iti na božjo pot svojo vsakdanjo pobožnost oživet, za svoje pregrehe zadostovat, se prav pokorit in poboljšat, pa tudi za dušo in tělo potrebnih pomoči izprosit, se reče božjo pot prav po keršansko opraviti. Takih božjih potov so nebesa vsele, take sveta mati kat. cerkev hvali, in vam jih jas iz serca blagovolim. — Ali so pa vaši navadni božji poti po bližnjih krajih tudi taki? Ali se sveta véra po naših krajih tiste nedele in praznike lépše oživí, kedar po cerkvanju krog greste? Ali ste kaj bolj vslišani vi, ki po lépih nedélah od cerkve do cerkve létate? — Jeli kaj prave, čiste keršanske ljubezni med takimi mladenči in deklicami najdete, ki radi po domačih božjih potih hodijo? — Pride kaj manj grešnikov iz vašega cerkvanja nazaj, kakor jih je na vaše bližnje božje pote šlo? — Poslušajte, naj vam tudi to žalostno godovnico pokažem!

II. PREGRÉŠNO CERKVANJE, GLADKA POT V PEKEL.

Sv. Eduard, angleški kralj, se je bil svoje dni zaobljubil v Rim na božjo pot, pokopališče svetih apostolov Petra in Pavla obiskat. Modri svetvavci so pa djali: „O kralj! pot do Rima je silo dalna; hitro nazaj priti ne bo mogoče, in lahko se v tem času domá kaka nesrèča zgodi. Ostani rajši domá, moli, opravljaj dobre dēla in bo dovolj.“

so pri svetem križu nad Černečami na pol pozidano cerkvo na Makočnikovem hribu požgali in zidovje razsuli, so britko martro v Doberno ves odnesli. Ali vérni niso za martroj v Dobernoves-temveč so le na golo goro k svetemu križu tako dolgo molit hodili, dokler so lépo romarsko cerkvo zopet pozidali. ki je bila 11. maja 1851 posvečena.

Kralj vboga, pa se vender boji Bogu zaměriti se, če ne opravi božjega pota, kakor je obljubil. „Ako se božje zaměre bojiš, mu pravijo njegovi svetvavci, piši svetemu očetu papežu, in kar tebi odgovorijo, stori.“ Kralj je pisal in od papeža Leona IX. ti lep odgovor dobil: „Ljubi kralj! Bog je povsodi; povsodi ga lahko moliš; tebi je pa potreba, da si v svojem kraljestvu pričjoč. Odvežem te storjene obljube; in kar si duarjev za pot naměnil, vbogajime daj.“ — Ravno ti nauk najviši naměstnika Kristusovega na zemlji se mora, preljubi, tudi vam priporočiti.

1. *Vi pošteni prejpustavljeni!* vas je doma potreba. Ne bilo bi prav, da bi vi po navadnih božjih potih hodili, vaši otroci, hlapci in dekle bi pa brez vse skerbí doma potrebno dēlo mudili, vam škodo dēlali in brez straha grěšili. Tako bi bili grěhi vaše družine tudi vam grěhi, vaša božja pot vam ne steza v nebesa, marveč široka cesta v pekel. „Kdor za svoje, zlasti pa za domače ne skerbí, veli sv. Pavl, je vėro zatajil, in je hujši od nevěrnika.“ I. Tim. 5, 8.

2. *Vi podložni sini in hčere, hlapci in dekle,* vi na božjo pot brez grěha ne morete, dokler vam vaši prejpustavljeni stariši, gospodarji in gospodinje ne dovolijo; brez njih volje tudi vaša zaoljuba na božjo pot kaj ne veljá. Ako se vi očetu ali materi vkradete, gospodarju ali gospodinji posilom na božjo pot vhajate, je vaša pot le pregrěšna cesta v pogubljenje. „Veliko boljši je pokoršina, kakor tih noroglavcov (ki brez pameti po cerkvanju lėtajo) darovi, koji ne vedó, kaj hudega storijo.“ Pridgar. 4, 17.

3. *Vi slabo v keršanskem nauku podučeni kristjani,* vam bo veliko lepši in bolj izveličanski dobiček poslušati v domači cerkvi keršanske nauke, kakor po bližnih božjih potih v stisko hoditi, ali pa zunaj cerkve postajati, in božje besėde ne slišati. Sv. Duh pravi: „Kedar v božjo hišo greš, varuj svojo nogo in se približaj, da boš slišal (božjo besedo). Pridgar 4, 17. Pregrěšna zamuda je domačo cerkvo prazno puščati, po božjih potih pa za velike gneče del ne slišati besėde božje. — Veliko jih po lētu vsako nedēlo na kako božjo pot gre, pa ne vė, koliko dēlov sveta maša ima, clo deset božjih zapoved in pet cerkvenih ne zna. Od kodi pride, da po nekterih krajih ljudi tako po malem keršanskega nauka znajo? — Po zimi lahko k keršanskemu nauku ne morejo, po lētu pa po božjih potih hodijo, tako v pregrěšni nevednosti živé in vmerjejo. Ali bo take božji pot izveličal? Nevednost v božjem nauku stori, da se

toliko duš pogubi. Takim božja pot v nebesa ne pomaga. „Slepci so, in pa slepce vodijo; če pa slepec slepca vodi, obá v jamo padeta.“ Mat. 15, 14.

4. *Vam keršanskim farmanom*, možem in ženam, fantom in dekletom ni dobro prepogosto po božjih potih hoditi, pri domači službi božji pa ne biti, pri kateri se za vas nekervava daritva svete maše obhaja, in razlaga beseda božja. Vstarih časih je sveta cerkev tiste očitno pokorila, ktirih ni po tri nedele ali praznike v domači fari pri svetem opraviu bilo. Sv. Tridentinski sbor gorečo želi, naj bi farmani v nedelo in praznik s svojim pastirjem združeni službo božjo opravljali, in zapoveduje dušnim pastirjem vërne opominati k domači službi božji hoditi, ter je posebno zaterdil, da ni nihče izgovorjen od dolžnosti v svoji fari božjo besedo poslušati, če ni nobenega pametnega zaderžka (Seja 24, 4.) To se spodobi in je prav. Kaj bi rekli od nehvaležnih otrók, koji mizo svojih starišev zapustivši po soseski jestve iščejo? Nehvaležni, praznoumni otroci so, porečete. Taki ste tudi vi, kojih zavoljo navadnih potov po cële nedele v domačo cerkev ni. Kaj hoče biti iz razvajenih ovčie, ktire zapustivši svojo čedo, se ločivši svojega pastirja po stranskih pašah lëtajo, in krog jiščejo, kar doma imajo? Lehko se hude bolezni nalezejo, v velike nevarščine naleté, in dereč volk jih razterga. Njim se dopolnijo besede pobožnega Tomaža Kempčana: „Bolezen malokoga poboljša; tako se tudi malokdaj posvetijo, ki radi po božjih potih hodijo.“

5. Kaj se mora pa vam od vaših božjih potov povedati, vi razujzdani grěšniki, razpuščene grěšnice, koje ne vodi božji duh, ampak nečisti duh Asmodej na cerkvanje in božje pote, ktirih ne spremljajo angelci božji, marveč peklenski pomagavci na cerkvanje, ki ne prašate, kde je bolj sveto, ampak kde je bolj lušno — ne iščete dobrih pridgarjev, marveč kratkočasnih godcov — ne spovednice, timveč plešišča. Oh, vam so vaši božji poti gladka cesta v pogubljenje! — Marskteri prešestnik se doma svoje žene bojí, torej napreže in pelja svojo nesramnico na božjo pot, da se Bogu vsmili! Marsktera prešestnica svojega moža z božjim potom slepi, naj bi njenega razujzdanega djanja ne zasledil. Pa vse to se le slabo zakrije; nesramnost hitro sonce obsije.

Kolikokrat malopriden sin svoje stariše okrade, da svojo rado po cerkvanju peljá. Hlapec in dekla, koja doma skupej ne moreta, se

lažnivo na božjo pot odpravita, da brez straha dělata, kar je povedati gerdó. Oh, vi lažnivi goljufi in nevsmileni vbijavci svete čistosti in poštenega zadržanja, kdo vas je na take božje pote hoditi učil? Na dalne božje pote iti take grozi, le pri okoljnih cerkvah, kjer se po letu gorske neděle obhajajo, je takih peklenskih romarjev groza — pohujšanja sila — in toliko žaljenja božjega, da bi se nekteri kraji že zdavno pogreznili bili, če bi ne bilo vsmilenje božje tako veliko.

Danes je lépa neděla v —. Po dve uri sveto opravilo pred poldně terpi, celo večerko so pa pivnice polne možkih in ženskih, na večer pa poti in ceste pijancom prevozke. Ali se tako sveta neděla, Gospodov dan posvečuje? — „Sovražim in zamečujem (take) godove vaše, pravi gospod Bog po preroki Amozu, 5, 21; meni merzí na ovake vaše zberališča.“ — Drugo nedělo je na Gori lépa procesja in slovesno opravilo. Hitro mine dopoldanska služba božja, ali popoldanskega razsajanja, tepenja in klanja tam pa tam konca dočakati ni; do terde noči, do belega dne hudoben nepokoj terpi. Ali se pravi to Bogu veselo nedělo obhajati? Nad takimi shodi se Bog po preroku Izaiu 1, 13–14 potoži, rekoč: „Vaše mlade neděle in vaše godove sovraži moja duša; meni so nadležni postali; naveličal sim se tajiste terpeti. — Mlade neděle in druge godove ne terpim; vse to ni drugega kakor hudobija in postopanje; hudobne so vaše zberališča.“ — Tretjo nedělo je cerkvanje (žegnanje) v P. — Lepo v procesji godci godejo, glasno se v cerkvi moli in póje; ali gerdo gerdo se zunaj cerkve po poldne grěši. Po tabernah (kerčmah) se pije in raja, k domu gredé pa čistost prodaja in po noči strašno grěši. Povějte, ljube duše, komu tako cerkvanje hasne? Nekterim lakomnim kerčmarjem ali likehom, kojim je za kervav dnar vse naprodaj, kakor Judežu Iškarjotu, ki je za trideset srebernikov tudi nedolžno kerv izdal. Recite, pravični kristjani, kdo je vesel tacega opravila? Le peklenski sovražnik se veseli, kojemu se veliko bolj služi ko Bogu, ter se ravno na takem cerkvanju naj več duš zapeljá in pogubi. — Pošten in pameten zjutraj mož vstane, gre na bližen shod, in pride ves izdefan in pijan na večer domu. Koliko mladenčev gre zdravih in veselih od doma v sosesko na lépo nedělo, zvečer se prikradejo vsi raztergani in kervavi pod domačo streho, ali pa na pol mrtvih prineso. Oh, koliko bělih lilij, nedolžnih devic se je o lepem jutru na tako cerkvanje podalo, ki so

prišle potem vse zapeljane in nesrečne ponoči domu. Take božje pote so svoje dni hajdi ali malikvavci imeli, ki so svoje malike s plesom, s pijančevanjem in z nesramnim, nečistim djanjem častili. Jeli bomo kristjani mi z malikovci jarm vlekli? Taka božja pot je široka cesta v pogubljenje; in žalibog, da jih je toliko, ki po njej hodijo! Oh, kako bodo taki pred naj svetejšem in pravičnem Bogom obstali? Kako bodo stariši in prejšpostavljeni odgovor dali, ki svojim podložnim take nesrečne pote po pregrešnem cerkvanju dovolé? — Kaj bo pa za nas duhovske pastirje, kateri vse to pregrešno djanje po takih shodih vidimo, njih žalostne nastopke čujemo, pa takih božjih potov ne prepovemo, kder ljubi Bog le en sam altar, peklenški sovražnik pa po dva, po tri in še po več altarjev ima? Oh, mi preradi molčimo, hudobo terpimo in se ptujih gréhov deležni storimo, kojih se ravno ob svetih praznikih, na takih shodih naj več zgodi. Dopolnilo se bo tudi nam, kar pravičen Bog po preroku Malahiu 2, 2 — žuga, rekoč: „Ako si ne bote hotli k sercu vzeti, da bi dali mojemu imenu čast, pravi Gospod vojskinih trum, tako bom vboštvo med vas poslal in vaše blagoslove (žegne) preklel; dro preklel jih bom, ker si niste k sercu vzeli. Poglej, jaz vam bom vaš zaslužek tje vergel, in vam v obraz bom blato vaših godov zalučal, in bo nad vami ostalo; in bote vedéli, da sim vam vkažal to povedati, pravi Gospod vojskinih trum.“ — Prelépo vas torej prosim, preljube moje ovčice, od Jezusa drago kuplene in moji skerbi izročene, ne zamérite mi, da sim vam danes ovo povedal, in si nekoliko saj žalostno serce ohladil.

Pa kaj pomaga moja beseda! Veter njo bo odnesil, in lahko že danes popoldné moje govorjenje pozableno. — Oh neskončno vsmilen, vsemogočni Bog, ki človeške serca vladaš kakor vodo v potokih, posveti keršanskim romarjem serce, in jim božjo pot ravno tak v izveličansko pokoro oberni, kakor Marii Egipčanki, veliki spokornici.

Maria v Egiptu rojena je vsa mlada zoper voljo svojih starišev v veliko město Alexandrio šla, in je zlo razujzdano živela. Vidila je en dan ljudi na morje hiteti, in jih je vprašala kamo gredo. Slišati da na božjo pot v Jeruzalem potujejo god povišanja svetega križa obhajati, se tudi z njimi podá; pa v barki toliko pregrešno živi, da

se je po preobrnitvi sama čudila, da ni za nje del barka vtonila. Srečno dojde v Jeruzalem, pa tudi v tem svetem mestu po svoji navadi hudobno živi. Na dan povišanja zvetega križa se Maria v cerkev napravi, ali na cerkvenem pragu njo čudna, nevidna moč poderži, in njej ne da v cerkvo jiti. Zdaj se grešnici oči odprejo; ona spozna, da ji njeni gréhi branijo svet križ viditi in častiti, na kojem je Jezus vmerl. Sveta groza njo obide; na glas se razjoka, in vglada podobo Marie device, h koji se oberne in njo prosi, rekoč: „O Maria, sveta devica in mati Sina božjega, vém da ne moreš do mene, ostudne gréšnice, dopadenja imeti; pa vender vsmilena mati, pribežališče gréšnikov, vsmili se me! Sprosi mi gnado viditi križ tvojega ljubega Sina, in vse svoje žive dni obljudim v pokori živeti.“ — Ko je to poprosila in resnično obljudo storila, je celo lahko v cerkvo šla, počastila svet križ, je obžalovala svoje gréhe in sklenila svoje življenje poboljšati.

Po storjeni pobožnosti se zopet pred podobo Marie podá, rekoč: „Mati mojega Izveličarja! s tvojo pomočjo hočem dopolniti, kar sim Jezusu obljudila. Razodeni mi voljo božjo, kaj naj storim in kamo se naj obernem, da se prav spokorim.“ Glas je čula, naj čez potok Jordan gre, in bo pokoj najšla. Vbogala je, in v ostri pokori živela. Veliko skušnjav je v začetku terpela, pa je jokaje molila, storjene obljudbe Jezusu in Marii ponovljala, je srečno premagala in se zdaj svetnica v nebesih veseli.

Oh, da bi tudi vaša božja pot enako izveličanska bila, vas ravno tako premenila in resnično poboljšala! — V to vam za popotnico tri potrebne reči priporočim:

1. *Dober, pravičen namén.* Ne za kratek čas, ne na posvetno dobro voljo, ali pa v pregréšno priložnost, ampak Bogu lépše služiti, se bolj spokoriti in poboljšati naj bo vaša sveta misel, kedar se na božjo pot odpravite.

2. *Stan posvečjoče gnade božje,* ali saj serčne želje se prav vredno ispovedati in resnično z Bogom spraviti. Spoved na božjo pot odlagati in se na spoved v romarski cerkvi zanašati, varno ni. Kdor se terdovraten grešnik na božjo pot podá, po navadi še večí grešnik domu pride.* Molitev pravičnega oblake predere, le spo-

*) V letu 1450 se je imeniten Celjski knez, ki je bil bogat in mogočen, pa razujzdano živel in slabo slovel, v devetdesetem letu svoje sta-

korjenega serca Bog ne zaverže; božji poti terdovratnih so Bogu gnusoba. Poprej se torej vredno ispovejte, Jezusa za prvega tovarša prejmite, da bo vaša božja pot srečna, in vesela steza v nebesa.

3. *Pošteno, bogabojéčo tovaršijo.* „S pobožnimi bote pobožni, z hudobnimi pa tudi na božjem potu hudobni.“ Psalm 17, 27. Pogledajte žerjave, ki v ptuje kraje leté: le enkrat grejo na léto — imajo svojega vojvoda, in v lépi versti za njim hité. Tako modro, pametno in po keršansko tudi vi hodite, ako le na božjo pot enkrat na léto iti željite. — Nikdar pa ne pozabimo, da je célo našo življenje naj imenitnejša božja pot v nebeški Jeruzalem, na sveto goro Sion, kder bo en hlev in en pastir Jezus Kristus, ki bodi hvalen vékomaj. Amen.

III.

BLAGOSLOVLJENJE ROMARJEV. *)

1.) *Pri njih odhodu.*

Kakor stari cerkveni zakoni vелеvajo, bi imeli vsi, ki kamo na božjo pot, sosebno na daleke kraje grejo, pred odhodom svojega škofa ali fajmoštra naprositi, da bi jim kako odperto priporočívno pismo dali. Potem, ko toto pismo prejmejo in za pot potrebno vse pripravijo, se imajo spovedati, sv. mašo, pri ktorej se za romarje poseben spomin stori, pobožno slišati in sv. réšnje télo prijeti. Po dokončanej sv. maši romarji vsi pred mašnika pokleknejo, in on nad njimi slédeče molitve moli:

rosti na božjo pot v Rim podál. Mislili so, da se bo starec na kraju groba na tem božjem potu vredno spokoril in prav poboljšal. Ali ni bila pri njem taka. Keđar pride iz božjega pota domu, se v svoje stare pregrehe poverne; njegova spoved, ktiro je v Rimu opravil, in vsa njegova božja pot je bila prazna, brez vsega prida. — Nespokorjenega, terdovratnega serca božja pot ni izveličala in ga ne bo.

*) Po spričbi cerkvene dogodivščine so božji poti že od starodavnih časov v katolíškej cerkvi v navadi in ljudstvo je na nje tako navezano, da bi duhovnika, ki bi jih odpraviti ali zatreti hotel, krivover-

Predpèvek: Na pot mira in izveličanja naj vas pelje vsega-
močni in najmilostiviši Gospod! angelj Rafael naj vas na poti
spremlja, da polni mira, izveličanja in veselja do svojih nazaj-
pridete!

Hvalna pètva Caharijeva. Luk. 1.

Hvalen Gospod Izraelov Bog, ker je obiskal in storil odre-
šenje svojemu ljudstvu;

In nam je postavil rog izveličanja v hiši Davida, svojega
služavnika;

Kakor je govoril po ustih svojih svetih prerokov, kateri so od
nekdanj;

Odrèšenje od naših sovražnikov, in iz roke vsih, kateri nas
sovražijo;

Vsmilenje storiti našim očetom, in pomniti svojo sveto za-
vezo;

Prisego, kojo je prisegel Abrahamu, našemu očetu: nam dati,

Da iz rok svojih sovražnikov rešeni, njemu brez straha slu-
žimo;

V svetosti in v pravici pred njim vse svoje dni.

In ti dète, boš prerok najvišega zvano; pojdeš namreč pred
obličjem Gospodovim, njegove pote pripravljat;

Naznanit izveličanje njegovemu ljudstvu, v odpuščenje njih
grèhov;

Po priserčnem vsmilenju našega Boga, po katerem nas je
obiskal, on ki se iz visokega izhaja;

Razvetlití te, kateri v temi in v smertnej sènci sede, da
oberne naše noge na pot mira.

Čast bodi Očetu in Sinu in svetemu Duhu; kakor je bila v
začetku in zdaj in vselej, in vèkomaj. Amen.

Predpèvek. Na pot mira in izveličanja naj vas pelje vsega-
močni in najmilostiviši Gospod! angelj Rafael naj vas na poti

stva obdolžilo in ves zaup do njega zgubilo. Da božji poti (ne govo-
rim od cerkvenih shodov, sejmov in tako zvaníh lepíh nedel,) svojo
sončno stran imajo in marsikaj koristijo, ne bo nobeden tajil, kateri
se nejednostrano in nekoliko pazljivo na nje ozíral je; ker pa ravno
tako očividno tudi svojo senčno stran imajo in marskakemu v pohuj-
šanje in pogubljenje so, je dolžnost slednega skerbnege dušnega pa-
stirja, njih umevno voditi, njih divje izraste, kader se prikažejo,
kratko prirezati, in obče tako vredovati, da bodo Bogu v čast in lju-
dem v izveličanje. Zdi se mi, da bi dobro bilo, ko bi se vsi po fari,
ki se zlasti na daljni pot romati namenijo, v farnej cerkvi zhráli, in
po prijetem blagoslovu in nauku svojega dušnega pastirja skupej na
božjo pot podali, skupej romali, se vzajemno k dobremu opominjali in
jeden na drugega gledali. — V ti namen je nazoči poduk sestavljen.

spremlja, da polni mira, izveličanja in veselja do svojih nazaj pridete.

V. Gospod, vsmili se nas!

O. Kriste, vsmili se nas!

V. Gospod, vsmili se nas!

Oče naš i. t. d. (tiho.)

V. In nas ne vpelji v škušnjo:

O. Temoč reši nas zlega.

V. Pomagaj svojim služavnikom,

O. Ki v te zaupajo, moj Bog!

V. Pošlji jim, Gospod, pomoč iz svetišča,

O. In varuj jih iz Siona.

V. Bodi jim, Gospod, močen stolp,

O. Pred sovražnikom.

V. Ničesar naj ne opravi sovražnik pri njih,

O. In otrok krivice naj se ne loti jim škodovati.

V. Hvalen bodi Gospod dan na dan!

O. Gospod izveličanja daj nam srččen pot!

V. Gospod, uči me svoje pote!

O. In svoje steze mi naznani!

V. O, da bi pač moje življenje tako bilo,

O. Da bi tvoje zapovedi spolnoval!

V. Kar je neravnega, naj se zravna:

O. In robust pot bodi gladka cesta!

V. Svojim angeljem je Bog zavolj tebe ukazal:

O. Da te imajo varvati po vsih tvojih potih.

V. Gospod, vsliši moje molitvo;

O. In moje vpitje naj do tebe pride.

V. Gospod z vami;

O. In s tvojim duhom.

Molimo.

O Bog, ki si Izraelove otroke po srédi morja s suhoj nogoj iti pustil in trem modrim po nêkej zvezdi pot do sebe pokazal: dodeli jim, te prosimo, srččen pot i mirne dni, da pod vodstvom tvojega angelja srčno pridejo na namenjeni kraj, enkrat pa v zavêtje večnega izveličanja!

O Bog, ki si svojega služavnika Abrahama iz Ura na Kaldejskem peljal in po vsih potih njegovega popotvanja brez škode obvarval, prosimo te, da bi tudi te svoje služavnike varvati blagovolil! Bodi jim, o Gospod, k romanju nagon, na poti tolažba, u vročini hladivna sênca, v dežu in v mrazu branba in pokrivalo, v obnemaganju voz, v nadlogah varstvo, na polznih potih čversta palica, pri barkolomu varno zavêtje, da pod tvojim vodstvom do cilja svojega pota srčno pridejo in potem brez škode do svojih spet nazaj!

O Gospod, prosimo te, nakloni svoje uho k našim prošnjam in natrosi pot svojih služavnikov z blagoslovom tvojega izveličanja, da jih vsigdar pri vsih naključbah pota in življenja tvoja pomoč obvarje!

Vsegamogočni Bog, prosimo te, dodeli, da tvoja družina po poti izveličanja hodi, in po dopolnitvi spominov svetega Janeza Kerstnika srčno pride k Njemu, ktereга prihod je napovedoval, k našemu Gospodu Jezusu Kristusu, tvojemu Sinu!

O Gospod, vsliši našo molitvo, in milostivo sprejmi svoje služavnike na njihovem potu, skaži jim, ker si povsod, in povsod svojo milost in pripusti, da po tvojej branbi vsih nadlog obvarvani, ti svojo zahvalo prinesejo po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Mir in blagoslov vsegamogočnega Boga † Očeta in † Sina in svetega † Duha pridi nad vas, in ostani oselej pri vas! Amen.

Odhodnica.

Ljubi romarji in romarce! naj boljšo odhodnico ste scer zdaj prijeli, ko ste s Jezusom v sv. obhajilu se združili; on bo vaš vodja in varh na potu, vaša pomoč in branba v nevarnostih — le njega se držite, gotovo vam spodletelo ne bo. Vonder mislim, da m ljubi Jezus ne bo za zlo vzel, ako vam tud jaz neko odhodnico dam neke nauke namreč, ktere sim iz skerbi za vas odbral in jih vam zdaj u vašo časno in večno srečo na serce položim.

Po svojem popotvanju bote najšli razne baže ljudi, dobre in slabe, in bote vidili marsikaj lepega, pa tud marsikaj gerdega bote naleteli. Z dobrimi ljudmi se radi pomënite, in učite se od njih, kar vidite hvalevrédnega na njih, naj že bo pobožnosti v molitvi, ali sramožljivosti v pogledu, ali ponižnosti v obleki, ali zderžnosti v jedi in pijači, ali skernosti v govoru ali kaj drugega takega; vsaj človek se nikoli ne izuči. Hudobnežev pa, kterih brez dvombe tud naleteli bote, se ogibajte kakor bodečega ternja in ne mënite se ž njimi; vsaj veste, da kdor se s smolaj peča, si roke vmaže; in kdor s hudobnimi pajdaši, si dušo oskruni. *Gerde besede*, govori sv. pismo, *popačijo lépo zaderžanje*.

Kamorkolj pridete, dajte ljudem dobre izgleda in zaderžite se povsod in vselej, kakor se pobožnim kristjanom spodobi. Vi, ki ste že nekoliko starejši in pametniši, čujte in glejte na mlajše med vami; ako je tréba, podučite, svarite, zavernite jih, naj bo prijetno ali neprijetno. Koder bote prenočili, skerbite, da najdete pošteno

hišo in poštene ljudi, in na vašem ležišču se ima spol od spola ločiti. — Bog ne daj, da bi božji pot komu v pohujšanje ali pogubljenje bil! In kedar pridete v namenjen kraj, v cerkvo matere božje, koja greste počastit, razlijte svoje serce pred njoj ter jo serčno pozdravite kakor svojo ljubo Mater, potožite ji, kar potožiti imate, da se vam duša ohladi in tud za prihodnje se ji priporočite. Priporočite ji pa tud nas, ki bomo doma ostali, vse znance in prijatele, in vso našo faro; tud mi ne bomo pozabili vas, in vas s svojimi molitvami spremljali bomo. In kedar bote vse srečno opravili, vernite se spet damo, pobožno in mirno, kakor za romarje gre, pridite spet v to cerkvo nazaj, kder vas hočem počakati in sprejeti.

Še nekaj vas spomnim. Zdravje varvati tudi na božjem potu ne smete pozabiti; ne da bi se prenaglili ali naglo na vroče merzlo pili, in se prehladili; lahko bi smertno zboleli. Ko bi se pa primèrilo, da kdo zmed vas zboli, naj jeden pri njem ostane ter mu prijazno postreže; Bog mu bo obilno plačal in večje memo drugih bo njegovo zasluženje. — Zdaj pa idite v božjem imenu, njegov sveti angelj naj vas vodi kje in nazaj in božja pomoč ostani vselej pri vas! Amen.

2.) Pri njih dohodu.

V. Naša pomoč je v imenu Gospodovem;

O. Ki je stvaril nebo in zemljo.

Predpèvek. Glejte, tako se blagoslovi, kdor Boga časti!

Psalm 127.

Blagor vsim, kateri se Boga boje, kateri po njegovih potih hodijo.

Zakaj od dèla svojih rok boš jedel in blagor ti, ker ti dobro bo!

Tvoja žena bo kakor rodovita vinska terta na stenah tvoje hiše: tvoji otroci kakor mlade oljke okrog tvoje mize.

Glej, tako se blagoslovi, kdor se Boga boji!

Gospod naj te blagoslovi iz Siona, da vidiš srečo Jeruzalema vse svoje žive dni,

Da vidiš otroke svojih otrok in mir v Izraelu!

Čast bodi Očetu in Sinu in svetemu Duhu; kakor je bila v začetku in zdaj in vselej in vekomaj. Amen.

Predpèvek. Glejte, tako se blagoslovi, kdor Boga časti!

V. Gospod, vsmili se nas!

O. Kriste, vsmili se nas!

V. Gospod, vsmili se nas!

Oče naš itd. (tiho.)

V. In nas ne vpelji v skušnjavo:

O. Temoč reši nas od zlega.

V. Blagoslovljeni, ki pridejo v imenu Gospodovem!

O. Blagoslovljeni ste od Gospoda, ki je nebo in zemljo stvaril!

V. Poglej, o Gospod, na svoje služavnike in na svoje dela,

O. In vodi jih po potu svojih zapovedi.

V. Gospod vsliši mojo molitvo;

O. In moje vpitje naj do tebe pride.

V. Gospod s vami!

O. In s tvojim duhom!

Molimo.

O Gospod, prosimo te, dodeli milostivo svojim služavnikom odpuščenje vsih gréhov in mir serca, da ti bodo, očisteni vsega dolga, s pokojnim sercom služili!

Vsegamogočni večni Bog, vreditelj naših časov in našega življenja, dodeli milostlivo svojim služavnikom nezblojen pokoj, in ker si jih tako srečno do njih poklica in posla spet nazaj-pripeljal, daj, da se s tvojo pomočjo neprenehlivega mira razvesele!

Bog, kateri rad v srédo ponižnih in vbogih v duhu prideš in nas s bratovsko ljubeznijo tažiš; dodeli našemu društvu svojo gnado, da po onih, v katerih prebivaš, tvoj dohod med nami zvemo in občutimo — po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Potem jih s blagoslovljeno vodoj poškropi rekoč:

Mir in blagoslov vsegamogočnega Boga † Očeta in † Sina in svetega † Duha pridi nad vas in ostani vseh pri vas! Amen.

Dohodnica.

Ljubi bratje in sestre! vem da vas veseli, ker ste srečno spet nazaj priromali; tudi jaz se veselim z vami, ter vas iz serca pozdravim, rekoč: Bog vas sprejmi! Kar ste na svojem potu težkega prebavili, mraza in vročine, žeje in lakote prestali, Bogu darujte v odpuščenje svojih gréhov; kar ste pa božjih dobrot vžili, gorečnosti v molitvi, poterpljivosti v nadlogah in pobožnih čutov imeli, zahvalite se mu v ponižnosti svoje duše, in s toliko večjo zvestoboj dopolnite vnaprej dolžnosti svoje. Nadjam se, da v romarskej cerkvi ste storili marsikako sveto obljubo in marsikaki dober sklep, le nikar, da bi pozabili ročno, kar ste obetali; zakaj boljše je, nič obljubiti, kakor od obljube lahkodušno odstopiti.

Vsaka božja pot nam živo kaže, da vse naše življenje na svetu ni drugega, kakor potovanje iz časnosti u večnost. Vedno gremo in

potamo, in vsaki dan smo bližej mertvaške jame, bližej smerti. Kakor se zdaj na potu brez gotovega uzroka nikjer obotavljali niste in na ničesar se navezali, timveč urno in brez pomude ste šli kje in nazaj: tako tud se v svojem življenju na nič posvetnega obesiti ne smete, ne na dnar in premoženje, ne na čast ali veselje, marveč le za nebesa morate skerbeti in na Boga obrniti vse svoje misli in želje. Da le v nebesa pridemo, gor nad svetle zvezde, kdēr naš ljubi Oče prebiva in vsi izvoljeni ž njim, drugo naj bo kakor hoče. — Zdaj pa pojdite mirno in veselo na svoj dom, k svojim, ki močno žeje, vas zopet viditi in pripovedujte jim, kako veličasten je Bog v svojih dēlih, ktere ste vidili. Njegov angel naj vas spremlja vun in vun in njegova pomoč ostani vselej pri vas. Amen.

Rozman.

OD TELESNE REJE OTROK.

»Gospod! moja hči je ravno zdaj umerla; ali pridi in položi roko na njo, in bo oživela.« Mat. 9, 19.

V današnjem sv. evangeliu zagledamo v resnici dobrega očeta, ki svojiga otroka močno ljubi, za svojo bolno hčer veliko skerbi, in ker nobene pomoči od nikodar več upati ni, k samemu Jezusu pribeži in življenja in zdravja za svojo hčer prosi. Očetova skerb in ljubezen do otroka Jezusu dopade. On mu da mrtvo hčer zopet živo nazaj; in kar je še več: on skoz ti čudež v očetovim sercu in v cēlej hiši luč sv. vēre prižge. O srečen oče, ki je v plačilo svoje skerbi za otroka zopet oživleno hčer in luč sv. vēre ob enim prejel! Pa tako je v resnici, da se stariši z nobeno rečjo Bogu tako ne ustrežejo, kakor če za svoje otroke lepo skerbe in jih v strahu božjim po keršansko rede. Zakaj te nedolžne duše, te čiste podobe božje so naj imenitnejši dar, kteriga Bog v znamenje svoje ljubezni keršanskim zakonskim da; tako da je, kakor se iz današnjega sv. evangelja učimo, še tudi zdaj vseskozi resnica, da Bog naj raji skoz otroke stariše blagoslovi ali pa tepe.

Da je temu v resnici tako, mi bote vi pričali, ljubi stariši! ki že odraščene otroke imate, ter si ravno pri njih ali žegna božjiga uživata ali pa šibo božjo okušate; — mi bote pričali čez leta pa tudi vi stariši! ki zdaj še male otroke imate, in ki bote ravno tudi skoz svoje otroke od Boga enkrat blagoslovljeni ali pa tepeni. Kar nas pa vsakdanja skušnja uči, nam tudi sv. pismo v toliko izgledih poterdí. Izmed vsih vas zdaj le na dva opomnim: na stariga patriarha Jakopa, kateri je bil po svojim toliko pobožnim sinu Jožefu, s celo hišo vred lakote rešen, — in na stariga slepiga Tobija, kterimu je pobožen sin po angelovim naučenju zopet oči ozdravil in ga na starost toliko srečniga storil.

Mislím, da si nobeni stariši šibe ne želijo, ako ravno si jo mnogi skoz svojo nespamet in zanikarnost sami spletajo, in ktera jih enkrat tepla bo do bele kosti. Zato vam bo morebit ljubo — ako ravno večkrat od te resnice govoriti slišite, če vas danes zopet eno in drugo opomnim, na kar je pri otroški reji gledati treba, da bote pri otrocih žegna božjiga včakali, ne pa šibe božje doživeli! Da bote pa vse toliko ložej razumeli, vam bom vse nauke v znani prijazni priliki razložil. — Mislíte si ljubi stariši! da vam je Bog Oče doma lep vert zasadil, ter ga vašej skerbi izročil, da ga pridno obdelujete, se nad njegovim prelepim cvetjem veselíte, in žlahtniga sadu pridelate v svojo srečo in veselje. Ti cveteči vert, od Boga Očeta vaši skerbi izročen, pa so vaši mali, nedolžni otročiči. Veliko žlahtnih dreves v tem vertu raste, kterih vsako obilno dobriga sadu obeta za jesenske dni vaše starosti, če bote kakor pridni vertnarji v spomladi lepo skerbéli za nje. Posebno imenitne v tem vertu pa so tri drevesa, ktere pa tudi posebne skerbi potrebujejo. Prvimu se pravi *truplo* — drugimu *pamet* — tretjemu *serce*. *Kako skerbeti morate za truplo svojih otrok*, to' ljubi stariši! se bomo danes učili; od ostalega pa se prihodnič pomenili bomo. Lahko ste se prepričali, da so silno imenitne resnice, ktere bomo preišljevali; zato me prav zvesto poslušajte.

I.

Prvo drevo, ktero v otroškim vertu ljubi stariši! raste in cveti, je *truplo*. Dober sad, ki ga to drevo rodi, če ga bote lepo oskerbovali je: sladek sad zdravih, čverstih udov, da bodo otroci zdravi, vam u veselje; — sladek sad močnih in delavnih rok, ki vam bodo

pri delu pridno pomagale; — sladek sad dolgiga življenja, ako je božja volja tako, da bote še na stare dni podporo in pomoč pri otrocih najšli. Grenek sad pa, ki ga to drevo zanikernim starišem rodi, je: grenek sad bolehnih udov, da bote imeli pri otrocih le vedno žalost in skerb; — grenek sad lenih, za vsako delo nerodnih rok, ki vam ne bodo nikdar v nobeno pomoč in še sebi ne bodo kruha pridelati znale; — in lahko tudi grenek sad prezgodne smerti. Si hočete pridelati, ljubi stariši! dober sad, skerbite temu drevesu

1. *pred vsim za dobro zemljo.* Sadunosno drevo u vsaki zemlji ne stori; in tako so tudi stariši le prevelikokrat sami krivi, da nezdrave, bolehne otroke imajo — in tedaj niso brez greha. Otroci so kri od vaše kervi, meso od vašiga mesa: varujte se torej stariši! grešne razvujzdanosti zakonske; varujte se matere! v nosečem stanu vsiga, kar veste, da vam in otroku škodje; post: pretežkiga dela, nezmernosti v jedi in pijači, posebno pa jeze in serda in prevelike žalosti. Varujte se možje! in bodite usmileni in več kakor morete, prizanašajte, da takrat svojih žen hudo imeli, jih v serd in žalost pripravljali ne bote; zakaj dvojni greh bi bil to: vi bi bili žene in otroka če ne nagli, saj počasni ubijavci. Bodite usmileni, dokler je še žena po porodu vsa slaba, in sploh dokler še otroka na persih ima; nikar jo ne silite čez njeno moč k težkemu delu in radi dovolite, da se ji, kolikor je po vašim premoženju mogoče, dobro postreže. Preden še dete luč sveta zagleda, se mora že staršev skerb za njega začeti, in stariši so pred Bogom že za njegovo življenje in zdravje odgovorni; posebno pa naj ga mati v pogostni molitvi in serčnih zdihlejih Bogu in angelu varhu izročuje. V nekterih krajih še pobožna navada obstoji, da žene pred porodom k spovedi in sv. obhajilu gredo, ter sebe in sad svojega telesa usmiljeninu Jezusu in Marii izročé. Lepa in keršanska navada je ta, in težko mi je djalo, da jo k vam pridši, tukej nisim najšel; zato pa močno želim, in vas žene še enkrat opominjam in prosim zavolj vašiga lastniga zveličanja, da se te lepe šege vestno poprimite, saj veste, de je ura poroda britka in nevarna. — Tudi ni prav, ampak bi rekel da je greh, ali saj brez vse ljubezni, ako zdrava mati iz zgol nečimurnih vzrokov svojega deteta drugim ženstvam morebit clo nezakonskim razvujzdanim materam v dojenstvo da, zakaj otrok se z mlekom vred kakor dobrih tako pa tudi hudih in grešnih nagnenj in strasti navzame. Kakoršna zemlja, takšno drevo.

2. *Da drevo lepo zraste in cveti, je pa dalej treba, da ga pridno snažimo.* Bodite torej snažne matere pri svojih otrocih; — nesnažnost je mati veliko bolezen. Bodite posebno snažne pri svojih hčerah in jih snažnosti učite, da ne bodo enkrat gospodinje vse nesnažne, ktere in njih otroke in hišo pogledati, je človeka kar strah in groza. Dokler je voda zastoj in metla tudi veliko ne velja, je snažnost še zmiram dober kup in je lahko tudi pri naj večim vbožtvu doma. Če si šestkrat na dan lice ali roke omažeš, si jih tudi šestkrat na dan zopet omij; iz nesnažne roke se ne mili človeku še kos kruha vzeti. In če se ti desetkrat na dan hiša nasmeti, jo tudi desetkrat ti, ali še bolj prav, tvoja hčer naj pomete.

3. Drevo, ktero je za vetram rastlo, huda burja rada ulomi; ali drevesce, ki je na veternim kraju zrastle, se tudi hudim vetrovam hrabro ustavlja. *Torej je tretjè, ljubi stariši! da svoje otroke že v mladosti pridno dela vadite.* Pridna roka se tudi nesreče ne ustraši in v potrebi tudi vas ne bo zapustila; lena roka pa še to premoženje, ki ga ima, izpusti in si v nesreči pomagati ne ve. Lenuh ali krade ali tudi strada raj, kakor da bi za delo prijel. Akoravno vas torej svarim, da svojim otrokam čez moč težkiga dela ne nagate, kakor nekteri neusmileni stariši storé, kteri od dečka trinajst ali štirinajst let stariga terjajo, da bi težko nosil in delal z odrašenimi ljudmi vred, ter so tako krivi, da otroci v rasti zaostanejo, se prevzdignejo, zbole in čedno in ravno postavo zgube; — akoravno vas torej pred tako terdoserčnostjo oestro svarim, vas vendar od druge strani zopet glasno opominvam, da naj se vam vaši otroci preveč ne smilijo, ampak že od mladih nog jih privajajte k pametnemu delu, in če nimate drugiga posla za nje, naj vam sočivo zberajo. Skoz to bote ovarvali, da se ne bodo otroci med sebo prepirali in zmerjali, da bodo zčasam veselje do dela in pridnosti dobili, in delaven človek še brez dela biti ne more. Lenoba je u vsakim stanu mati nesreče, mati veliko skušnjav in grehov, zakaj lenimu človeku vse to po glavi hodi — delavnost pa ohrani zdravo dušo in telo.

4. Kakor pa priden vertnar ne gleda samo na to, da bi mu drevesa veliko sadu rodile, temuč si tudi prizadeva, da bi drevesa čedno in ravno izrasle, in jih zato zdaj podpira, zdaj naravnuje, tako da je vertič in drevesa že od daleč pogledati veselje: *ravno tako tudi stariši ne smejo kar samo na to gledati, da bi otroci pridne in delavne roke imeli, temuč so jim tudi dolžni za čedno, priljudno, olikano*

xvunajno obnašanje skerbeti. Scer se otroci ne smejo navaditi, hlinite se in hinavsko prilizovati; zakaj hinavšina je ostudna pregreha, vendar pa je gerdo, ako otroci izrastejo brez vsiga nauka, sirovi, neotesani, nepriljudni, da ne vedo z nikomur spodobno govoriti, ne prijazno pozdraviti, ne prositi, ne se zahvaliti, ne čedno hoditi ne sedeti, in čisto oterpnjeni bi nobenimu brez plačila tudi z naj manjšo rečjo ne postregli ali v sili pomagali. Sirovost jim bo povsod napoti in jim bo vrata zapérala; priljudnost pa jim povsod vrata in serca odperla. Zato učite svoje otroke, kedar kam grejo, kako naj rahlo na vrata poterakajo, lepo pozdravijo, poprosijo, roko poljubijo, se spoštljivo zahvalijo; da ne bodo hodé po hiši tobotali, kakor da bi lesene čevle imeli, govore na glas kakor hribovci vpili, smeje se davili in na glas riglali, sedé na vse kraje se raztegvali in glave podpirali, po izbah okoli sebe zijali in plувali; da bodo po poti hodé vsakiga prijazno pozdravili, znance lepo ogovorili, višjim se odkrili, radi vsakimu postregli — ne zavolj dobička temuž iz ljubezni; da ne bodo nikogar, posebno ptujih ali ubogih zaničevali, zmerjali, se jim smejali, jim naganjali in tako dalej. Stariši, kateri otroke uče, se do vsih ljudi prijazno, priljudno in spodobno zaderžati, jim lepšo doto zapuste in si bodo otroci ložej kruha po svetu najšli, kakor ko bi bili sirovim sinam in hčeram polne skrinje blaga zapustili. Kakor pijancu se je tudi neotesanimu človeku boljši s senenim vozom zogniti, kakor z njim kaj opraviti imeti. Stariši, kateri tako svoje otroke krotkost in priljudnost uče, pa bodo tudi veselje včakali, da bodo tudi otroci z njimi na starost prijazno, ljubeznivo in usmileno ravnali, med tem ko je pri sirovih in zaroblenih otrocih živeti gorje!

II.

Kakor pa vsako drevo, tako tudi to drevo — truplo vaših otrok svoje sovražnike ima, ki mu močno škodjejo, pogosto ga clo vgonobijo.

Premočna in premastna zemlja za drevo ni; drevo prehitro požene, zgori in se posuši. *Tako je tudi prvi sovražnik trupla vaših otrok: razvaja v jedi in pijaci, sploh premehko življenje.* Slepe matere mislijo, da otroke, Bog ve, kako ljubijo, ako jim dobriga dajo, karkoli zamorejo, pa ne pomislijo, da so ravno skoz to svojih otrok naj vekše sovražnice. Lahko se bodo vaši otroci boljšiga kruha navadili, če so od vas slabšiga navajeni, ali težko se bodo slabiga navadili, če so od vas dobriga navajeni. Dajte tedaj svojim otrokam

le to, kar veste, da bodo zmiram lahko imeli, in ne navadite jih na takšne reči, od katerih veste, da jih zmiram imeti mogli ne bodo; drugač ste vi krivi, da vaši otroci v nobenim stanu zadovoljni ne bodo. Lahko se človek dobriga navadi, pa težko odvadi. Ne tisti je srečen, kateri veliko ima, temuč tisti, kateri malo potrebuje; in malo potrebovati, z malim zadovoljnim biti, to umetnost morete vi svoje otroke naučiti, ako hočete, da bodo povsod in vselej zadovoljno živeli.

2. Škodljivo za mlado drevo je, če premočna, gnojna voda memo nja teče; *ravno takšen pa še hujši strup za mlado truplo vaših otrok je žganje in vino.* Ne navadite stariši! svojih otrok vina; — z vinam in žganjem nikar ne silite jih. Prezgodaj v mladosti vino in žganje piti začeti, truplo izsuši, da že mladenč kakor starček medli, otroke v rasti zaderži, in njih možgane tako oslabi, da so večidel bedasti in za vsako podučenje slabo glavo imajo. Akoravno pa vse to vsakdanja skušnja poterdi in uči, se najde vendar veliko takih neumnih starišev, posebno očetov, kateri menijo, ker sami pri vinu svoje nebesa imajo, da tudi otrokam, Bog ve, kako ustrezajo, če jih sebo v kerčmo jemlejo in z vinam zaljivajo. Ali ne vidiš, v resnici slepi človek! kako se otrok kisto derži in se brani, ko mu prvokrat piti ponujaš? Ali si tako slabih možganov, da ne zastopiš, kaj to pomeni? Glej, skoz to ti glasno pravi otrokova natura, da vina ne potrebuje, da ga noče; ne sili ga torej in ne vadi ga vina. Kedar bodo otroci odrastli in bodo potrebni, te bodo sami vina prosili, in takrat jim ga daj za potrebo, ako ga imaš; zakaj vino je zdravilo, ki zgubleno moč nadomesti. Ali si hočeš morebit posili, in zoper voljo svojega otroka pijanca in pijanko izpodrediti? O nespameten oče! zato ti otroci gotovo hvaležni ne bodo! Jaz pa, akoravno prerok nisim, ti toliko povem: Zdaj ti sam pi-ješ in svojega maliga sina piti učiš; ali prišle bodo leta, zapomni si, da boš slab in star in vina potreben, tode takrat bo nosil sin ali hčer od hrama ključ, in tebi potrebnemu piti privošila ne bota, ampak v svoji pijanosti te bota trezniga in solzniga skoz vrata suvala. In takrat na persa udari in reči: da si si sam nesreče kriv. Povejte, pošteni poslušavci! ali ni to, kar sim govoril, gola resnica, kakor jo sami jezerokrat z lastnimi očmi poterjeno vidite?

3. In še eden sovražnik je, ki je zdravju vaših otrok zelo nevaren. Večkrat vidimo pri drevesih nizko pod vejami še druge male vejce brez vsiga sadu prešerno rasti in široko périti se, katerim vej-

cam v nekterih krajih „tatovi“ pravijo, zato ker drugim vejam sok in zdravo moč kradejo. Priden vertnar pride in jih urno poreže in verže v ogenj. *Ti tat zdrave moči trupla vaših otrok je nesrečen tobak; nepotrebna, tatvinska vejca, ki celimu truplu zdravo moč krade, je fajfa v ustih tvojega sina.* Kar stori vertnar takim tatvinskim vejcam, to stori tudi ti svojemu sinu in mu fajfo iz ust izbij in v ogenj verzi, ter mu namesto nje sv. roženkranc v roke daj. Ložej bo šel tvoj sin v nebesa brez tobaka, kakor pa brez roženkranca. — Scer ne smem tajiti, da bi tobak nekterim v zdravje ne bil; ali zato ga naj v apotekah imajo in komur ga zdravniki svetujejo, ti naj ga rabi za potrebo. Ali kakor ravno zdravniki učé, je tobak, posebno žgani tobak zdravju mladih ljudi vselej k veliki škodi, zato ker zdravi sok, ki jim je k rasti potreben, iz sebe plujejo, tako da večkrat clo jetko dobé, ter gredó pred časam pod zemljo. In sploh, če je neumno, nepotrebne štibre nakladati si, je tudi neumno, tobaka navaditi se; in če ni prav, dnar za nepotrebne reči izmetovati, tudi ni prav, za tobak izdajati ga. Vi stariši tedaj! ako ste od Boga poklicani, svoje otroke pred vsimni neumnostmi in razvadami varvati, ste tudi poklicani, pred tobakam svariti jih, toliko več, kér je fajfa bližnja skušnjava v greh, post.: vprepovedani kontrabantarski tabak, ali pa v pijanšino, zakaj tobakajca vedno žeja, in njegovo izsušeno gerlo zdihuje po vinu, kakor riba na suhim po vodi. Da je temu v resnici tako, se lahko iz tega prepričamo, da nikjer več možkih z fajfami v ustih ne najdemo, kakor po kerčmah, in da je malokteri pijanc, da bi zraven tudi tobakajce ne bil. — Da se pa vaši sini te nemarnosti navadili ne bodo, jim dajajte vi očetje! sami dober zgled in položite fajfo na stran; ali pa če mislite, da se vam tobaka odvaditi več mogoče ni, ali da bi vam bilo zavolj dolge navade tobak popolnoma zapustiti, za zdravje škodljivo, ga rabite saj pametno in zmerno. Ali kjer nespameten oče vedno po hiši prerokuje, kako dober in sladek je tobak, in z fajfo v ustih zaspi in vstane, — kakor je po kmetih navada, tam tudi sin od očeta boljši ne bo. — Večkrat se še mlečni otroci te nemarnosti že na paši navadijo, kjer namesto tobaka listje kadijo; pogledujte torej vi stariši! skerbno za otroci, in ako kaj takiga pri svojim fantiču zapazite, naj mu šiba, ako ga ljubite, tako do živiga gre, da mu nikdar več taka skušnjava prišla ne bo. Marskteri odrašeni, kakor sim jih sam veliko slišal govoriti, bi bil zdaj hvaležen za to, ako bi mu bili oče enkrat tako storili. —

Še drugi se navadijo v mladosti tobaka, ker mislijo, da so potem bolj imenitni; in vino v glavi in vino v nogah, in fajfo v ustih in klobuk po strani misli marskteri kilovi potepin, da večiga gospoda na svetu čez njega ni. O revna imenitnost, da bi se človek ob enim jokal in smejal naj ložej! Oče, če si še močen zadost, tudi takiga sina pod šiboj ponižaj in mu prav občutljivo povej: da je pamet boljša, ko žamet; saj ti bo enkrat hvaležno roko poljubil zato.

Tako, preljubi stariši! me pridno vbogajte in doživeli bote od perviga drevesa dobriga sadu: čverste, vesele in zdrave otroke, ki vam bodo še na stare dni v veselje in pomoč. Ali druga se bo pela zanikernim starišem, kateri imajo gluhe ušesa in oterpnjeno srce. Bolehni in leni, sirovi in neotesani, svojeglavni in u vsih rečeh razvajeni otroci jim bodo v kratkim življenje grenili, na starost jih zaničevali in brez vsiga usmilenja z njimi ravnali, enkrat pa jih bodo tožili pred sodbo božjo u večnosti tam. Tode še veliko bolj imenitno, kakor to drevo, ste uni drevesi, ki v otroškim vertu cvetite; vendar od nju bom prihodni govornik. K sklepu pa še vam starišem rečem: **Blagor jim, ki besedo božjo poslušajo in po njej živijo!** Amen.

Frane Kosar.

IV.

OD DUHOVSKE REJE OTROK.

„Blagor jim, ki so čistiga serca, zakaj Boga bodo gledali.“ Mat. 5, 8.

Ali je še kaj svetnikov na zemlji, preljubi poslušavci? — Ja. Če bi jih nikjer drugod ne bilo, jih vi, ljubi stariši! doma v svoji hiši imate. Dete, ki v tvojim naročju, o mati! spi; — dete, ki ga rahlo zibaš; — dete, ki ga prijazno na roki vodiš; glej, sami svetniki so, same čiste, nedolžne duše! Sam nebeški Oče jih je pri sv. kerstu za svoje otroke vzel; sam Jezus Kristus jih za svoje brate in sestre spoznal; sam sv. Duh jih posvetil in Kristus jih v današnjem evangelju srečne imenuje, ker pravi: „**Blagor jim, ki so čistiga serca, zakaj Boga bodo gledali!**“ — Ja blagor vašim otrokam, ljubi stariši! zato ker so čistiga serca, božje obličje bodo gledali v nebesih! Ali na vam je ležeče, keršanski stariši! da jih svete in nedolžne tudi ohranite; na vam je ležeče, da jih ovarjate, da jim zima pohujšanja

in zapeljvanja cvetja nedolžnosti vzela ne bo. Zato preljubi stariši! vas danes zopet v cveteči vert vaših otrok peljam in vam še dve drugi drevesa pokažem, kakor sim vam zadnič obljubil, na katerih raste neskončno imeniten sad, — prelepi sad življenja srečniga in srečne večnosti.

Pervimu drevesu v otroškim vertu se je reklo *truplo*. Na tem drevesu smo zagledali lep sad čverstih in zdravih otrok, pridnih in delavnih rok, in ako je božja volja tako, tudi lep sad dolgiga življenja. Doživeli bote ljubi stariši! tega lepiga sadu, ako bote skerbili temu drevesu za dobro zemljo, — ako ga bote pridno snažili — in na vse strani majali ga; to je: ako bote pridnosti in delavnosti privadili svoje otroke. Varvati pa bote tudi morli to drevo pred njegovimi sovražniki; — varvati svoje otroke predobriga, premehkiga, razvajaniga življenja — za nje še strupniga vina in žganja — in nepotrebniga tobaka. — Unima dvema drevesama pa se pravi *pamet* in *serce*, za ktere je še veliko več skerbeti treba, kakor za prvo. Kaj bi namreč pomagalo, izrediti zdrave in čverste otroke, *ako bi se pa njih pamet ne zbrihtala in se posebno s sveto vëro ne soznanila, — ako bi se njih serce ne požlahtnilo in s svetimi čednostmi ne ozaljšalo?* Morebit bi si otroci scer vedili vsakdanjiga kruha prislužiti, vendar pa bi brez Boga in svete čednosti le nesrečno enkrat umerli. O ljubeznivi poslušavci! dve imenitni in veliko pomenljivi besedi ste te: *Naša pamet — in naše serce*: sedež vsiga dobriga ali pa sedež vsiga hudiga — sedež časne in večne sreče ali pa nesreče!

Kolikor imenitnej so torej nauki, ki jih bote danes slišali, toliko bolj zvesto tudi zaupam, da me bote poslušali.

I.

Imenitno je scer tudi prvo drevo v otroškim vertu in žlahten je sad, ki ga rodi. Vendar med imenovanimi tremi drevesi ima ono najmanjši ceno in imenitnost, in njega prav oskerbovati naj manj učenosti potrebuje, zato ga je pa tudi nebeški Oče skorej edino le vašej skerbi, ljubi stariši! izročil. Veliko imenitnej je drugo drevo, ktero smo *pamet* imenovali, in neskončno žlahtnej sad ono rodi. *Pervi sad je žlahten sad učenosti*, da vemo in zastopimo vse, kar nam je vsakimu po svojim stanu znati in vediti treba; — *drugi sad pa je prežlahten sad spoznanja božjiga*, da spoznamo Tebe, o Bog! in kteriga si ti poslal, Jezusa Kristusa, in pravo pot, ki nas brez ovinkov k nebeškemu Očetu v nebesa pelja. Pogledjte, ljubi stariši! kako ime-

niten je sad, ki na tem drevesu zori; ja tako imeniten in neskončno važen je, da Bog tega drevesa ni le kar vašej skerbi izročil, temuč tudi nam duhovskim pastirjem in tim, kateri nam pomagajo, šolskim učiteljem ga je oskerbovati vkažal; kakor že sam Jezus, prvi dušni pastir, otroke k sebi kliče, ter pravi: „*Najte malim k meni priti, zakaj njih je nebeško kraljestvo.*“ (Mat. 19, 14.) — Memo grem za danes, kako morajo očetje sami pamet svojih sinov brihtati, in jih skerbno učiti vsiga, kar ima vediti kmet pri kmetovanju ali rokodelc pri rokodelstvu, — kako morajo matere skerbno pamet svojih hčer brihtati, da jih naučé vsiga, kar je gospodinjam pri hišovanju in sploh ženskam vedeti in znati potreba, da si pošteno svoj kruh služiti zamorejo, ter rečem:

Pervi sad — sad učenosti namreč, da se otroci u vsih posvetnih potrebnih vednostih podučé, da znajo brati, pisati, rajtati in še mnogo drugih sedanjé dni koristnih in potrebnih reči, se prideluje posebno v šoli, ktero je tudi vam previdnost božja dala, da ona nadomesti, kar vam samim storiti ni mogoče. Dobra, keršanska šola je velika dobrota in sreča za stariše, za otroke in za celo faro. Ali šola tam dobra biti ne more, kjer so stariši neskerbni in zanikerni. Radi stariši čez šole tožujejo, da nič ne veljajo; ali ti so ravno večidel neporedni, zanikerni stariši, kateri sami vsi razvujzdani bi vendar radi pridne otroke imeli. — Če stariši doma nič ne poskerbé, da bi se otroci naučili, kar se jim je v šoli naročilo; — če jih tega, kar se učijo, nikoli ne izprašujejo; — če nič ne skerbé, ali se otroci tako zaderžijo, kakor se jim v šoli naročuje; — če stariši nikoli otrok k molitvi ne opominvajo, ali če otroci starišev morebit nikdar pobožno moliti ne vidijo; — če stariši sami radi v cerkvo ne hodijo, od svetih reči, od mašnikov in šolskih učiteljev vpricho otrok z zaničevanjem govore, — če otroci nikdar kaj lepiga ali božjiga od očeta ali matere ne vidijo in ne slišijo; — če je hiša polna kletve, prepira, pijanosti, razvujzdaniga klafanja, povejte mi sami, ljubi poslušavci! ali zamore potem šola pri otrocih kaj zdati? Učitelji v šoli čudežev z otroci delati ne morejo; in če stariši s svojim gerdim zgledam domá vse poderejo, kar se je v šoli s trudam sozidalo; — ja če clo svoje pobožne sine in hčere zasmehujejo in za norca imajo, kakor se včasí zgodi; — in če vi otroka enkrat v šolo pošlete, petkrat pa doma obderžite, ali zamore potem šola pomagati? — Če hočete imeti dobro šolo, je *pervo*, da svoje otroke pridno v šolo

pošilate in brez imenitniga vzroka nikoli doma ne obderžite; da skerbite, da se bodo naučili, kar se jim je v šoli naročilo, in da pridno pozvedujete, kako se zaderže v šoli. *Drugo je*, da svoje otroke učite duhovne in učitelje spoštovati, in nikdar, če bi ravno vzrok imeli, vpričo otrok čez nje besede ne zinete; zakaj če otroci svojih predpostavljenih ne bodo iz serca spoštovali, jih tudi poslušali in vbogali ne bodo. In *tretje je*, da bote s svojim lepim zgledam naše nauke podpirali, ne pa s pohujšanjem poderali jih. — Skoraj vselej se že na otroku pozna, ki v šolo pride, kako se doma pri stariših godi; in večkrat, kedar otroka v strah vzamemo, bi raj stariše okregali, ako bi jih pred sebo imeli, ker smo popolnoma prepričani, da ne otrok, ampak le stariši so tega ali uniga zamujenja krivi. Kjer so stariši ponižni, bogaboječi, so tudi otroci večidel krotki in imajo za naše nauke odprto serce; kjer so pa stariši posvetni in prevzetni, so tudi otroci večidel zarobljeni in se hočejo tudi nam ustavlati. Ali gorje vam stariši! taki otroci vam bodo v kratkim čez glavo izrastli, in vam vašo zanikernost obilno povernili — pa vaše kervave solze bodo takrat zastonj! Imejte torej prihodnje leto — zavolj duš vaših otrok vas prosim, za šolo večo skerb; storite vi to svoje, storili bomo z veseljem tudi mi to svoje, in naša šola bo v resnici dobra, keršanska šola. Ako pa ne bote vbogali, ampak zopet svojeglavno po svoji termi ravnali, bodo vaši otroci brez poduka sirovi izrastli, ne bodo ničesar vedeli, ne se čedno zaderžati znali, ter vam povsod le v nečast in sramoto bodo, kakor že sv. pismo govori: „*Uci svojega sina, prizadeni si nja podučiti, da ne bo njegova nesramnost tebi v nečast.*“ Sir. 30, 13.

Drugi sad, ki na drevesu pameti vaših otrok raste, je spoznanje prave poti, ki nas v nebesa pelja. In ti imeniten, prežlahten sad za vaše otroke zori v šoli in v cerkvi. V keršanskih naukih, v šoli in v cerkvi učimo vaše otroke Boga spoznati, našiga dobrega Očeta, spoznati Jezusa Kristusa, našiga usmiljeniga Odrešenika in ljubitiga; — v keršanskih naukih v šoli in v cerkvi učimo vaše otroke čednost ljubiti; greh sovražiti; svet zaničevati, po nebesih hrepneti! Poglejte stariši! tudi od te strani veliko dolžnost, svoje otroke v šolo in h keršanskim naukam pridno pošilati; pogledajte pa tudi vi odraščeni sini in hčere svojo veliko dolžnost, h keršanskim naukam pridno hoditi. — In tukej moram glasno in očitno gerdo razvajo grajati, da je naša cerkva skorej prazna pri keršanskih naukih. Žalo-

sten sim bil in serce me je močno bolelo, viditi, kako je celo poletu sem od nedele do nedele pri keršanskih naukih cerkva bolj prazna prihajala; vendar kér vzroka vedil nisim, sim molčal, pametne ljudi pa sim vendar zmiram popraševal, kakšne opravila da ljudje o nedelah imajo, da v cerkvo ne hodijo? ali vsak mi je rekel: opravila ni nobeniga, le leni so ljudje in raj po sencah ležijo, kakor da bi h keršanskim naukam hodili. O pravičen Bog! in ti terpiš, da Te ljudje tako zaničujejo, in ne prideš in ne udariš? — Kristus je Judam rekel: „*Kdor je iz Boga, posluša besedo božjo, zato je vi ne poslušate, ker iz Boga niste.*“ (Jan. 8, 47.) Gorje tebi P. . . . ska fara! gorje vam mladi ljudje! če bodo tudi od naše fare te Kristusove besede veljale, da ljudje zato ne poslušajo besede božje, ker iz Boga niso. Bog se zaničevati ne da. Kristus bo prišel, zverhano méro serda božjiga v roki in bo sodil med nami dušnimi pastirji in med vami, ali smo mi posvetniga življenja po fari krivi ali vi? Scer veš, o Kristus, da tudi mi trepečemo Tebi odgovor dati od težkih dolžnosti stanu; gorje pa tudi tebi fara, zavolj tvojega posvetniga življenja, kdar bo Kristus prišel in bo sodil! —

II.

Vidili ste, ljubi poslušavci! imeniten sad, ki na drugim drevesu otroškiga verta zori: sad učenosti in sad spoznanja božjiga; pa ste se tudi učili, kaj je storiti treba, da bo pamet vaših otrok ti dvojni sad rodila; spoznali ste šole in keršanskih naukov veliko potrebo in korist. Tode še bolj žlahtno je tretje drevo, ki v otroškim vertu zeleni, in še imenitnej je sad, ki ga ono rodi — *drevo serca vaših otrok*. To drevo je tako imenitno, da ga Bog ni le kar vaši in naši skerbi izročil, temuč da ga je prav za prav samimu sebi prihranil. Zakaj zastonj se bomo trudili pri tem drevesu mi in vi, ako ga Bog Oče blagoslovil, ako ga Kristus s svojo gnado zalival, ako mu sonce sv. Duha sijalo ne bo. O blagoslovi torej, presveta Trojica! serce vsih otrok, da bo rastlo to drevo visoko proti nebesam, in se s svojimi vejami grešne zemlje dotikalo ne bo! — Ali vam moram morebit tudi sad pokazati, ki na tem drevesu zori? Mislite si, ljubi poslušavci! ponižnost, pokoršino, pohlevnost; čistost, nedolžnost; gorečo ljubezen do Jezusa in Marije, vse te prelepe čednosti na drevesu serca vaših otrok cvete in zore. Ali vam moram pa tudi grenek sad razodeti, kteriga to drevo rodi, ako prav oskerbleno

ni? Mislite si, gizdost, prevzetnost, nebhogljivost, razvujzdanost, nečistost, posvetno ljubezen, zaničevanje božje, — vse te grozovitne pregrehe na tem drevesu zanikernim starišem zorijo. Bog vam daj pridelati, ljubi stariši! dobriga sadu! Ali da bote tega včakali, morajo to drevo tvoje solze o mati! zalivati, — ga mora tvoja molitva, ljubi oče! ogrevati, — mu mora sonce vašiga lepiga zgleda sjati, ljubi stariši! — Kar je poduk za pamet otrok, to je starišev lepi zgled za njih serce. Kakor se brez poduka ne more njih pamet zbrichtati, tako se brez starišev lepiga zgleda ne da njih serce požlahtniti in za sveto čednost ogreti.

Kakor lepo je pa na tem drevesu vse sadje, ako se prav obdeluje; trojni sad pa vendar meni nad vsim drugim dopade: ljuba ponižnost, prelepa nedolžnost in goreča ljubezen do Jezusa.

Pervi sad je preljuba ponižnost. O kaj lepšiga bi zamogle moje oči viditi, kakor vaše sine in hčere, ljubi stariši! kateri vsi krotki in iz serca ponižni, vso posvetno čast zaničujejo; druga ne iščejo, kakor le Bogu dopasti in v ponižnosti svojega serca pred Jezusam hodijo, ki tudi ternjevo krono v znamnje ponižnosti na glavi ima. Ni je rožice čez violico, ni je čednosti čez ponižnost. Ponižnemu sercu je tudi Jezusovo serce zmiraj odperito; za ponižno molitvo niso nebesa nikdar gluhe; ponižne serca vaših otrok bo ponižna Marija v svoje serce zaklenila, da vam jih zima pohujšanja spridila ne bo. Naj bo torej vaša prva skerb, pobožni stariši! da bote svoje otroke izredili v ponižnosti. Povejte pogosto svojim otrokam in sto in stokrat ponovite, da vse blago, vse dobro, kar vi ali otroci nad sebo imate, od Boga pride; da ni nič našiga, da smo vsi pred Bogom nevredni berači; da je božja milost vse, karkoli smo in imamo. Dajajte pa tudi vi sami u vsih rečeh otrokam zgled preljube ponižnosti; tako bodo izrastli vaši sini in hčere v ponižnosti, prijetni Bogu in ljudem. — Pogosto stariši zoper ponižnost greš, da svoje otroke vpricho hvalijo, od njih brihtne glave in telesne lepote s pohvalo govor, se vpricho otrok s svojim premoženjem ali s svojo imenitnostjo bahajo, od drugih pa z zaničevanjem govore. Mati pogosto svojo še malo hčerko nališpa in jo potem suče in ljudem po hiši kaže, kako lepa da je; kmalo se začne pa tudi dekelce samo ogledovati in si v svojem lišpu dopade. O nesrečna mati! glej, ti sama si prva želo napuha v serce svoje hčerke zasadila! Nikar tedaj ne dovolite svojim otrokam nobene gizdosti, posebno svo-

jim hčeram ne, saj veste, da gre napuh pred padcam. Hčere, ki se začnejo lišpati, da bi drugim dopadle, že peklenski sovražnik na svoji verigi ima: od gizdosti v nečistost je le ena sama stopinja. Bodo pa vaši otroci ponižni, vam bodo tudi pokorni, in vas bodo vbogali radi; zakaj ponižnosti nježna sesterca je radovoljna pokoršina. Ponižen človek se rad zapovedim drugih podverže in vboga, le prevzeten človek samiga sebe in svojo glavo nad druge povišuje ter svojeglavno po svoji termi ravna.

Drugi sad, ki mi na drevesu serca vaših otrok tako silno dopade, je prelepa čistost, nedolžnost, — veselje angelov in vsih poštenih ljudi, — ona, ki stori naše serce Marijnim in Jezusovim sercu podobno, — ona prelepa pot, po kateri Jezus k nam pride, in v našem sercu prebiva, On — ljubej čistih, nedolžnih serc. O imejte skerb, ljubi stariši! za ti žlahten sad, za to žlahtno rožo, kér toliko rada zveni in malo, malo kdaj spet ozeleni! Učite torej svoje otroke od naj mlajših nog sramožljivosti; sramožljivo oblačite jih, in to čednost jim priporočujte čez vse. Ne terpite v hiši ne poslov ne delavcov, ki bi se nesramno nosili in nespodobno govorili, ter vam otroke pohujšali, in nikar ne dovolite, da bi se vaši otroci preveč z družino pajdašili, pri hlapcih ali deklah ležali, ako od njih pobožnosti za terdno prepričani niste. — O koliko jih je bilo po tej poti že pohujšanih in spridenih! Imejte posebno skerb, kako se otroci na paši vedejo, s kom se tamkaj tovaršijo in kaj počnejo. — O koliko jih je bilo že tudi tukaj od strupa pohujšanja okuženih, kateri niso potem ozdraveli več vse svoje žive dni! Ne pustite otrok, fantičev in deklíčev skupej na samotnih krajih brez varha; tudi za to poskerbite, da bodo, kolikor je mogoče, od vsake vasi deklíči skupej in fantíči skupej v šolo hodili, kakor vam jih mi po spolu razločene domu pošiljamo. Navadite jih, da naj memo hiš gréde eden drugiga zaklíčejo, ter skupej v šolo gredo; tako se bodo med sebo prijaznosti in postrežnosti privadili, in o pravim času do šole prišli. Kedar otroci odrastejo, dobro glejte, kake tovaršice in prijatelce si zberajo vaše hčere, in kake tovarše in prijatle vaši sinovi; z verstnikami brez dobrega slovesa jim ne dovolite pajdaštva. V cerkev jemlite ve matere svoje hčere, vi očetje pa svoje sine sebo, ali jih pa kterimu zanesljivimu poslu ali sosedu izročite. Nikoli ne dovolite, da bi vaši otroci sami od doma hodili, na božjo pot ali kamur si bodi. Ako jih ne morete sami spremiti, ali jih do-

bremu varhu izročiti; naj raj ostanejo doma; — veliko je že šlo nedolžnih od doma, pa je prišlo pohujšanih in na duši mrtvih domú. Tudi naj vaši odraščeni otroci vedno ležé in spé pod ključam, in ne dajte se v tej reči z nobenim zgovoram preslepiti. Le nekoliko pomislite na leta svoje lastne mladosti nazaj, in mi bote poterdili, da je od besede do besede resnica vse, kar sim govoril. — Glejte pa tudi, da ne bodo otroci nikoli od vas kaj slišali ali vidili, kar bi utegnilo njih nedolžno serce omadežovati, in vaš jezik naj bo vpričo otrok mutast, kakor grob, od vsih nespodobnih reči, in sami nikar ne pohujšajte jih. Če Kristus kliče svetu gorje zavolj pohujšanja (Mat. 18, 7.), in če je v svetim pismu preklet vsak, ki pohujšanje daja: kateri mlinski kamen bo potem za tiste stariše težek zadost, kateri s svojim razvujzdanim jezikam in s svojim slabim življenjem, sami svoje otroke pohujšajo? Gorjè, gorjè starišem zavolj pohujšanja! Oni bi imeli svojim otrokam pot kazati v nebesa, pa jih sami za roko peljajo — v pekel! Kako bodo taki pred oestro sodbo božjo obstali in kako odgovor dajali, ne vem? —

In tretji sad, ki meni na drevesu serca vaših otrok čez vse dopade, je presveti sad goreče ljubezni do Jezusa; — o le eno samo iskrico, moj Jezus, tudi nam te ljubezni dodeli! — Koga se vi, pobožni stariši! pri svojih otrocih največ bojite? Kaj ne, — da bi se v ti svet in v greh zaljubili? Imate popolnoma prav. Da se pa to zgodilo ne bo, vam jaz eden sam pomoček svetvati vem: skerbite za to, da se bodo vaši otroci že v prvi mladosti zaljubili v Jezusa. Če bodo vaši otroci zaljubljeni v Jezusa, se vam bati treba ni, da bi se v ti svet in v greh zaljubili. O srečno torej tisto dete, ki mu je mati že z mlekom ljubezen do Jezusa v serce vlivala! O srečno dete, ki mu je mati prvo pesem od Jezusove ljubezni zapela! O srečno dete, ki očeta in mater ima, ki sama v resnici Jezusa ljubita! Tako dete je tudi v beraški suknji bogato zadost. — O trikrat srečni pa tudi vi stariši, če bodo vaši otroci zaljubljeni v Jezusa! Vi in oni bote srečno živeli in že na tem svetu nebesa imeli, lahko bote pa tudi enkrat obstali pred sodnim stolom Kristusovim in se pri nebeški večerji na vekomaj veselili!

In tako sklenem nauk od otroške reje. Prvo drevo v otroškim vertu — truplo vaših otrok še enkrat vaši skerbi in angelu varhu izročim; pridno oskerbujte in škode varite ga. Drugo in tretje drevo — pamet in serce vaših otrok, vam in Bogu priporočim, pa tudi mi

bi vam radi pomagali skrbeti za nju. Zato še enkrat z Jezusovimi besedami vaše otroke povabim ter rečem: „*Najte malim k meni priti, zakaj njih je nebeško kraljestvo.*“ — Najte, ljubi stariši! svojim otrokam k meni priti, da jim kruha dam Jezusoviga nauka, kruha ljubezni Jezusove. S svetim križam na čelu jih bom pokrižal, da jih Jezus pri sodbi spoznal bo za svoje otroke; Marijnim srcu jih bom priporočil, da jih bo ona pod svoj mogočen plajš vzela, da jih kača pohujšanja dosegla ne bo; Jezusovimu srcu jih bom izročil, v Njegovo serce zaklenil, da jih zapeljivi svet od Njega odtergati več mogel ne bo.

Tebi pa o Jezus! naj boljši in naj dražji, kar v celi fari imamo, danes v dar prinesem: nedolžne serca vsih otrok. In kér sam otroke k sebi kličeš, jih danes vse pred Tvoje sveto obličje pripeljam in jih Tvojimu srcu, o Jezus, izročim! — Poglej na solze njih mater; poglej na molitve njih očetov; tudi moja prošnja poslušaj! — O blagoslovi danes vse otroke in jih v svoje serce zakleni!! — S Tvojo gnado želimo šolsko leto začeti, s Tvojo gnado ga želimo končati. — O Jezus, vsliši nas! — O vsi nedolžni otroci v nebesih prosite za nas! — Amen.

V.

PRIDIGA

O DRUGEJ NOVEJ MAŠI (SEKUNDICI). *)

»Veselite se v Gospodu, zopet rečem, veselite se!« Filip. 4, 4.

Kaj pomeni veselje, ki ga Žužembska fara dans obhaja? — Lepa je letá farna cerkva, in zavoljo svoje lepote dalječ sloví; vidim pa, da je k njeni nekdanji lepoti še nekaj pridjanega, — altar namreč je prenovljen in od krasôte blišči; ali je morebiti pozlačenje altarja dalo priložnost k današnjemu prazniku? V navadi, prav in spodobno je scer, da se po delu, ki je Bogu k časti storjeno, za-

*) To drugo novo mašo so peli častiti gosp. Jakob Okorn, fajmošter v Žužemberku na Krajnskem, 30. Septembra 1849.

hvalna pesem zapoje; vender je še kaj družega, kar v sercu farmenov veselje budi. Bog je dal častitemu gospod fajmoštru 50 lèt v duhovskem stanu preživeti. To je priložnost današnjega praznika in veselja.

V tretjih Moz. bukvah (pogl. 25.) se bere: *Posvečuj petdeseto lèto*. V petdesetem lètu je po božjem povelju bilo vse ptuje nazaj dano, dolgovi so bili odpuščeni, jetniki rešeni, in iz dežele izgnani nazaj poklicani, z eno besedo, petdeseto lèto je bilo lèto veselja. Po tej šegi tudi mašniki v petdesetem lètu jubilêj ali sveto lèto obhajajo, ali kakor pravimo, drugo novo mašo pojó. Pervi duhoven, kolikor nam je znano, ki je pred več kot 1000 lèti jubilêj ali sveto lèto obhajal, ki je drugo novo mašo ali sekundicio imel, je bil sv. Remigi, škof v Reims na Francozskem. Malokteri duhoven toliko starost in srečo dočaka; vaš častiti gospod fajmošter so jo dočakali in vam priložnost dali, veseli praznik obhajati, kakoršnega malo — maloktera fara obhaja, in zato oni dans z ginjenim sercam Boga hvalijo.

Vi pa njih farmani in njih duhovni otroci se z njimi vred veselite, jim srečo vošite, in z njimi vred Boga hvalite. Zdi se mi clo, da ste altar nalašč v povikšanje tega dneva polepšali, da bi tolikanj bolj častito ti praznik obhajali.

In tega veselja Žužemberske fare se tudi jaz vdeležim; zakaj tudi jaz sim bil ud te fare, tudi jaz sim bil kaj časa tukaj doma. Tukaj v tej cerkvi sim prvo spoved opravil, sim prvokrat sveto obhajilo in zakrament sv. birme prejel in tukaj sim tudi novo mašo imel. Kar me pa tako rekoč primora tega veselega praznika se vdeležiti, je ljubezen, spoštovanje in hvaležnost, ki sim jo prečastitemu gospod fajmoštru dolžan. Da od družega nič ne govorim, opomnim le, da so tudi oni pred 17 lèti pri moji novi maši pridigovali, in moj duhovni oče bili.

Kaj bi v današni pridigi govoril, da bi spominu tega veselega dneva primerjeno bilo? Že petdeset lèt so čast. gosp. fajmošter duhoven, in v teh lètih so gotovo veliko veselja, pa tudi marsikaj žalosti vžili. Desiravno tedej je, in želim, da bi bil današni dan za nas vse dan svetega veselja, se mi vonder pripravno zdi, da dans od *veselja in žalosti*, od *jasnih in mračnih úr duhovskega stana* nekoliko govorim. Upam, da me bote zvesto in s pobožnim sercam poslušali.

I.

Premislino duhovske opravila in dolžnosti. *Že podučenje otrok* je za duhovnega pastirja opravilo, v katerem marsikaj čistega veselja vžije. Tu se spomni besed, ko jih je Jezus govoril, ko so mu matere otroke prinesle, učenci pa so to braniti hotli: *Pustite male k meni priti, zakaj njih je nebeško kraljestvo.*“ Mark. 10, 14. Nevtrudeno seje seme Jezusovega nauka v njih mlade serca, ker vě, da jih Bog sosebno ljubi, in ga skušnja uči, da jih zamorejo le Jezusovi nauki, če so jim globoko v serce utisnjeni, pred zapeljivim svetam obvarovati. Kako pač duhovnega veseli, kadar vidi ali sliši, da otročiči pobožno svoje ročice proti nebesam povzdigujejo in molijo. Kakšno veselje občuti, kadar jih, že bolj podučene, k Gospodovej mizi pripelje, da se prvokrat s Kristusam združijo in mu tam obljubijo, da hočejo njemu, svetemu prijetlu pobožnih otrok ves čas svojega življenja zvesti biti!

Koliko veselja ima duhovni pastir tudi na *pršnici* pri podučanju odrasčenih, če vidi in čuti, da Jezusovi nauki vselej na dobro zemljo padejo in serca poslušavcev ginejo, če tako rekoč na obrazih poslušavcev bere obljubo, da hočejo spolnovati, kar slišijo, da obetajo, kakor so Izraelci obetali, kadar jim je Mozes božjo postavo oznanil, rekoč: „*Vse hočemo storiti, kar nam je Gospod govoril*“ II. Moz. 19, 18. Če vidi, da njegova beseda poslušavce omeči, jo s tolikanj večim veseljem povzdigne, in jih še bolj goreče opominja, da naj *neutrudeno iščejo božjega kraljestva, ker vse drugo jim bo priverženo.* Mat. 6, 33.

Kako čisto, nebeško veselje duhovnega pastirja navdaja pri *altarju*, kadar Jezusa nebeškemu Očetu daruje v njemu spodobno čast, v zahvalo za prejete dobrote in v spravo med svetam in razžaljenim Bogam, kadar prosi za odpuščenje grehov in za vse, kar on in njemu izročeni potrebujejo na duši in na telesu! Kolika tolažba je zanj, če vidi, da farmani v ponižnosti med sveto mašo pobožno klečé, z njim vred molijo in z Jezusam sami sebe nebeškemu Očetu darujejo! če zvě, da, kadar v podobi kruha in vina Jezusovo telo in Jezusovo kri povzdiguje, vsi — v znamenje, da so oni Jezusove smerti krivi, — na persi terkajo, ter zdihujejo in prosijo, da bi sveta rešnja kri ne bila zastonj za-nje prelita!

Kolkošno veselje za duhovnega pastirja v *spovednici*, ko vidi, da se grešnik k Bogu nazaj povračuje, da spozna svoje pregrehe, zavoljo njih tudi serčno žalost občuti in s poboljšanjem svojega živ-

ljenja kaže, da ima terden sklep, ne le greh zapustiti, ampak zanj tudi pokoro delati! Kako pač vesel je duhovni pastir, če zamore takemu spokorniku reči: „*Bodi potolažen moj sin, moja hči! tebi so grehi odpušteni.*“ Mat. 9, 2. Glej, neskončno usmiljeni Oče v nebesih *noče smerti grešnika, ampak da se spreoberne in živi.* Eceh. 33, 11. In kako bi se duhovni pastir nad spokornikom ne veselil, ker se clo v nebesih zavolj njega veselje obhaja! Saj pravi Jezus, da *v nebesih je večje veselje nad enim grešnikom, kteri se spokori, kakor nad devet in devetdeset pravičnimi, kteri pokore ne potrebujejo.* Luk. 15, 7.

Koliko serčno veselje za duhovna, kadar vidi, da se vèrni pobožno k *božjej miži* bližajo in tam s poterlim sercam in gorečimi željami nebeski kruh zavživajo, da v sklenitvi z Jezusam iščejo moči zoper skušnjave, in poterjenje v dobrim.

Koliko tolažbe je dalej za duhovna, če s svojim opominjem in prizadetjem *sovražnike spravi*, če razperte zakonske zopet zedini, če v prijatle spreoberne tiste, ki so se med seboj čertili in preganjali, in če tako lepo zastopnost in ljubi mir v soseski hrani in varuje.

Duhovni pastir najde pa tudi *pri bolnikih*, ako ravno je pri njih večidelj vse žalostno, marsikterokrat veliko veselja. Če bolnika ob času, ko mu nobeden več pomagati ne more, ko mu slabi udje bližnjo smert napovedujejo in oznanujejo, da bo moral vse, kar mu je ljubega na svetu, zapustiti, če ga ob tem času nepoterpljivosti obvaruje in ga pripravi le pri Bogu pomoči in zavetja iskati, in če bolnik željno in vrédno svete zakramente prejeme, se ves v božjo voljo vda, v duhu pokore terpi in tudi smert voljno pričakuje. — Kakšna tolažba je zlasti to za duhovna! Kako mirno spremi on tacega merliča k grobu, da njegova duša je tam, kjer ni več solz, ne terplenja!

Take prijetnosti vživajo duhovni pastirji kakor delivci svetih skrivnost. Naš častiti gospod fajmošter so že 50 lèt mašnik, in v 50 lètih jim je Bog marsikaj, ja veliko svetega veselja pripravil; zato mu pa dans tudi po opominu svetega Pavla: „*Zahvalite vselej za vse Boga Očeta našega Gospoda Jezusa Kristusa.*“ Efez. 5, 20. častito opravljajo daritvo svete maše v zahvalo za prejete dare.

II.

Duhovni stan je pa tudi *težek in grenek stan*, v katerem je veliko britkost in težav preterpeti. Jezus apostolom ni obetal dnev

pokoja in miru, dan sreče in zločnosti, ampak dneve vojskovanja, terpenja in pomankanja. Cebedejevima sinama je rekel: „*Ali moreta piti kelih, ki ga bom jaz pil?*“ Mat. 20, 22.

Že v opravljanju svojih dolžnost ima duhoven marskterokrat veliko žalosti. Kakor ima *pri otrocih* veliko veselja, če so dobri, tako ima nasproti tudi veliko britkosti, če so že sprideni, kadar jih k podučanju dobí, če se le prisiljeni učé, in jim torej nauki nič k sercu ne gredó. Kako poterto je njegovo serce, če previdi, da jih z vsim svojim prizadevanjem pred trupam zapeljivega sveta obvaroval ne bo!

Kaka žalost obide duhovna na *prišnici*, če vidi mlačnost poslušavcev, da pridejo le iz navade k službi božji in le po redko h keršanskim naukam, in jim še takrat na obrazih bere, da so vsi zaspani ali raztresenih misel!

Kako pobitega serca je duhovni pastir, če zvě, da se nekteri pri njegovem nar svetejšem opraviu, to je, pri *svätej maši*, brez pobožnosti, nekteri clo prederzno in spet drugi tako znajdejo, kakor bi ne vėdili, kaj se na altarju godí!

Koliko žalost ima duhovni pastir v *spovednici*, kadar se grešnik le po verhu obtoži, in s svojim obtoženjem na znanje da, da nima ne žalosti nad greham, ne resnične volje se poboljšati, da je zmirej tisti navadni grešnik, kakoršen je bil že veliko lět! Ja v žalosti se serce duhovna topí, viditi, da je vse njegovo prizadevanje zastonj, da se grešnik ne da ne s prošnjo, ne z oestro besedo k pokori omečiti, da terdovratno v svoje pogubljenje hiti.

Kakšno britkost občuti duhoven še le takrat, kadar tako terdovratnega grešnika clo na *smertnej postelji* dobí! če vidi, da se bolniku konec pregrešnega življenja že bliža, in vender nič spokornega duha pri njem ne najde, pa ga tudi v njem obuditi ne more! Koliko serce duhovnega pastirja terpi, kadar ima s takšnim bolnikom opraviti, se da le čutiti, ne popisati.

Kar duhovnu dalej veliko žalost napravlja, je *hudobni svēt*, kteri vse, kar je božjega zaničuje, in zato tudi duhovne sovraži in preganja. — Jezus je svojim apostolom prerokval: „*Iz shodnic vas bodo devali; ura clo pride, da bo sleden, kteri vas umorí, mēnil, da Bogu službo stori.*“ Jan. 16, 2. *Ko bi bili od sveta, bi vas svet kakor svoje ljubil, ker pa niste od sveta, zato vas svet sovraži.*“ Jan. 15, 19. Kar je Jezus apostolom pravil, se še dan današni godí. Duh

světa je še zmirej tisti. So namreč tudi dan današni ljudje na svētu, kateri hočejo brez Boga živeti, brez čednosti in pravičnosti srečni biti. Samoprid, požrežnost, nečistost, nevošljivost, laž, opravljanje, obrekovanje, nepokorščina in puniti so dan današni še bolj, kakor nekđaj v navadi, in hočejo svojo moč na zemlji uterditi. Duhovni pastirji se jim zoperstavljajo in oznanujejo nauk svetega Pavla, kateri nas opominja, „*da se odpovemo hudobii in posvetnim željam, ter trezno, prijetno in bogaboječe živimo na tem svetu.*“ Tit. 2, 11. Pa ravno zato jih svet sovraži kakor svoje nasprotnike. — „*Sin božji je prišel v svoje, in njegovi ga niso hotli.*“ Jan. 1, 11. Duhovnih pastirjev, njegovih namestnikov dan današni svet tudi noče imeti. Ker si ravno ne upa, jih s silo preganjati, jim krati, kar jim gre, in tako na znanje daja, de se jih hoče znebiti. — *Jezus je kakor luč na svēt prišel, da vsaki, kateri vanj vėruje, ne ostane v temi,* Jan. 12, 16. to luč pa je veliko ljudi zapustilo in *ljubijo temo.* Jan. 3, 19. Kedar sonce za goro gre, nastopi noč z vso sovražno močjó; kedar pa v sercih ljudi luč Jezusove vėre vgasne, postane tema in otroci teme hité hudobije počenjati in otroke luči pohujševati. In od tega pohujševanja pride, da v veliko hišah ne govoré več z ljubeznijo od Jezusa in njegovih naukov, da dobre in lépe keršanske navade opuščajo, sploh da pri njih *věra omaguje in peša.* To, kristjani! je žalost za duhovne pastirje. In take žalosti so naš prečastiti gospod fajmošter skozi 50 lēt že veliko vžili.

Ali ste jim pa vi, farmani! tudi kaj pripravili žalosti? kaj so imeli in imajo med vami več — veselja ali britkosti, skozi 25 lēt, kar so pri vas? —

Ker je dans le dan veselja, in ker smo tukaj zbrani le zato, da bi s častitim gospod fajmoštram Bogu hvalo dajali za prejete dare, ne bom tega preiskoval, sami si na to vprašanje odgovorite, z menoj pa le še to pomislite: Ali nimajo med vami ravno tistih opravil, od katerih sim govoril, da jih imajo duhovni pastirji? ali vas ne učé, ali vam ne delijo svetih zakramentov, sploh: ali niso oni vaš duhovni pastir, in po pravici vaš *duhovni oče*?

Sveti Krizostom imenuje duhovne pastirje *očete vėrnih*, ker tudi sv. apostel Pavl Korinčanam piše: „*Skozi evangelijsim vas rodil*“ I. Kor. 4, 15. — Od tistega časa, kar jim je bila ta fara zročena, je bilo 2500 keršćenih. Tem so oni še v bolj tesnim poměnu *očete*, oni zanje, kakor za svoje otroke skerbé. Pa ne le tem, ampak vsim

farmanam so oni v resnici skerbni duhoven oče. Telesni oče skerbi za časni prid svojih otrok, jih vadi kmetovanja ali rokodelstva, ali pa jih da kaj družega učiti, da si zamorejo časno srečo utrditi; ali vas pa vaš duhovni oče ne uče za večno srečo, to je, za večno zveličanje potrebnih reči? In kako ljubeznivi so v tem podučanju! Vprašam vas mlade, odrasčene in stare, ali niste vselej, ako ste jih hotli poslušati, svojemu stanu primerjenih naukov zaslišali. Kdo je pri njih dobrega sveta iskal, in ga ni dobil? kdo je bil žalosten, in ni bil potolažen? Kadar vam je včist očitala, da ste Boga razžalili, kadar vam je težko bilo pri sercu, da ste zgubili božjo prijaznost, ali niste zadobili miru vesti, ako ste z zaupanjem k njim se podali? Ali vam ne delé svetih zakramentov? Ali ne molijo za vas v očitnih cerkvenih molitvah in na tihem? To vse storé kakor vaš oče, zato ker vas ljubijo. Ako ravno njih telesna moč ni več tako urna in krepka, kakor je bila v mlajših letih, je vendar njih ljubezen zmirej še močna. In tako skerbnega, tako ljubeznivega očeta bi ne spoštovali, ljubili in jim ne bili hvaležni? O vém, da ste jim hvaležni, čutim da v veselim spoznanju teh dobrot zlasti dans zdihujete: „Bog jim poverni, kar so nam dobrega storili; naj bodo pa tud še zanj — še dolgo naš oče!“ Vidim, da se z njimi vred veselite zavoljo gnad, katere vam je Bog po njih dèlil; da je tudi za vas današnji dan dan svetega veselja!

Ali je pa današnji dan za vse dan svetega veselja? O tisti, kateri so od sveta spačeni in v grehah zakopani, se nočejo in se ne morejo s svojim duhovnim pastirjem veseliti. Ti so tudi krivi, da veselje prečastitega gospod fajmoštra dans ni popolnoma, da zdihujejo z besedami sv. pisma: „*Otroke sim zredil, oni pa mene zaničujejo.*“ Izaia 1, 2. — Jaz pa vendar želim, da bi od današnjega veselja nobeden ne bil odločen, in dam vam, pohujšani sinovi in zapeljane hčere! ti svèt: Storite, kar je storil zgubljeni sin, obljubite zdaj, da hočete biti njih pokorni otroci. Ko je zgubljeni sin k očetu nazaj prišel in mu poboljšanje obljubil, se je oče precej razveselil in je z družino veselje obhajal: tako bodo tudi vaš duhovni oče, ako jim poboljšanje obljubite, se nad vami razveselili, in z družino, to je, z vso faro veselje obhajali. Ta vaša obljuba bo njih veselje popolnoma storila. Oh storite jim to veselje, saj so ga vrèdni. Kaj ne, da jim smém v vašem imenu reči: *Oče! grešili smo zoper nebo in zoper Vas, vzemite nas zoper za svoje otroke*, Luk. 15, 16. Tako

tedej ni ničesar več, kar bi našega veselja kalilo: vsim torej, kolikor nas je živih iz te fare, je današni dan dan svetega veselja.

So pa še *drugi farmani*, *kteri so se že iz tega sveta ločili*. Kar so gospod fajmošter v tej fari, jih je že 1800 umerlo. Ni jih tukaj; krog in blizo farne cerkve, pa tudi v daljnih krajih njih trupla pod zemljo trobné, njih duše pa so v nebesih, ali pa u vicah terpé, o da bi nobeden ne bil pogubljen! — *Izvoljeni* med njimi spoznajo, da so s pomočjó svojega duhovnega pastirja prišli med svetnike božje, zato iz hvaležnosti tam za-nje Boga prosijo in se dans z nami vred nad njimi veselé; zakaj zaveze med njimi in med nami smert ni razderla. Starši našega častitega gospod očeta, katerim so ob njih novejši maši solze veselja v očeh igrale, dans še čistejšje veselje, kakor takrat, upam, pri Bogu obhajajo. Vsi ranjki iz te fare, vsi znanci in prijatelji, ki so med izvoljenimi, ja vsi zveličani duhovi sklepajo z našimi molitvami tudi svoje veselje in molitve pred sedežem božjim, tudi za-nje je današni dan dan svetega veselja.

O da bi pač tudi *tistim*, *ki še v kraju očiščevanja terpé*, bil današni dan začetek večnega veselja! O da bi se zamoglo na-nje obrniti, kar je Jezus od Abrahama rekel: „*Silno so se veselili viditi ti dan, vidili so ga, in so bili veseli.*“ Joan. 8, 57. Ni jim še dano, gledati obličja božjega, prideržani so še v kraju, kjer morajo zadostovati, zato ki so se ali v majhnih grehah iz sveta ločili, ali pa za grehe še pokore zadosti niso storili. Sami so si krivi, da se še znajdejo v kraju terplenja, ker niso zadosti poslušali glasa svojega duhovnega pastirja; zdaj pa v neizmerjeni britkosti kličejo v pomoč: „*usmilite se nas, usmilite se nas, zlasti vi, naši prijatelji!*“ Job. 19, 21. in zlasti u Vas, duhovni oče! svoje zaupanje stavijo. Vém, da se jih vsaki dan pri daritvi svete maše spomnite, vonder zlasti dans, ki bote Jezusa za žive in mertve darovali, goreče za-nje molite, da bi jim Bog skoraj dalsedež hladú, zveličanje pokoja, in svetlobo večne luči. O da bi bil današni dan dušam iz te fare in drugim dušam u vicah dan rešenja, dan izhoda iz britkost in težav v kraj večnega veselja, pokoja in mirú.

Stopite tedej vrédni služabnik božji pred altar. Kakor je stari Simeon v tempeljnu odrešenika sveta v svoje naročje vzel, tako vzemite tudi vi Jezusa v svoje častite roke in ponovite daritvo, ktero ste že 50 lét opravljali. Ker mi čas ne pripusti, dalej govoriti, Vas le še prosim: Preljubi oče, molite za nas! Mi Vaši duhovni otroci

homo tudi molili. — Bog Vam daj tukaj še veliko lèt, tam pa med izvoljenimi večno živeti. — O da bi vsi, kar nas je tukaj zbranih, in vsi iz te fare, kdaj pri Bogu v družbi prečiste device Marije, svetih mučenikov Mohorja in Fortunata in drugih svetnikov in zveličanih duhov obhajali večni praznik, večno veselje. Amen.

Joan Toman.

VI.

MARIA NAŠA LJUBEZNIVA MATI. *)

Jaz ljubim te, kateri mene ljubijo.^a Salam. prip. 8.

UVOD.

Od visokih nebes do nizke zemlje, od naj skrivnejga svetišča nebeškega paradiža, kjer počlovečen Jezus Kristus na desnici Boga Očeta veličastno sedi, do naj zadne bajtice tega svetá, v kateri zapušen siromak v svojej revšini zdihuje, derži neka duhovna cesta, po kateri naše ponižne molitve gori, gnade božje pa doli grejo. Na tej skrivni poti je mili Bog obilno duhovnih služabnikov nastavil, kateri molitve, zdihtovanje in solze bogaboječih ljudi pred nebeški tron nosijo, našim vmajnkljivim prošnjam svoje besede priložijo, ter nam pomoč v telesnih potrebah in pa odpušanje naših grehov izprosijo. Zato pravijo vsi, kateri so večne reči premišljevali in v zamaknjenem duhu skrivno razodetje od nebes imeli, da so okoli nebeškega pristola neštevilne kore angeljev in svetnikov vidili, kateri svojo službo zvesto opravljajo, nebesa z zemljo vežejo, in med Bogam in človekam družbo deržijo.

Nad vse te angelje in svetnike pa je od nebeškega kralja ena gospá z imenom Marija, od ktere je bil rojen Jezus, ki se imenuje Kristus, za kraljico postavljena. In ravno današni dan jo je Bog iz svetá poklical in v nebesa vzel, kjer jo je z vso nebeško družbo slovezno prejel, na prvi sedež posadil in veličastno pozdravil, re-

*) Pridga v god vnebovzetja Marie device, v Kanali pri Soči.

koč: *Maria, bodi odsihmal kraljica nebes in zemlje.* Zdaj se ji angelji in nadangelji priklanajo, apostoli ponižno svoje krone nji k nogam pokladajo, mučenci svoje palme – in nebeške device svoje lilje pred njo ponižujejo, in od kora do kora, od enega kraja nebes do drugega doni: *Maria je kraljica nebes in zemlje.*

Preljubi poslušavci kaj ne, da bi za nas visoka sreča bila, ko bi Marija hotla tudi za nas skrbeti, naše molitve pred Bogom podperati, pri svojim Sinu za nas govoriti in v telesnih in dušnih potrebah pomoč nam sprositi? In glejte, jaz smem dans tega vas zagotoviti, da Maria za nas skerbi, ako se ji mi prav priporočujemo. Od nje govori sveti Duh po ustih modrega Salomona: „*Jaz ljubim te, kteri mene ljubijo, in kteri zjutraj pri meni čujejo, me bodo našli . . . — Kdor mene najde bo našel življenje in prejel zveličanje od Gospoda.*“ Sal. prip. 8. Maria nas vse ljubi, kakor nobena mati na svetu svojega otroka ljubiti ne more; — Marija je naša ljubeznjiva mati. — In ravno v tem obstoji kratki zapopadek mojega današnjega govora:

Maria je naša ljubeznjiva mati, — ona nam v telesnih in dušnih potrebah pomoč sprosi. To vam hočem dokazati.

Maria, ki polna gnade visoko v nebesih kraljuješ, in se z maternim očesam na nas zalušene Evne sirote oziraš, bodi mi besednica, doloži mojim besedam, kar jaz po človeškej slabosti ne do morem, sprosi nam vsim gnado, da bi spoznali in storili, kar je prav.

I.

Jaz pravim, da Maria je naša ljubeznjiva mati, torej mora ona za naše telo in dušo skrbeti, in v telesnih in dušnih potrebah nam pomagati, če se ji mi za to priporočimo. In Maria to tudi stori.

Maria nam pomaga v *telesnih potrebah*.

Kakor zlato sonce, kadar zjutro čez visoke gore, čez priljudne griče in zelene loge priplava, ter svetlo luč po vsih deželah in krajih, po mestih in tergih, po vasih in dobravah polije, in celo zemljo ogreva in rodovitno stori, da od košatega hrasta na bregu do nizkega vresita pod ternjatim geram vse zeleni, cveti iz zori; tako siplje tudi Maria svoje gnade, ktere si je pri Bogu pridobila, čez vse rodove svetá, čez vse stanove Adamovih otrok, da zalušeni pri njej pomoč, žalostni tolaž, bolniki zdravje, in sužni rešenje imajo

Tega nas prepriča sv. Bernard, ki pravi: „Kakor sonce čez dobre in slabe vstaja, tako se usmili Maria vsih nesreč in potreb človeškega rodú.“

In prav. Sv. evangelj opomni skerbne matere Cebedejovih sinov, ktera je k Jezusu prišla, in ker je z apostoli vred le na posvetno kraljestvo mislila, ktereга bi imel Jezus postaviti, se mu približa in ga nagovori za svoja dva sina, Jakoba in Janeza, rekoč: „Mojster! vkaži, da eden mojih sinov ti bo sedel na desnej, drugi pa na levej.“ Tudi je ni Jezus zavoljo take prošnje grajal, ampak je le dal učencama zastopiti, da njegovo kraljestvo na zemlji nima nič imenitnega, nič posvetnega in veselega, in da težko jima bo kelh terpljenja piti. — Ali mislite, da Maria, ki se pusti imenovati „tolažnica žalostnih“ in „pomoč kristjanov“ bo tej skerbnej evangelske materi zad stala, in ne bo pri svojem sinu za nas govorila? Ali Maria, ktera je „mati vse milosti,“ kakor jo sv. Krizolog imenuje, ne bo za vse sebi izročene sirote skerbela, in u vsih potrebah jim pomagala? In kakor je ljubi Jezus ob času svojega potovanja po svetu vsim pomagal, kterikoli so ga na pomoč klicali, — gluhim je dal slišati, mutastim govoriti, kruljevim ravno hoditi, gobave je očistil, bolnike ozdravil, in clo mrtve k življenju obudil; tako skazuje tudi Maria, svojega sina posnemaje, vsim, kteri se njej priporočujejo, visoke gnade in imenitne dobrote, in „razun Boga nobeden za človeški rod tako ne skerbi, kot Maria,“ piše sv. German.

To vam še bolj dokazati, ne grem okoli spričb in zgodb iskat in nešteviljnih čudežev praviti, kteri so se na prošnjo Marijno od prvega časa noter do zdaj po vsih krajih keršanskega sveta godili. Nič vam ne pravim od vojšakov, kteri so s pomočjo Marie v hudih vojskah sovražnike zmagali, togotne preganjavce svete vere ukrotili, zatiravce božje cerkve vžugali in cele dežele divjih sovražnikov rešili. Nič ne govorim od mornarjev, kteri na širokem morju od strašnega viharja napadeni bi se bili že z razdjano ladjo v smertno globočino vtopili, pa s pomočjo Marie, na ktero so zaupno klicali, so gotovej smerti čudopolno odšli. Tudi nočem posameznih čudežev naštevati, s kterimi je Maria svojim posebnim prijatelam in zvestim priporočavcam pomagala, ker dobro vem, da današni ljudje na čudeže malo kaj deržé, marveč od nekterih puhlo učenih modrijanov zapeljani vse zaveržejo in tajé, kar si po natorsko razlo žiti ne morejo — pa vender neke resnične zgodbe, ktera materno skerb Marie

do svojih prijatlov očitno spričuje, ne morem zamolčati, in ta se v dosti znanih knjigah poštovanega Barona tako bere: Grozna kuga se je bila po laškej deželi vnela in je posebno po imenitnem Rimu strašno divjala. Ljudje so po ulicah medleli in padali kot snopi, smert je po mestu kosila kakor kosec po zelenem travniku. Pogrebcev ni bilo dobiti merliče pokopati, in če je prijatelj prijatla do groba spremil zadnjo čast mu skazat, se je na pokopališču zgrudil in se k prijatlu v hladno zemljo pogreznil. Strah in jok sta po Rimu gospodarila, zakaj v slehernej hiši je bil merlič. V tih stiskah kaj je bilo storiti? komu se priporočiti? Dobro je bil premislil tačasni papež Gregor, in napové celemu Rimu shod k Marii Devici. Papež Gregor in vse ljudstvo se snidejo, pokleknejo pred Mario, in jo iz globočine serca goreče zaprosijo, naj bi se jih ona usmilila, pri svojem sinu in pri nebeškem očetu za nje prosila, da bi bili morivne kuge rešeni. Maria jim pomoč in usmilenje sprosi — in kuga se vstavi. — Glejte ljubezen Marijno, glejte materno skerb Marije za vse, kateri se ji priporočijo. Pa morebiti kdo med vami nad tim dvomi? Jaz vse tukej pričijoče vprašam: Od kod pride, da v naj večih stiskah se cele dežele Marii za pomoč priporočé, kakor v zgodovinah od Benečanov beremo, kateri so v svojem poglavitnem mestu tudi tempelj sozidali pod imenam: „*k Marii zdravja*“, v hvaležen spomin, da jim je Maria v težavnih boleznih pomagala? — od kod pride, da u velikih nesrečah se poglavitne mesta k Marii obernejo, in posebne službe božje njej v čast napravijo, kakor smo pred letam nad Teržančani vidili, ko jih je huda kolera derla? — meni se zdi, da vse to pride od tod, ker so vse dežele, vse mesta in vsi pravoverni kristjani od velike mogočnosti in materne skerbi Marie za vse svoje izročence prepričani. Odkritoserčno vam povem, da nisim otročji lahkovernik in vsake pravljice za resnico ne vzamem, pa kar od pomoči Marijne berem, slišim in vem, me presili reči: da Maria popred čudeže vpelje, kot da sebi izročene brez pomoči zapusti. — Kje vas peljem v tiste krasne tempeljne, ktere si je Maria za svojo posebno čast na svetej Gori blizo Gorice in na gori Višarjah na Koroškem izvolila, pogledjte tiste znamenja, ki jih po zidovih obešene najdete, vprašajte varhe tistih cerkvá, kaj da pomenijo, in oni vam bodo odgovorili: to palico je obesil neki kruljev, ki je komej k Marii prikoračil, pa na njeno prošnjo je brez palice domu šel, in palico je tukej v hvaležen spomin obesil; uno znamenje je vložil neki sle-

pec, kateri se je pustil za roke k Marii pripeljati, pa Maria mu je spregled sprosila in brez vodnika je domú šel; to znamenje je postavila neka mati za svoje dete, kateremu je Maria zdravje sprosila; uno znamenje pa je zapustila neka ženka za svojega moža, kterega je Maria iz velike nevarnosti rešila; ti čudeži se je tukej, uni pa tamkej godil.

Ker je tedaj res, da Maria nam v telesnih potrebah pomaga, imam prav terditi, da Maria je *naša ljubeznjiva mati*.

Pa vonder ni še zadosti, da Maria le za naše telesne potrebe skerbi, zakaj vse telesno mine. Če je res, da Maria je naša mati, mora tudi v dušnih potrebah nam pomagati in za naše duše skrbeti, zakaj le duša večno ostane. In ona to tudi stori.

II.

Maria nam pomaga v *dušnih potrebah*.

Če Evo in Mario primerimo, se zares hvaležno moramo nad milostjo božjo do človeškega roda čuditi. Kar je Eva, prva naša nepremišljena mati skazila, je Maria, naša druga skerbna mati, popravila. Eva nas je v prevzetnosti grešnike rodila, Maria pa nas je v ponižnosti prerodila; Eva nas je nepokorna božjej zapovedi pogubila, Maria pa nas je vdana božjej volji rešila; Eva je mati greha, Maria pa je mati izveličanja; in kakor je bila Eva božjo pravičnost razjezila, tako je Maria božjo jezo vtolažila; „Maria je prve matere škodo popravila,“ pravi sv. Avgustin.

„Maria sprosi, de se veliko grešnikov spokori“ pravi sv. Metodij. — Sveti Peter Damian pripoveduje, da je bil spokorni razbojnik na križu s pomočjo presvete Device spreobrnjen; on pravi: „Razbojnik ni sam v se šel, ko je Jezusa na potu spremljal, ko ga je vidil križ nositi, in je za njim šel; takrat se je spreobrnjil, ko je Maria poleg križa stala; takrat je iz razbojnika mučitelj postal, ko je Maria Sina zanj prosila.“ Če je tako, — ali Maria ne bo tudi zdaj, ko v nebeški časti pri svojem Sinu sedi, in nas serčno ljubi, za nas govorila in za naše spreobrnjenje in odpušenje naših grehov prosila? Gotovo! Saj ona je naša besednica pri Sinu, kakor Sin pri Očetu. Ja meni se zdi, da jo vidim, kako v sredi angeljev in svetnikov pred tronam svojega Sina kleči in za nas prosi; meni se zdi, da jo slišim, kako svojega Sina za nas nagovarja, rekoč: Moj preljubi Sin! nekteri nesrečni, ki so od satana premoteni, tebe zapustili, tvoje zapovedi prelomili in v greh dovolili, so se zdaj

ovedeli, so svoje hudobije spoznali, se kesajo in meni se priporočili, da bi jih jaz tebi izročila. Moj Sin bodi jim milostljiv, prizanesi jim njih zmote, pozabi njih grehe, vzemi jih spet za svoje sobrate, in zapiši jih v družbo svojih izvoljenih. — O preserčna prošnja! o mila skerb naše ljubeznive matere Marie! Ja prav ima sv. Richard, ko pravi: „Tiste grešnike, ktere pravica božja k pogubljenju obsodi, milost Marie od pogubljenja reši.“

V nekih bukvah se bere sledeča prigodba: Gospod Bog Jezus Kristus ukaže spovedniku sv. Brigitte, da naj gre spovedat nekega terdovratnega grešnika. Duhovnik pri tej priči vboga, pa hudobni bolnik mu odgovori, da spovednika ne potrebuje, in spovednik se domu verne. Jezus Kristus mu vkaže drugič iti, pa duhovnik ravno toliko opravi. Ukaže mu iti tretjič. Spovednik gre, in ko se pred oterpnjenega grešnika vstopi, ga takole nagovori: Od Boga sim k tebi poslan ti povedat, da si od satana obseden: on ti je obsedil serce, da se ne omeči in gréhov ne kesa; on ti je obsedil vest, da te ne peče; on ti je obsedil jezik, da se svojih hudobij ne obtožiš; on ti je obsedil roke in noge, da nič dobrega ne počneš; on ti je obsedil truplo, da ni več tempelj svetega Duha; on ti je obsedil clo dušo, da ni več podoba božja, ampak vlast hudičeva. Kadar grešnik to zasliši, se prestraši in žalostno zaupije: Joj meni! satanu sém se udal, — ni več pomoči in milosti za-me! Spovednik ga tolaži, ga spomni na veliko pomoč Marije, in nagovori, da naj se Marii priporoči, ktera vsakemu grešniku milost pri Bogu sprosi. Grešnik to stori, in kmalo se mu vdere potok zgrevanih solz po licah, serce se mu omeči, se obtoži ponižno svojih grehov in — šest dni po tem spokorjen umerje. Po njegovej smerti se ljubeznivi Jezus svetej Brigiti prikaže, ter ji razodene, da tisti grešnik je zveličan. Brigita se čudi in vpraša, kako je to mogoče? Jezus pa ji odgovori: Brigita! vedi, da Maria, moja preserčna mati, je zanj prosila. Ona mu je sprosila čas spokorjenja, odpusenje grehov in zveličanje, in tolikanj ona stori za grešnike.

Tako je Maria resnično naša ljubeznjiva mati, zakaj ona nam 1) v telesnih, in ona nam 2) v dušnih potrebah pomaga, kakor smo slišali.

Kadar si otrok zavoljo razžaljenja k očetu ne upa, k svojej lju-bej mamki pribeži, in jo prosi, naj bi ga očetu priporočila. Tako stori tudi ti ljubi kristjan! Ker zavoljo svojih grehov nisi vreden pri

Bogu vslišan biti, hiti k Marii, in prosi jo, da bi te svojemu Sinu priporočila. In Maria ti gotovo ne bo prošnje odrekla, če si le prizadevaš poboljšati se. Koliko jezer ljudi po sveti Mario hvali in časti, ker so po njeni prošnji od Boga brez števila dobrot za truplo in dušo dosegli! Rekel bi, da ga ni griča nobenega, in ne doline, ne ceste, kjer bi ne stalo znamenje Marii v hvaležen spomin postavljen; ni hiše tako revne, v kateri bi ne bilo podobe Marie. — Prav modro sveta mati katoliška cerkva za nas skerbi, da nas vabi Marii se priporočati; zato ona vredno z gospodovo molitvijo tudi „češena si Maria“ sklene, zato pusti vsaki dan trikrat vse verne z zvonovi opomniti na počešenje Marie. Oh da bi pač to počešenje nam pri sercu bilo, kako bi se Marii serčno prikupili! Pa žalibog! kdo lepo cerkveno navado derži? Jaz spoštujem vse pobožne kristjane, pa žalosten moram reči: vidim nekatere ljudi med nami, kateri se gluhe in mutaste storijo, kadar mili glas čistih zvonov iz visoke line zadoni, da ne slišijo in moliti ne znajo; vidim take, kateri se sramujejo vpričo drugih tovaršev ponižno se odkriti, z angeljevim počešenjem Mario pozdraviti in presvetega včlovečenja Jezusa Kristusa se hvaležno spomniti; ja vem clo za take, kateri se drugim pobožnim posmehujejo, in se prederzno in očitno pobahajo, da na to prestaro navado nič kaj ne derže! O hudobneži, brezvestni brezbožneži! ... Prišel bo čas, in če ne pred, na zadnjo uro, da boste na smertnej postelji Mario na pomoč klicali, pa se bojim, da vaše zdihvanje bo prazno in v svojej hudobii bodete konec storili!

Predragi kristjani! kam se hočemo obrniti, če ne k svojej ljubeznivej materi? komu drugimu se priporočiti, če ne Marii; saj ona stoji v sredi naše nevrednosti in božje visokosti, v sredi pravice in milosti; Maria bliši nad nami kot zgodnja danica, na katero se imamo vedno ozirati; „Marija gospodari,“ pravi sv. Bernard, „od enega morja do drugiga, to je, od morja pregrehe do morja milosti, in od morja milosti do morja večnega življenja.“

Preserčni bratje! kadar se nas napuh in prevzetnost loti, kadar se viharji skušnjav zoper nas vzdigujejo, kadar nas nerodno meseno poželjenje v greh vleče, na Mario kličimo; kadar nas velikost grehov straši, in nas nepokojna vest peče in v obup žene, k Marii za pomoč zdihnimo; ona je „pribežališe grešnikov.“ Vse svoje nesreče in stiske, težave in britkosti, vse telesne in dušne potrebe Marii predpomožimo, in ona, naša ljubezniva mati, bo nam pomagala, ker

„ona ljubi te, kateri njo ljubijo, in kateri zjutro pri njej budijo, jo bodo najšli.“

Zdaj pa pokleknimo vsi vkupej in pozdravimo jo iz globočine serca: „Češena bodi kraljica, mati milosti, življenje, sladkost in upanje naše, bodi češena! K tebi vpijemo zapušeni otroci Eve; k tebi zdihujemo žalostni in objokani v tej dolini solz. Oh obrni tedaj, naša pomočnica, svoje milostljive oči v nas, in pokaži nam po tem revnem življenju Jezusa, žegnan sad tvojega telesa! o milostljiva, o dobrotljiva, o sladka devica Maria!

Prosi za nas, sveta božja porodnica!

Da bomo vredni obljub Kristusovih. Amen.

Fil. Jak. Kappol.

VIII.

BLAGOSLOV NOVE CERKVE.*)

Ako mašnik od svojega škofa dobé dovoljenje, kako novo cerkvo blagosloviti, da bi se smela potem v njej sv. maša služiti, odločijo dan blagoslovljenja; in kedar pride čas in ura, vzamejo štolo in velik mašni plajš bele boje ali farbe, ter se spremljen od vpričnih duhovnikov v procesijo vstopijo. Pred njimi se nese križ, na vsakej strani križa dva z gorečimi svečami gresta, in kedar do velikih cerkvenih vrat pridejo, se vstavijo, odkrijejo in opravitelj proti cerkvi obrnjeni sledečo molitvo molijo.

Molimo.

Pridi o Gospod! našemu djanju s svojim Duhom naproti, in spremljaj ga s svojo svetoj pomočjo, da se vse naše molitve in dela vselej iz tebe začno, in iz tebe začete tud v tebi končajo. Amen.

*) V farnih cerkvah gori noč in dan večna luč v spomin vpričnosti Jezusa v sv. rešnem telesu; zategadel bi imela vsaka farna cerkva od škofa posvečena biti. Drugač pa je zastran podružnic in kapel, ktere večdel ne bodo posvečene, timveč le blagoslovljene. Cerkvo posvetiti smejo le škof, blagosloviti pa jo smejo vsak duhovnik, kteremu škof dovolijo; in od blagoslovljenja se tukaj govori, ne od posvečenja.

Na to se blagoslovi sol, kakor slēdi:

V. Naša pomoč je v imenu Gospodovem,

O. Kteri je stvaril nebo in zemlje.

Zarotim te, stvarjena sol, pri živem † Bogu, pri večnem † Bogu, pri svetem † Bogu, pri Bogu, kteri te je po preroku Elizeju u vodo vreči ukazal, da se je gnjila voda popravila: da postaneš blagoslovljena sol v izveličanje vērnikov, in tekneš vsim, kteri te vpotrēbovajo, v zdravje duše in telesa, in da pobegne in zgine od kraja, kamor se boš potrosila, sleherna pošast in hudoba in prekanjenost hudičevega zvijaštva, in sleherni nečisti duh zaroten po Njem, ki bo prišel sodit žive in mertve, in svēt z ognjem. Amen.

Molimo.

Vsegamogočni večni Bog, ponižno prosimo tvojo brezkončno dobrotljivost, da to stvarjeno sol, ktero si v rabo človeškega roda podělil, po svojej očetovski ljubezni blago † sloviš in po † svetiš, da bode vsim, kteri njo vpotrēbovajo, v zdravje duše in telesa, in se obvarje vse, karkolj se ž njoj dotakne ali potrosi, vsaktere nečistosti in vsake napasti hudobnega duha. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Potem slēdi blagoslovje vode:

Zarotim te, stvarjena voda, v imenu Boga † Očeta vsegamogočnega, in v imenu Jezusa † Kristusa Sina njegovega, Gospoda našega, in v krēposti svetega † Duha, da postaneš blagoslovljena voda v razgnanje vsake protivne oblasti, in premoreš pokončati in vničiti protivnika samega z vsimi njegovimi odpadnimi angelji, po krēposti ravno tega Gospoda našega Jezusa Kristusa, kteri bo prišel sodit žive in mertve, in svēt z ognjem. Amen.

Molimo.

Bog, ki si v blagor človeškega roda naj vekše skrivnosti v bitstvo vode postavil, vsliši milostlivo naše prošnje, in vlij tej v mnogotero očiščevanje namenjenej pervini moč svojega blago † slova, da prejme tvoja stvar, ki je v službi tvojih skrivnosti, posebno gnado, hude duhove odpoditi in bolezni odstraniti, da se vbrani, karkolj se v hišah ali drugih krajih vērnikov s toj vodoj pokropi, vse nečistosti in se obvarje vse škode: kužna sapa naj se ondi ne vgnēzdi, ne zrak vgonobivni; jenjajo naj vse zalezovanja tajnega sovražnika, in ako je kaj, kar varnosti in miru prebivavcov nasprotva, naj pri pokropenju s toj vodoj odstopi, da se zdravo stanje, ktero se je po zaklicu tvojega svetega imena doseglo, vsih napasti prosto ohrani. Po Gospodu našem Jezusu Kristusu, Sinu tvojem itd. Amen.

Zdaj se sol u vodo potrosi v podobi križa, rekoč:

Zmešanje soli z vodoj naj se zgodi v imenu Oče † ta in Si † na in svetega † Duha. Amen.

V. Gospod bodi z vami!

O. In s tvojim duhom!

Molimo.

Bog, začetnik nevžugane krèposti in vladar nepremagljivega kraljestva in vun in vun veličastni zmagavec, kateri moč protivnih oblasti zaveras; kateri togoto rjovečega sovražnika presiliš; kateri zlobnost peklenskega duha slavno zatiraš: tebe, Gospod, trepetaje in ponižno prosimo in molimo, da se na te svoje stvari, sol in vodo, dopadljivo ogledaš, ju milostljivo povelicaš in z rosoj svoje očetovske ljubezni posvetiš; da koderkolj se bo kropilo ž njoj, naj se po nazivu tvojega svetega imena odžene sleherni napad nečistega duha, naj se strah strapne kače odpodi daleč proč, in v pričnost svetega Duha naj nas, ki tvoje vsmilenje nadležno prosimo, povsodi spremlja. Po Gospodu našem Jezusu, Kristusu, Sinu tvojem, kateri s teboj živi in kraljuje v jedinstvi ravno tega sv. Duha, Bog na vekomaj. Amen.

Potem zapoje predpèvek:

Pokropi me z izopom o Gospod! in bom očiščen:

Operi me in bom bëljši memo snega.

Duhovščina pa začne vzajemno moliti 50. psalm: Vsmili se me, o Bog! itd. (kakor se skoraj v slèdних molitvinih bukval najde) in končno pristavi: Čast bodi Očetu in Sinu in sv. Duhu. —

Med tím se duhovniki vstavijo okrog cerkve, ktera mora popolnoma prazna in brez vsega kíńča biti, tud ne sme ljudstvo prej v njo stopiti, dokler blagoslovljenje ni končano, in opravitelj vzamejo kropilo iz izopovih stebel zvezano in gredéna desno kropé cerkvene stene na zgornjej strani in pri tleh z blagoslovljenoj vodoj, rekoč:

Pokropi me z izopom o Gospod, in bom očiščen; operi me in bom bëljši memo snega.

Po dokončanem obhodu, ko pridejo spet vsi nazaj na mèsto, od kterega so izšli, duhovščina gori navodjeni predpèvek zopet ponóvi, in opravitelj proti cerkvi obrnjeni rečejo: *Molimo!*

Ostali duhovniki pravijo: Pripognimo kolena!

In odgovorè: Vstanite!

Molitva.

O Gospod in Bog! kateri, dasiravno te nebo in zemlja ne obsežeta, si vónder toliko milostiv, da blagovoliš hišo na zemlji

imeti, v kateri bi se klicalo neprenehoma tvoje ime; prosimo te: blagovoli po mogočnej priprošnji zaslužnja najsvetejše device Marie in svetega J. (tukaj se dostavi ime svetnika, v katerega čast in ime se je cerkva zidala) in vsih svetnikov, ti kraj z jasnim obličjem svoje milosti obiskati; očisti ga po vlitju svoje gnade vse nesnažnosti in ohrani ga v njegovej čistosti; in kakor si pobožne želje ljubljenega služavnika Davida v stavi tempeljua po njegovem sinu Salamonu izpolnil, tako v stavi tega tempeljua tud naše svete želje milostivo izpolni, in odstrani od njega vse napake hudobnega duha, po Jezusu Kristusu, Gospodu našem, tvojem Sinu, kateri s teboj živi in kraljuje v jedinstvi svetega Duha, Bogna vekomaj. Amen.

Po dokončanej totej molitvi grejo vsi, po dva in dva, v cerkvo do velikega altarja, litanie vsih svetnikov pevši. Ko pridejo do besed:

Da vsim vèrnim dušam večni pokoj dodeliš!

Odg. Prosimo, vsliši nas!

opravitelj vstanejo in glasno rečejo:

Da to cerkvo in ti altar v svojo čast in na ime svetega J. očistiš in blago † sloviš!

Odg. Prosimo, vsliši nas!

Kedar izustijo besedo: blagosloviš — blagoslovijo z desnoj rokoj cerkvo in altar, in potem zopet pokleknejo, dokler so litanie pri koncu; služavniki pa dalej pojejo:

Da nas vslišiš!

Odg. Prosimo, vsliši nas!

Po poslednjem: Gospod, vsmili se nas! opravitelj vstanejo, rekoč: *Molimo!*

Ostali duhovniki pravijo: Pripognimo kolena!

In odgovore: Vstanite!

Molitva.

Prosimo, Gospod! tvoje vsmilenje nam pridi naproti, in po priprošnji vsih svojih svetnikov naše molitve vnaprèj milostivo in prizanesljivo vsliši. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Potem zopet pokleknejo in precej daleč od altarja se pokrižaje rečejo:

Bog, pridi mi v pomoč!

in med tim, ko ostali duhovniki odgovoré:

Gospod, hiti mi pomagat!

zopet vstanejo in stojé rečejo:

Čast bodi Očetu in Sinu in svetemu Duhu!

in ostali odgovoré:

Kakor je bila v začetku in zdaj in vselej, in vekomaj. Amen.

Potem opravitelj rečejo: *Molimo!*

Ostali duhovniki pravijo: Pripognimo kolena!

In odgovore: Vstanite!

Molitva.

Vsegamogočni in vsmiljeni Bog, ki si svojim duhovnikom pred drugimi toliko gnado dodelil, da karkoli v tvojem imenu dostojno in popolnom učinijo, tako spoznaš, kakor bi ti učinil bil: prosimo tvojo neskončno milost, da obiščeš, kar bomo ravno blagoslovili; in da pri vstopu naš nevrédnih po zasluženju tvojih svetnikov hudi duhovi odbeže, in angelji miru pristopijo. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Po totej molitvi zapoje predpěvek:

Gospod, blagoslovi ovo hišo, v čast tvojega imena postavljeno! in na to se sledeči psalmi molijo:

Psalm 119.

K Gospodu vpijem, ko sim v nadlogi, in on me vsliši.

Gospod, reši mojo dušo krivičnih žnablov in goljufnega jezika!

Kaj se ti bo dalo, ali kaj bo plačilo tvoje, goljufni jezik?

Ojstre pšice kakega mogočnega in goreče voglje.

Joj meni! da moje potovanje tako dolgo terpi, da stanujem med prebivavci Cedara.

Dolgo je moja duša tujka bila.

S temi, ki mir sovražijo, sim miren: ako jih nagovorim, se začno z menoj prepirati brez uzroka.

Čast bodi Očetu itd.

Psalm 120.

Svoje oči vzdigujem k hribom, od katerih mi pomoč pride.

Moja pomoč je pri Gospodu, ki je vstvaril nebo in zemljo.

On ne pripusti, da bi tvoja noga izderknula, on ne spi, ki tebe varuje.

Glej! on ki Izrael varuje, ne drema in ne spi.

Gospod te varuje, Gospod je tvoja obramba na tvojej desnej roki.

Po dnevu te ne bo sonce peklo, in po noči ne luna.

Gospod te varuje pred vsim hudim: Gospod varuje tvojo dušo.

Gospod naj varuje tvoj vhod in tvoj izhod od zdaj do vekomaj.

Čast bodi Očetu itd.

Psalm 121.

Jaz se veselim, ko se mi reče: Ajdi v hišo Gospodovo!

Naše noge stoje v tvojih lopah, Jeruzalem!

Jeruzalem je zidan, kakor město, kterega děli vkup deržć.
Kamor rodovi, potovajo, rodovi Gospodovi, po Izraelovej po-
stavi ime Gospoda hvalit,

Kdēr so sodni stoli, stoli čez hišo Davidovo.

Prosíte Jeruzalemu, kar mu je v mir: obilnost bodi tem, kteri
te ljubijo.

Bodi mir v tvojej terdnosti, in obilnost v gradovih tvojih.

Zavoljo svojih bratov in svojih bližnjih ti mir želim.

Zavoljo hiše Gospoda našega Boga ti dobro želim.

Čast bodi Očetu itd.

Predpěvek: Gospod, blagoslovi ovo hišo v čast tvojega imena
postavljeno!

Med tem pokropé od znotraj cerkvene stene zgoraj in spodaj,
začėmši od desne strani altarla, ter rečejo:

Pokropi me z izopom itd.

In vernivši se k altarju rečejo: *Molimo!*

Ostali duhovniki pravijo: Pripognimo kolena!

In odgovoré: Vstanite!

Molitva.

O Gospod! kteri vse tvojemu imenu posvečene kraje posve-
tiš, izlij čez to molitveno hišo svoj blagoslov, da vsi, kteri tu-
kaj v tvoje ime kličejo, pomoč tvojega vsmilenja skusijo. Po
Gospodu našem, Jezusu Kristusu, tvojem Sinu, kteri živi in
kraljuje v jedinosti sv. Duha, Bog na věkomaj. Amen.

Po dokončanej totej molitvi se sv. maša bere.

Nagovor.

Věm, dragi sosedí moji! in živo sim prepričan, da veliko ste
se trudili in potili, napreden ste to krasno cerkvo dozidali. Koliko-
krat ste z rokami, kolikokrat z vozom pripomogli, koliko děla zra-
ven ste doma zamudili, koliko penězov vložili, ni vam trěba pra-
viti; vsi dobro věmo. Ali prosim vas, nikar ne bodi vam žal, tim-
věč veselíte se, vsaj je zapisano v knjigah věčnega življenja, in Bog,
ki kupice merzle vode brez povračila ne pusti, tud vam obilno po-
vernul bo vse, kar ste iz dobrega namena in njemu v čast storili;
zakaj gotova resnica je, da kar človek Bogu daruje, nikdēr pogrě-
šal ne bo. Lična cerkva, ktero ste toliko marljivo stavili in pogosto
s svojim potom namakali, bo vaše veselje vse vaše žive dni in vaše
čast še v prihodnih časih. Ko že dolgo vas ne bo in se vaše kosti že
v prah razdrobile bodo, zala cerkva in prijazni stolp bota še veli-
častno na svojem městu stala, kakor nevesta in ženin bi se smelo

reči, in vašim otrokom in vnukom pripovedovala, koliko ste darovali iz pobožnosti in hvaležnosti do svojega ljubega Boga. *Vaš spomin bo večn pred Bogom in ljudmi.*

Vaše veselje povekšat in doveršit sim tud jaz dones k vam prišel, ter sim vam, kakor ste sami priče bili, novo verlo cerkvo blagoslovil v čast vsegamogočnega Boga in v čast svetega J. kterege ste za svojega pripomočnika v nebesih izvolili. Tud drugih duhovnikov mnogo, kakor vidite, se je snidilo iz ljubezni in prijaznosti do vas, ter so z menoj molili in Boga prosili, da bi blagoslovil delo vaših rok in vam svojo milost skazal vun in vun, da bi blagovoljno vslišal vaše prošnje, ktere tu v novej cerkvi pred obličje božje polagali bote. — Med svetim petjem smo kropili cerkvene stene najprej od zvonaj, ter smo jih z blagoslovljenoj vodoj tako rekoč umili, pokazati vam, kako svet je kraj, kdér Bog prebiva, in opomniti vas, v kakej časti morate svojo cerkvo imeti, kako snažno, čedno in spodobno opravljeni vselej k svetej maši priti. Bog ne daj, da bi se katerokrat tukaj okrog cerkve dervili in pretepali ali po noči se derli kakor gerde sove, ali svojo gizdost kazali, ali pasli svoje nesramne oči: boljše mende bi bilo, da bi cerkve ne bili sozidali! Tu je *hiša molitve*, varujte in skerbite sosebno vi župani, cerkveni ključarji in ostali srenjski predstojniki! da *jama razbojnikov* ne postane.

Dalej ste vidili, kako smo litanie vsih svetnikov pevši v cerkvo šli in cerkvene stene tud od znotraj s blagoslovljenoj vodoj pokropili, vam v spomin, da še ni zadosti, ako čedno in praznično oblečeni k službi božjej pridite, si obraz in roke umijete in svoje lase počesate; timveč na svojej duši morate čisti biti, in zgrevanega in spokorjenega serca, sčer je vaša molitva prazna in oblakov ne bo prederla. Že po potu morate misliti, kam da greste, v cerkvo namreč, ali prav za prav, na goro Kalvario, kdér se nedolžno jagnje božje, Jezus Kristus, za vas daruje; zatoj nič praznega, nič posvetnega ali nečimernega, ampak kaj božjega se mënite, da se vaše serce za molitvo ogreje in pripravi za blagonosno sprejetje božje besede. In napreden v cerkvo stopite, odpravite od sebe vse posvetne skerbi in misli; kakor se zvečer v posteljo grede izslečete in obleko svojo na stran položite, tako tud čez cerkveni prag stopivši odstranite vse, kar bi vas v pobožnosti motiti zamoglo, in le boga-boječe misli, le svete želje in pobožni občuti naj vas navdajajo, le

v Boga in v molitvo morate zamišljeni ali zamaknjeni biti. Potem bo Bog nad vami veselje imel in vas vslišal, karkoli v imenu Jezusovem prosili bote.

Mnogo še mi na misel pride, kar bi vam dones povedati imel; prav, postavim, bi bilo, ko bi vam razložil, kako pobožno in v Bogu zbrani se v cerkvi in zlasti pri sv. maši zaderžati imate, kako radi in željno morate pridige in kersanski nauk poslušati, kako ponižno in sramožljivo oblečene posebno ve žene in dekleta k službi božjej priti, kako skerbno čuti nad svojimi pogledi in očmi, da se ne pohujšate, kako věstno nedelje praznovati in zapovedane svetke, in še marsikaj drugega koristnega in božjega bi vam lahko povedal: ali ker čas tako naglo hiti, in lepih, svetih naukov vsako nedeljo tako zadosti slišite, ako jih le pazljivo poslušati hočete, vas ne bom dalej mudil in sklenem svoj govor z besedami preroka Davida, ki pravi: *Poterdi, o Bog, kar si storil med nami!* — Zdaj pa bom šel in daritvo sv. maše opravil, Bogu in sv. J. v čast in za izveličanje vaših duš. Spomnil bom se posebno vsih dobrotnikov in dobrotnic nove cerkve, da bi jim milostljivi Bog stotero vse povernul, kar so njemu v dar prinesli. Spomnil bom za vas, stariše, gospodarje in gospodinje, naj vam ljubi Oče nebeški gnado dodeli, da bi zamogli sami pobožno živeti, pa tud svoje podložne po pravem potu vladati. — Spomnil bom za vas, fante in dekleta, naj vam sveti Duh um razsveti in pomoč v skušnjavah da, da bi zamogli po svojem stanu čisto in sramožljivo živeti in zapeljivi svet premagati. — Bog vam daj vsim skupej svojo gnado in svojo pomoč, da kakor se dones skupej veselimo, se tud v nebesih enkrat veselo snidemo. Amen.

Rezman.

VIII.

BLAGOSLOVJE NOVE MONŠTRANCE. *)

V. Naša pomoč je v imenu Gospoda.

R. Kteri je stvaril nebo in zemljo.

Molimo preljubi brati, da bi Bože milosti blagoslovil, posvetil in počastil ti mesenček, da se bo noter shranovalo sveto rešno telo našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki je britkosti križa prestal za zveličanje naše.

Bog z vami.

In s tvojim duhom.

Molimo.

Vsegamogočni večni Bog, začetnik spodobnih daril, iz med katerih si zapovedal potrošene darove nositi na zlatih in srebernih skledicah pred svoj altar, dovoli blagosloviti in posvetiti mesenček (lunulam) da bo vrèden postal za strežbo presvetega rešnega telesa Jezusa Kristusa tvojega Sina, ki je za nas in za vsih ljudi zveličanje na lesu križa sam sebe dal Tebi Bogu Očetu v dar, ki s tebo živi in kraljuje u edinosti sv. Duha, Bog od vekomaj do vekomaj. Amen.

Gospod z vami.

In s tvojim Duhom.

Molimo.

Vsegamogočni večni Bog, podeli našim rokam pomoč tvojega blagoslovljenja, da bo po našem blagoslovljenju ta posodica posvečena, in postane novo počivališče rešnega telesa Gospoda našega Jezusa, po ravno tistem Gospodu našem Jezusu Kristusu tvojem Sinu, ki s tebo živi in kraljuje u edinosti S. Duha Bog od vekomaj do vekomaj. Amen.

*) Na bilo pred praznikom sv. Jožefa so imeli u Celju pri sv. Jožefu spomina vredne večernice; novo monštranco so blagoslovili.

Na to se mesenček u monštranco položi, in čela monštranca z blagoslovljenoj vodoj poškropi, in naslédna ali enaka beseda od monštrance pové:

Nagovor.

Tu le smo blagoslovili ali požegnali novo monštranco, in jo posvetili Bogu v čast, da bi služila pri svetih opravilih u cerkvi sv. Jožefa. Tu le je darilo, ki smo ga prinesli sv. Jožefu u zahvalo vsih gnad in dobrot, ki smo jih tukej prijeli, in u milo prošnjo, naj bi nas ljubi sv. Jožef pri Bogu priporočal in zagovarjal pred božjim tronom, naj bi nam sprosil blagoslov božji za naše žitne polja in vinske gorce, ki nam ga toliko pomankuje in ki ga sami si sprositi nismo vrédni. Tu le nam da nova monštranca pa tud lep predmet za večernice, vam da priložnost kaj novega gledati, meni pa kaj božjega povedati. Vi zvoleni častiteli in častitelce sv. Jožefa, ki ste mi bili priča posvečovanja monštrance, bote tudi tolmači monštrančnega blagoslova, in povejte prihodnim časom, kako se je monštranca pripravila in kako posvetila, kakor vam jas bom povedal začetek priprave in razložil monštrance pomén.

1. Priprava.

Ta nova monštranca se je pripravila iz dvojne dobrovoljne dodaje nekterih farmanov. Lansko lèto so namreč župani in drugi možje po fari za pondelske sv. maše *) sami po svojih okolicah dare pobirali, in nekaj viši nabrali, kakor je cerkvena izdaja potrebovala; tako je tisti naveržek z ostalim cerkvenim prihodkom blizo 70 fl. sr. lètnega dobitka znesil. Ti lètni prihodek so cerkveniki namenili za pripravo nove monštrance k sv. Jožefu, premislejoči, da za toliko lépo romarsko cerkvo je tréba večje in lépše monštrance. Prigodilo se je, da nam je ta priprava hitrej stekla, kakor smo se nadjali. Nèki dober gospod u Celovcu je prišel našim željam naprot, nam priporočil znajdenega pasarja Kajetana Krainera u Celovcu in jo za 100 fl. sr. saudinjal, kateri pasar nam jo je po novi obliki izdelano poslal, pa prosil naj bi se mu plačilo za 30 fl. zboljšalo, ker je cena močno poskočila pri zlatu, srebru, pri dnini in živežu, dokler on nič ni zamudil, svoje umetalno dèlo popolnoma

*) Pri sv. Jožefu so že več let navadne pondelske maše za obvarvanje pred točo in hudim vremenom.

po volji izpeljati. Po takem pride monštranca na . . . 130 fl. sr.
 k tem plačilu je dala cerkva sv. Jožefa svojih 70 fl.
 neki mož iz Košnice*) je nabral po soseskah zlast po tistih, kar jih
 je pod zvonom sv. Miklavža . . . 30 fl.
 Potem bi še menkalo . . . 30 fl.

Tudi ta pogrěšek se bo poravnal, da se bo umetalnemu delavcu
 storilo po volji, kakor je on svoje delo po volji naredil in tak verlo
 speljal monštranco, da jo znajdeni u presoji 150 fl. sr. cenijo.

2. Pomen.

Monštranca je naj vekša krasota cerkvenih posodov, priprav-
 lena naj svetejši zakrament svetega rešnega telesa u podobi bēlega
 kruha za moliti in častiti pred oči postaviti; je prav za prav tista
 posodva duhovna, posodva časti vrēdna, posodva vse svetosti,
 ktera pomeni preblaženo divico Mario, ki je pod svojim persami no-
 sila žegnani sad svojega telesa, pri katerem svetem spominu mars-
 ktera pobožna duša veselo svoje oči vzdigne in zdihne, ko una
 evangeljska žena, rekoč: „Zveličano telo, ki je tebe nosilo in zve-
 ličane persa, ktere si zizal.“ Marskteri grěšnik se na persa po-
 terka, kakor uni evang. colnar rekoč: „Bog bodi meni vbogemu
 grěšniku vsmilen“; ali se verže ves zgrevan na svoje grěšne kolena
 kakor sv. Tomaž, ki je svetih pet kervavih ran zagledal, in reče:
 „Moj Bog in moj Gospod! Neki božji glas k sercu govori: Zveli-
 čane oči, ki vidijo kar vi vidite; zakaj veliko očakov in prerokov je
 želelo viditi kar vi vidite, in niso vidili.“ —

Tu je tisti sveti kraj, od ktereга Bog govori: Ti kraj sim si
 zvolil in posvetil, tukaj hočem imeti odperte svoje oči, odperte svoje
 ušesa, da bom vidil in slišal, kaj in kako bodo molili; tu sem bom
 položil svoje serce in se bom vsmilil tega, ki je vsmilenja vrēden.
 Velika gnada je to in velika dobrotā cerkve, da se sv. rešno telo
 vidama izpostavi, kar pervim kristjanom ni bilo dano, če ravno
 so sveto živeli. Nam je gledati privoljeno, zato pa tudi velik grěh,
 če se izpostavljenemu zakramentu nečast stori.

Poglejte monštranco, kako zalo je naredjena, ko lēpa nevesta je
 oblečena vsa bēla in zlata, pripravljena spodobno Jezusa sprijeti,
 da kadar pride ženin, najde svojo hišo osnaženo in čisto pometeno;

*) Jož. Ocvirk, po domače Jakopič.

zakaj tud od njega piše sv. evangelj: „Potem ko je bil na gori po nebeško spremenjen, je njegova obleka bila bēla kakor sneg, in njegovo lice svetlo kakor sonce.“ Mat. 17. Ljuba duša! *sreberni in zlati liš* monštrance pomeni tvojo pripravo za sveto obhajilo. Tvoje zvonajno djanje mora biti ko bēli dan pošteno. „Vaša luč se naj sveti pred ljudmi, da vaše dobre dēla vidijo in Očeta hvalijo, kateri je u nebesih.“ Znotraj morajo biti tvoje misli in želje čiste in poštene ko čisto zlato, tak da bojo angeli želeli u tvoje serce gledati, — vsi pravični veseli tvoje lēpe namene zvedeti — Bog sam bi si rad u tvojem sercu tron svojega stanovanja pripravil, da boš vrēden tempel svetega Duha. Zato tak ljubeznivo Jezus skoz svojega ljublenega učenca Janeza pravi: „Kdor mene ljubi, njega bom tudi jaz ljubil, in tudi moj Oče ga bo ljubil; mi bomo prišli (Oče, Sin in sv. Duh) in bomo pri njem prebivali.“

U podobi bēlega kruha prebiva u monštranci skriti Bog in *tvojo vēro poskuša*. Jezus pa reče: „Kdor bo mene pred ljudmi spoznal, njega bom tud jaz spoznal pred svojim Očetom u nebesih.“ Kakor je bil Bog svoje dni z dvema angeloma prišel Abrahama objiskat u podobi popotnikov, da bi ga bil poskusil, kako ga bo Abraham u svojo hišo prejel, in kakor je Jezus po svōjem ustajenju se dvema učencoma u Emaus kakor popotnik bil pridružil, jima svete pisma razlagal, od nebeškega kraljestva pripovedaval, tak da jima je serce od veselja jigralo, pa ga z očmi nista spoznala, če ravno sta nebeško prijaznost u svojem sercu občutila, tako je hotel Bog Sin se nam za popotnika dati, in nam je ponudil sam svoje rešnje tēlo za popotnico u vēčnost, da bi vidil, kako boš sprejel v svoje serce ti angelski kruh, to mano nebeško. Vsako nedčlo beremo in poslušamo njegovo besedo, po nebeško nam dostkrat sveta pobožnost serce zagreje; ali pa tudi spoznamo zadosti vrēdno Jezusa za svojega nebeškega tovarša in popotnika skoz časno življenje? Na koncu večerje so se učencoma oči odperle; tud nam se bojo oči odperle na zadno uro, in bomo spoznali Jezusa za svojega usmileneega izve-ličarja, ali za svojega ojistrega sodnika. Bog, da bi se nam u veselje odperle naše oči! Tukaj vidimo Boga kakor u ogledalu, tam ga bomo vidili od lica do lica kakoršni je.

Poglejte podobe monštrance. Zgoraj *Bog Oče*, u srēdi *Bog Sin*, spodaj *Bog sv. Duh*. Sama presveta trojica je spodobljena na njej, in tako rekoč hoče ona pri vsakem blagoslovu tebe pokrižati,

namreč tri božje peršone, od kojih si stvarjen, odrešen in posvečen, tebi na čelo, usta in persa pritisniti in tebe blagosloviti.

1. *Bog Oče* gleda v podobi izpod nebja z odpertimi rokami na svojega edinorojenega Sina; ravno ko bi nam hotel oznaniti, kakor ga je svoje dni na sveti gori učencem oklical: Ti je moj ljubi Sin, nad katerim dopadenje imam, tega poslušajte. On vas bo blagoslovil vas odrešil; njemu je pa tudi vsa sodba čres dana, ki bode sodelil žive in mertve. *Ti sreberni obroček* nad glavo Boga Očeta pomeni nadnebjje, kjer zlate koravde ljubeznivo miglajo, in nam kažejo veličastvo svetih nebes.

2. U srédi monštrance je postavljen prestol ali tron za sedež *božjemu Sinu*, kjer prav za prav sedi ko u krilu Boga Očeta, od kterega je po britkem terplenju kakor Bog in človek prijel vso oblast u nebesih in na zemlji. Njegovi sedež je mesenček, kar pomeni, da u nebesih sedi na desnici Boga Očeta, zemljo ima za podnožje svojih nog. Znotraj u tronu je vse zlato in čisto, prava zlata hiša, miru in sprave, in podoba svetih nebes, kakor jih sv. Janez popisuje: da po nebesih je vse čisto ko stekleno morje, in nebeške ulice svetle ko čisto zlato. Na srédi svetega raja prebiva na nekem lepem brijččku Jagne božje, kterega obdajo same nedolžne dušice u bělih oblačilih, in skrivno pšsem pojejo, koje noben angel in človek ne more tak lšpo zapeti. Na tiste zvolene dušice nas spomnita ta dva majhina sreberna angelčka na mesenčku sedeča. Okrog svetega trona zvunaj se plete zlatosrebern venec samih bělih in rudečih vertnic, in pomeni skrivno zastopno rožo dveh naj vekših čednost, svete *ljubezni* in *čiste nedolžnosti*, které dve čednosti vsmilenemu Jezusu naj bolj dopadete.

3. Spodaj pod tronom je Bog sv. *Duh* u podobi bšlega globa, ki zverha presveto trojico in nam kaže všrno resnico, da sv. Duh izhaja od Boga Očeta in Boga Sina od vškomaj edini Bog, ki zveličanje naše izpolni. Kar je Bog Oče stvaril, Bog Sin odrešil, to hoče Bog sv. Duh poterčiti, posvetiti, izpeljati, s svojimi darovi nahraniti in blagosloviti. Karkolj hoče na svštu po sršči izhajati, mora sv. Duh s svojimi darovi navdati. Pomisli moj človek, vse tri božje peršone pridejo tebe blagoslovit, posvetit in zveličat. Zato se spodobi pri blagoslovi križati se u imenu Očeta, Sina in sv. Duha, in terkati na svoje grššne persa, da skoz svojo ponižnost se vršeden narediš vsmilenja božjega, kšr si po svoji grššnosti blagoslovanevršeden.

Na vsakej strani božjega trona klečita *dva bēla angela* vsa moleča in svetoželjno zamišljena. To nam kaže, kako angeli u nebesih molijo pred božjim Jagnetom klečeči, rekoč: Svet, svet, svet si ti Bog Sabaot, nebo in zemlja sta polna tvoje časti. To nam kaže, kako so angeli hredi Jezusu streči, kakor sv. evangelj pravi: „Angeli so pristopili in Jezusu postregli.“ Jezus sam pravi, da je več ko 12 legionov angelov pripravljenih njemu na pomoč priti. To nam kaže, kako angeli božji Bogu čast in hvalo dajajo, in kadar vērnikl kakor iz enega gerla po cerkvi prav lēpo pojejo, angeli molijo in tenko poslušajo pētje božje, ker ni drugač kakor da bi se človek z angeli pokušal, kdo bo Bogu lēpše čast in hvalo pēl. Kako spodobno bi torej bilo, naj bi se pri cēli sv. maši po cēli cerkvi tak zložno kakor iz enega gerla pelo, kakor se pri sv. žegnu rado veselo poje; ali častiten glas toliko bolj peša, kolikor bolj posamezno se poje samo na koru. — Tota dva angela nam pa tudi pričata, da božji angeli namestijo za nas službo božjo, ker nobenega nas ni u molitvi pred sv. rēšnim telesom. Oj naj bi ljubi angeli božji tud doveršili, kar nam na spodobnem česčenju menka, ja, naj bi tud zakrivali naše slabo zaderžanje, ki se tolikokrat u cerkvi v pričo Boga spozabimo, strah božji imeti.

Ta dva steberca na monštranci kažeta steno hiše zlate, škrinje miru in sprave, in nas spomnita *tabernakelna* stare zaveze, po kateri podobi je monštranca nekoliko storjena. Tabernakel starega zakona je bila nēka škrinja, imenovana škrinja miru in sprave, iz dragega lesa naredjena, znotraj in zvunaj z čistim zlatom prevlečena. Okolj cēle škrinje je njo venčal pas iz čistega zlata. Pokrovo je bilo iz čistega zlata, in se mu je reklo pokrovo sprave. Na vsakem koncu te zlate plate sta sedela dva angela kerubina eden proti drugemu obrnjena in sta pokrivala z svojima perutama škrinjo miru in sprave. Noter ste bile dve kamenite table, na ktere je bil Bog deset zapovedi z lastnim perstom zapisal, Mozesova palica, s katero je toliko čudežev dēlal in eno torilce nebeške mane. Na škrinji so ležale Mozesove bukve. Ta škrinja je bila prekrita z židanim pertom, in z dragim verlim zagernilom. To je bilo Izraelskih otrok najsvetejše spravilo, ti je bil njih najsvetejši zaklad, veselje in pomoč. Kamor kolj so se preselili, so v svojo srēdo škrinjo miru in sprave postavili; in večā nesrēča se jim zgodila ni, razen kadar so sovražniki jim to božjo pomoč vropali.

Mi imamo še dražej zaklad med seboj v monštranci; v njej imamo Jezusa Kristusa, samega Sina božjega, ki je naš Bog, naš odrešenik in pomočnik. Brez njega biti je žalostno, je smertna dolgotrajnost. Zato naj bo vselej češćeno presveto rešno telo, ki nam je k odrešenju vselej bilo in vselej bo. Pa tudi ta nova posodva, ki smo jo danes Bogu na čast posvetili, naj služi Bogu na čast in nam k veselju veliko sto let. Amen.

Vodušek.

IX.

BLAGOSLOVJE CERKVENEGA BANDERA.

Nagovor.

Vsaka lepa reč je lepe besede vrédna, vsaka cerkvena reč svoje razklade potrebna, da vèrni spoznajo, kar imajo, in dobro razumijo, kaj pomeni, kar jim sveta katolška cerkva blagoslovi in podá, kakor vam danes cerkveno bandero, Bogu v čast, vam pa v izveličansko veselje.

Bandero nositi, za banderom hoditi, se pod banderom vojskovati, za svoje bandero tudi življenje dati je navadna dolžnost starodavnih in sadajnih narodov, nevérníkov, kakor vérnih kristjanov. Svoje bandero nepremagljivo nositi, je bila naj vékša slava in bo, se za svojim banderom na vojsko podati, daja bojakom naj serčnej pogúm. Svoje bandero zgubiti je vojšakom naj vékša nesrčča, zgubleno bandero nazaj osvojiti si, je hrabrih junakov naj vékša slava. — V svoje častito znamenje vsak polk (regiment) bandero ima, na nj zvestobo priseže, z njim se v kervavo bitko (vojsko) pelja in rajši posekati dá, kakor svoje bandero zapustiti. Poglejte bandera čast in imenitnost!

„Vedna vojska je življenje človeško.“ pravi poterpežlivi Job. „Meso se bojuje zoper duha, in duh se vojskuje zoper meso“ uči sv. Pavl. Hudo se z dobrim — dobro z hudim poskuša, kar sami čutimo. Kristus z vojvodom tega sveta neprenehoma hudo vojsko

ima, in mi vsi smo vojšaki ali pod banderom Kristusovim, ki je sv. križ, za božje kraljestvo, ali pa peklu pomagamo pod banderom peklenskega sovražnika, kateri svoje znamenje pogosto spreminja posvetne ljudi oslepiti. — In kakor velika cesarska vojna (armada) mnogo bander ima, ima tudi sveta kat. cerkva pri vsaki fari za vsak stan, za vsako pošteno rokodelstvo, za vsako sosesko posvečeno bandero, veličastno znamenje, po kojem verna občina za Kristusom gre, kakor v lepi procesji, tako v svojem življenju, v terplenju kakor u veselju, se za nezvenliv venec večniga življenja vojskovaje. — Oh, kako lepo je za banderom Jezusovim jiti — kako zveličansko v znamenju svetega križa premagati — kako veselo je na koncu svojega življenja s svetim Pavlom izreči: „*Dobro sim se vojskoval, tek dokončal, vero ohranil; zdaj me čaka krona pravice, koju mi bo dal Gospod, pravičen sodnik.*“ — Angeli nam nezvenliv venec naproti nesó; srčni bodimo, da srčno premagamo!

Vsako bandero svoje posebno znamenje ima, da se lahko pozná, komu sliši, kamo peljá, kdo je čete posebni zavetnik. Nevérni malikvavci so na svojih banderih mnogotere podobe imeli: stari nek-dajni Rimci orla, Gerki sovo, Perziani sonce, Turki imajo polo-mesec itd. Cesar Konštantin veliki je vidil v svoji sili se na vojsko pripravljaje veličastno podobo svetega križa, in na znamenju križa pisano: „*V tem znamenju boš premagal.*“ Na to veličastno prikazen da brez odloga na svojo vojvodno bandero zlat križ narediti in pred sebo na vojsko zoper sovražnika svojega Maksencia nesti. Srčno in slavno Konštantin vse svoje sovražnike v tem znamenju svetega križa premaga, se da kerstiti, in od te dobe se znamenje svetega križa na [vsih keršanskih banderih svetli (zato se cerkvenim banderom, da so križi, veli), in vsi pravovérni kristjani se s svetim Pavlom svojih križev veselijo, rekoč: „*Nam se je hvaliti križa Gospoda našega Jezusa Kristusa, v kojem je izveličanje, življenje in vstajenje naše.*“ — Veselo torej pred sebo nosite svoje lepo, novo bandero tudi vi, se križa hvalite, pa tudi dobro pomnite, kaj vam nov križ izveličanskega kaže.

Visoko nosi cerkveno bandero svetlo zvezdo, v srédi zvezde častito znamenje presladkega imena Jezusa, mogočnega imena, v kojem vse svoje molitve sklenemo, naj bi Očetu nebeškemu prijetne in vslišane bile — presveto ime, v katerem vse svoje sovražnike premagamo, — ime, pred kojim se imajo vse kolena pripogniti, onih

ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljoj. — Oh, naj bi vsaka keršanska duša to presveto ime v svoje serce ravno tak živo z zlatom prave goreče ljubezni zapisala, njega z vencom svetih čednost še veličastnej okinčala, kakor ga zlata zvezda na banderu krasno obdaja! Pač bi bilo vaše serce na tem svetu naj lepši Jezusov pristol (tron), v kojem prebivati je njegovo veselje.

Na svilnatem banderu imate na eni strani podobo sv. J — na drugi izobraz sv. J — vaših posebnih nebeških priporočnikov, viden spomin vaših mogočnih pomočnikov, ktera vas u vojski podpirata in vam sréčno premagati pomagata, ako le zvesti svojemu banderu ostanete, in vojne Jezusove ne zapustite.

Sveta kat. vëra nas uči, da vsi *pravovërne v občestvu svetnikov živimo*, da izvoljeni v nebesih, naši predragi bratji in sestre nam pomagajo, kteri se še v dolini solz vojskujemo, in nas prijazno v naših težavah podpirajo, naj si jih ravno ne vidimo s svojimi telesnimi očmi. Po tem nadepolnem nauku se pripoveda, kako so križni vojšaki svoje dni, ko so se za svete mësta in za obljubleno deželo vojskovali, v svoji veliki sili večkrat čete bëlo ogernjenih vitezov (vojšakov) vgledali, kteri so iz visoke dežele vëčne premage in miru keršanskim vojakom v pomoč pritekli in mogočno pomogli sovražnike premagati, ter so jim dali čudno serčnost nepremagavne moči. Tako je imel sv. Benčeslaj dva angela pomočnika, ktera sta se za-nj vojskovala, kojih se je sovražnik Radislaj toliko prestrašil, da je pred svetega Benčeslaja padil, in se z njim pomiril. In ko je sv. papež Leo veliki grozovitega Atila vstavil, da ni Rima posilil in požgál, je vidil Atila ves prestrašen svetega Petra mu z golim mečem žugati, ako ne sluša prošnje svetega papeža. — Oh, kako vesela za nas je ova resnica občestva svetnikov! Mi se ne vojskujemo sami, brez števila svetnikov, božjih prijatelov in prijatelj se vojskuje z nami, in podpira našo slabost. Z nami so vse nebeške moči, dokler z njimi v keršanskem občestvu živimo. *Mi in vsi izvoljeni božji svetniki smo živi udje enega telesa, kojega glava je Kristus*, on vsemogočen premagavec grëha, pekla in smerti. Nam pomagajo naši ljubi rajni, kteri so pred nami u vëčnost šli, in po kojih se nam toliko toži. Niso za nas zgubljeni naši rajni bratje in sestre, naj so nam ravno prerano pomerli. Oni zdaj u drugi, nevidni versti stojé, ter nam pomagajo sréčno premagati. Z nami se vojskujeta posebna pomočnika sv. J. in sv. J., katerih častite podobe bote v

procesjah na svojem krasnem banderu nosili, in lahko s svetoj cerkvijoj veselo rekli: „*Poglejte križ (bander) Gospodar; bežite sovražne moči!*“ Blagor nam katoliškim kristjanom, ki v nadpolnem občestvu svetnikov živimo! Blagor vam, ljube duše, ki toliko lep spomin svojih mogočnih pomočnikov na svojem banderu imate, dokler se po nju izgledu za nebeško kraljestvo in njegovo pravico serčno vojskujete! Glejte, iz visokih nebés vam roke podajata in želita, naj bi venec premage prijeli tudi vi. V občestvu svetnikov lahko veselo in serčno s sv. Paulom rečemo: „*Vse premoremo skoz njega, ki nam moč daja.*“ „*Ako so oni in one (premagali), kaj bi mi ne?*“ Sv. Avgustin.

Preljubi! vse to vam lépo, novo bandero kaže, ktero se vam blagoslovi, in blagoslovljeno v roke da. Oh, naj bi dolgo lét sréčni in veseli za tim banderom v procesjah hodili, za ljubim božjim vojvodom, vsmilenim Jezusom! Naj bi vselej premagali vse vidne in nevidne sovražnike, si osvojili obljubleno deželo svetih nebés, da bi sréčno došli v prelépo mésto, v nebeški Jeruzalem, na veselo goro Sion, in tam pri božjem Jagnetu Jezusu Kristusu prelépo pésem véčne premage spevali. Amen.

BLAGOSLOV.

Mašnik se obernejo k novemu banderu, rekoč:

Ÿ. Naša pomoč je v imenu Gospoda!

R. Kteri je nebo in zemljo stvaril.

Ÿ. Gospod, vsliši mojo molitvo!

R. In moje vpitje naj k tebi pride!

Ÿ. Gospod bodi z vami!

R. In s tvojim duhom!

Molimo.

Gospod Jezus Kristus! ktereга cerkva je zverstena kakor vojska šotorov, blagovoli, naj se to bandero blagoslovi, da vsi, ki se tebi svojemu Gospodu in Bogu vojnih trum vojskujejo, in svetega J. priporočnika v pomoč kličejo, svoje vidne in nevidne sovražnike na tem svétu premagajo, in po zmagi se v nebesih veselijo, skoz tebe, Jezus Kristus, ki živiš in kraljuješ z Bogom Očetom v ediniosti sv. Duha Bog na vse véke vékov. Amen.

BLAGOSLOV PODOBE ALI KIPA SVETNIKOV.

Ÿ. Naša pomoč je itd.

Molimo.

Vsegamogočni, večni Bog! ki podobe ali kipe svojih svetnikov izdolbiti ali poobraziti ne prepoveš, naj bi, kolikokrat jih s telesnimi očmi pogledamo, tolikokrat si njih dela in sveto življenje posnemati pred oči postavili; blagovoli, te prosimo, to podobo — kip, v počeščenje in v spomin tvojega edinorojenega Sina Gospoda našega Jezu-Krista — preblazene device Marie, matere Gospoda našega Jezu-Krista — izvoljenega J. apostola tvojega — mučenika — spoznovavca — škofa — device izgotovljeno blagosloviti in posvetiti, ter dodeli, naj vsak, kateri bo pred toj podoboj edinorojenega Sina tvojega — preblazeno devico — izvoljenega apostola — mučenika — spoznovavca — škofa — devico zaupljivo častil in se priporočal, skoz njega zasluženje in prošnjo od tebe gnado v sedajnem in večno diko (izveličanje) v prihodnem življenju dosegel, skoz ravno tistega Kristusa Gospoda našega. Amen.

X.

PRIDGE OSNOVANE ZA SVETE NEDELE CĚLEGA LĚTA.

NA DALJE.

XVI. PERVA POSTNA NEDELA.

Od keršanskega posta.

Ko se je bil Jezus 40 dni in 40 noči postil, je bil po tem lačen. Mat. 4, 2.

1. „Moje ljudstvo ni spoznalo, da sim jaz, ki sim mu žita, vina in olja dal, pa zlata in srebra veliko, katero so Balu (maliku tega sveta) darovali — govori gospod Bog po preroku Ozeu — zato ga hočem povabiti, v puščavo peljati, in k njegovemu sercu

govoriti, da se k meni oberne z jokom, postom in z molitvijo.“ Rayno tako nas vabi sv. mati kat. cerkev v tem sv. času pomisliti in spoznati, kar k našemu izveličanju služi.

2. Pokaže nam v današnjem sv. evangelju Jezusa, kako se v puščavi s sv. postom pripravlja nas izveličati. — Po izgledu Jezusovem nas vabi se pripravljati za izveličanje svoje.

3. Sveto in oestro so se svoje dni kristjani postili. Življenje svetnikov I. 20. Slabo se večidel sedajni kristjani posté — veliko jih post malo obraja — dosti clo zaničuje. — Oh tako ni prav — ni po keršansko — ni izveličansko, marveč zlo pregrešno in pogubljivo; za kaj:

I. Sv. post je oče telesnega in dušnega zdravja — II. od Jezusa in svetnikov posvečen. III. — od svete kat. cerkve vsim vernim terdno zapovedan. IV. Svetega posta prelom je vzrok časne in večne nesreče. — Bog bodi z nami!

I. Vir vsega zlega za dušo in telo je pregrešno *poželjenje mesa* — je požrešnost. Požrešnost želodec oslabi — kerv skalí — zdravje popači — življenje prikrajša. — Post nam zdravje varje — življenje podaljša. — Pušavniki so z ojstrim postom visoke starosti včakali — p. sv. Anton — sv. Paul pušavnik, t. t. d. — Tudi modri zdravniki post naročajo. — Kako modro torej sv. mati kat. cerkev skerbi, ki po tolstem pustvanju svojim vernim post naroča; le enkrat na dan najesti se, zvečer pa kaj malega zavžiti, in tak popraviti v postu, kar se je pokvarilo v pusti.

Tudi *mesojeje* se včasih zderžati je zdravo in izveličansko. Modri zdravitelji svedočijo, da so močnate jedila in zelenjave za močne ljudi bolj zdrave, kakor meso. — Skušnja uči, da so mesojedni ljudje veliko hudobnejši in strasti podverženi — sočivojedni pa bolj pohlevni, mirni in lepšega zaderžanja. — Naj si je ravno sedajno človeštvo od mladih nog mesenine vajeno, je vendar močno zdravo si sploh jedi — posebno pa mesenih včasih pritergati, si želodec posprazniti, da nam živež po tem za toliko bolje diši, za toliko več tekne.

Je po keršansko postiti se zdravo za telo, je še bolj izveličansko za dušo: *želodcu vzeti in duši dati*, nepokorno meso duhu podvreči, kar vsi kat. učitelji pričajo. „Kakor oblaki luno — zakri-

vajo megle trebuha duši božjo modrost. Božja vednost ni pri človeku doma, kateri se mesenemu poželjenju podá. Kdor svoje truplo preveč rad ima, ne bo milosti božje dosegel.“ — Zavžitek prepovedanega sadu je nam po prvih stariših izvirki pregrešnega poželjenja, njega krotenje pa je početek svete kreposti, in to je sv. post. „Skušnjave se ne lotijo onih, ki se postê; angeli varhi radi pri duši prebivajo, ki se skoz post očisti. Post vodi k Bogu, kakor požrešnost od Boga peljá. Skoz kaj je Ezav zapravil pravico pervorojenstva — kakor skoz eno jed? Kaj je storilo Simsona nepremaglivega, kakor njegovi ojstri posti? Post je duše naj varnejša bramba, močnih orožje; on prežene skušnjave, vnema pobožnost, in človeka vrednega stori Boga gledati, kakor Elia. S postom se je pripravljaj Mojzes zapovedi božje prijeti; s postom so Ninivljani božje kazni odvernil.“ Sv. Bazilj. — Tako je sv. post oče zdravja — porok vsmilenja — oče vbogih — rednik svete čednosti (Glej past. list za postni čas 1851) za to je pa tudi

II. *Sv. post od Jezusa in svetnikov postečen.* — Korenina hudo-bije je poželjenje prepovedanega. To korenino izruti je dal človeku neskončno moder Bog svet post ali pritergo v dopuštenih rečeh. Perva zapoved bila je postna postava. Mojzes je zapoved posta od svojih sprednikov prijel, se je sam postil, in je post Izraelcom isporočil. III. Mojz. 30 — Postili so se stari očaki in preroki. Ojstro se je postil sv. Joan kerstiteľ — tudi Jezus nam v izgled, ter je apostolom post priporočil, kedar bo ženin od njih vzet. Postili so se vsi svetniki in svetnice, pravični se gréha ovarvati, krivični se vredno spokoriti, zakaj pa ne mi?

Sveti možje in žene so se s postom pokorili, ali mi gréšniki pokore ne potrebujemo? — V terdem postu so oni svoje pregrešno poželjenje krotili, ali imamo mi drugo šolo svete čednosti? — Po stermem potu samosvojega zatajenja so oni v nebesa prišli; kaj mislimo mi po široki cesti razujzdanja v nebesa dojeti? „Pojdite skoz vojske vrata noter“, veli Jezus. Luk. 13, 24. Zato je

III. *Sv. post od svete matere kat. cerkve vsim vernim terdno zapovedan.* — Kar je bilo že prvim starišem ojstro vказano: se prepovedanega sadu zderžati — po Mojzesu Izraelcom zapovedano — po Jezusu apostolom in vsim vèrnim naročeno, to je tudi sv. mati kat. cerkev zapovedala se v posebnih časih postiti, rekoč: „Posti se — (Glej Veriti: ker. kat. Nauk III. 302. 321.)

Postna zapoved je tako stara ko sveta cerkev. Sv. Bazilj priča, da ni bilo otoka, ne suhe zemlje, nobenega mesta, ne ljudstva, ne kota sveta, v kojem bi ta zapoved neznana bila; zapoved, koji se vojšaki, popotniki, mornarji, kupei še tako daleko od doma, vèrni vsih deržav, vsakega stana, vsake starosti povsodi veselo podveržejo. Prelom posta mu je bilo znamenje, da je kdo svete vère bandero zapustil. — Kar je sv. cerkva v svoji mladosti zapovedala, zapoveduje po vsem znanem svetu razširana, in kaznuje one, ki to zapoved zaničujejo. Je svoje dni kdo duhovskega stanu sv. post prelomil, bil je ob službo djan; je bil posvetnega stanu, so ga iz občine svete cerkve djali. (Ap. kan. 68.) Kar sv. cerkev ne stori, hoče Bog izpolniti.

Dobra in vsim vsmilena mati prizanaša starosti, slabosti in boletnosti, ter potrebnim post preloži; za toliko ojestrej pa zdravim in močnim post zapoveduje, in take za svoje деца ne spozna, koji se ne postijo, in o prepovedanih časih meso jedó. — Si boleten, poprosi, in jokaje vživaj. (Beri: Veriti III. 314.) Ako pa prederzno ješ, se ti hoče goditi, kakor malopridnim otrokom, ki očeta in matere ne poslušajo, temveč storé, kar jim dopade. Prav je djal pobožen, star kardinal Štanislaj Hozij onim, ki so ga silili post opustiti: „Pisano je: poštuj očeta in mater, da boš dolgo živel, in ti bo dobro na zemlji. Poštujem Boga svojega očeta, in cerkvo svojo mater; in ker Bog hoče, da se postim, cerkva pa veli, kdaj in kako naj se postim, slušam njunem povelju, zaupaje v plačilo svoje pokoršine, da bom dolgo in zdravo živel.“

IV. *Kdo zaničuje sv. post?* Ne pravični, sveti mož, marveč nevěrniki, krivovērci, prevzetni bahači, mlačni kristjani in meškužni posvetneži, kojih bog je trebuh, konec pa pogubljenje. Kdor s takimi potegne, bo tudi z njimi plačilo prejel.

Kaj izvira iz zaničevanja cerkvenega posta? Nepokoršna sv. matere kat. cerkve, nepokoršna Bogu. „Kdor vas zaničuje itd.“

Kdor nevesto Jezusovo zaničuje — tudi ženina. — Brezvēstno prelomljenje drugih cerkvenih in božjih zapoved, kakor nas skušnja uči. — Pohujšanje bližnega, otrok in družine. — Od tod pridejo nepokorni otroci, nezvesta družina. Ne pohujšajte se, viditi v petkih meso jesti, v postnih dneh kosilčati. Vsi taki so le po imenu kristjani, po djanju pa nevěrniki, od kojih Kristus pravi: „Kdor cerkve ne posluša, itd. Po bogatinovo živé, z bogatinom bodo tudi svoj

del imeli. Luk. 16, 14. Kdor v meso seje, bo tudi od mesa pogubljenje žel." Gal. 6, 8. Poglejte zaničvanja svetega posta žalosten konec!

Ljube duše! svojega ženina čakamo; čakajmo ga s svetim postom, da memo nas ne pojde, in kedar pride, nas pripravlene najde. — Postimo se v duhu in po nauku kat. cerkve, ne le doma, ampak tudi v gostivnicah spoznajmo, da smo katoličani. — Tako se tudi naš nebeški ženin nas sramoval ne bo, in veselo z njim pojdemo na nebeško gostijo. Amen.

XVII. DRUGA POSTNA NEDELA.

Od skerbí za nebesa.

Peter je djal Jezusu: Gospod! dobro nam je tukaj biti. Mat. 17, 4.

Kako srččni so bili trije apostoli na gori Tabor viditi po nebeško premčjenega Jezusa! Ves veselja poln je sv. Peter rekel: „Gospod itd. — Kako srččni bomo še le mi, ako v nebesa pridemo, v morje neskončnega veselja, ker je že Petru kaplica toliko sladka bila. Sv. Aug.

Oh naj bi vsi toliko srččni bili, in se z Jezusom v nebeški luči veselili! — Poklicani smo; ali bomo pa tudi izvoljeni? Nebeško kraljestvo silo terpi, — Le kdor jišče, on najde, in kdor za nebesa skerbí, on si jih bo osvojil. Kako pa mi za nebesa skerbimo? —

Kdor v nebesa priti želi, mora I. Po nebesih hrepeneti, zakaj? — II. Za nebesa vse svoje žive dni skrbeti. Kako? Poslušajte!

I. Zakaj nas je Bog stvaril? Mali otroci odgovoré: Da bi Boga spoznavali, njemu služili, in potem v nebesa prišli. — Kar pa деца vedo, posvetni modrijani radi pozabijo, in si nebes le na tej revni zemlji jiščejo: eni v blagu, drugi v dobrotah, tretji v posvetni časti. —

So nove baže krivovércei (Rongeanci), ki svojim nebesa na tem svetu obetajo, ali kaj, da jih dati nemorejo! — Vsi poskušamo resnico Salomona kralja (Pridg. 1, 2.) in moramo besedo poterediti, da je

vse pod soncom le ničmernost in pa duha težava; le tam nad soncom je pravega veselja dom. — Ni torej hujše zmote, ne vekše golfige, kakor se v minljivost zaljubiti, se v posvetno zgubiti. „Kdor pozabi, da je zemlja le ptuja dežela, si pravo pot izgreši, se lahko pogubi. — Od tod pride, da se tako slabo za srečno smert pripravljamo, na posvetno serce vežemo, ga posledno uro odtergati ne zamoremo, težko in nesrečno vmerjemo, kakor bogatin po sv. evangelju. Luk. 16, 19. Kdor svet ljubi, bo s svetom konec vzel. I. Joan 21, 16, 17.

Naj večja modrost in dolžnost je *na nebesa misliti*, in po njih hrepeneti 1) *v križih in težavah*. Ko je Kristus svojim učencem terplenje napovedal, jim je tudi djal: „Veselite se in radujte, zakaj vaše plačilo bo veliko v nebesih.“ Mat. 5, 12. Premišlovanje nebes nam da poterpežljivost, kakor svetim mučencom. Jak. 1, 12. (Beri: Baraga premišl: 4 poslednih reči 172) — nam da stanovitnost kakor Makabejem II. 7, in sv. Feliciti (Beri: življenje svetnikov III. 65.)

2) *Nebés ne smemo pozabiti, kedar se nam dobro godi*. Popotnik, ki se v ptujem kraju vseli, doma ne bo dosegel. — „Ako pomislimo, kaj je nam v nebesih obljubljenega, tako vse posvetno svojo ceno zgubi. Pozemeljsko v primeru večnega izveličanja ni dobrot, marveč teža.“ Sv. Greg. „Iščite, kar je zgoraj — to poželjite, ne pa kar je na zemlji.“ Kol. 3, 1. Pogosto se je torej sv. Ignaci na nebesa oziral, rekoč: „Oh, kako mi na zemljo merzi, kedar nebesa pogledam.“ — „Svet raj je naš dom; dirjajmo torej, kolikor moremo, hrepenimo in svete dela dopernašajmo, da srečno s svetniki noter pojdemo, ki so naši bratje, in Boga vživamo, kateri je naš oče.“ Sv. Ciprian. Pa tudi

II. *Vse svoje žive dni za nebesa skerbeti*. „Iščite pred vsim neb. kraljestvo in njegove pravice.

1. Poklicani smo Boga vekomaj hvaliti; *potreba je torej Boga spoznovati*, se božje službe vaditi. Cesar bi nas v službo ne vzel, ako bi se službe dobro ne naučili; kako bo pa Bog take v nebesa vzel, koji božjih nauk ne poslušajo — službo božjo opuščajo? „Hočeš v življenje jiti, derži zapovedi.“ Ne vsak, ki veli: Gospod, Gospod! pojde v neb. kraljestvo.“ Mat. 7, 21.

2. Povabljeni smo na nebeško gostovanje; *naše želje imamo po nebeškem veselju ravnati*; kdor le posvetno poželji, ne bo večerje Gospodove okusil. Luk. 14, 16.

Za to pijanci, nečistniki itd. nebeškega veselja okusili ne bodo, ker je njih okus le posveten. „Ne bodite kakor konj in mezeg, kterim uma ni.“ Ps. 31, 9. Konj pri naj boljšem obedu le ovsa pa merzle vode jiše. — Za take clo posvetne, mešene ljudi nebes ni.

3. *Potreba nam je svatovskega oblačila nedolžnosti ali pokore.* „Kdo bo prišel na goro Gospodovo itd. Ps. 23, 3-4. Varvati imajo še nedolžni angelsko oblačilo sv. kersta, zakaj: Blagor njim, ki so čistega serca itd. Mat. 5, 8. Skerbeti imajo grěšniki za perilo sv. pokore, da se jim ne pripeti kakor gostu, ki je bil brez svatovskega oblačila v unajne teme veržen. Mat. 22, 11. Poseben čas pokore je ravno postni — velikonočni čas II. Kor. 6, 2.

4. *Skerbeti nam je za dare, ktere bomo nebeškemu Kralju prinesli; kajti s praznimi rokami pred njega priti ne smemo.* „Kar tukaj sejemo, bomo tamkaj želi.“ Gal. 6, 18. „Delajte si prijatle s krivičnim, minjočim blagom, da kedar onemagate, vas u večno prebivališče sprejmejo.“ Luk. 16, 9. „Blagor njim, ki v Gospodu pomerjejo — njih dela gredo za njimi.“ Skriv. razod. 14, 13.

Vечnost se nam približuje vsako leto, vsak dan, vsako uro. — Vsi ji naprotje dirjamo, pa po dvojih potih: pravični po stezi pravičnosti v srěčno — krivični po cesti pregrčhe v nesrěčno večnost. Po kateri poti pa mi hodimo? — Oh skerbimo, da bo nam vsak sveti post — vsaka spoved ena stopinja bližej svetih nebes. Amen.

XVIII. TRETJA POSTNA NEDELA.

Od hudobnih jezikov.

Eni so rekli: Skoz Belcebuha, višega hudičev, izganja hudiče. Luk. 11, 15.

1. Veličastno plava velika barka po morju — hitro ko ptič parobrod po valovih teka — naglo ladija po vodi gre, in kdo jih vlada? Malo kermilo, za koje kermionuš derži. — Kdo vlada pa človeka — vso družino — občino, ljudstvo in kraljestva? — Mala stvar: človeški jezik. Jezik je tvoje kermilo, o človek, in ti si jeziku kermionuš; kaj da večidel slab vladar! Zato pravi sv. Duh; da je več ljudi skoz jezik pogubljenih, kakor skoz meč pomorjenih. Sir. 28, 22.

Kako hudoben je jezik, slišimo iz den. sv. evangelja. Luk. 11, 15. Koliko po svetu hudega stori, nam lahko vsaka soseska, vsaka občina in država pové. Z nobenim udom se človek tolikrat in pa tako hudo ne pregreši, kakor z jezikom; sosebno:

I. Zoper resnico; II. zoper keršansko ljubezen; III. zoper sveto čistost. — Preštejte mi zvezde na nebu, povejte mi listja in trave broj, po tem vam hočem število gréhov jezika povedati.

I. *Ljuba resnica*, ti nebeška luč naši duši — lažnivi jezik te vgasne in dušo vmori skoz gerdo laž, drugo povedaje ko misli. Modr. 1, 11.

Pervi lažnivec je bil satan, se zlegaje angelom in prvim staršem. Joan. 8, 44. — Lažnivca tovarš je prilizvavec, svete čednosti morivec, kakor Kajn ubijavec svojega brata Abelna.

Kaj je dražje ljudem na svetu, kakor *mož* — *beseda*; lažnivec je tudi nje morivec, ki obljube dela, pa jih ne dopolni, kakor se pre-rada rokodelom godi. „Vaša beseda bodi: je, je; ne, ne.“ Mat. 5, 37.

2. Svet je ljudem *věrozakon*, svetlo sonce izveličanja našega; brezbožni človek s svojim vmazanim jezikom sveto věro oskruni, vterga revežu posledno sladko zaupanje iz kervavega serca, čele rodbine in dežele nesrečne stori. — Tako delajo krivi preroki po gostivnicah, pri poliču.

3. Kriva priča naprošena, podkuplena, vmori *poštenje in dobro ime*, jemlje premoženje — pogosto tudi življenje bližnemu. Zato tako oestro osma božja zapoved krivo pričo prepoveduje. Prip. 14, 5. — Strašnej je še kriva prisega, Boga laži in krivici za pričo poklicati. — Kako Bog laž sovraži in oestro kaznuje nam kaže žalosten konec Anania in Zafire. Dj. ap. 5. — Hudoben jezik, mori

II. Keršansko ljubezen:

1. *Skoz opravljanje*, slabosti in pregrehe bližnega raznašati, brez potrebe praviti, kar je še ljudem neznanega, poterčiti, kar se še dvomi, poviševati drugih pregreške, delati bruno iz pezderja. Opravlivec je divji hieni podoben, ki mercino izkople in po vsem kraju smrad napravi. „Bratje, ne opravljajte eden drugega. Joh. 4, 11.

2. *Skoz obrekvanje*, kedar se čez druge izmišleno hudo govori, kar nikolj storil — mislil ni. Kdo je Egiptevskega Jožefa v ječo —

kdo nedolžno jagne Jezusa na križ pripravil? Hudoben, obrekliv jezik. — Oh koliko nedolžnih je iz zavida počernjenih, krivo obsojenih! I. Kor. 6, 10.

3. *Skroz podpihovanje*, kedar se slabo od hiše do hiše nosi, kedar se pri studencu, ko ženstvo po vodo gre, moštvo živino napajati žene, oznanuje, rekoč: Jeli si čul, kaj je sosed rekel? Bi ti povedal, če me zamolčiš itd. Taki podpihovavci in podpihovavke razdražijo zakone, razkačijo čele soseske. „Preklet je dvojezičnik itd. Sirah, 5, 16, 28, 11.

4. *Skroz kletvo in rotnje*. Preklinjavec snuje iz slabe navade, jezovec iz svojega žolca naj strašneje besede, ne poštuje svetih zakramentov, in se clo Boga loti. „Kdor preklinja, svojo dušo zakolne.“ Sirah. 21, 30.

Kdo izmed nas se še ni po takem s svojim jezikom pregrešil? — Kdo se je pa prav izpokoril? Resnična je, da se jih več skroz jezik pogubi, kakor skoz meč pomori.

III. *Pregrešen jezik je vbijavec svete čistosti*. „Kako lep je čist rod itd. Modr. 4, 1; hudoben jezik njo oskruni:

1. *Skroz nesramno keasanje* (klafanje.) Nesramniki nespodobne marne imajo, v pričo otrok in nedolžnih ljudi gerdo kvantajo, in nespodobne šale vganjajo. — Vsak nečist marn ali guč je ojster tern v sercu nedolžnosti zasajen, ki se ne da več izdreti — je izkra nečistega ognja, ki ne vgasne. — Kako ve mladež med nami reči, koje so zakonskim pogosto neznane? — Zakaj je mladina toliko prešerna — nesramožлива? — Nesramni jeziki so to storili, in še storé:

2. *Skroz nesramne* (klafarske) *pesmi* (pleperce.) U veseli tovaršii sedijo mladenči in mladenčice, ter si popevaje kratek čas delajo; ali poslušaj, od koga pojó? čuješ dekleta na polju — doma, kaj prepevajo? Naj rajši od nesramne ljubezni. „Česar je serce polno, iz ust gre.“ Luk. 6, 45. Tako piska peklenski ptičar, in vabi mladino na svoje limance, nedolžne duše v svojo mrežo zapletaje.

3. Tudi ponočno vriskanje (juckanje) je škodljivo sveti čistosti. Vsaka divja zvér oznani po svoji šegi svojo hotivnost; tudi razberzdana mladina tako zna. „Ne bodite kakor konj in mezeg itd. Ps. 31, 9.

4. Naj grozovitnej hudoben jezik *skroz prilizovanje* nedolžne duše mori. Kakor Evi kača — se lizún nedolžni devici — zape-

livka mladenču sladka, se s prazno hvalo prikupuje; gorje duši, ki se lizunu podkupiti da. „Na jeziku nosi sterdo, v sereu brusi meč, itd. Ps. 63, 4–5. Sladek jezik je milijonov duš pomoril. Gotovo je več ljudi skoz jezik pogubljenih, kakor skoz meč pomorjenih.

Kakor hudoben jezik brez števila hudega po svetu včini, tako pa tudi dobrega neizrečeno veliko naredi, ako ga človek v berzdah ima in modro vlada. Kakor je sv. Peter na binkoštno nedelo veliko jezer ljudi preobernal, sv. papež Leo divjega Atila vkročal, tako moder učitel, poglavar s svojim modrim, pravičnim jezikom velike čete ljudi v dobro nagne, in hudega ovarje. „Blagor mu, kdor se ni s svojim jezikom pregršil.“ Sirah. 25, 11.

XIX. ČETERTA POSTNA NEDELA.

Od velikonočnega sv. obhajila.

Bila je blizu velikanoč. Ko je tedaj Jezus videl, da je silno velika množica k njemu prišla, je djal Filipu: Od kod bomo kupili kruha, da bi ti jedli?

Joan. 6, 4–5.

Kako lépo je gledati množico ljudi v puščavi krog Jezusa sedeti, ki jih čudovito s kruhom nasiti! — Še lépše je viditi o svetem velikonočnem času milijone pravovernih kristjanov krog božje mize, kako jih Jezus, nebeški kralj s svojim presvetim telom in s svojo rešnjo kervjo nahrani.

Zopet je za velikanoč božja miza pogernjena — vse pripravleno; oh naj bi tudi mi pripravljeni bili sveto velikanoč z Jezusom vredno obhajati! — Premislimo torej:

I. Imenitnost sv. božje mize;

II. Potrebno našo pripravo.

Jezus! hrani nas s svojim sv. naukom; le ti imaš besede večnega življenja.

I. *Veliko čudežev brez broja je storil Jezus; naj vekši čudeži njegove božje ljubezni so triji: 1) da se je včlovečil; 2) da je na križu vmerl; 3) da se nam v presvetem rešnem Telu zavživati daja;*

in ravno posledno je med vsim naj vekši čudež Jezusove neskončne ljubezni, ki veli: „Z velikim poželenjem sim željel to velikonočno jagne z vami jesti.“ Luk. 22, 15. Za to je vzel po zadni večerji kruh, rekoč: To je moje Telo, ki bo za vas dano; jejte vsi od tega.“ Po tem je vzel kelh z vinom, rekoč: „To je kelh moje kervi, koja bo za vas prelita; pite vsi iz njega. To storite v moj spomin.“ To se ponovi vsak dan, vsako nedelo, posebno pa o veliki noči, kedar vredno sveto obhajilo prejememo. Ravno tisti Jezus, ki je bil od Marie rojen, na križu za nas vmorjen, in zdaj na desnici božji sedi, se v podobi kruha z nami združi, rekoč: „Kdor zavživa moje meso itd. Joan 7, 56. „Jaz sim vinska terta, vi mladike itd. Joan. 15, 5. „Ako je ravno Bog vsevedjoč, nam ni imel kaj boljšega dati kakor svoje meso in kerv.“ Sv. Aug. Oh, vi nebeški angeli, čudite se! Pridite vse stvari in pogledjte čudo božje ljubezni! — Kakor je velika čast pri božji mizi biti, tako *veliki so tudi dari milosti božje*, ki jih v svetem obhajilu zadobimo. — Duša oživi kakor roža od juterne rose, in ponovi lepoto svetih čednost. — Zadobi se moč vse skušnjave premagati. — Prejme se zastava življenja večnega. Lehko duša, nevesta Jezusova veselo izreče: „Živim, pa ne več jaz; Kristus v meni živi.“ Gal. 2, 20.

Koliko svetnikov je skoz to sveto obhajilo svetih postalo, vernih kristjanov hudega obvarvanih, v dobrem pokrepčanih — koliko skušnjav premaganih! Ako je z nami Jezus, kdo bo zoper nas? — Polne roke gnad deli vsmileni Jezus v presvetem obhajilu svojim vèrnim; ovi zakrament je živ vir vse svetosti, pa tudi vsake pomoči za dušo in telo, iz kojega milo Jezus zove: „Pridite k meni vsi, ki terpite itd. Mat. 11, 28.

Kako pa je to, da se jih le malo vsih tih dobrot veseli? — Oh, to je bilo in bo. Pri posledni večerji je vsmileni Jezus svojim učencem noge vmil, pa je djal: „Zdaj ste čisti, pa ne vsi.“ Joan 13, 10. Pervo sv. obhajilo je bilo apostolom u večno življenje, Judežu izdajavcu pa v pogubljenje. Naj bi se nam kaj takega ne pripetilo, pomislimo:

II. *Vredno pripravo k svetemu obhajilu.* — Ima k vam priti kak imeniten gospod, hišo lépo pometete, in jispo okinčite po svojem premoženju. Jezus, kralj kraljev k vam priti želi, pa noče drage, bogate, posvetne oprave, temveč

1. *Čisto serce*, brez smertnega gréha, in brez nagnenja v odpustlive pregreške. — Nič ni tvojega, kakor samo serce; serce

lehko daš, komur hočeš: Jezusu ali pa hudemu. Milo Jezus v presv. zakramentu prosi: „Sin! hčer! daj meni serce svoje.“ — Ali terdovraten grešnik, prešestnik, požrešnik itd. ne da Jezusu serca, marveč ga svoji pregrešni navadi zastavi. — Jezus pride, pa prostora ne najde; hitro človeka zopet zapusti, ki božji rop stori. — Hudi duh se poverne in sedem drugih duhov privzeme; in tak grešnik je po tem sedemkrat hujši od popréj. Mat. 12, 45. Bog nas ovarji vsake nesreče, pred vsim pa nevrednega obhajila, katerega očitne kazni so časna nesreča — brezpokornost, pogosto nagla in večna smert. „Kdor bo ti kruh po nevrednem jedil itd.“ I. Kor. 11, 27 — 28.

2. *Pobožnosti svatovsko oblačito*, molitvo in obudjenje svetih čednosti Jezus želi. Pobaraj kdo pride? Kdo si ti — kdo je On? Obudi vero, upanje in ljubezen; ponižaj se kakor stotnik v sv. evangelju, rekoč: „Gospod! nisim vreden td. Po tem ga sprejmi kakor Cahej v svojo hišo.“ Luk. 19, 1. — Pa tudi tvoje truplo bodi čedno pripravljeno:

3. *Telo po stanu in premoženju spodobno oblečeno*. Ako pride k hiši imeniten gospod, mu saj terdo klop s kakoj bëlaj rutoj pogerneš, mizo pobrišeš. Kako nesnažni pa gostokrat možaki, ne obriti, ne počesani, ne vmiti prejunejo svojega Gospoda in Boga! „Pripravite Gospodov pot itd. Luk. 3, 4. Pa tudi

4. *Teše mora truplo biti* od polnoči, ali saj šest ur pred sv. obhajilom v spodobno poštovanje angelske hrane: „Vemo sicer, da učenci iz prvega niso teši telo in kerv Gospodovo prijeli. Ali od tiste dobe je svetemu Duhu dopadlo, da is velike časti do Njega telo Gospodovo poprej v usta kristjana pride, kakor druga jed; po vsem svetu je taka.“ Sv. Aug. — Ne daj pa tudi Bog se na dan sv. obhajila vpijaniti, ali v slabe, stare tovaršije poverniti se! Svetega obhajila dan je vesel dan pokore za dušo, Jezusovo nevesto. Veselo lahko izreče: „Kdo me bo ločil ljubezni božje itd. Rim. 8, 55.

Preljubi! življenje naše je podobno veliki gostii; vsi smo gosti Boga, nebeškega kralja, ki nas živi kakor vsmileni Jezus po denaš. sv. evangelju svoje poslušite. — Kosilo imamo že na tem svetu — velika, večna večerja bo pa v nebesih. — Oh skerbimo, da bomo z Jezusom veseli pri nebeški gostii sedeli. Amen.

XX. PETA POSTNA NEDELA.

Velika nesreča Jezusa zgubiti.

Jezus se je skril. Joan. 8, 59.

Danes obhajamo tiho nedelo, ktera se tudi nedela terpenja in žalosti — po nekterih krajih černa nedela imenuje. — Kaj pomenijo te nedele posebne imena? — Bliža se nam spomin terpenja in smerti Jezusove.

Sveta mati kat. cerkva omiluje svojega ženina Jezusa — ne pòje začetnega psalma pri sv. maši, opusti čestnega psalma pri sv. maši, opusti veselo končanje psalmov: Čast bodi Bogu itd. in zakrije podobe križanega Jezusa po svojih altarih.

Kaj nam pa današen sv. evangelj pové? Pripoveda nam, kako se je vsmileni Jezus hudobnim Judom skril, da se jim je spolnilo njegovo žalostno prerokvanje: „Vi me bote jiskali, pa me ne bote najdlji, in bote v svojih grèbih vmerli.“

Ravno tako se vsakemu godí, ki Jezusa zgubi; in takih nesrečnih ljudi je v sedajnih časih groza veliko po svetu. — Ne daj Bog te nesreče! — Pomislimo torej:

I. Komu se vsmileni Jezus skrije;

II. Kako se jim godí, pri kterih Jezusa ni. — Kdor je iz Boga, božjo besedo posluša.

I. „Prikazala se je dobrota in prijaznost Boga, našega Izve-ličarja.“ Tit. 3, 11. Ta prikazen ali prihod Jezusa je bil in bo za nas naj vekša srèča. Jezusa zgubiti je bila in bo naj vekša nesreča. Oh, naj bi le spoznali, komu se Jezus skrije:

1. Posvetnežem, kteri se v posvetno kakor kerti zarijejo, vse nebeško pa pozabijo, povablenim gostom podobni, koji niso hotli priti. Luk. 14, 16-24. — Takim kupčija več velja, kakor božja beseda. Jezus njim zgine iz spomina in iz serca, kajti jim ni za-nj mar. —

2. Napuhnjenim prevzetnežem. Napuh je človeškega uma černa tema, ki človeku luč zakrije, ktera je prišla iz nebés na zemljo.

Joan. 3, 19. Prevzetni farizeji so zgubili Jezusa, kojega so ponižni ribiči sprijeli. — Taka se vsim prevzetnim glavam po svetu godi. Luk. 10, 21. „Bog je prevzetnim sovraž. I. Petr. 5, 5.

3. Pregršnim razujzdancom, ki so sužni hudobije, si sami zapone kujejo, in nočejo biti prosti Kristusovi. Jezus in Belial ne moreta v enem sercu prebivati. — Taki so bili razujzdani Saduceji in razvajeni pagani (hajdi), so še zdaj vsi pozemeljski červi, kojih Bog je trebih. Fil. 3, 19. Sovražniki križa Kristusovega imajo oči, pa ne vidijo, ušesa, pa ne slišijo; njih serce je okamnelo za Jezusa, kako bi Jezus pri njih ostal? —

4. Mlačnim, mehkužnim kristjanom, ki niso za božje kraljestvo merzli ne goreči. Pri večerji bi radi z Jezusom sedeli, na oljski gori, na Golgati pa zapustili. V nebesa bi radi prišli, pa le po gladki, široki cesti. Take vojšake Jezus iz svojih ust verže. Skriv. razod. 3, 15-17.

„Kdor mene pred ljudmi zataji, njega bom tudi jaz pred Očetom nebeškim.“ — Mat. 10, 33. Takih mlačnih kristjanov je brez števila po svetu, ki bodo, ali so že zgubili Jezusa. In to je naj vekša nesreča; zakaj: „Z Jezusom biti je sladek raj, brez Jezusa biti je strašen pekel.“ Tom. Kemp.

II. Ko je Kristus na križu vmiral, je sonce svoje obličje zakrilo, tema je zemljo pokrivala, hudobnim Judom se je smeh v strah premenil. Taka žalostna

1. Tema zmot zakriva um in zastopnost ljudi, kojim se Jezus skrije z lučjo svojega božjega nauka. Resnica je luč naše duše za večno življenje. „Jaz sim pot, resnica in življenje,“ veli Jezus. Joan. 14, 6. — Kamo so zajšli terdovratni Judi, kamo nevěrniki, kamo vsi posvetni modrijani? — Kamo bodo prišli vsi sedajni krivi preroki zapustivši Jezusa izveličansko věro. „Slepce so, in slepce vodijo.“ Mat. 15, 14.

2. Serce takih se v posvetno poželenje potopí, v blato pozemeljsko zagreznejo oni, ki Jezusa zgube. — Serce ni prestol božji, temveč gnezdo hudobij; ljubezn božja in do bližnega vgasne, le sebična ljubezn ga blodi. Veselje nebés iz takega serca zgine, živ pekel se mu vnema, in božji mir ga zapusti.

3. Kder pri ljudeh Jezusa ni, tudi ni v sili pravega pomočnika. Kako strašno se je godilo Judom, po tem ko so zaverгли Jezusa svojega mesija! — Iskali so odrěšenika in ga še jišćejo, ali ga

ne najdejo, kajti so Jezusa zaverгли. Vse to jim je Kristus napovedal. Luk. 19, 41-47. — Tako se bogatajcom in sovražnikom Kristusovim godi. Sonce posvetne srčce se jim stemni, ni pomočnika, in silna smert je njih brezbožnega življenja žalosten konec, pogubljenja večnega pa začetek.

4. Kder Jezusa ni, ni v smertni uri tolažnika. Oni, ki niso v življenju prijatelji Jezusovi, se tudi na smertni posteli njega bojé; in kedar Jezus pride, je za take že prepozno. Jezus pride sodit take, ktiri se mu niso izveličati dali. „Iskali me bote, pa me ne bote najšli; in kder sim jaz, vi ne morete priti.“ Joan. 7, 34.

Žalostna in vsa v jokana je iskala Maria Magdalena ljubega Jezusa, ko ga ni v grobu najšla. Joan. 20, 11-16. Tako ga jišči tudi ti, keršanska duša, posebno v svetem velikonočnem času. Sprejmi, ohrani Jezusa v grobu svojega serca. „Z Jezusom biti je sladek raj, brez Jezusa biti je strašen pekel.“ Amen.

XXI. CVETNA NEDELA.

Moliti Jezusa v presvetem rešnem Telesu.

Množica je vpila, rekoč: Hosana Sinu Davidovemu. Mat. 21, 9.

Prihoden teden se imenuje *veliki teden*. Sv. Krizostom pravi, da ne za to, kakor bi dnevi tega tedna bolj dolgi bili, zakaj veliko drugih tednov je, ki imajo po več ur dolge dni, ampak za to se zove teden veliki, ker nam je v tem tednu naj vekša dobrota došla. Dolga vojska je bila v tem tednu dokončana, smert premagana, zakletje prevzdigneno, grozovitost satana overžena; v tem tednu so bile nebesa ljudem zopet odperte, angeli so se z nami združili, zapahi ločitve so se odrinili, in mir je med nebom in zemljo storjen po vojvodu mira. „Ravno danes vojvoda miru v Jeruzalem prijezdi, in veselo ga ljudstvo sprime rekoč: „Hosana itd. —

Ktire so pa tiste toliko *velike dobrote* božje milosti, ki so se u velikem tednu godile? — So posebno dve, prva pri posledni večerji, druga pa na križu doprinešena — naj vekša čudeža dva

božje ljubezni. Povega hočemo danas premisslevati, naj svetejši zakrament altarja:

I. Kako Jezus v presvetem rešnem Telesu iz gole ljubezni do nas živi,

II. Kako on od nas v tem presvetem zakramentu molen in ljuben biti želi. — Povzdignimo, duše moje, z veselo množico tudi mi danes častiti glas: Hvalen bodi, ki pride v imenu Gospoda: J. Kr. v presvetem zakramentu altarja!

I. Jezus živi v naj svetejšem zakramentu altarja *iz ljubezni* do nas *skoz svojo vsemogočnost*. — Čudil se je starašina na gostii v Kani Galileji okusiti vodo v naj boljše vino premenjeno. Joan. 2, 1-11. — Čudili so se Judje slišati obljubo Jezusovo, da jim hoče dati svoje meso jesti, svojo kerv piti: Joan. 6, 51-64. — Kar je obljubil, je pri posledni večerji Jezus dopolnil, spremenivši kruh v svoje telo, vino v svojo kerv, ter je djal: To storite v moj spomin. Mat. 26, 26. Glejte čudo ljubezni Jezusove.

Kar je storil Jezus, so storili na njegovo povelje apostoli, in storijo njih nastopniki, škofi in mašniki, naměstniki božji — premené — zavžijejo — vèrnim delijo in moliti postavijo pravo živo Telo Jezusa Kristusa, kakor Boga in človeka, z kervjo in mesom, kakor je bilo od Marie rojeno, na križu vmorjeno, in zdaj na desnici božji sedi. To in tako je govoril in storil Jezus — še neprenehoma po svojih namestnikih govori in stori, in z nami ostane do konca sveta. Mat. 28, 20. Tako so apostoli oznanovali — tako sv. mati kat. cerkev uči. — Oh čudo vsemogočnosti in ljubezni božje! V tebe vervati in pa tebe moliti hočemo.

2. *Pokaj pa Jezus v naj svetejšem zakramentu altarja prebiva?* Iz ljubezni do svoje neveste sv. kat. cerkve — nam v spomin njegove nove zapovedi. Joan 13, 24-35. Stariši zapusté svojim otrokom premoženje, oblačila itd. v spomin, Jezus pa svoje telo. Imenitniki tega sveta imajo spomenitek iz kamnja na grobu — Jezusov je pa presveti zakrament, ki nas njega pomni, dokler spet pride. I. Kor. 11, 26. Jezus živi v presv. zakramentu *iz ljubezni* do nas kakor pastir med svojimi ovčicami (Joan 14, 18), kakor pomočnik in tažej naš, ki nas kliče: „Pridite k meni, ki terpite itd. Mat. 11, 28. Iz altarja teče duhovski vir božje milosti u vèrne serca kristja-

nov. Oh, balite, ki ste lačni in žejni, in zajemlite! Noč in dan vas čaka in želi.

3. Pokaj pa Jezus v podobi kruha med nami prebiva? Iz gole ljubezni do nas. Kakor Bog se v svojem veličastvu nam prikazati ne more; kdo bi nja veličastvo prestal? „Naši slabosti pride skoz to naprotje.“ Tom. Kemp. Tudi kakor Bog in človek se nam ne more zavžiti dati, ampak v podobi kruha se z njim združimo. „Kdor zavživa moje telo, in pije mojo kerv, ostane v meni in jaz v njem.“ Joan. 6, 57. „Sam Jezus se z nami sklene, naj bi tudi mi z njim sklenjeni bili; tako storé oni, ki se goreče ljubijo.“ Sv. Krizostom. „Na križu se je prikrilo njegovo božje bitje, v presvetem rešnem telesu je skrito tudi njegovo človeštvo; sama ljubezn Jezusova se nam razodeva.“ Sv. Tom. Akvin. — Kdo premišluje to prečudno skrivnost — in se ne čudi, in ne zaupije ves ljubezni božje vnet: Bodi visoko hvaleno in česčeno Jezusa rešno Telo vselej in povsodi v naj svetejšem zakramentu!

II. Jezus želi v presvetem zakramentu molen in ljubljen biti. — Kakor goreče je serce Jezusovo do nas, tako merzlo je rado naše serce do Jezusa. Po pravici toži Jezus v presvet. reš. telesu: „Otroke sim izredil in na noge spravil; oni me pa zamečujejo.“ Iz. 1, 2. — Jezusa dolžno moliti, in njemu storjeno žaljenje domestiti postavi sv. mati kat. cerkev presveto rešno telo v omolenje.

1. Naj vekša čast in hvala njemu gre. Angeli svoje obličje zakrivajo in neprenehoma prepevajo: Svet, svet, svet itd. Skriv. raz. 4, 8-10. Vsi nebeški prebivavci Jagne božje molijo; — ravno to Jagne med nami v podobi kruha živi; njega moliti je naša dolžnost. „Pridite, hočemo pred Gospodom se radovati. — Pridite, molimo, padimo na kolena, in jokajmo pred Gospodom, ki nas je stvaril.“ Ps. 94, 1-6. — Kako nehvaležni so, ki se pred naj svetejšim zakramentom ne pripognejo! Tudi njim Sodnik poreče: „Jaz vas ne poznam.“ Mat. 7, 23.

2. Jezusa smo dolžni moliti in častiti skoz pogosto in vredno sveto ohhajilo. „To storite v moj spomin!“ — Kedar se prijatela poredko objščeta, njuna ljubézn onemaga; hitro se bota pozabila. Taka se tudi nam godí. — Kakor pa skoz pogosto in vredno prijemo presvet. reš. telesa Jezusa naj lépše častimo, tako je nevredno ohhajilo njemu naj vekša nečast, tako rekoč novo križanje. Hebr. 6, 6. Tega Bog ovari! I. Kor. 11, 27.

3. *Dolžni smo Jezusa pogosto objiskati v presvet. zakramentu altarja*, se mu zahvaliti za njegovo ljubezen — za odpuščanje prosti, kajti je od nevérnikov, krivovérecov in malopridnih kristjanov toliko med nami žaljen — zadoméstiti dolžno molenje po vsih krajih, kder ves zapuščen od ljudi v presvet. zakramentu živi. — V tem svetem velikem tednu Jezusa prav pogosto in pa spodobno v božjem grobu objišimo; — saj je zaslužil vso našo čast. Pa tudi druge čase radi k Jezusu hitimo, kakor pridni služavniki pred svojega kralja — bolniki k svojemu zdravitelu — vbožeki k bogatemu dobrotniku, potrebni k obilni božji mizi. Vsako vredno objiskanje bo nam lépo plačano.

4. *Radi Jezusa k bolnikom spremljajmo.* Na otoku Salzeta v juterni Indii so kristjani svoje dni pritekli, kakor hitro so zaslišali na obhajilo pozvoniti, ter so bolnikovo jizbo z zelenjem in rožami ozaljšali, so pot pometli in z gorečimi svečami Jezusu na proti šli. Po enih krajih spremljaje presveto reš. telo sveto pojó ali na glas sv. roženkranc molijo. — (Kdor z gorečoj svečoj presv. rešno telo sprejme, zadobi 7 lét in 280 dni odpustkov, brez sveče pa 5 lét in 200 dni. Inocenc XII.)

Veselo je ljudstvo na dan. nedelo Jezusa visoko počastilo, rekoč: Hosana! — Strašno je pa na velik petek vpilo: Križaj ga! — Taka se tudi med nami rada godi. V cerkvi Jezusa molimo, doma pa s kletvijo in z drugimi hudobijami križamo. Preljubi bratje in sestre, nikar tako! Kristjana čelo življenje ima biti Jezusa vredno molenje. Amen.

XXII. VELIKA NEDELA.

Od vstajenja.

Angel je ženam rekel: Nikar se ne bojte! — Vstal je; ni ga tukaj. Mark. 16, 6.

Minuli so tihi postni dnevi — žalostne opravila velikega tedna so dokončane; veselo jutro vstajenja se po svetu glasi. —

Spremili smo Jezusa v Jeruzalem, iz Jeruzalema na oljsko goro — na Golgato, na mésto mertvaških glav. Čuli smo iz križa veliko besedo: *Dopolnjeno je*, in smo vidili Jezusa pokopati. —

Zopet danes pri grobu Jezusovem stojimo; ali grob je odprt in prazen. Angel nam oznani veselo besedo: Vi jiščete Jezusa Nazarenskega, križanega; *vstal je*; ni ga tukaj.“ Oh vesel glas — oh čudež čez vse čudeže! — Nebesa veselo alelujo pojó — zemlja raduje — pekel se trese — čela natura oznanjuje tud nam novo vstajenje in večno življenje.

Zaslišimo torej danes vesel glas našega vstajenja in večnega življenja, kojega nam

I. *Naša pamet priča,*

II. *Božja beseda poterdí,*

III. *Céla natóra pokaže,*

Kristus je vstal; aleluja! tudi mi bomo vstali.

I. *Zakaj mora človek vmreti?* — Zato ker ne more vekomaj živeti v tem strohlivem truplu. Bog je človeka nevmerljivega stvaril, gréh ga je pokvaril; mora se torej preroditi — duša v grobu svetega kersta, v kopeli prerorenja, truplo v grobu strohnenja, da strohlivo obleče, kar je nestrohlivega, in vmerljivo nevmerlivost. I. Kor. 15, 53. Duša brez trupla ostati ne more, zakaj človek iz duše in trupla obstoji; brez trupla človek ni. Smertno spanje je prerorenje za novo večno življenje, kar nam priča:

1. *Božja modróst.* Vse vidne stvari je Bog za človeka stvaril, sonce, mesene in zvezde na nebu — travo, rastline in drevje na zemlji, živino, ptice in ribe; — zakaj pa je Bog človeka stvaril? — da bi ga poprej ko drugih stvari konec bilo? — Tako bi Bog moder ne bil.

2. *Božja dobrotá.* Ni skoraj revniše stvari na tem svetu ko človek. Bolezni in težave stiskajo truplo, britkosti dušo, skerbi mu krajšajo njegove dni, in prihodna smert mu veselje grení. Svojih želj ne more nasititi, in tudi naučiti se dovolj na tem svetu ne zamore, ne potrebne popolnosti osvojiti. — Ali ni živina bolj sréčna, ko človek njeni gospodar? Ali je mogoče, da bi smert obadvema enak konec naredila? — Tako bi Bog neskončno dober ne bil.

3. *Božja pravičnost.* Komu se v serce ne vsmili toliko nedolžnih in pravičnih, ki po svétu terpé? — Koliko krivičnikov je, kojem se dobro godí. — Ali bota Kaju in Abel enak konec imela? — Nero in sv. Pavl se razločila? — Bodo vbijavci in goljufi poslednič s pravičnimi enako vekomaj počivali? — Tako bi morala zemlja jama razbojnikov, človeštvo živo gnezdo naj hujših divjačin postati,

in svet v pregrehe pogreznuti se. — Kaj takega misliti bi bila naj
večša neumnost — ziniti bi bilo Boga preklinjati. „V resnici, veli sv.
Bernard, ako je Bog, tak je pravičen Bog; in če je Bog pravičen,
je tudi človek nevmerliv.“ — Kar nam pa človeški um priča, to
nam

II. *Večna resnica* (božja beseda) za *gotovo poterdí*, da bomo
vstali in tudi v svojem prerojenem telesu vekomaj živeli. Kako milo
se Job v svoji revšini tolaži, rekoč: „Vem da moj odrešenik živi.
— Zopet bom s svojo kožo obdan in v svojem mesu gledal svo-
jega Boga.“ Job. 19. — Živo popisuje prerok Ezechiel vstajanje
mrtvih. Ezech. 37, 3-12. Tako se oveseljujejo Makabejski bratje
s prihodnim vstajanjem. II. Mak. 7.

Veliko lepše in očitovestno nas večna resnica v novi zavezi
vstajanje života uči. „Pride ura, ktiro bodo vsi po grobih glas Sina
božjega slišali, itd. Joan. 5, 28-29. Tako je učil Jezus in posvet-
nim Saducejem djal. „Vi se motite, in ne zastopite pisma ne božje
moči. Ob vstajanju se ne bodo mogli ne ženili, ampak bodo kakor
angeli božji.“ Mat. 22, 29-30. „Jaz sim vstajanje in življenje itd.
Joan. 11, 25. Te so besede, ne človeka golega, ampak Sina bož-
jega. Za to resnico je vmerl Jezus in zopet od mrtvih vstal;
vstali bomo tudi mi.“

Vstajanje mrtvih uče tudi apostoli, in med njimi naj lepše sv.
Pavl, rekoč: „Kristus je od mrtvih vstal, on pervenc spijočih —
tako bo tudi Bog one, ki so v Jezusu zaspali, z njim obudil. — Ako
se torej od Kristusa oznanuje, da je od mrtvih vstal, kako pa pra-
vijo nekteri med vami, da ni vstajenja mrtvih? — Ako ni Kristus
vstal, je prazno naše oznanovanje, prazna tudi vaša vera. — Kakor
pa v Adamu vsi vmerjemo, tako bomo v Kristusu vsi oživeni.“ itd.
I. Kor. 15, 12. — „Veselimo se, kedar se kakor glinasta posoda
potruplemo, da bomo skoz prenovljenje druge stvaritve nebeško
Bogu dopadljivo podobo prijeli,“ uči sv. Hilarij, in vsi drugi učenci
sv. cerkve z njim. Oh veselo oznanilo iz božjih ust! Ti nam še
le življenje sladko, smert pa lahko storiš.

III. *Naše vstajanje nam kaže čelo stvarjenje*. Kakor se sonce
za gore skrije, pa ne vgasne, temveč drugo jutro veliko lepše oze-
leni, tako tudi naše trupla. „Trohlivo — meseno telo se vseje, ne-
strohlivo in duhovno bo vstalo.“ I. Kor. 15, 42-45. Naše polje,
naši travniki nam kažejo, dro vsaka mlada rožica nam o vigradu

pravi: Vstala sim jaz, vstali bote tudi vi. Oh pogledjmo o veseli korizmi naše kopne griče, hribe in doline, kako se mladé in oblačijo, nam kažejo, da tudi nas čaka od mrtvih vstajanje — novo življenje. Jeli nismo več vredni ko trava na senožetu, ko lilje na polju? — Kakor resnično Bog živi, homo tudi mi vstali, Bog, da bi le sréčno in veselo. „Vsi homo seer vstali, pa ne homo vsi premenjeni,“ uči sv. Pavl. Kakoršno seme vseješ, tako bo tebi tudi izrastlo. „Prišli bodo, pravi, Kristus, kateri so dobro storili, u vstajenje življenja; kateri so pa hudo delali, u vstajenje obsojenja. Joan. 5, 29.“

Bodi nam pozdravljena sveta velika noč vstajenja Kristusovega! — Bodi nam pozdravljeno prihodno veliko jutro vstajenja našega! — „Smert, kde je tvoje želo? Pekel, kde je tvoja premaga? Smert je v premaganju požerta. Aleluja! Bogu bodi hvala, ki nam je premaganje dal skoz Gospoda našega Jezu-Krista.“ Amen.

XXIII. PERVA NEDELA PO VELIKI NOČI.

Od zakramenta sv. pokore.

Jezus je rekel: Prejmite sv. Duha; katerim bote grehe odpustili, odpuščeni so jim; in kojim jih bote zaderšali, zadržani so jim. Joan. 20, 23.

Drago je hodilo Jezusu človeški rod odrešiti. — Srečno vidi veliko delo odrešenja izgotovljeno; previdi pa tudi koliko njih bo njegovo zasluženje zapravilo, posvečjočo gnado zgubilo, in se skoz greh v poprejno nesrečo pogreznilo. Vsmileni Jezus spozna, da bo za veliko jih njegovo odrešenje zgubljeno, ako njim nove pomoči ne izroči, ki po svetem kerstu zopet smertno grešé. Iz vsmilenja se torej po svojem vstajenju apostolom prikaže, rekoč: „Mir vam bodi! Kakor je Oče mene poslal, itd. Ko je bil to izrekel, je v nje dihnil, in jim djal: „Prejmite sv. Duha; katerim bote grehe odpustili itd. — Poglejte postavitvo zakramenta svete pokore, posledne pomoči izveličanja onim, ki so po sv. kerstu grešili; in tudi nam. — Kdo ne bi torej premislil:

I. Kako potreben je nam grešnikom zakrament svete pokore,

II. Kako izveličansko je, zakrament sv. pokore vredno in pa pogosto prijeti. — Mir vam bodi v tem svetem premišlevanju!

I. Naše življenje se vpodobi vožnji po nevarnem morju. Rahel čoln je stan posvečjoče gnade božje. Hudi *retrovi* skušnjav pihajo, veliki *valovi* pregrešnih strast ga zaliti hočejo; pregrešne priložnosti so *nevarne kletci*, na kojih se čolnič razbije, kedar kristjan smertno greši. — Edina *dila* (deska) rešenja je *sv. pokora*. Jezus veli: „Povem vam, če se ne spokorite, bote vsi konec vzeli.“ Luk. 13, 3. — Naša slabost je tolika, grešne priložnosti tako gostoverstne, naše pregrešenje tako pogosto, da bi nam bilo za obupati, naj bi vsmilen Jezus zakramenta sv. pokore postavil ne bil. — Pokoro so oznanovali v starem zakonu Noe, Jonas — v novi zavezi sv. Joan kerstnik, Jezus in njegovi apostoli; njo oznanujejo vsi pravoverni učitelji. — Pokora je grešnikom toliko potrebna, da brez nje izveličanja ni.

2. Ravno tak potrebna je pa tudi sveta (zakramentalna) *spoved*, če se nje ravno grešniki naj več bojé. — Prava pokora mora peterna biti: *pokora spoznanja* skoz ispraševanje vesti — *pokora obžalovanja* — *terdnega sklepa* — *izpovedi* — in djanja ali *zadostenja*. Naj huje sovražena od posvetnih ljudi je pokora ust ali sveta *spoved*, pa tudi tako bitstvena, da brez spovedi, če je mogoča, pokore ni. — Kristus je dal oblast svojim namestnikom grehe odpustiti ali zadržati; kako bi pa to storili, če bi jim grešniki grehov ne odkrili? „Spovejte si tedaj eden drugemu svoje grehe.“ Jak. 5, 16. „Ako se svojih grehov izpovemo, je (Bog) zvest in pravičen, da nam naše grehe odpusti in nas vse hudobe očisti.“ I. Joan. 1, 9. „Izvoli si kar rad, ako zakrivaš brez spovedi, boš brez spovedi pogubljen. Za to Bog spoved terja, da izveliča ponižnega; za to pogubi nespovedanega, da kaznuje prevzetnika.“ Sv. Avg.

3. Kakor je sveta spoved potrebna, je tudi *koristna*. Spovednik so grešniku zdravnik, dušne rane poceliti — učitel, mu nevaršino pokazati, pa tudi pot pokore svetvati — sodnik, mu pokoro naložiti, in ga zagotoviti, da so mu grehi odpuščeni. Kdo prešteje vse povračila — kdo število duš pové, ki so skoz sveto spoved rešene? „Spoved duše izveliča, razpodi grehe, premaga skušnjave, zapahne globot pekla, odpre vrata nebeške.“ Sv. Avg. — Blagor nam vbogim grešnikom, ki imamo toliko močno zdravilo — tako mogočno rešilo! — Skerbno ga torej rabimo!

II. *Kolikokrat je potreba k sveti spovedi jiti?* Pervi kristjani so se izpovedali, kakor hitro so grešili, ter so prosili za oestro pokoro

božje namestnike. — Mlačnim kristjanom je sveta cerkva zapovedala saj enkrat na leto se ispovedati, če hočejo pravoverni kristjani biti. Sveta skerb za izveličanje naše nam pa veli

1. K spovedi jiti *kakor hitro v smerten greh pademo*. V najstrašnejši nevaršini živi, kdor v smertnem grehu živi. „Pripravljeni bodite; ker ne veste ure ne dneva.“ Mat. 25, 13.

Brez posvečjoče gnade božje ne zamoremo kaj dobrega za večno življenje storiti. Grešnika molitev je Bogu gnusoba. — Kdor novo rano hitro obveže, lahko zaceli; kdor hitro po storjenem grehu se izpove, se lahko poboljša. Ako se danes vsekaš, boš obezati do velike noči odlagal? Vsak smerten greh je nevarna dušna rana.

2. Navaden guč posvetnih ljudi je: Nisim nikogar vbil, nobena okradil, se nimam česar ispovedati. Sv. pismo pa pravi: „Kdor reče, da greha nima, je lažnivec. — Tudi pravičen sedemkrat na dan greši.“ Príp. 24, 16. *Mali grehi* pa gnado božjo pomanjšajo, dušo oslabé. Kaka bo liša le enkrat na leto pometena? — Taka bo tvoja vèst, ako se le enkrat na leto izpovèš. Dobro je vest vsakega mesca, saj vsake kvatre skoz sveto spoved očistiti.

3. Najzvestejši se ima pa sveta *velikonočna spoved* opraviti, ker brez nje vredno velikonočno obhajilo mogoče ni. „Bratje! poster-gajte stari kvas. — Obhajajmo veliko noč ne v starem kvasu hudobije in malopridnosti, ampak v presnem kruhu čistosti in resnice.“ I. Kor. 5, 7-8. — V to vredno pripravo za velikonočno spoved in obhajilo je predvelikonočno ispraševanje. — Svoje dni so morali vèrni svojim prejpstavljenim mašnikom o veliki noči se ispovedati, zdaj se naj pri ispraševanju saj izkažejo, da so za sveto veliko noč pripravljeni. Kdor se ispraševanju odmika, je nepokoren kristjan, kateri svojega pastirja ne posluša. Kdor se pa za veliko noč ne izpovè in k sv. obredu ne gre, on je kakor očitni grešnik in neznabog, kojega kat. cerkev za svojega ne spozná, in ne pokople. — Kdor u veliki noči za svoje, zlasti domače ne poskerbi, jeli so svojo velikonočno dolžnost dopolnili, on je vèro zatajil, in je hujše od ne-vèrnika. I. Tim. 5, 8.

Ljubi mir nam Jezus želi; grešniki pa miru nimajo, dokler ga v zakramentu svete pokore skoz spoved zopet ne zadobe. (Glej Drobntince VI. 165.) Smo z zgubljenim sinom grešili, tudi z njim

pred namestnika božjega pokleknimo rekoč: Oče! nisim vreden tvoj sin imenovan biti; vzemi me saj za poslednega svojih služavnikov. Amen.

XXIV. DRUGA NEDELA PO VELIKI NOČI.

Od keršanskega pastirstva.

Jaz sim dober pastir. Joan. 10, 11.

Jaz sim dober pastir“ — je rekel *Jezus*, in po resnici; zakaj: Dober pastir da življenje za svoje ovčice. — „Jaz sim dober pastir“ — oh, naj bi tudi *jaz* zamogel to reči; zakaj kakor je vsmileni Jezus pastir vsih vernih, tako je tudi meni veliko duš v pastirstvo izročil, od kojih bom imel oster račun dajati, — „Jaz sim dober pastir — dobra pastirica“ — oh, naj bi zamogel vsak *gospodar, gospodinja* to izreči; njih je Bog domačim pastirja postavil!

Tudi predpostavljeni vi imate po 2, 3–30, 40 duš pasti za večno življenje, in hote po ravno tolikokrat rajtengo dajali. — Pravični Bog! ako bo gorje za sam sebe odgovor dati, kaj pa bo za toliko duš na rajtengi stati? — Kaj hočemo storiti? — Svoje dolžnosti prav spoznati, in jih zvesto dopolniti:

I. *Kakor zakonski možje in žene;*

II. *Kakor očetje in matere;*

III. *Kakor gospodarji in gospodinje.*

Vsi ti so pastirji svojih ovčic. — Dobre ovčice poslušajo glas svojega pastirja; *poslušajte ga tudi vi!*

I. *Pastirske dolžnosti zakonskih.* Bog je v raju drevo vsadil, ki naj slajše, pa tudi naj grenkejšo — naj bolje, in naj slabše sadje rodi: *zakonski stan*. Kakor zakonski svoje dolžnosti dopolnijo, pekel ali pa nebesa imajo — kakor pohlevne ovčice ali pa dereči volki med sebo živé. — Velike dolžnosti imajo zakonski; samo treh opomnim:

1. *Skerb za blagost duše in trupla.* Višej ko oče in mati za otroke — ima mož za ženo — žena za moža skerbeti, da truplo ne zbolí, duša ne pogubi. „Človek bo oča in mater zapustil itd. I. Mojz. 2, 24. Ako mož čutiš, da tvoja ženka boleha, naj se ti dnarja ne mili; če bi moral posledno kravco prodati, da le ženka ozdravi. — Pa tudi Hana je predla za svojega moža, slepega Tobija. 2, 19. — Ako čutiš, da

tvoj ali tvoja kako slabo navado jeze, zanikernosti, lažnivosti ima, opominaj, prosi. Strasti so zakona naj strašneje sovražnice. — Vidiš, da tvoji ali tvojemu kaka nesreča žuga, svari kakor Klau-dia Pilata. Mat. 27, 19; odverni nesrečo kakor Abigail od skopega Nabala. I. Kralj. 25, 14. — Zakonski naj bodo varhi svojih drugov.

2. *Zakonska zvestoba in ljubezn.* „Možje ljubite svoje žene, kakor Kristus cerkvo.“ Ef. 5, 25. „Mož nima oblasti svojega telesa, ampak žena; — ne žena do svojega telesa, ampak mož.“ I. Kor. 7, 4. — Zakon prelomiti, in pa srečo zakonsko vgonobiti. — Zvestoba v gospodarstvu in v gospodinstvu, da ni mož preskop, ne žena zapravliva; tatvina zakonska hišo podira. — Zvestoba v reji otrok, da se otrokom potuha ne daja, eden ne pokvari, kar drugi popravi.

3. *Poterplenje in prizanašanje.* V prvih tednih zakona je vse sladko in dobro; ali vsak tudi svojo senco ima, ki za njim hodi. Bolj slepa ko je bila ljubezn, hujše bo za tim sovraštvo. Poterpežljivost v zakonu naj lepše rožice sadi, prizanesenje zakon blagoslovi. Kakor zakonski z zakonskim — bo tudi Bog z njima ravnal.

II. *Pastirke dolžnosti starišev.* Zakonski perstan ima biti gladko okrogel, brez žlahtnih kamencov, kajti zakona biseri so blagi otroci. Očeta in matere naj dražje blago so deca; za nje tudi naj bo prva skerb:

1. *Truplo zdravo izrediti.* — Kako čedno skerbé ptičice za svoje mlade! Kako slabo pa mnoge matere za svoje deca! — Mnogi oče otrokom beraško palico podá. Taki so tatje, tollovaji svojih otrok, in so véro zatajili. I. Tim. 5, 8. „Ako dete oča kruha prosi, jeli bo mu kamen dal? Luk. 11, 11.

2. *Glavo pošteno podučiti* — doma, otroke v šolo — in v cerkev pošiljati, jih pa tudi potrebnega dela vaditi. Naj bolja dota je zdravo, čerstvo teló, dela vajene roke, in pa učena glava. Otrok ne v šolo dati, se pravi otroke za naj dražje blago ogolfati. Bogati, pa sirovi otroci so oslom podobni, ki za druge zlato nosijo. — Pred vsim naj potrebnej je

3. *Serce otrok požlahtniti*, s svetimi čednostmi okinčati. „Očetje, izkojite svoje otroke v strahu božjem.“ Ef. 6, 4. Kaj pomaga zdravo telo in prebrisana glava, ako je serce hudobno? — Potreba je otroke učiti, svariti, strahvati, pa jim čedne izglede dajati. — „Jedno dete, katero se Boga boji, je boljše ko jezer brezbožnih.“ Sirah. 10.

Kdor deca po keršansko izredi, jih tudi lahko preskerbi in h kruhu spravi. Pa ravno pri *volitvi stana* imajo biti stariši decom dobri pastiri. Ne siliti, ampak svetovati stan je očeta in matere pravica — jim po potu poštenja, ne po cesti pregrehe h kruhu pomagati — jim pravično doto dati, in za otroke moliti. Tako bodo deca starišev veselje, kakor oljke krog mize — Ps. 127, 3-4, po smerti pa naj lepša krona v nebesih.

III. *Pastirske dolžnosti gospodarjev in gospodinj.* — Gospodar! gospodinja! vsi tvoji domači hlapci in dekle, rejenci in rejenkice so ovčice tvoje čede, in Kristus tebi veli: „Pasi moje ovce, pasi moje jagneta.“ Joan. 21, 15.

1. *Da jih prijazno in ljubeznivo imaš.* Zakaj je Bog dal, da si Martin ti gospodar, Luka pa tvoj hlapec? — da Ana ti gospodiniš, Rotijka pa služiti mora? — Zato, naj bi ti lepo z njima ravnal, jih ne stiskal kakor lev, temveč kakor oče — mati se z njima obnašal — obnašala. Sirah, 4, 35.

2. *Da svoji družini za zdrarje in za časno srečo skerbiš.* — Dajaj svojim zdrav živež, prebivališče, prizanašaj boletnim, skerbi betežnim za zdravitela, kakor stotnik v Kapernavem. Mat. 8, 5-13.

3. *Da svoji družini za izveličanje duše skerbiš.* Bog bo duše tvojih domačih iz tvojih rok terjal. — Veliko se tožuje čez slabo družino, malo za poboljšanje družine stori. — Dva posebna zlega sta, po kojih se družina pohujša. Pervo krivo je, da le na delo družine gledamo, ne pa tudi na zaderžanje. Drugo krivo je, da le tožujemo, podučiti, posvariti pa opustimo. Jišči družine, ki dobro slovī. Ne terpi pri hiši greha, ne grešnega znanja. Skerbi, da bodo hlapci in dekle molili in k službi božji hodili, svete zakramente pogosto in vredno prijeli. Le kdor Bogu zvesto služi, bo tudi gospodarju zvest. — Dajaj svojej družini dobre izglede. Mat. 5, 16. Ako vsa prizadeva ne pomaga, družinčetu slovo daj. Bogaboječa družina je božji dar, hudobna pa hiše prekletje. I. Mojz. 29, 2.

Lepo je lepo dober pastir biti, pa lahko ni; — potreba je velike skerbi. Pomnite to zakonski, stariši in predpostavljeni vsi! — Kedar bo enkrat trobenta zabučala, in nas angeli k sodbi zbrali, bomo tudi mi svoje pripeljali pred Pastirja vsih pastirjev. — Iskal bo mož svojo zgubleno ženo — klical oče svojega sina — gospo-

dinja svojo zaverženo deklo; pa bo prepozno. — Oh, naj bi zamogli vsi tisti strašen sodni dan naj višemu Pastirju naših duš reči: „Glej, ovdě so, koje si mi izročil; nobeno mojih se mi ni pogubilo.“ Amen.

XXV. TRETJA NEDELA PO VELIKI NOČI.

Od priprave na srečno smert.

Še eno malo, pa me ne bote več vidili. Joan. 16, 16.

Jezus v sredi svojih učencov sedi in milo slovo jemlje, rekoč: Še eno malo itd. — Oh, kdor zamore tako slovo jemati — njemu se ni smerti, ne večnosti bati!

Tudi jaz — tudi ti dro vsi lahko rečemo: „Še eno malo itd. V kratkem tudi mene — tebe ne bodo več videli. — Oh, naj bi tudi vsak veselo izreči zamogel: „Grem k Očetu.“

— Vsi se vsako leto, vsak dan, vsako uro u večnost odpravljamo; ali se pa tudi na srečno smert pripravljamo? — Dvojna priprava nam je za srečno smert potrebna:

I. *Dalna: pravičnega življenja,*

II. *Bližna: vėrnega oskerbljenja o smertni uri.*

O Gospod! uči nas šteti naše dni, da bomo modrega serca.

I. *Dalna priprava na srečno smert ima biti celo naše življenje.* Vse naše djanje in nehanje, vse naše potovanje — kaj je drugega, ko hoja k našemu grobu? — Vse naše djanje bi se naj kakor na grobu sklenilo in storilo. Tega nas Jezus opomina, rekoč: „Čujte, zakaj vi ne veste ure ne dnu.“ Mat. 25, 13. Kdor se hoče za srečno smert vredno pripravljati, se ima:

1. *Greha zvesto varvati.* „Grešnika smert je strašno huda.“ Ps. 33, 22. Grešnik zgubi, kar je ljubil; njega čaka, česar se je bal; nima, česar bi mu naj več potreba bilo. — Preteklo mu grozo, pričjoče bolečine — prihodno strah dela. — Le kdor pravično živi, se smerti ne boji. „Draga je pred Gospodom smert njegovih svetcev.“ Ps. 115, 15.

2. *Svoje dolžnosti zvesto dopolniti.* Vsak človek je od Gospoda nebes in zemlje na svojo mesto postavljen, kakor vojšak na stražo, kakor delavec u vinograd, kakor hlapec al dekla, komur je svoje

talente zaupal. Prišel bo klicat na račun, na plačilo. Blagor hlapcom, koje čuti najde. Luk. 12, 37. Srečen, komur poreče: „Dobro tebi priden in zvest hlapec.“ — Mat. 25, 21.

3. *Si za nebesa zaklade dobrih del pripravljati.* Ne smemo serca na posvetno vezati, da bi kakor priraščeno posledno uro ne dalo odtergati se, temveč s posvetnim blagom si prijatle v nebesih pripravljajmo, zaklade, koje moli ne snedó, tatje ne vkradejo, dobre dela telesne in duhovske milosti. „Kder je naš zaklad, bo tudi naše serce.“ Mat. 6, 19–21. Tako nas bo vmreti veselilo, zakaj: „Blagor mertvim, ki v Gospodu vmerjejo; njih dela gredo za njimi.“ Raz. 14, 13. — Tako bodi celo naše življenje priprava na srečno smert. Potrebna je pa tudi:

II. *Bližna priprava*, da se za bližno smert vse poravná, dokler smo še zdravi, pri pravi pameti in pri moči. — Kdor kaj izporočiti ima, naj ne odlaga:

1. *Svoje posledno sporočilo* ali testament narediti. Tudi Jezus je svojo ljubo mater svetemu Joanu izporočil, in svojim apostolom vse lepo vkažal, kako se ima po njegovi smerti zgoditi. — Kedar pa posledno sporočilo storiš, ne pozabi krivice poravnati, spomni se vbogih, pa tudi svoje vboge duše. „Delajte si prijatle z časnim blagom, da kadar onemorete, vas sprimejo u večno prebivališče.“ Luk. 16, 9. — Kar pa človek dobrega storiti hoče, ne zanašaj se na svoje nadobnike (erbe.) Kar pri terdnem zdravju dobrega storiš, je zlato — kar na smertni posteli, srebro — kar po smerti drugim naročiš, je železo; in se pogosto clo opusti.

2. *Spravi se z Bogom vsak večer, vsako mlado nedelo, vsako novo leto*, kakor bi tvoja posledna ura bila. — Potreba je za srečno smert vsak večer svojo vest isprašati in svoje grehe objokati — vsakega mesca se ispovedati in presveto rešnje telo vredno prijeti — vsako leto enkrat svoje življenje kakor ob smerti skleniti. Tako so svetniki, svetnice storile. — Ne on, ki starih let včaka — ampak on, ki v gnadi božji živi, je vmreti pripravljen; kedar Gospod poterka, mu veselo odpre. Luk. 12, 36.

3. *Svete zakramente vmerjočih o pravem času prijeti.* Sovražniki so, ki bolniku nevarnost smerti prikrivajo; nobene hvale takim u večnosti vedel ne bo. — Neumni so, ki se svetih zakramentov prijeti bojé, in tako dolgo odlagajo, da je večidel prepozno. Jezus ne pride vmorit, ampak oživit, pomagat, ako ne truplu, pa duši.

Tako bo Kristus naše življenje in smert naš dobiček. Fil. 1, 21. Mirno bomo na smertni posteli ležali, lahko slovo jemali, svojim posledne nauke dali, in kakor Jezus izdihnuli: „Grem k Očetu! — Dopolnjeno je. — Oče! v tvoje roke izročim svojo dušo.“

Veliko ljudi si želi vedeti posledno uro. — Potreba je pomniti, da bomo vmerli, pa dobro ni vedeti, kdaj, za to, da se vedno pripravljamo. To nas mladenč uči, od kojega sv. Antonin pripoveda. (Beri Drobtince VII. C. II.) — Tudi nas Bog opomina skoz bolezn, skoz nevaršine, skoz smert svojih ljubih, da bo tudi nas skoraj zaklical. Skerbno torej pripravljajmo se, da bomo pripravljeni kakor Jezus k Očetu jiti. Amen.

XXVI. ČETERTA NEDELA PO VELIKI NOČI.

Od dvojne poti u večnost.

Nobeden izmed vas me ne vpraša: Kamo greš? Joan. 16, 5.

Popotnik popotnika vpraša: Prijatelj, kamo greš? Rad mu popotnik odgovori, da gre v tuje kraje, ali iz tujih krajev domu. — Tudi Jezus se po den. sv. evangelju na pot odpravlja; ali nobeden njegovih se ga ne upa vprašati: Kamo greš? Žalost obhaja njih serce se Jezusa ločiti; veselo jim pa on pové, da gre k njemu, ki ga je poslal, k Očetu.

Človek! tudi ti si popotnik, ko jaz; naj te torej pobaram: Kamo greš? — Naj ti tudi odgovorim, da greš v srečno ali pa v nesrečno večnost. Oh, kako potrebno je — in kako redko popraša se: Človek! kristjan! kamo greš? — Kamo gremo, lahko po svoji poti spoznamo. — *Dve poti v neskončno večnost greste*; hočemo ji danes pogledati:

I. *Steza pravičnosti u večno življenje,*

II. *Cesto pregrešnosti u večno pogubljenje. Po kateri hodimo mi?*
Poslušajte!

I. *Steza pravičnosti v svete nebesa je sterma in ozka pot, in malo jih je, ki po njej hodijo. Mat. 7, 14. Ona je:*

1. *Steza truda in terpenja.* Koliko je prestal Jezus od svojega rojstva do v nebohoda gladu, žeje — po dnevu učil, po noči molil, tako, da je od samega truda zaspál. Mark. 4, 38. — Vse to je moral Kristus terpeti, in tako v svoje izveličanje jiti. Luk. 24, 26. — Koliko so delali svetniki, in še delajo vsi zvesti služavniki božji. — „Delajte, pravi Jezus, dokler je dan; pride noč, kedar ne bo delati mogoč. Joan. 9, 4. — Kako se pa kaj ti trudiš po stezi čednosti? —

2 *Steza svojega zatajenja in pokore.* „Kdor hoče za menoj priti, naj sam sebe zataji, in hodi za menoj.“ Mat. 16, 24. Svoje dni so bili ljudje, ki so si velik križ naredili, in za pokoro po svetu nosili. Nam kaj takega potreba ni; Bog vsaki starosti, vsakemu stanu križ naloži. — Križ nam delajo naši hudi nagoni, naše slabosti in strasti — naši tovarši, tovaršice — težave našega dela. Le kdor vse voljno prestopi, sam sebe zataji, on po stezi čednosti hodi. Tako so pušavniki v ojestrem postu, vojšaki v terdem boju, hlapci in dekle v svojem težavnem stanu si nebesa služili, so imeniten stan zapustivši si težavnega izvolili, naj bi po ostri stezi pokore proti nebesam hodili. — Kaj si pa ti želiš? —

3. *Steza preganjanja in zaničvanja.* Nisim prišel mira na svet pošiljat, ampak meč, govori Jezus. Taka se je njemu godila od jasele do križa; — taka apostolom vsem. Ni svetnika v nebesih, ki v življenju zaničvan in preganjan ne bi bil. „Blagor vam, kedar vas bodo kleli in preganjali itd. Mat. 5, 11–12. — Apostoli so se veselili zavolj imena Jezusovega zasmeh terpeti. Dj. ap. 5, 41. — „Kteri hočejo pobožno živeti, morjo preganjanje terpeti.“ II. Tim. 3, 12. Oh, veseli se, ako si zavolj pravice zaničvan, po nedolžno preganjan; to je priča, da si na pravi stezi večnega življenja.

4. *Steza veselega dokončanja in srečne večnosti.* Iz gore Golgate je nam Jezus svete nebesa odperl. Med kamnjem je videl sv. Štefan nebesa odperte. „Blagor človeku; — zakaj, kedar bo izkušán, bo prijel krono življenja, katero je Bog njim obljubil, ki njega ljubijo.“ Jak. 1, 12. — Ta je prva pot u srečno večnost, sterma steza čednosti; alj malo jih je, kateri po njej hodijo. Druga je:

II. *Široka cesta pregrešnosti,* od ktere Jezus pravi, da so široke vrata, in pot prostorna, ktera v pogubljenje pelje, in da jih je veliko koji po nji noter hodijo. Mat. 7, 13. Taki so:

1. *Mlačni, zanikarni kristjani,* kateri niso za božje reči, za večno izveličanje, za razširo kraljestva božjega, za prijemo svetih

zakramentov ne gorki ne merzli. — Le ime kristjanov imajo, v djanju se pa Kristusa sramujejo. Radi bi izveličani bili, pa pregrešnemu svetu tudi dopadli, hudemu se ne zamerili. — Take bo Kristus iz svojih ust pljunil. Razod. 3, 15-16.

2. Po prostorni poti pogubljenja grejo vsi *razujzdani dobrovoljci* tega sveta, kojih bog je trebuh, kojih nebesa so minlive dobrote sveta. Njih pravilo je bilo, je, in bo: „Balite, vživajmo dobrega, kar ga je — to je naš del, in naša osoda. — Tako mislijo in se motijo; zakaj hudobija jih je oslepila.“ Modr. 2, 6-21. Bogatega požrešnika posnemajo, in za njim v peklenško terpenje gredó. Luk. 1, 6, 19.

3. Po široki cesti hodijo, *kteri krivico delajo*, goljfajo, kradejo, vboge in vdove stiskajo, svojim pravice ne dajo; kojih krivica v nebo vpije. Jak. 5, 4. — Takih kriv bog je dnar in posvetno blago; njim je duša na prodaj. Ob nedelih in praznikih na cesto gredó, namesto službe božje kupčujejo, in mamonu služijo. — „Kaj pomaga človeku, naj si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi.“ Mat. 16, 26. Ovim je težej v nebesa, kakor kameli skoz šivankino žrelico. Mat. 19, 23-24. — Takih posvetnjakov množica se strašno množi. Jeli tudi ti med njimi hodiš?

4. Znamnje široke ceste je *množina pregrešnega društva*, konec pa strašno pogubljenje. Grešniki se radi tolažijo, da niso sami, da je več takih. Oh žalosten tolaž! Tudi prvi svet je bil ves hudoben razun osem oseb, pa je bil tudi ves potoplen, razun osem pravičnih. Sodomljani bili so vsi razujzdani, pa tudi z živim žveplom požgani, razun pravičnega Lota. „Tako prejde svet in vse nja poželenje; le kdor voljo božjo stori, ostane vekomaj; (1. Joan. 2, 15-17) naj si ravno sam po ozki stezi pravičnosti hodi. „Veliko je poklicanih, malo pa izvolenih.“ Mat. 22, 14.

Dve poti v neskončno večnost peljate, prva, sterma steza, proti nebesam, druga, gladka cesta, proti peklu; po kateri pa ti hodiš? Kamo pa ti greš? — To se prašaj, keršanska duša, vsak večer, pri vsaki spovedi. Vsak dan — vsaka spoved — vsako leto je tebi ena stopinja bližej svetih nebes, če se pobiljšaš — bližej pekla, če se pohujšaš; na mesti stati ne moreš. — Kamor greš, totaj boš prišel, kakor živiš, tako boš vmerl, vekomaj srečen alj nesrečen. Pomisli, kamo greš! Amen.

XXVII. PETA NEDELA PO VELIKI NOČI.

Moli in delaj!

Prositate, in bote prijeli, da bo vaše veselje popolnoma. Joan. 16, 24.

V jutro zarano se škerjančik visoko pod nebo vzdiguje, oznanjuje hvalo svojemu Stvarniku, ki ga živi, ter prosi, naj ga v prihodno ne zapusti. — Ko zapoje svojo pesm juterno, se med brazde potukne, jiskaje živeža za svojo krušenco. Kakor hitro se pa poživí, opet višak izleti hvalit svojega Boga. — Tako mi mala ptičica veli: Moli in delaj! Imaj pri Bogu svoje serce, imaj pri delu svoje roke! —

Tudi Jezus zapustivši to solzno dolino nam je isporočil prijatelja delo, prijatelco pa molitvo. Oh, naj bi ju prav spoznali, se ju zvesto držali, radi delali in pridno molili! Po tem bi lahko prosili, gotovo prijeli, in bilo bi naše veselje popolnoma. Zapišimo si torej danes premišlovaje te dve besedi globoko v serce svoje:

I. Moli!

II. Delaj! Bog ti bo pomagal. Pomagaj, o Bog, tudi meni prav govoriti, vam pa zvesto poslušati in storiti.

I. *Moli!* Sv. Anton pušavnik premišluje, kako bi Bogu naj bolj dopadel, in glas začuje: „Anton, če hočeš meni dopasti, moli; in kedar se molitve nadovoliš, delaj s svojemi rokami, in vedno posluj.“ — Hočemo tudi mi Bogu dopasti:

1. *Molimo!* — Naša duša je od Boga, po molitvi se k Bogu povzdiguje — z Bogom govori, kakor Mojzes, Daniel, Jezus, Džemas na križu. *Molitev je z Bogom govoritev.* —

2. Molitva je *nebeška pošta*; po njej gredo naše prošnje gor — po njej pridejo dari božje milosti dol. „Naj si je ravno nizka zemlja in visoko nebo, vender Bog vsliši prošnje pravičnega. Sv. Aug.“

3. Molitva je naša naj zvestejša *prijatelca in pomočnica* — v žalosti, kakor Jezusu na gori Oljki — clo v smertni uri, kakor Jezusu na križu. Molitva je nebeška lestvica, po koji angeli naše dobre dela nosijo pred božje obličje. „Jaz bi rada na visoko goro šla, govori sv. Terezia, in bi rada klicala, naj bi vsi ljudje slišali: Ljudje! molite, molite, molite.“ — Pa tudi:

Učite stariši svoje otroke moliti, zjutraj, zvečer, pred jedjo, po jedi, in kedar moliti zvoní. Ako se dete od matere in očeta moliti ne nauči, ne bo vse svoje žive dni prav moliti znalo. — Gospodarji in gospodinje, skerbite da bo vaša družina rada molila pri mizi na glas, saj o svetih večirih sv. roženkranc. Molitev je angeljsko delo in opravilo svetnikov. —

II. Delaj! Kar je Bog Adamu rekel: „V putu svojega obličja boš svoj kruh jedil,“ I. Mojz. 3, 17-19, vsakemu človeku veli. Pridno delo nam poverne, kar je nam pozemeljskega Adamov greh vzel.

1. Delo nam zemljo polepša in nas z kruhom oskerbí. „Ne opusti poljskega dela, kojega je Bog stvaril. Kdor svoje polje obdela, ima jesti dovolj; kdor pa postopa, pa tudi strada dovolj. Prip. 34. „Kdor noče delati, naj tudi ne je.“ I. Tes. 3, 10.

2. Delo nam živež posladi. Kakor bučelice sladko sterd naberejo, pridne mravle dišečo kadilo nosijo, tako pridni ljudje sladko uživajo, kar pridelajo v potu svojega obraza, dokler bogati lenuhi tožujejo, da jim naj bolja jed ne diši.

3. Delo nam zdravje ohrani. Bister vrelc, ki po kamnju teče, čerstvo, zdravo vodo ima; stoječa mlaka pa zigniye. Lenoba truplu moč jemlje, kakor rija železo sne.

4. Delo nas greha varje. Dokler se je David vojskoval in trudil, je bil mož po volji božji; ko se je pa pohajati začel, je prešestnik in človekomor postal. — Kmet, ki na mesto orala pukšo zadene, rokodelc, ki namesto za orodje le za kvarte prime, bo hitro obožal, in se pohujšal. Lenoba je vsih hudobij košata mati — lenuh in pa tat sta si tovarša. Priča tega so nam polne ceste rokodelskih potepuhov in beračev ispridenih, ki so naj hujše kobilice dežele. — Kako se lenuhu godi moder Salomon živo popiše. Prip. 24, 30-34 in nas k mravlji v nauk peljá. Prip. 6, 6-11. — Delo je velik dar božji, delati je vsakemu stanu velika čast. Tudi Jezus je svojemu redniku delati pomagal, da si ravno v puščavi z malimi kruhi veliko jezer ljudi nasitil, nam zapustivši izgled.

Da bo pa našo delo speh in hasen imelo, začnimo in dokončajmo ga z dobrim namenom: Bogu k časti, duši pa v izveličanje. Tudi Peter je veliko rib vlovil, kedar je na besedo Jezusovo mrežo vergel. Vse naše delo je brez dobrega namena prazen ribji lov. — Vsako delo z veseljem storimo, in naj je še tako težko, z križem

Jezusovim sklenimo ga; vse iz ljubezni do Jezusa! — Delajmo *zvesto*, če nam ravno nihče na roke ne gleda; Bog nas vidi, on bo naš plačnik. — Delajmo *ne toliko za časno, kakor za večno plačilo*, da kedar nas Bog iz svojega vinograda zakliče prijeti zaslužen denar, nam ne poreče: "Prijeti ste svoje plačilo." Mat. 6, 2.

Dve kratki, pa zlati besede ste: *Moli in delaj*, in vse zapopadete, česar nam je za časno srečo in večno izveličanje potreba. — Kedar naš delavnik nehá, in se bo večna nedela začela, bo tudi naše delo nehalo, molitva pa vekomaj ostala. — Združimo se torej prihodne tri dni, naredimo sveto vojsko molikov v pobožni molitvi, in pojdemo z zaupanjem na nebeške vrata terkat. Prosili bomo, in bomo prijeli, ako prav molimo, da bo naše veselje popolnoma. Molitev je mogočno orožje, z kojim se nebeško kraljestvo zmaga. Amen.

XXVIII. ŠESTA NEDELA PO VELIKI NOČI.

Od dolžnosti botrov.

Tudi vi bote pričevali, ki ste od začetka pri meni bili. Joan. 15, 27.

Preštejte, kristjani, listje in travo po zemlji, povéte mi, koliko las imate na glavi, po tem vam jaz povedati hočem, koliko dobrot ste že prijeli od neskončno vsmilenega Boga. — Med vsemi najvekše dobrote milosti božje so pa tri, kojih imamo pomniti, kolikokrat se pokrižamo: prva, da nas je Bog stvaril po svoji podobi, druga, da nas večnega pogubljenja odrešil, tretja, da nas je pri svetem kerstu posvetil, nas k pravi katolški veri poklical, nas ude svete kat. cerkve, svoje otroke, in dediče nebeškega kraljestva sprijel. »Kaj je človek, da se njega spomniš, kaj je otrok človeški, da ga objišeš? Malo pod angele si ga ponižal, z slavo in častjo si ga ovenčal itd. Ps. 8, 5-9, 7. Čudo milosti božje in dobrote, koje nam katoličanom storil Bog; velike so pa tudi obljube, koje smo mi pri svetem kerstu Bogu storili. — Katire obljube? bi kdo vprašal. Te ti bodo botri (kumeji, goteji) pričali; oni so od začetka poleg bili, ko si bil dete v katolško cerkev sprijet. Botri so nam vsmilenje izprosili, pričali bodo tudi na sodbi božji.

Veliko botrov in boter me danes posluša, malo jih pa svoje dolžnosti prav spozná. Pomislimo torej:

I. Dolžnosti, ktire imajo botri do svojih otrok;

II. Dolžnosti, koje imajo otroci do svojih botrov in boter. To vam bom povedal, da se spomnite, kar vam bom pravil.

I. Dolžnosti botrov in botra. Karol X. Francozki kralj je svoje dni na sprehodu ženko srečal, ki je v naročju novorojeno dete nesla in milo jokala, ker ni mogla otroku botra dobiti. Veselo on za botra pristopi. Ko je bilo dete keršeno, in dobri ljudje botra spoznajo, so imeli neizrečeno veselje. — „To veselje mi je za 25 Loudorjev hodilo, koje sim materi na zibel dal, moji kerstni hčeri sim pa tudi doto namenil, kedar njo bom možu dal,“ tako blagi kralj piše.

Lep dar je bil kraljevega botra, pa vender še premajhen, vse dolžnosti botra dopolniti. — Kerstni in birmski botri* stopijo otrokom, koje so k svetemu kerstu nesli, alj k sveti birmi peljali, in tudi njih starišem v duhovsko žlahto. Žlahta je pa dolžna za časno srečo in izveličanje večno svojim skerbeti. Dolžni so tudi botri:

1. Pogosto otroke obljub pri sv. kerstu storjenih, in pri sv. birmi ponovlenih pomniti. Sv. Auguštin opomina vse botre vsako leto posebno u velikonočnih svetkih dobro pomisliti, kako so za otroke pri Bogu za poroke bili; torej naj skerbé in jih pogosto ljubeznivo na to opomnijo, da sveto čistost ohranijo, se kletve in rotenja varjejo, nesramnih pesmi ne pojó, da ne bodo prevzetni, zavidni in jezovi, da naj pridno v cerkvo hodijo, v cerkvi se ne pogovarjajo, ampak besedo božjo pazno poslušajo, mašnike in stariše resnično ljubijo in poštujejo.

2. Jim za dober poduk skerbijo, jih večkrat objišejo in pozvedó, kako se kaj učijo. — Svoje dni so botri in botre katekumene kerš. nauka učili, in so jih po tem h kerstu peljali, ter namestniku božjemu pričali, da so v pravi veri dovolj podučeni. V sedajnih časih novorojence h kerstu prinesó in dobri stojé, da bodo deca v pravi véri prav podučeni. Dolžnost je torej svoje duhovske otroke v svetih praznikih objiskati, alj jih ob nedelah pri cerkvi pričakati, jim kak darek (pest orehov alj suhih sliv, ako boljega nimaš) pri-

*) Po latinsko se pravijo botri patrini, botre matrinae, in pomenijo duhovske očete in matere.

nesti, jih isprašati kako se učé, in pobarati kako se zadržé. Botri imajo skerbeti, da stariši otroke u cerkvo in v šolo pošiljajo, da jih v strahu božjem redé.

3. Botri so dolžni *stariše in otroke postvariti*. — Bog ne daj besede: kaj vam boter, botra za to? — Botre stariši naprosijo, da tolike dolžnosti prevzamejo. Ako bi jih ne dopolnili, bi svojo véro zatajili. I. Tim. 5, 8.

4. Ako otrokom stariši *pomerjejo*, imajo botri jih v svojo skerb za rejenke in rejenkice prevzeti, alj jih k dobrim ljudem spraviti. — Ako jim drugega storiti ne morejo, naj za nje molijo, jih angelu varhu in sv. patronom priporočivši. — Kako lépo sv. mati kat. cerkva za svoje verne skerbí! —

Kake botre pa je potreba izvoliti in naprositi? — Po navadi bogate in imenitne prosijo; pa to še ni zadosti.*) Botri naj bodo v kerš. nauku dobro podučeni, da bodo vedli otroke v sveti veri tudi učiti.***) — Botri naj bodo poštenega zadržanja, pobožni kristjani, otrokom kerš. življenja lep izgled. Očitnih grešnikov jemati kat. cerkev prepové. Ako sami kerst. obljub ne dopolnijo, kako bi za otroke porok bili?

II. *Dolžnosti otrok do botrov*. Kakor svete in imenitne so botrov — tako velike so tudi dolžnosti otrok:

1. *Spodobno poštovanje*. Koliki dobrotnik je, ki otroka iz sužnosti reši! — Koliki prijatelj, kdor hlapcu alj dekli v dobro, imenitno službo pomaga! Kaj nam porok velja, kedar smo pomoči potrebni! — Vse to nam botri po duhovsko storé. Vredni so, da se jim odkrijemo in jim roko poljubimo.

2. *Voljno pokoršino* v duhovskih, pravičnih rečeh. Oni so od začetka pri nas priča bili, kaj smo obljubili, imajo torej vedeti, kako obljubo dopolnimo, saj bodo tudi na sodbi za nas pričali.

*) Bårn D . . . pobožen Taborski grajšak je svojem otrokom bogaboječe berače botre pojiskal. — Vbožni stariši slobodno premožne botre prosijo, pa na bogato botrino se naj ne zanašajo, da se jim in otrokom ne zgodi, kar je sv. Peter Šimonu Magu djal. Djanj. ap. 8, 20.

**) Ko so me za sv. birmo pripravljali, so me moja mati vprašali, koga si hočem botra izvoliti? Ko si nisim vedel pomagati, so mi mati svetvali moža izbrati, kateri keršanskega nauka naj bolj zna. Izvolil sim Martina R . . . ki je naj lepši pri keršanskem nauku odgovarjal; in g. kaplan so me pohvalili, da sim si prav izbral.

3. Dolžni smo botre tudi objiskati, in jim v potrebi po svojem premoženju pomagati. — Oni so nam v duhovski potrebi pristopili; spodobi se, da jih mi v telesni sili ne zapustimo.

4. Za botre moliti, kedar so rajni, tudi na njih grob poklekniti in Boga prositi, naj bi jim za nas del na božji pravici hudo ne bilo. „Oni bodo za nas odgovor dajali, ker so od začetka pri nas porok bili.“ **Joan. 15, 27.**

Velike so dolžnosti botrov, pa tudi lepo plačilo že na tem svetu, **(Beri Drobntince IV. A. III.)** še lepši pa v dolgi večnosti. Jezus bo za otroke povračnik, ki je obljubil: „Kdor eno dete v mojem imenu sprejme, mene sprejme.“ **Mat. 18, 5.** „Kar ste enemu naj manjših storili, ste meni storili.“ **Mat. 25, 40.**

Pozdravljeni torej meni bodite moj rajni boter in botra! — Mirno počivajta v hladnem krilu matere zemlje do prihodnega jutra vstajenja! — In kedar bomo vsi pred Sodnika stopili odgovor dat, kako smo svoje obljube dopolnili, oh, naj bi tudi vidva za me dobro pričala, ki sta v začetku pri meni bila. *) **Amen.**

*) Za Dravoj v Pohorjih imajo botri dolžnost otroka k pogrebu nesti, ako malo dete vmerje, v pomén, da ga Bogu odrajtajo, kojega so pri svetem kerstu v svojo skerb od Boga prevzeli. Pač lep kersanski običaj za njega, ki ga prav razumi.

B.

OGLEDALO

BLAŽENIH MOŽEV,

NEKDAJNIM V SPOMIN, SEDAJNIM V POSNEMO.

Marljivo in nevtrudno Drobince po slovenskem polju slavnih imen nabirajo, da bi jih po vrednosti počastile, jim v svojih listih spominik postavile in v prihodne veke njih slavo donesle. Hvala Bogu! najdejo še obilno glasovitih in krepostnih možev, kateri so kakor žlahtne cvetlice med svojimi rojaki cveteli, so razsvetlovali, kakor prijazna luč njih dušno temoto in so vredni, v zlate knjige cerkve in države zapisani biti. Le žalibog! da so Drobince tako močno v stran, mnogoterokrat ne poznajo ne njih rojstnega kraja ne kraja njih posla in djanja, ne vejo ne posebnost ljudi, ne ostalih zadev; in kako težavno je, v takih okoliščinah kaj popolnega ali izverstnega pisati, kako mudivno, nabirati in sestavljati posamesne pike, dokler se cela podoba načerta, vsak lahko presodi, kdor je nekoliko misliti vaje; zatorej bo pa tudi rad prizanesel, ako v tem ali unem životopisu znabiti kaj pomankljivega najde.

Rozman.

MATEVŽ NAKAR,

SIRSKI NADŠKOF IN VELIK SLUŽAVNIK BOŽJI.

Matevž Nakar je rojen iz žlahtne rodovine v Mosulu na Sirskim v Azii. Njegova rodovina je od davnih časov vdana Jakobitovski krivoveri, in že več sto let pravico ima, eniga svojih udov na škofovi Mosulski sedež postaviti. Jakobitovska krivovera obstoji v tem, da njeni spoznovavci le eno voljo in eno samo naturo v Jezusu Kristusu verjejo, med tem ko katolška cerkva uči, da je Kristus kakor pravi Bog in pravi človek v eni osebi dvojno naturo in dvojno voljo imel, namreč božjo in človeško. Število spoznovavcov une krivovere znese kakih sedemdeset jezar.

Mladi Matevž Nakar je bil od svojga ujca, ki je bil Jakobitovski nadškof, v krivoveri podučen, in v mašnika posvečen. Ujca je potem v svojega naslednika izvolil, in od turške vlade, kateri je Siria podveržena, potrebno dovoljenje dosegel. Kakor škof je Matevž Nakar svojo delo s tem začel, da je za meč prijel, in z vso ojstrostjo katolčane preganjati začel.

Najbolj se je njegovo serce kervoločniga serda zoper katolčane vnelo, ko je pet duhovnov njegove škofije v katolško cerkvo prestopilo. Nakar je brez odloga Mosulskemu poglavarju to naznanil s pristavkam, da so se ti duhovni postavam turskiga cesarja nepokorne storili, ker so h katolčanam prestopili, ali kar je vse eno, s Francozimi potegnili. Krivoverci v jutrovih deželah namreč nalaš katolčane Francoze imenujejo, zato ker Turki Francoze posebno čertijo; zakaj preslepili so krivoverci Turke, da verjejo, da so vsi katolčani tudi v posvetnih rečeh podložni rimskiga papeža, kateri bo,

kakor hitro se bo na Turskim že zadost katolčanov znajšlo, Francoze na pomoč klical, ter z njimi vred Turke pokončal. Iz tega se lahko zastopi, da sovražnikom naše vere nobena zvižaja preostudna in nobena laž pregerda ni, samo da bi katolško cerkvo popolnoma zatertli. Tako umejo krivoverci osmo božjo zapoved, ki pravi: Ne pričaj po krivim zoper svojga bližniga!

To naznanilo Nakarja je bilo zadost, da je poglavar brez odloga vojšake poslal, kateri so unih pet duhovnov prijeli, in zvezane njih serditimu škofu Nakarju izročili, da naj jih kaznuje, kakor se njemu prav zdi; kateri tudi res ni odlagal, na tezavnico jih napeti, z raznim terpinčenjem mučiti, in ko jih vendar ni mogel primorati, da bi katolško vero zatajili, jih je v dalno mesto, v katerim le Turki prebivajo, v pregnanstvo poslal.

Komej je to pervo, kakor je gotovo mislil, Bogu prijetno delo za svojo očetovsko vero opravil, se mu je kmalo druga enaka priložnost ponudila. Ravno ob času, ko se je Nakar pri jakobitovskim patriarhu znajšel, da bi od njega v Mosulskiga nadškofa posvečen bil, sta zopet dva jakobitovska škofa v katolško cerkvo prestopila, ter nekiga bogatiga katolčana za varstvo prosila, in sta clo nar lepšo cerkvo mesta Mardine katolčanam v posestvo in rabo izročila. Patriarh sam ni zamogel zoper bogatiga katolčana, kateri ju je varoval, nič opraviti. — Ali Nakar s tem ni bil zadovoljen; neugasljivi serd zoper katolčane ga žene, da se je patriarhu ponudil, clo v dalno mesto Bagdad na pot se podati, tamošnjiga vikšiga deželnega poglavarja nagovoriti, da bi una dva škofa kaznoval. Patriarh je bil te ponudbe vesel, in Nakar se odpravi na pot; ker se je pa bal, da bi Francozki konzul v Bagdadu od njegoviga prihoda in namena zvedel, in unih dveh škofov v svojo brambo vzel, je prekanjeno zadost svojo obleko s ptujo zamenjal. Tako preoblečen in nepoznan pride do pašata, to je: vikšiga poglavarja, in tirja, da naj una škofa kaznuje. Paša ga je z neizrečim spoštovanjem in veseljem sprejel, je Mardinskiga poglavarja, zato ker škofov kaznovati ni hotel, od službe odstavil, uniga bogatiga katolčana vkazal u verige vklenjeniga v Bagdad pripeljati, škofa pa v ječo vreči, dokler si ne bota od patriarha odpušanje izprosila. Tudi je vkazal, od katolčanov posedeno cerkvo Jakobitam nazaj dati. — Škofa sta bila res v ječo veržena; uni katolčan pa je ob pravim času še zvedel, kaj ga čaka, in je na ptuje pobegnil.

Ko mu je tudi to drugo delo po sreči izišlo, ga že druga pri-ložnost čaka, svoj serd nad katolčani ohladiti. Eden nar gorečnejših jakobitovskih škofov namreč z imenom Jakob, je v mestu Damask h katolški veri prestopil, in je zopet eno tamošnjih jakobitovskih cerkev katolčanam izročil. Brez odloga se Nakar tudi zoper njega vzdigne. Poda se tedaj na daljno pot v Damask, od tamoš-niga pašata povelje izprosi, škofa Jakoba v ječo vreči. Nakar je scer od pašata dosegel, kar je želel, ali škof Jakob je še zgodej zadost od tega zvedel, in k pašatu Libanonske okrajne zbežal, ktera ni več pod tursko oblastjo. Nakar najde v Damasku poprej ja-kobitovsko, zdaj pa katolško cerkvo zaklenjeno, in brez pašato-viga dovoljenja jo je vkažal s silo razkleniti. To je scer turskiga pa-šata nekoliko razkačilo; vendar je kmalo spet u vse Nakarjeve proš-nje in želje dovolil, je vkažal pet in dvajset sirskih katolčanov v ječo zapreti, in clo od pašata Libanonske okrajne tirjal, da naj škofa Jakoba prime, in mu ga nazaj pošle. V prvem odgovoru je Liba-nonski paša razne izgovore storil; ko je pa Damaški paša gotovi odgovor hotel, mu je naravnost tole odpisal: „Škofa Jakoba ne bom jaz nikdar turski vladi izročil, clo takrat ne, ako bi ona z vojsko na moje gore udarila.“ Paša je tedaj Nakarju rekel, da v ti reči nič ne premore in mu je svetoval, da naj se za nekaj časa v Jeruzalem poda; škof Jakob, ko to zve, pride morebit v Damask nazaj, in ako se to zgodi, ga bo vkažal, na enkrat prijeti in v ječo djati.

Nakar pride tedaj v Jeruzalem, in kakor goreči Jakobit se hoče tudi prikazni svetiga ognja vdeležiti, od kteriga vsi krivoverci v tamošnjih krajih verjejo, da vsim pričujočim brez vse spovedi od-pušanje grehov podeli. Po prazni veri krivovercov pride ta oginj na Veliki petek ob deveti uri od nebes, in ima to čudovito posebno lastnost, da scer gori pa ne žge, kakor mende goreči germ Moj-zesa. Več kakor dvanajst jezar krivoverskih romarjev, — Gerkov, Armencov, Koptov in Sircov se je na imenovani dan ob deveti uri pri tej zgol goljufivi ceremonii v cerkvi božjiga groba znajšlo, kateri so z glasnim, omamljivim krikam vpili: o Bog, razodeni zdaj svoje ču-deže! Tesnoba je bila tolika, da je bilo šest in trideset oseb zmuč-kanih. — Kmalo po tem kriku stopi gerški patriarh iz božjiga groba, v kteriga se je sam podal, ter je prinesel seboj več, kakor pravijo, od svetiga ognja vžganih sveč, in vsa množica je proti njemu vrela, sveče pri tem svetim ognju prižgat. Tudi Nakar vžge svojo; in v

terdim prepričanju, da ta oginj ne žge, se dotakne z gorečo svečo brade svojga diakona, ali glej! k njegovim nepopisljivim strahu se prime oginj brade, in kako bi trenil, je bila brada prlicama požgana.

Od te ure ni njegovo serce več praviga pokoja imelo, ampak dalej bolj so mu razni dvomi nadlegovali; vendar se je nazaj v Damask podal, upajoč, da bo tamkej škofa Jakoba že v ječi najšel. Ta njegova nada se sicer ni dopolnila, pa veselilo ga je, tukej od patriarha povelje od samiga turskiga cesarja podpisano prejeti, po katerim je cesar zavkazal, sirsko cerkvo v mestu Alepo, katero so katolčani že dolgo posedli, tem vzeti in krivovercam nazaj dati, katolčane pa z duhovni vred v pregnanstvo poslati. Nakar hiti s tem poveljem v Alepo; in turške gosposke, ktere je zopet, kakor je navada, z dnarji podkupil, so mu obljubile, za doveršenje cesarskega povelja skerbeti, kakor hitro praznovanje svetiga časa „Ramadan“ prejde. Ramadan pomeni pri Turkih veliki post, in jim je posebno sveti čas.

Ali ravno tukej je bilo, kjer ga je gnada Gospodova dohitela, in silovitiga preganjavca katolske cerkve v njeniga nar zvestejšiga sina spreobhnila, kako? homo ročno slišali.

Nakar je prišel tedaj v Alepo, in je sklenil, tukej tako dolgo čakati, da bo z lastnimi očmi od gosposk že obljubleno preganjanje katolčanov vidil. Hotel je pa med tem časam tukej nepoznan živeti, in sicer zato, da bi kje katolčani od njegove pričujočnosti in njegovih namenov zvedši, turskih gosposk še obilniši, kakor on, ne podkupili in tako grozovitne nesreče, ki jim je žugala, od sebe ne odvernili. V ta namen tedaj pride v gostivnico Benečanov, ktera je pa prav za prav le klošter *Lacaristov**) bila, in se tujiga popotnika imenuje. To vse pa Nakarju ni bilo znano, in še le, ko je že v svojim novim stanovanju prebival, je zvedel, da se le v kloštru *Lacaristov* znajde, tedaj med minih od njega toliko sovražene katolske vere. Nakar pri vsim svojim prizadevanju ni mogel ubraniti, da ga je sivostari častivredni minih tega kloštra spoznal, kateri je Boga hvalil, da je grozniga moža v njegove apostolske mreže pripeljal, in se ga je upal, toliko ložej od njegove zmote prepričati, ker je vedil, da Nakar ne preganja katolčanov iz hudobniga, ampak od

*) *Lacaristi* so duhovniki sv. Vincenca Pavlana, ktiri svoje misjone v Azii, Afriki in Ameriki imajo, pa tudi v Evropi nelzrečeno veliko dobrega storijo. Vredn.

krivovere oslepleniga serca, tako da je v resnici mislil, da s preganjanjem katolčanov Bogu prijetno delo opravlja. S pomočjo gnade je tudi stari minih v kratkim Nakarja njegove zmote prepričal in ga v naročje katolske cerkve pripeljal. Ko mu je Nakar eniga dne naravnost povedal, da svojo zmoto spozna, ter je pripravljen, se ji odpovedati in v kat. cerkvo stopiti, zapoje v prevelikim veselji svojga serca stari blagodušni minih sv. pesem: „Pridi sv. Duh,“ pelja Nakarja urno v cerkvo, se zahvali Bogu in prečisti devici Marii, in mu da s svetim rešnim telesam sv. žegen. Tako je Nakar v Alepo prišel z namenam katolčane preganjat, in — kar nikoli ni mislil, se je od ondod proč podal, kakor zvesti sin katolske cerkve. Bil je star eden in štirideset let, ko ga je katolski patriarh slovesno od cerkveniga izobčenja odvezal in v naročje sv. cerkve vzel; zgodilo se je pa to v letu 1834.

Akoravno so mu od vsih strani branili, se je vendar nazaj v mesto Mardine podal z namenam, svoje prejšnje verske brate *v edino pravi katolski veri* podučiti, in od pogubljive poti krivoverstva odverniti; ali ravno s tem je serd jakobitovskega patriarha še le hujši razkačil. Sam pride v Mardine, se poda k pašatu, ter mu toži, da Nakar, namesto cesarsko povelje dopolniti, tega le ne kar storil ni, temuč da je clo zuper razločno prepoved Sultana papežev podložen postal, ter le iz tega namena v Mardine prišel, da bi Jakobite premotil, in tudi v Francoze jih spreobernil. Paša vkaže tedaj Nakarja prijeti in pred se pripeljati; ali Nakar je patriarha po svojim resnim in modrim obnašanju in s svojimi krepkimi dokazi tako osramotil, pašata pa od svoje nedolžnosti tako živo prepričal, da je rekel: „Jaz ne najdem nad škofam ne le kar nič graje vredniga, marveč se mi zdi, da škof prav ima.“ Pa lahko vidimo žalostno stanje katolčanov v turškem cesarstvu, ker se paša še upal ni, po svojim prepričanju ravnati in za nedolžniga spoznaniga Nakarja izpustiti. Zakaj komej je začel patriarh pašatu protiti, da ako Nakarja v ječo ne verže, se bo sam v Carigrad podal in Sultanu ustmeno povedal, kako paša njegove povelja zaničuje: se je tako prestrašil, da je brez daljniga preiskovanja vkažal, Nakarja vklemiti. In tako oklenjeniga, gologlaviga in bosiga so po ulicah mesta v ječo peljali, med tem ko so ga Jakobiti in Turki zasmehovali, mu v lice plivali in ga bili. Malo prej, preden je bil v ječo veržen, je bil od rajniga papeža Gregorja XVI. v škofa postavljen.

Ali to očitno zasramovanje v mestnih ulicah je bilo le začetik groznih marter pogumniga Kristusoviga vojšaka. V tamno, podzemeljsko, mokrotno ječo so ga vergli in težka veriga mu je bila okoli vrata nakovana; na golih tleh je moral ležati, ino le kar je drugim jetnikom ostajalo, se je njemu v živež podalo. Od mokrotniga sopara strohnela obleka mu je od medliga in slabosti bolniga trupla odpadala, ktero je raznih žival mergolelo. Nobeden ga ni smel obiskati, posebno pa katolčani ne.

Pa serd jakobitovskega patriarha s tem še ni bil utolažen. S podkuplenjem je dosegel, da je paša Nakarja njegovim rokam izdal. Zvezaniga je vkažal v nek kloster pripeljati, ga tamkej v izsušeni vodnjak vreči, kjer drugiga živeža ni dobil, kakor vsakih štir in dvajset ur mali kosček kruha in vode. Vsaki dan so ga iz vodnjaka potegnili in na stol vergli, kjer ga je patriarh z lastno roko tako dolgo s palico tepel, da mu je roka onemogla. Ko ga je štirinajst dni tako martral, pa vendar svojga namena ni dosegel, si je zmisllil neobčutljivi divjak drugo grozovitnost. Vkažal mu je krono z železnim ternjem vpleteno, na glavo djati in v njo potisniti, potem pa v malo odstransko izbico ga zapreti, in okne in vrata zazidati, da bi tamkaj gladi umerl. — In kaj je počel marternik v tem svojim nepopislivim terplenju? Dopolnil je, kar je Kristus učil: „Molite za te, ki vas preganjajo“ (Mat. 5, 44.) in takole zdihoval in molil: „Zarotim Tebe, vsigamogočni, najvikši Bog! skoz zasluženje našiga Zveličarja Jezusa Kristusa, ki je Bog in človek skupej, da meni gnado dodeliš, da bo vsaka kapla moje kervi jezar krivovercov, katerih eden ste tudi vi patriarh, Kristusu pridobila, da se povernejo v naročje sv. katoliške cerkve.“

Sv. pismo pravi: „Zvest je Bog, in ne bo dopustil, vas skušati čez vašo moč;“ (I. Kor. 10, 13.) in kakor vsakimu izmed nas lastno življenje priča, da so te besede resnične, se je zvestoba božja tudi ravno zdaj nad Nakarjem razodela; zakaj grenka kupica njegoviga terpljenja je do verha prikipela. Kurdiška princeznja (Kurdi se imenuje neko ljudstvo v Azii), ki je ravno tudi v kloštru bila, gre po božji volji ravno memo Nakarjeve stanice, ter zasliši milo zdihoвање. To jo gane in ko vidi, da so vrate zasidane, vkaže svojim ljudem jih razkopati, in strah in groza jo obide, ko vidi s kervjo oblitto žertvo patriarhoviga serda. Nevolja in usmilenje ji seže globoko v serce; naglo naznani vse svojimu možu, kateri je ravno tako

naglo hitel, nesrečniga Nakarja v svojo brambo vzet, patriarhu pa po zasluženji njegovo divjaško grozovitost povernit; ali patriarh je v pravi čas še pobegnil.

Pod varstvom tega kurdiškiga princa se poda Nakar zopet nazaj v Mardine, in nadaljuje z nezmagano gorečnostjo spreobrnjenje krivovercov. Njegova molitva v zazidani izbi je prederla oblake ter je bila obilno uslišana; zakaj vidno se žegen božji nad njegovim prizadevanjem razodeva. Spreobrnil je Mardinskiga in Mosulskiga krivoverskiga škofa in celo svojo rodovino, ktera je nad petsto in šestdeset udov štela. Da bi zamogel še več sa božjo čast storiti, je prosil (katolškiga) patriarha za škofijo Nabk in Keriatim, zato ker je tukej le malo katolčanov bilo, in v kratkim je tudi tukej s svojo gorečnostjo veliko število poslušavcov spreobrnil, akoravno so mu razserdeni Jakobiti od vsih strani naganjali, in turške gosposke mu razne zapreke na pot stavile.

Kmalopas se je kervava vojska zoper kristjane, ki ob gori Libanon prebavajo, vzdignila in je tudi Nakarjevo škofijo dosegla. Sovražne druhali so z mečem, požigam in ropanjem tako nečloveško po njegovi škofiji divjale, da so verni popolno na nič prišli in veliko revšino terpe. Nakar, zdaj že v nadškofa povzdignen, ni mogel več toliko dnarja skupeti spraviti, da bi bil zamogel pri svojim nadškofovim sedežu novo cerkev pozidati, tako da je primoran bil, v mali izbici daritev svete maše opravlati, med tem ko verni katolčani iz mesta in okolice, katerih število je okoli osemnajst tavižent, zvunaj izbice pod milim nebam stojé. — Ali prava ljubezen je po besedah sv. pisma močnej, ko smert, in kdor iz cele duše za božjo čast in bližniga zveličanja gori, se ne da od nobenih zadržkov vstrašiti. Tudi Nakarju v teh stiskah in britkostih serce ne upade; visoka misel, da so vsi katolčani po celim svetu bratje in sestre v Kristusu, vsi z eno vezjo keršanske ljubezni med sebo zvezani, mu kakor angel tolažbe dušo prešine in naglo vse meglice malosercnosti prežene. Zopet vzame v roko romarsko palico, nastopi daljno pot v Europo, in popotuje zdaj po Francozkim, za svoje verne milodarov proseč pri francozkih katolčanih.

Med tem ko blagosercnimu nadškofu iz celiga serca želeti moramo, da bi njegova težavna pot nar boljši vspéh imela in mu veliko bogoljubnih serec z radodarno roko naproti prihitelo, in da bi ga Bog še dolgo let cerkvi v čast in njegovim vernim v prid ohranil,

smo še pa dolžni, sami sebe poprašati, kaj da se nam iz tega življenjopisa učiti gre? — Pobožni bravci si bodo po dobrim premišlenji tega branja gotovo sami več lepih nauk iz njega posneli, in mi jim le samo tri v natanjčniji premiselk podamo:

1. Ako pomislimo, koliko katolčani v drugih krajih, posebno med neverniki in krivoverci zavolj svete vere terpé, in kako si ti zdaj z zvijačami, zdaj s sladkimi obljubami, zdaj s kervavo silo in preganjanjem prizadevajo, od prave vere jih odverniti: ali nismo dolžni mi Boga hvaliti za nezasluženo srečo, da smo v katolški deželi rojeni, kjer tako obilno dušnih pastirjev, lepih cerkev, keršanskih šol, svetih bukev in družih pomočkov in lepih priložnost imamo, Bogu služiti, in kjer nas ne le nobeden zavolj svete vere ne preganja, ampak nas naši predpostavljeni še le od vsih strani h keršanski čednosti napeljujejo in k lepim in svetim življenju nagibajo? Treba nam je pa tudi pomisliti, kako ojstra sodba nas pred Bogam čaka, ako vse te pomočke in lepe priložnosti v nemar pustimo, svete vere ne le kar kakor nar imenitnejšiga darú božjiga ne obrajtamo, ampak jo še clo kakor nepotrebno reč zasmehujemo, dušne pastirje zaničujemo, službo božjo v cerkvah zanemarjamo in bolj za prevzetno lepotičenje svojga grešniga trupla kakor za lepoto cerkev skerbimo; svojim mlajšim keršanskiga podučjenja v šolah ne preskerbimo, in še clo s svojim posvetnim življenjem keršanskimu imenu nečast delamo, in Kristusovo presveto rešnje kri s svojimi grehi v blato teptamo. O gotovo se bodo uni zavolj sv. vere toliko preganjani katolčani na sodni dan zuper nas vzdignili in rekli: o Bog! ako že nas tako ojstro sodiš, kaj boš pa s temi storil, ki so toliko priložnost imeli, dobro storiti, pa niso hotli? —

2. Ako pomislimo, kako hudo se katolčanom pod krivoverskimi ali ajdovskimi vladarji godi, kako se jim pogosto brez vsiga vzroka hiše poropajo ali clo požgejo, polja in vinogradi pokončajo, žene in otroci v sužnost prodajo itd.; in kako katolčani večidel zastonj pravice išejo: ali nismo zopet dolžni Boga zahvaliti za nezasluženo srečo, da v deželah živimo, ktere *katolški vladar* vlada, da imamo katolške gosposke nad seboj, ktere natanjčno določene postave vežejo, nas krivice braniti in nam pravico spoznati? Ali bi ne bili nehvaležni, in si zopet ojstre sodbe pred Bogam ne nakopovali, ako bi — kakor se tolikrat sliši — gosposke preklinjali, jim nalaš naganjali, pravičnim postavam se ustavljali, kjer mogli, gosposko

goljufali in slepili, ali kar je še hujši, ako bi se dali šuntarjem zapeljati, da bi si clo skoz punt in prekucijo breme polajšati hoteli? Dokler vemo, da še nobena država brez davkov ni bila in ne bo, in da so razni križi in težave le nasledki izvirniga greha, ktere nam sicer dobra vlada nekoliko polajšati zamore, nikoli pa popolnoma odpraviti; si le to dobro zapomnimo, da greh še ni nikoli dobriga sadu obrodil, in tudi skoz punte in prekucije še niso ljudstva nikoli sreče dosegle. Pravična vlada naloži le eden, nam potreben jarm; puntarska vlada doseteriga. Vselej se puntarjem godi, kakor je nekdanj terdoserčen kralj Roboam Izraelcam zažugal: „Moj oče vam je težek jarm naložil, pa jaz bom še dodjal vašimu jarmu. Moj oče vas je s šibami bičal, jaz pa vas bom s škorpjoni tepel.“ (3. kralj. 12, 11.) Tako ima prava, od Boga postavljena vlada scer tudi šibo v rokah, pa le hudobnim v strah, dobrim pa v brambo; ali puntarske vlade tepejo s škorpjoni, pa ne hudobnih, ampak nar raji dobre in poštene, ktere so ji na poti. Varujmo se tedaj puntarjev in šuntarjev, in hvaležni Bogu za katoliške gosposke, jim skazujmo u vsih rečeh, ki niso zoper božje zapovedi, rodovoljno pokoršino.

3. Tretjič pa nas življenje nadškofa Nakarja uči: kako smo dolžni, Boga prositi, da bi katoliške vladarje razsvetil in ganil, naj bi se s krepko besedo posebno pri turški vladi za katolčane potegnili, da bi se jim dalej tiste pravice ne kratile, ktere vsakimu človeku in narodu brez ozira na njegovo vero grejo.

Franc Kosar.

III.

ŠIMON KLANČNIK,

DOHTAR sv. PISMA IN BIVŠI NAUČITELJ BOGOSLOVJA
V LJUBLANI.

Mnogokrat že sim sam pri sebi mislil, kaj neki je, da življenja rajnega gospoda *Klančnika* nihče ne popiše, ker je vonder nedvomljivo, da so bili izversten duhovnik, nadepoln in za blagor svojega ljudstva ves vnet pisatelj, in sme se reči, jeden naj dražih biserov

v krasnem vencu duhovnov Ljublanske škofije. Zatorej mēnim, da mi nobeden zamēril ne bo, ako se jaz tega dēla podstopim, dasiravno mi od njihovega zasebnega (privatnega) življenja ni toliko znanega, kakor znabiti marskakemu drugemu.

Na bilo pred sv. Martinom 1810 so se rodili od mēstnih, pobožnih in obēe spoštovanih starišev; v starem Kraju, kder so nekđaj knezi krajnske dežele svoj sedež imeli, kder se Kokra z bistroj Savoj družī, je njih zibka tēkla. Hitro kakor se je njih dušna moč razvijati jela, so jih v šolo dali, kder so kmalo jako obrajtani bili zavolj svoje jasne umne glave; še bolj pa so sloveli zavolj pridnosti svoje, in skoro bi rekel, da so prehudo se gnali in preveč si glavo lomili; zakaj presiliti se dušne zmožnosti tudi ne smejo, zlasti v mladosti ne, scer truplo hira in zdravje se podkopa, kakor terdijo vsi zdravniki.

V svojem rojstnem mēstu, kder so početni poduk prijeli, in v Ljublani, kamor so v latinske, modroljubne in bogoslovne šole šli, so se tako verlo obnašali, da so na konec vsakega lēta ali javno pohvaleni bili ali obdarovani. Na naj višjo stopnjo pa je njih slava v sedmej šoli se dvignula, ker so gledē računstva vse prekosili, in pri javnem izpitu tako se odrezali, da je od ust do ust njih hvala šla.

Veliko veselje je v resnici za stariše in za dobromisleče ljudi, ako se mladenči dobro učē in v potrebnih in koristnih vēdnostih pridno napredujejo; kdo bi jim dober ne bil? ali še vekše veselje je slišati, da se čudoredno (moralno) zaderžē in v božjem strahu živē; kajti kder prave, zdrave vēre ni, kder poštenega zaderžanja ni, tudi ni istinitega izobraženja, in naj obširniše znanosti višje pokvarijo kakor hasnejo. Ako bi kdo tega ne vērjel, naj se v dogodivšćini sedajnih ali preteklih časov nekoliko ogleda, in kmalo se prepričal bo, da je v resnici tako. Kaj p. je pomagalo, da je bil francozki modrijan *Voltaire* tako vedre glave in toliko bistroumen? ali bi ne bilo boljše za cerkvo in deržavo, ko bi ne bil tako prebrisan? gotovo bi bil manj škode na svētu vćinil. Kaj pomaga dan današnji, kar se tolikokrat pripeti, da se otročja glava z mnogoverstnimi vēdnostmi natlači, oplemenjenje serca pa zaostane? Dēca odrasejo, znajo dobro in gladko govoriti; v njihovem sercu pa ni vēre in v njih djanju ne poštenja, ne sramožljivosti. Trēba je torej um razjasniti, pa tudi serce se zanemariti ne smē.

Gospod *Klančnik* so bili visoko poštovani zavolj vēdnost svojih, ali zdi se mi, da višje še so cēnjeni bili zavolj brezmadežnega

in čednega zadržanja. Tihi in mirni v šoli in zvonaj šole, pohlevni kakor ovca in nad vse prijazni so se lépo zastopili s svojimi součenci in rad bi ga poznal, kateri bi jim kaj slabega ali krivega oponositi si prederznul. Bili so veselje svojih učiteljev, kinč in čast svojih tovaršev in lep izgled vsim mladenčem; Bog nam daj mnogo enakih šolcov! — Po dokončanej osmej šoli so se v duhovski stan namenili, v škofijo sěminišće šli, in ves čas kar so noter bili, za svoj izvoljen poklic skerbno pripravljali se, neprenehom rasli na znano-stih in čedalje popolnši prihajali v kręposti; tako da mi jeden njih verstnikov rekel je: „Nad gosp. *Klančnikom* imajo predstojniki veliko veselje, pa tudi jaz vem, da bo enkrat še kaj sosebnega iz njih.“ Prava pobožnost namreč in pristna izobraženost se ne date prikriti, njuni žarki tud v tmni svetijo in grejejo prijetniše kakor spomladansko sonce. Gosp. *Klančnik* so bili ponižni, tako da niso za prehvaliti, in so z vsaj skerbjoj prikrivali izverstne lastnosti svoje; ali toliko notrajne čęne, kolikor so oni imeli, bi bile tud berlave oči zagledati morale. Bili so podobni žlahtnej violci, ktera najraje na skrivnem, v kakem kotu ali med ternjem cveti; ali njeni prijeten duh tako močno puhti, da jo prijatelj cvetlic brez vse težave najde.

V létu 1834, ko so svoje šole slavno doveršili in z najlepšimi lastnostmi uma in serca okinčani bili, so se svętu in njegovemu veselju za zmirom odpovedali, so bili en dan po sv. Ani v mašnika posvečeni, in so kmalo potem v svojem rojstnem męstu slovezno novo mašo imeli. Lahko bi se bili zdaj nekoliko počili v krogu svoje žlahte in oddahnili od svojega truda; ali njih neizrekljiva dęlavnost, koja je bila njih zvesta tovaršica vse dni njih življenja, jih je ročno spet v Ljublano gnala, kder so dvojno službo nastopili. Bili so učitelj v hiši blagorodnega grofa Velzersheima, posihmalnega poglavarja krajske dežele, zraven pa tud duhovni pomočnik gospoda fajmoštra pri sv. Jakobu. Z njim navadnoj gorečnostjoj so se obojega posla poprijeli, in kdor je poznal njih natanjčnost u vsih dęlih in opraviilih, njih věstnost v dopolnenju mnogoverstnih dolžnost, njih nepopisljivo skerb in ognjeno ljubezen do otrok in do nedolžne mladine, bo netežko razsodil, kako plodonosno je njih prizadetje bilo. Dasiravno pa so toliko dęla imeli, so vedeli še vselej toliko časa najđiti, da sami sebe niso zanemarili. Nevtrudeno so se učili, brali in pisali, in ko so naučitelj modroljubja, častiti gosp. *Juri Pavšek*

korar pri Ljublanskej stolnej cerkvi postali, so se gosp. *Klančnik*, ki so u vsih znanstvih dobro podkovani bili, za to službo oglasili in konkurs naredili. — Duhovniki imajo vedno obilno dela, ako tud na naj manjšej fari so; in kdor toži, da ništa opraviti nima, ne pozna dolžnost svojih. Akoravno ni tréba dan na dan bolnikov na dom spovedat in s sv. zakramenti previdit hoditi, akoravno ni vsako léto deset do dvajset parov ženinov in nevest za izpraševati, ali morebiti še vsakdanje šole ne, je vonder zmirom dosti opraviti, in dušni pastir, ki pogosto brez dela postopa in zlati čas z lenoboj trati, stoternega sada nikdar vgladal ne bo. Ako drugega posla nima, mora pa sam sebe učiti, mora marljivo prikladne knjige čitati in druge podučivne spise, da ne bo, naj že bo na prižnici ali v spovednici ali tud v kratkočasnih poménkih vedno jedno trobil, temoč tu in tam kaj novega povedati vedel, nekaj pa tud zato, da ima znanje, kako se po svétu godi in kako znamnja kažejo; zakaj časi se spremenjajo in sleherna doba svojo dobro in svojo slabo stran ima, kterih umen dušni pastir nikdar v nemar pustiti ne sme, timveč modro porabiti ima.

Ali človek, kakor sv. pismo govori, na zemlji nima obstoječega mésta, še manj pa ga duhovnik ima — ni bilo še léto okoli, ko so selili in v svoje rojstno mésto Krajn za kaplana se predstavili; bilo je 14. julia 1835. Veliko je bilo veselje njih žlahte, njih prijatlov in znancev, ko so jih v svojo srédo dobili; ali njihovo veselje je bilo silno silno kratko. Čez četert léta že, 16. oktobra namreč so naukaz dobili, na faro sv. Lenarda v Sostru za kaplana se podati. Kaj je bil uzrok njih pogoste selitve? ali so sami prosili, ali je volja njih višega pastirja tako sklenila, ne vem; in naj bo jedno ali drugo, nad tim ni veliko ležeče. Mašnik na dan posvečenja vpričo zbranih duhovnikov in vsega ljudstva svojemu škofu v roke sežejo, popolno pokoršino mu obljubivši u vsem, kar duhovski stan dotiče; zatorej vbogati in iti morajo, kakor in kolikorkrat jih škof prestavijo. — Res da je včasih težavno in močno britko za mašnike, zapustiti kraj, ki lépo lego ima, in srenjo, ktera jih iz serca ljubi in vsa na njih visi, in podati se v puste, neprijetne kraje in med neznane ljudi. Ali mašniki so luč svéta, in imajo biti izgled zatajenja samega sebe; torej se na nobeden kraj in na nobeno stvar navezati ne smejo, marveč kamor jih oskerbnik nograda Gospodovega zakliče, brez obotavljanja in z voljnim sercom iti imajo. „Kdor se vsemu ne odpove kar ima, veli Jezus Kristus (Luk.

14, 33.) *moj učenc ne more biti.*“ (In Mat. 10, 37.) „*Kdor očeta in mater više kakor mene ljubi, mene ni vrāden.*“

Tota fara je bila pa tudi posleđnja njih djanskega dušnega pastirstva; previdnost božja jim je vnaprej drugi del svojega vinograda v obdelovanje odkazala. Milostivi knezoškof poznayši njih nenavadne dušne zmožnosti in njih preblago serce, so jih mesca januarja 1836 v Beč poslali, v ondotne više bogoslovne šole, kder so se tako iskreno naukov lotili in toliko pridni bili, da so svojo nalogo, kojo drugi gospodi v dveh, treh, štirih ali petih lētih izgotovijo, v jednom lētu in scer z najboljšim vspēhom izversili, in med dohtarje svetega pisma uversteni bili.

Ko so v Beču bili, so bili vprašani, ali jim modroljubna učiteljska stolica močno pri sercu je? Gospod *Klančnik*, ki so dobro vedeli, da ako oni to službo dobē, takratni začasni učitelj Dr. *Guljermo Ungar* brez službe ostane, so odgovorili: „Jaz sim mašnik in meni v svoji škofsi ne manka ne kruha ne službe, gosp. Ungar pa bi lahko brez službe ostal; naj se pa njemu podēli.“ — Kako veselo je pač take besede slišati, sosebno v naših časih, ker tako malo prave keršanske ljubezni je in gerda sebičnost s svojim železnim žeslom ljudi vlada; meni bolj dopadejo kakor najlēpša godba. One pričajo, kako dobrega serca so bili rajni, da niso gledali samo na svojo čast in prednost, timveč tud na svojega bližnega srēčo. Bog jim poverni njih ljudomile misli!

O velikinoči 1837 so v Ljublano nazajprišli in bili začasni učitelj iztočnih jezikov in sv. pisma starega zakona do 12. septembra 1838, kjer so od svitlega cesarja za rednega naučitelja poterjeni bili. Da so tud v tem svojem poklicu slavno in plodonosno dēlali, ne bo nobeden dvomil, kdor je njih poznal. Lēpo so učili pa tudi lēpo živeli, pošteno in čedno se nosili po svojem stanu, prešernosti še poznali niso. Ljuba nedolžnost jim je sijala iz njih obličja, in tiha ponižnost je lēpotila vse njih djanje in nehanje. Bili so, da kratko rečem, jeden naj *pobožniših pa tud naj učeniših duhovnikov Ljublanske škofje*, na njih življenju ni bilo madeža.

Kolika škoda tedaj, da so nas tako rano zapustili! V rožnem cvetu njihovega življenja, v starosti, v ktorej je naš Izveličar Jezus Kristus na svetem križu umerl, v 34. lētu namreč je tudi njih smertna ura odbila in kerv v njih žilah se sterdila. Neozdravljiva bolezen je na njih plućih glodala, počasi so vgasovali, kakor luč ktorej olja

zmankuje, in dva dni po novem letu 1844 je njih mrtvo truplo na mrtvaškem vodru ležalo, njih duša pa šla k svojemu Stvarniku, počivat od svojega truda in prijet neizvenljivi venec, ki vse pravične čaka. — Velika žalost je bila za njimi blizo in daleč; solzila za njimi se je Ljublanska škofija, solzil pa tudi ves slovenski narod, in popolno resnično je, kar so kmetijske in rokodelske novice njih smert oznanivši pisale: „Duhovne šole so učenega moža, cerkva je brunnega služavnika, slovenščina zvestega prijatla, njegova rodovina pa dobrotnega podpornika zgubila.“

Da bi jih pa tako hitro ne pozabili, so nam v spomin zapustili nekoliko lepkih knjig, ktere so vse v čistej slovenščini spisali. Slēdeče so:

1) *Sveto pismo stare zaveze okrajšano*, I. II. in III. dēl, v Ljublani 1840 in 1841, s kterim so močno ustregli zlasti priprostemu in manj učenemu ljudstvu. Oj da bi se tud kdo najdel, kteri bi čelo sv. pismo novim terjatvam primerno v slovenski jezik pristavil!

2) *Bilje in černa maša*, v Ljublani 1840, majhna knjižica, v kterej so molitve, koje je sveta katolška cerkva za vērne mrtve vpeljala, in ki serčne prošnje v sebi imajo za duše vērnih mrtvih, lahko umevno razložene.

3) *Premišljevanja in molitve za bolnike*, v Ljublani 1841, v kterih je velik zaklad lepkih nauk in povēst, in jih priporočimo ne samo bolnikom, marveč tudi duhovnikom, ki bolnike obiskovajo, ter jim zamorejo naprejbrati marsikaj za njih primernega.

4) *Napeljevanje k pobožnemu življenju in lepemu zaderžanju*, v Ljublani 1840, ktere so po povelju svojega milostivega knezoškofa iz nemških bukev Briksenskega škofa Bernarda Galura v slovensko predstavili, in so toliko važnega zaderžaja, da bi dobro bilo, ko bi se najšle pri vsakej hiši slovenskega naroda.

Spisali so tudi v nemškem jeziku malo knjižico *zoper terpinčenje žival*, v kterej pa je toliko tiskarnih pregrēškov bilo, da ni bila za nobeno rabo, ter se je zavreči morla; spisali mnogo mnogo znanstvenih sostavkov v nemškem jeziku, in poslali učenim društvom v nemške dežele. — Vun in vun pridni si niso dali počitka ne po noči ne po dnevi, so kmalo te kmalo une knjige v rokah imeli, sosebno občinsko dogodivščino so menda radi prebiral; clo s koranom*)

*) Koran je naj svetejša muhamedanska ali turska knjiga, glavni in jedini vir vsih njih verskih nauk. S svetim pismom novega zakona

so se znanili, da bi misionarjem, ki v tiste kraje grejo, kaki dober svet dati mogli. Zatorej mislim, da se ne motim, ako rečem, da so prehudo si glavo razbijali, in svoje rane smerti sami nekoliko krivi bili. Ali njih namen je bil dober, ker so od svojega Gospoda pet talentov prijeli, so skerbeli kakor zvest hlapec, da bi pridobili pet drugih. Naj počivajo v miru!

Rozman.

III.

RAJNI JURJ JAPEL,

LĚPA ZVEZDA SLOVENSKEGA SLOVSTVA.

Mnogotero mĚstice malo je veliko slovitih moŹev rojstni kraj, in marskteri oblaŹitelj narodov in derŹav je pod slamnatoj strehoj tega svĚta luĉ vġledal. Bil je tudi odkupitel ĉloveŹtva v bornem hlevu rojen in na slamo v jasje poloŹen. Neskonĉno moder Vladitel svĚta ne gleda na imenitnost stanu, ne na verlost poslopja, ampak vsakemu po njegovi zmoŹnosti svoje dare deli, bodi si kralja ali vboģega teŹaka sin. Blagor mu, kdor prijete dare poklica v dobro oberne kakor Jurj Japel.

Na Krajskem je pod visokimi gorami majhno, pa prijazno mĚsto *Kamnik* okolj pet ur hoda od Ljublane, slavna zibel mnogo imenitnih moŹev, med kojimi so se tudi Jurj Japel okolj lĚta 1742 rodili, nevtruden uĉitel Slovincov in poslovenitel vsega svetega pisma, vredni da jih v hvalni spomin vzamemo, naj si ravno Źe davno v KoroŹki zemlji počivajo, kajti njih lĚpa dĚla Źe neprenehoma med nami ŹivĚ.

je skoraj jednake obsege, se razdeli v 114 poglavjev ali po arabsko „sur“, in vsako poglavje v mnogo verstic, po arabsko „ajet“, kar se toliko zove kakor ĉudeŹ. Koran zaderŹi v sebi razne reĉi, p. pogovore z Bogom, pripovedke, poduke, opomine, obljube in Źuganja, verske in deŹelske postavbe itd. ali reda v njem nobenega ni, temoĉ vse je zmedeno, in to kar se na jednom mestu priporoĉa, se dostokrat na drugem popolnoma zaverŹe. — Slepec ne vidi jame; se nje tud ne ogne.

Kakor se drevo po svojem sadju pozna, tako lahko po otrocih sploh stariše sodimo; dobro izrejen sin je slava svojega očeta, uči sv. Duh. Tudi rajni Jurj Japel so morli skerbne, marlive in keršanske stariše imeti, kateri so jih od mladih nog vadili pridne biti, pa preprosto, prav po keršansko živeti; zakaj mladenč ne zajde lahko od pota, katerega se je v mladih letih privadil; rajnega Japelnega čelo življenje pa je vedno delo bilo za božjo čast in za srečo svojega naroda raz vsega šuma in hrupa. Le prazen sod močno bobni, in smetliv klas visoko glavo nosi. — Pač je za otroka naj vekša sreča, da ga modri stariši v ponižnosti izgojijo, delavnosti in ojstrega življenja brez vsake razvade privadijo. Taki sinovi in hčere bodo prirastli možje in žene čerstvi ko jeklo, in marlivi ko mravlje. Mehkužno izrejeni otroci so puhli repi podobni, vse svoje žive dni rahli, sebi in svojem ljudem velika nadloga. Ova resnica je gotova — le žalihog! premalo obrajtana pri stariših, kateri svoje деца po opično ljubijo.

Mladenču drugi stariši so njegovi učitelji, in blagor mu, kdor dobrim, modrim učenikom v roke pride, kakor rajni Jurj Japel. Oče in mati izredita človeka — izučita kristjana; moža po volji božji, osrečitela narodov storijo mladine voditelji, ako so mladenčem prava luč, ktera sveti in ogreva, ne pa močirne svetila posvetnih zmot in zapelivih čar časnega duha! — V Kamniku je samostan Franciškanejev, kateri so se od nekdaj pridno s šolami pečali, in vbogim mladenčkom poverh nauka še živež zastoj dajali. Věrjetno je, da so tudi rajni Japel početni nauk v svojem rojstnem mestu dobili. U visoke šole so se nadepolni Japel v Ljubljano podali, kder so ta čas častiti očetje *Jezuiti* učili. Jezuiti so redovniki (mnih), med vsimi, bi se smelo reči, kar jih je kterobart bivalo, naj bolje sloveči, ktere je sv. Ignaci leta 1538 vstanovil. Oni so bili, ktere je previdnost božja Lutranom in drugim krivovercom, kateri so se tistokrat kakor povodenj po svētu razlili in brez števila zmešnjav in prekucij uzročili, v bran postavila; oni novo življenje med katolčani obudili in sv. katoliško vëro na vse kraje sveta čudovito razširali. Sosebno pa za šolo in poduk so imeli izverstne lastnosti, in njih za-sluge za mnogotere vednosti in znanosti so neprecenljive.

Jezuit je bil sv. *Franciško Saver*, ki je v juternej Indii s svojo lastno rokoj 1,200000 nevěrnikov kerstil in 40,000 malikov potrupal. Jezuit je bil zveličan *Peter Kanizi*, ki je sostavil katehizem, katerega še zdaj v mnogih učilnicah rabijo. Jezuita sta bila sv. *Alojzi*

in sv. *Stanislaj* Kostka, uni laškega, ti pa slavjanskega roda, oba od cerkve visoko častena zavolj svojega deviškega življenja in svetih čednost. Imeli so Jezuiti dosti prijateljev in jih še imajo, pa tudi sovražnikov kakor listja in trave, ki bi jih radi v žlici vode vtopili. „*Ko bi bili od sveta, bi jih svet ljubil; ker pa niso od sveta, jih svet sovraži.*“

V šolah očetov Jezuitov so se Jurj Japel učili modroslovja in bogoslovja, ter so doktor sv. pisma postali. Izučili so se mnogoterih jezikov starodavnih in sedajnih Europejskih narodov. Znali so nemško, laško in francozko, pa tudi slovenskega, svojega maternega jezika zaboravili niso. In kar še več velja, izurili so se pod očetovskim vodstvom Jezuitov v njih semenišču za duhovski stan, Bogu lépo služiti, z svojimi znanosti se ne bahati, marveč Bogu v čast, sebi in bližnemu pa v blagost neprenehoma delati, svoje talente ne zakopati, ampak po moči z njimi koristiti. — Kakor se mora drevesce mlado v pogodnem času divjih izraslikov otrebiti, se vcepiti in na količ privezati, da ravno izrase in žlahen sad rodi, tako *blagor tudi možu, ako se je iz mladega radil jarm nositi.* (Žal. pesm Jer. 3, 27.)

Ovi modroslovja pristni sad so znali slavni učitelji in znajdeni odgojitelji mladine, nepozableni Jezuiti verlo obrediti. Njih nauka *luč je bil Kristus*, on rejenstva pot, on učencov življenje. Njih sveta skerb je bila glavo izjasniti, pa tudi požlahniti serce, ter celo življenje svojih vlastencov po nauku in izgledu Kristusovem vravnati, ter njih pravo srečo na skalo zazidati. Učitelji, ki po drugej stezi svoje učence vodijo, jim na pesek srečo stávjajo. Taka šola in pa morska pena en mak veljá. Vsa taka modrost in učenost je podobna kuči na pesek pozidani. Priburijo vetrovi hudih dni, pridere ploha nesreče, hiša se podere in podsuje človeka nesrečnega, kajti nima pravega temela (Mat. 7, 24.) kojega ni in ga ne bode, razum onega, ktereга je vtemelil Kristus.

Mnogoterih in raznih je stanov na svétu, v kojih se lahko kruhej služi in za nebesa skerbí, pa med njimi se le v duhovskem stanu naj ložej za božjo čast in izveličanje duše iz vsega serca služi, in naj veči priložnosti najde bližnemu dobrega storiti. Tudi Japel so si duhovsko službo izvolili, kajti je njih želja bila ne sebi ampak vsemu svétu po svoji moči v dobro živeti. Kakor dišeča violica, ki na skrivnem cveti, so rajni Japel od svojih mladih dni svojo duhovsko službo

zvesto opravljali, in bili žlahtnemu kamnu podobni, ki se na skrivnem sveti. Služili so vpervič v Terstu 12 let kaplan; izvolili so jih potem Ljublanski škof po njih učenosti in žlahnosti serca dvornega kaplana in svojega tajnika. — Ni dobro mladenču, ne hasnovito možu, ki častilakovn previsoko leta, in ga tako rekoč nikdar prav za prav doma ni; on po navadi nizko obsedi. Častilakovnost je družica hudega. Le kdor je v malem zvest, njemu se veliko zaupa.

Kdor na svetu kaj posebnega vtemeliti in dobrega izgotoviti želi, naj se od marljivih bučelic v čedni slogi in v koristni družbi delati uči.

Združena moč veliko premore, in majhine reči v braterni slogi velike izrastejo. Tako so tedaj v Ljublani sloviti pisatel našega slovstva, oče Marko Pohlin mlado društvo učenih možev naradili, zapuščeno slovenščino obdelovati, kojoj so Ljublansko *družbo modrine delavnih* (operosi) imenovali. Mnogo bistrih glav se je bilo združilo v to lepo delo, in vesela spomlad je po njih slovenščini zasjala. Poslovenili so mnogotere koristne bukve, koje še sedaj, če ravno po redkem, po Slovenskem najdemo: n. pr. Opravk človeka, v Ljublani 1781. Janeza Nep. Čupika Pridige, na Dunaju 1785; Kmetam za potrebo in pomoč, na Dunaju, in več drugih. —

Tudi pesme slovenske so kovati poskušali, in med njimi so rajni *Baland Vodnik* vpervič po slovensko zagodli. Tih delavnih družbanov mlade slovenščine bili so naj pridnejih soudov jeden naš rajni Jurj Japel, *tajni* (sekretus) s posebnim imenom. Tako je družba blaga mati dobrega dobrim — pa tudi košata mati vsega hudega hudobnim; in če hočeš človeka spoznati, dobro njegovo družbo poglej, ter si zapomni, kar sv. Duh uči: „*Z dobrimi družbami boš dober, z hudobnimi hudoben.*“

Bilo je v tistih časih Slovencom svetega pisma poslovenjenega močno potreba, posebno duhovskim pastirjem, kteri so še clo slabo slovenili in kruh besede božje vèrnim sploh slabo lomili. Imeli so tam pa tam sveto pismo znanega Jurja Dalmatina; ali v njem je bila med pšenico luljka luterske krivovère posjana, in tako skrivno čitanje božje besede preprostim Slovencom za toliko nevarnej, za kolikor vekše so bile želje sveto pismo brati. Japelna bistra glava to potrebo jasno vidi, in njih blago serce sklene se berhkega, pa tudi težavnega dela lotiti: posloveniti sveto pismo stare in nove zaveze, naj bi Slovencom ne bilo potreba po prepovedanem sadu kri-

vovršskega dela segati. Naj bi pa ne opešali, so si moder Japel dobrega tovarša poiskali, slavnega Blaža Kumardaja, tudi iskrenega Slavjana iz Bleda na Gorenškem doma. Ta dva moža sta si v roke segla, sveto pismo Slovencom v domačem jeziku podati; in kar sta sklenila, sta tudi srčno dopolnila z božjo pomočjo.

„Kdor velik stolp staviti želi, se poprej vsede in prerajta potrebne potroške, jeli ima dovolj moči delo zgotoviti, uči Kristus; da ne začne, po tem pa ne običi, in se mu ljudje ne posmehujejo rekoč: Ovi človek je začel kopati, pa ne more izpeljati!“

Tako so si tudi Jurj Japel vsega potrebnega poiskali za toliko imenitno in težkočno djanje, čelo sveto pismo posloveniti. Ker je božja beseda svetega pisma sveta, skrivna reč, koja se brez velike nevaršine zmot in pregrešnih zablodov svojeglavno razlagati in tudi poslovenjati ne sme, temveč se ima po razumu svete katoliške cerkve ravnati, torej so si pobožen Japel naj poprej od Ljublanskega škofa nasled isprosili, kojega se imajo v svojem činu deržati. Tisdajni Ljublanski viši pastir Karol so jim odkazali pot in jim mnogo pripomog oskerbeli delo srčno napredovati, kakor se v njihovem pregovoru leta 1784 za vse to lepa hvala bere.

Naj bi se beseda božja prav poslovenila, po razumu svete katoliške vere vbrana, in vsake pomote ovarvala, je bilo šest presoditelov odbranih in naprošenih, kateri so se po štiripot v tedni znidili v presojo poslovenjenega svetega pisma, visoko učeni in bogaboječi možje, kateri zaslužijo, da jih slavno opomnimo. Bili so p. Anton Jevnikar, g. Franc Paradizo, g. Gregor Zupan, doktor sv. pisma, g. Jakob Sorčan, doktor sv. pisma, p. Jordan Cerer, in g. Boštjan Zupan. Po velikem trudu imenovanih mož je prišel leta 1784 v Ljublani I. del sv. pisma novega zakona ali testamenta na svetlo, v kojem se berejo vsi štiri sveti evangelji poslovenjeni, namreč sv. Matevža, sv. Marka, sv. Lukeža in sv. Joana. V ravno tistem letu je bil II. del nove zaveze natisnen, v kojem se apostolsko djanje, listi apostolov in pa skrivno razodetje sv. Joana bere.

Ne on ki samo piše, tudi ne, kdor le uči, temveč on, ki uči in stori, bo po besedah Kristusovih velik v nebeškem kraljestvu slovel. Po pravici in resnici se te besede tudi na našega Jurja Japelnega lahko obernejo. Bili so priden pisatelj, pa tudi učenik in skerbni dušni pastir. Pri svetem Petru v Ljublanskem predmestju so bili duhovske zaloge Šillingove oskerbnik in vodja duhovstva, ktero ima dolžnost

duhovsko službo opravljati. V tem času so jih tudi škof med svoje svetvavce uverstili. Od leta 1793 do jeseni 1795 so bili župnik ali fajmošter in dehant pri sv. Kancianu na Ježci blizu Černuškega mosta. Iz Ješce so se preselili za dehanta v Naklo, v prijeten kraj dobro uro nad Krajnom. Povsodi so skerbno pastirili, dober dušni oče svojim duhovskim otrokom. Njih pridige so bile prav po domače. Ako ravno so bili visoko učen mož, so se vender znali v svojih podukih tako ponižati, da jih je vsako dēte lahko razumelo. Vsakemu so bili vse, naj bi vse Kristusu pridobili.

Ne kdor sam sebe hvali, kaj velja, uči sv. Pavl, ampak on, kogar Bog hvali, naj si bo po njegovih dobrih dēlih, ali po svojih namēstnikih. Vekša ko je pravičnega moža vrednost, vekša je tudi njegova ponižnost, ako je mož po volji božji. Taki so bili rajni Japel. Njih popisane koristne bukve, njih osebne zasluge in izverstne dušne lastnosti so bile tudi svitlemu cesarju znane, in zlata svetinja jim je bila poslana. Poklicani v Ljublano častito znamnje prijet, so se pešec na pot podali — kakor sim slišal pripovedati. Po cesti se za njimi gospod pripelja, kateri se je ravno na to slovesnost v mēsto namenil. Vgledaje ponižnega Japelnega pešica jih prijazno povabi, da se z njim na častito obhajo peljajo, ktira je njim veljala. — Blažen mož, kateri več velja pred Bogom in pri pravičnih ljudih, kakor sam sebe obraja; le on lahko zadovoljno in veselo živi, kajti več prejme kakor po svojih mislih zasluži in poželi. Zadovoljnost je polovica življenja; ona je prave ker. modrosti blažena hčer, pa le onemu zvesta družica, ki brez truda za božjo kraljestvo dēla in za blagost svojega naroda skerbí, kakor rajni Jurj Japel, po zlatih besedah Kristusovih, ki velí: „Jaz sim vas izvolil in postavil, da greste, ter sadu prineste, in da vaš sad vstane.

Kakor skerbno so častit g. Japel v cerkvi učili, tako neprenehoma so doma si glavo lomili, in obljubim da mnogo noč prebedeli, toliko učenih, obširnih bukuv popisati. V tem času so sveto pismo starega zakona dogotovili, in v Ljublani od leta 1791 do 1802 na svetlo dali. Pri poslovenenju stare zaveze so imeli nekoliko pomažežev, zakaj toliko dēlo moč enega moža preseže. Njih sodēlavci in naše hvale vredni možje so bili verh *Kumardaj Blaža* iz Bleda, vodja Ljublanskih šol, in potlejnega c. kr. ogledata ljudskih šol v Celskem krogu na Štajarskem, *Jožef Rihar*, fajmošter pri sv. Petru v Komendi; *Jožef Škrinar* Ljublančan, fajmošter pri Materi božjej

pred mostom v Ljublani; *Modest Šrej*, fajmošter pri sv. Jakopu na Savi; *Anton Travn* iz Doba, doktor sv. pisma in fajmošter na Ješci blizu Savskega mosta, in *Matevž Wolf*, fajmošter v Bohinskej Beli. Pa vsim ovim marlivim sodèlavcom so bili Japel oko in pero, kateri so se naj več trudili, in verh svetega pisma še več potrebnih in koristnih bukuy Slovencom podali; kojih naj imenitneje so: *Veliki katekizem* v prašanjih in odgovorih. V Ljublani natisnen 1779, vdrugič 1787, v tretjič 1793, v četertič 1809. Kako močno so ljudem s tim katekizmom vstregli, pričajo njega mnogi natisi, in želeti je naj bi ta kniga kerš. nauka v nobeni hiši ne pogrešala se. — Na dalej so spisali: *Zbrane molitve*, v Ljublani natisnene 1786, koje se blezo redko med ljudmi najdejo. — *Listi in evanġelji*, v Ljublani 1787; v drugič 1792; v tretjič 1806 natisnjeni. Za mojega vedenja je lahko natisov še več. — *Cerkvene pesmi, litanije in molitve*, natisnene v Ljublani 1788. — *Pridige za vse nedele I. in II. dël* v Ljublani 1794. Vse te pridige, kakor sami pravijo, so iz tujih jezikov prestavili, posebno iz laškega, kojega so popolnoma umili. — Poslédno njih znano dëlo bila je lëpa iz latinskega poslovenjena pësm: *Ribiči ljudi*, koje so v Celovski duhovšnici zgotovili in pri Joanezu Leonu 1803 natisniti dali.

Najde se v knjigah rajnega Japelnâ in njih tovaršev marsikaj v besedi, kar bi lahko boljše bilo. Ni hvaliti da so èisto slovenske besede: *zaklad, jezar, bicati* itd. odvergli in z nemškimi nadomëstili; — tudi ni gladko in lëpo, da pišejo *kareg*, hlinavsko itd.; pa jih za take maličkosti dël grajati Bog ovarji! Saj se med èistim zernjem vselej kaka smet najde, in pisatela ni, kateri bi svojih posebnost ne imel. Vse njih velike in obširne dëla so naše hvale in pohvale vredne, kakor duhovski otroci vedna slava svojega skerbneġa očeta. — Po naznavi gosp. Metelketa v pregovoru slovnice na XXIV. strani so rajni Japel *slovensko slovnico* izdëlali, ktera bi imela ravno v natis priti, ko jih je smert dohitela, dël pa v rokopisu zaostalo.

Èlovek si na svëtu gostokrat želi, kar bi njemu škodvalo, ako bi se mu po volji zgodilo. Neskonèno moder in dober Bog torej èloveku dostikrat odreèe in njegovih želj ne dopolni, pa mu hoèe kaj boljega dati, èe se ponižno v sveto voljo božjo poda rekoè: „Dobro meni, da si me ponižal, naj se trojega opravièenja uèim.“ Tudi rajni Japel so iz Ješc za imenitno faro Leskovec zunaj Kerškega na spodnjem Krajskem prosili, pa nje niso dobili; ali iz Na-

klega so bili u višo službo v Celove na Koroško poklicani, in v jeseni leta 1799 za korarja stolne cerkve povzdigneni, zakaj njih zasluge so tudi po stranskih deželah slovele. Tudi v Celovcu so bili visoko poštovani in ljubleni na strani svojega rojaka, prijatla in podpornika slavnega Šiga od Hohenwart, potlejnegga škofa v Lincu na gornem Austrijskem. Izvolili so jih vodija mladim duhovnom v Celovskem sēminišču, kterim so lēpo latinsko pesm *Piskatores hominum* poslovenili. Poznej so bili Japel viši ogleda ljudskih šol Kerške škofije.

Bilo je svoje dni korarstvo Kerške stolne cerkve toliko imenitno, da so le mašniki žlahnega rodu korarji bili. Pervi prostanec, ki so med žlahne rojake Kerških korarjev stopili, so bili rajni *Jakob Pavlič*, poznej knezo-škof Kerški, imeniten in slavni mož, kojih je mati vboga na potu pod nekim poljskim križem porodila; drugi prostancov so bili rajni Jurj Japel, kojem ni število plemenitih dedov, marveč plemenitost učenosti in čednosti, in pa število zaslug stezo na više verstilo. Da so jih mnogi v zavidu pisano gledali in za tujica imeli, ni kaj novega, saj vsak kosec kruha svoje zavidovce ima; clo deželjsko poglavarstvo se je tedajnemu knezo-škofu pošvaralo, pokaj da niso domačina v korarja izvolili. Pa tedajni knezo-škof *Franciško Salm* niso poslušali lajovcov, ki le po kruhi gledajo, se niso plašili deželjske oblasti, ki rada le po vunajnem sodi, ampak so se ozerli, kakor poterdivni list 9. oktobra 1799 pravi, na Japelná sveto željo za izveličanje duš, na njih pravičnost in pošteno zaderžanje, na njih čednosti in zasluge, ter so jih v korarja povzdignili in poterdili, zaupaje da bodi Japel lēpo dopolnili, kar so si viši pastir od njih obljubili. — To so zvest služavnik božji tudi storili, kterih ni viši čast napihnila, ne imenitnej služba v lenobo zazibala; ostali so pridni in pa ponižen delavec v Gospodovem vinogradu. — Pač moder mož, kojega čast ne omami in posvetna sreča v dobrem ne oslabi, ki ne pozabi, kaj sv. Gregor toliko lēpo uči: „Kedar se množijo dari, raste tudi darov rajtenga. Za toliko bolj ponižen in Bogu služiti bolj uren mora po svoji službi vsakdo biti, za kolikor veči račun vidi, da bo imel dajati. Smo od Stvarnika svēta več ko drugi prijeli, bomo potem pred sodnikom svēta tudi ojustrejšo sodbo imeli.“

Naj si ravno pravi služavnik božji svoje slave ne jišče, temveč le za božjo čast skerbi, on vender prej ali šlej tudi svoje časti včaka, če ne na ovem, za toliko lepši njega na unem svētu Bog časti. Tudi

ponižnemu Jurju Japelnu bila je še imenitnej služba namenjena, v Terstu škofov sedež posesti, in pastirsko palico zapuščene cerkve sv. Justa prijeti. Ali Bog neskončno moder in dobrotliv te butare Japelnu ni nakladal, ampak jim je to nevarno čast v lepšo, kakor zaupamo, v nebesih zamenil. Vesel glas, da so Japel za Teržanskega škofa izvoljeni, jih je na mertvaškem ojdru došel. Vmerli so 11. oktobra 1807 v Gospodu, kakor so vse svoje dni Gospodu živeli, in pri sv. Rupretu za Celovcem počivajo od svojih děl, njih hvala pa v lepem spominu Slovincov živi. Ako pomislimo čas, v katerem so živeli, in preštejemo njih spise in njih obširne težavne dela, se lahko prepričamo dobrega duha, kateri jih je za svoje ljudstvo oživiljal, in mormo po vsej pravici spoznati, da so rajni Japel bili igla naj iskreniših rodoljubov naših, kar jih je kdaj slovenska zemlja nosila. Naj jim torej naša hvala na tem svētu, v nebeškem raju pa večno plačilo bode!

Slomšek.

IV.

ANTON KNAFELC, POŠTEN KMET KALOBŠKE FARE.

Bil je v okolici Vodruš v 7. hiši doma in pokopan 9. marca 1851 v 62. letu svoje starosti. — Bil je mož pobožen in odkritoserčen, pri sosedih u velikej časti, v keršanskem nauku dobro podučen in bistroumen, zato so ga tudi enoglasno srenjskega svetovavca izvolili. Kadar je bilo kaj za cerkvo ali božjo čast darovati, je bil vselej jeden nar prvih in naj obilnejših daritelov; zato mu je pa tudi Bog pri vsih rečeh srčco dal; dasiravno ni imel velike kmetije, je bilo vonder pri njegovi hiši vsega zadosti, vidno je božji blagoslov nad njim počival. Svojim otrokom je bil rajni lépo ogledalo vsih čednost; so pa tudi vsi pobožnega in čednega zaderžanja, sad ja ne pade daleč od debla. Dasiravno otožen in slab pri nogah, ga vonder ni bilo tako težavnega pota, tako velikega snega, hudega mraza ali velike vročine ali gerdega vremena, da bi bilo njega od službe božje,

pri kateri se je vsako nedelo pri velikem opraviilu, pa tudi večkrat v delavnikih znajšel, zadržalo. — Spomina vrédne so besede, ktere je pri velikonočnem izpraševanju, ko so farmani za veliki novi zvon vlagali, še zdrav govoril: „Pa vse plačam, ker ne vem ali še drugo léto živim; da bo moje ime tudi po smerti pošteno, in da ne bom kaj dolga za božjo čast zapustil.“ Ko je sosedna na legarju bolena ležala, jo je obiskal še zdrav in vesel, pred tednom že pa sam za njo u večnost šel.

Hitro je zbolel, še hitrejšé umerl, tako, da clo s sv. zakramenti ni mogel previden biti. Hudobni ludje, dasiravno so njega v življenju častili, so ga zdaj slabo sodili in govorili, kakor bi očitna kazén božja bila, da je brez sv. zakramentov umerl. Te nespametne misli ljudem ovreči je bila sledéča mertvašba beseda govorjena. Pokopan je bil 1. postno nedelo po drugem opraviilu, in cěla fara ga je na pokopališče spremila. Blagor mertvim, ki v Gospodu umerjó, njih dēla gredo za njimi.

Pogrebница.

Ljubi farmani! spet smo jednega svojih bratov v zemljo zager-nili: *Antona Knafelca*, poštenega moža, pridnega gospodarja in dobrega očeta. Božja previdnost ga je na nagle, brez da bi s sv. zakramenti previden bil, pred sodbo zaklicala, nam v poduk, da moramo zmirom na smert pripravljeni biti; ker ona pride kakor tat, ko se človek nar manj nadja.

Naglo in neprevideno je rajni umerl, ravno zato vam nekoje besede povedati hočem.

Ludje naj rajše druge sodijo, samo sebe pa soditi radi pozabijo. Mnogo jih je, ki mislijo, da je človek, ki brez sv. zakramentov umerje, u večnosti nesrečen, kakor tudi od rajnega pobožnega Antona Knafelca nekteri mislijo. Ali ne zamerite, da vam danes te napčne misli overžem. Prašam vas: koljkotera je priprava k smerti? Odgovorili mi bote: Dvojna, *bližna in daljna*. Ktera je boljša? Jeden ali drugi poreče: *bližna*. Jaz pa pravim, da je *daljna* boljša.

Ktera je bližna priprava k smerti? Bližna priprava k smerti je tista, ako se človek ravno pred smertjo, na svojej smertnej postelji z Bogom spravi; ali ta priprava je nevarna, zakaj sv. Avgušlin pravi: Jeden sam (Dizmas z Jezusom križan) je na zadnje odpušanje zadobil, zato da ti človek! ne obupaš; pa le jeden sam (je v

čelem sv. pismu zaznamovan) da se ti prederzno na zadno uro ne zanašaš. Močno je dvomiti, da te bo pravičen Bog na smertno uro vslišal, ako si čel čas svojiga življenja ga žalil, njega glas zametoval, in nisi ti gréha, ampak le gréh tebe zapustil. Bog ve! koliko 1000 in 1000 ljudi v peklenskem brezdnú gori, ki so na smertnej postelji s sv. zakramenti prevideni bili — pa le prisileni ali iz strahu pred smertjo. Otrok, ki se le očetove šihe boji, ga še prav ne ljubi in še ni očetove ljubezni vréden; zatorej l. m.! oskerbite si *daljno* pripravo k sréčnej smerti!

Ktera je pa daljna priprava? Je tista, ko človek že dolgo časa pred smertjo, že od svojih mladih nog na Boga misli, brumno in sveto živi, in pogosto sv. zakramente prejema, vselej s takoj gorečnostjo, kakor da bi jih zadnokrat prejel. Kakoršno življenje, taka smert; lepo življenje, srečna smert.

In to daljno pripravo k smerti najdem nad rajnim poštenim, 61 lét starim Antonom. — Bil je priden, skerben gospodar svoje hiše, vsi njegovi so s potrebnim tako obilno preskerbleni, da se med naj premožnejše v Vodruškej soseski štejejo, ako ravno veliko drugih boljše lastine ima; zraven je bil posebno vsmilen do vbogih, ves goreč za čast božjo in lépsanje cerkve, vselej rad in obilno daroval, kolikorkrat je bilo cerkvi kaj potreba; za zvon je vložnino že naprej plačal rekoč: Bom pa vse plačal, ker ne vem, ali k létu še živim. — Bil je poterpežliv, ljubezniv zakonski mož; v ljubem miru, v kersanskej ljubezni in lépej zastopnosti je živel s svojo pošteno zakonsko ženo, nobenega prepira ni bilo med njima, zato ga pa tudi zapušena udova lahko pozabila ne bo. — Bil je dober oče; priča tega so njegovi dobro izrejeni, pobožni otroci, od nobenega kake malopridnosti ne slišim, in kadar kerstne bukve odprem, pri nekterih hišah mnogo pankertov najdem, tukaj pa je vse lépo čisto in pošteno zapisano; kakoršno drevo, taki sad, malopridno drevo ne more dobrega sadu prinesti, kakor tudi dobro drevo ne malopridnega sadja. — Bil je rajni pa tudi miroljuben sosed; ni imel navade se s sosedi prepirati, pravdati in rotiti, kakor več drugih, ampak raji je krivico terpel, kakor délal; priča tega ste vi, ki ste ga vsi tako visoko čenili, da ste ga za svojega srenjskega svetovavca izvolili. — Bil je rajni goreč, brumen kristjan; vidil sim ga vsak praznik, tudi o delavnikih pogosto v cerkvi, kder je s takoj zvestoboj poslušal božjo besedo, in se tako lépo pri božjej službi zaderžal, da sim se jaz sam

nad njim izgledoval. Dobro še vem, kako pobožno je ravno pred kratkim sv. zakramente prejel v spravo za večno življenje, tako pobožno, kakor da bi vedel bil, da jih za dolgo pot u večnost prejme. — Ja njegovo celo življenje, vse njegovo djanje in nehanje mi pričuje, da je bil že zdavnej z Bogom spravljen, že zdavnej na smert pripravljen. Zato je bila pa tudi njegova smert lahka; po kratkej boleznici je vgasnil, malo drugač kakor bi bil sladko zaspal, da še čuvaji vedli niso, da je mertev. —

Ljubeznivi poslušavci! ako želite, da bi tudi vaša smert enkrat tako lahka bila, morate tudi vi po njegovem izgledu živeti in pokore ne na smert odlašati, takrat je lahko prepozno. Dělajte, dokler je dan, ker prišla bo smertna noč, kder se več dělati ne da. Ako se kdo na dolgo pot poda, mu je posebno treh rěči potreba: 1) *mora imeti dobrega konja*, da ga ne izverne ali v kakšno mlako ne verže; 2) *zvestega pesa*, ki ga skerbno in zvesto pred sovražnikom brani; mutast ali nezvest pes nič ne velja, sovražnik bi se tiho prikradil in ga pobil; 3) *mora imeti pa tudi obilno mošno denarjev*, da povsod lahko čisto plača; ako bi zadosti denarjev ne gleštal in bi ne mogel plačati, bi ga lahko še v ječo vergli. Glejte! tih treh zvestih tovaršev se je rajni za svojo dolgo pot u večnost priskerbel. Imel je:

1) *Dobrega konja*. Ta konj je naša smert, ktera nas na dolgo pot večnosti prenese. Če hočeš, da bo tvoja pot srěčna in te smert v sv. nebesa prenesla, moraš kakor rajni Anton, pogosto na njo misliti, in večkrat svojo vëst od vsih grěhov očediti. Spomni se, človek! na smert, sodbo, pekel in nebesa, in grešil ne boš.

2) Imel je rajni *zvestega pesa*, kteri ga je povsod pred sovražniki branil. Ta dober pes je naša *dobra vëst*, ktera nas pred grěhom varje. Če tvoja vëst spi, je podobna pesu, kteri ne laja, kader sovražnik pride, in tebe ne brani, ampak pusti, da te oropa in pobije. O I. m.! varite, varite, da svoje vësti v pregrěšnem življenju ne vtopite, zakaj strašno je pasti v roke živega Boga.

3) Rajni se je tudi z veliko *mošno denarjev* previdel, *to so dobre dëla* in sv. čednosti, ktere mora človek s seboj vzeti na dolgo pot u večnost, zato de ne pride zavolj dolgov trinogom v roke, kteri bi ga sodniku izdali in v ječo peklenškega brezdnega vergli. Ker je rajni pogosto na smert mislil in dobro vëst imel, se vé, da si je prizadeval Jezusovi svet v djanju spolniti, ki pravi: „Ne spravljajte si zakladov, kojih moli snedo in tatje iskopajo; ampak zakladov za ne-

besa. — Naberajte si tudi vi zakladov za nebesa. Ne skerbite toliko za časno, ki hitro zgine, kakor oblaki; timveč za večno, za dušo in nebesa skerbite.

Napreden vonder rajnega mertvo truplo v hladno zemljo zagernemo in od njega slovo vzamemo, vtisnimo si nekatere nauke, katere nam rajni za odhodnjo poda, v svoje serce za veden spomin:

1) Voljno poterpi, tako te tolaži tvoj zak. mož še iz hladnega groba, moja ljuba žena! Kakor dereča voda so pretekli najni dnevi, in danes se razveže najna zak. zaveza. Ti ostanes, jaz pa grem daleč od tebe; pa nikar preveč ne žaluj, skoraj tudi ti ravno po tej poti pojdeš. Živi lépo in pošteno, da te zopet najdem, skerbi za najne zapuščene otročiče, da jih pred Jezusom zopet objamem; pomni pa tudi mene v molitvah svojih.

2) Z Bogom, zdravi ostanite moji ljubeznivi otroci; več sicer ne bote svojega očeta pri sebi imeli; imeli pa bote nebeškega Očeta, kateri vas nigdar zapustil ne bo, ako vi njega pozabili ne bote. O živite pametno, saj vas nisim nikoli kaj slabega učil, in nikarte, da bi mi še v črnem grobu nečast dělali. Spoštujte mater svojo in ljubite jo; pomnite pa tudi mene v svojih molitvah.

3) Zdravi ostanite tudi vi, ljubi brati in sestre, sosedi in prijatli moji; vi greste zopet na svoj dom, mene pa ne vzamete s seboj. Nikar ne pozabite moliti za mene, živite po Jezusovih naukih v ljubem miru med seboj, da vam Bog enkrat veččen pokoj da.

4) Zahvalim vas, ljubi pogrebniki moji! ki ste mojemu trudnemu truplu poslédno vsmilenje skazali; zahvalim vas vse farmane za vašo ljubezen in zaupanje do mene. Zdaj vas zapustim in vaš svetovavec više ne bom; pa prosil bom, ako vsmilenje najdem, pri Bogu za vas; molite pa tudi vi za mojo vbogo dušo! Nikar ne pozabite, da tudi vi bote ravno po tej poti za menoj šli, in noge tih, ki so mene tu sem zanesli, znabiti jutre vas ponesó; zatoorej služite lépo Bogu, da se vsi sréčno snidemo v Očetovej hiši, kder smerti in ločitve več ne bo. — Zdaj pa se poslovimo od tebe, ljubi brat! mirno počivaj, in večna luč naj ti sveti! Amen.

Virk.

V.

MICA SREBOT MASTNAKOVA,

IZGLED DEKLIŠKEGA ZADERŽANJA.

Mislím, da Drobtince ničesa na svojej ceni zgubile ne bodo, ako priproste kmetiške deklíne življenjopis v njih liste vrinem; kajti krèpost je ljuba in draga, naj bo v kraljevem poslopju ali vlèsenej hišici doma, in poiskati in obznaniti in povzdignuti in slaviti jo moramo ne samo na mogočnem vitezu, na ktereга se ves svèt ozira, timveč tudi na vbogej dekli, ktera v kakem maloznanem kotu zemlje ali krave molze ali steljo seka ali praprot žanje ali tulje prede. Kaj mar je ona kriva, da ni kraljeva hči postala? li je morebiti manj vrèdna, ker se ne blišči od zlata in srebra njena obleka? — Nak, hodnik na životu ne ogerdi poštenega serca, kakor tančica ali svila razvujzdanost ne vlèpša, — in žlahtna kerv le v žlahtnem sercu teče.

Zmed takih blagih duš je bila rajna *Mastnakova Mica*, ki je bila v Stopcah, majhnem selu Laške fare doma, se po svojem rodu *Srebot* pisala in se 8. listopada 1819 na svèt rodila. Njeni pobožni starši so jo v božjem strahu izgojili, jo lépo moliti učili in pridno v cerkvo k službi božjej pošiljali; pa tud sami storili kar so svojo hčerko vadili; zakaj stara in dognana resnica je, da ako hočeta mati in oče veselje in čast nad svojemi otrocmi doživeti, morata sama lépo in pobožno živeti. Ne velja in premalo je, hčeri veliti: *Mica!* moliti moraš rada, Bog ne mara za dète ki ne moli, in ga tudi k sebi v nebesa vzel ne bo. Nak, trèba je, da zvečer ko se sv. rožnikranc pri hiši moli, oče sam vpričen je in s svojoj družinoj moli; trèba da mati pri vsakej molitvi v srèdi svojih otročičev moli, učivši jih, kako se imajo prekrižati, kako roke na persih sklepati in serce in oči k nebesam povzdigovati. *Kakoršno drevo, pravijo, takošén sad*, in „*ako je kokenina sveta, so izrastliki tudi*,“ govori sv. Paul. (Rim. 11, 16.)

Ko je malo odrasla, so jo v nedèljsko šolo dali, kder je kmalo prav gladko čitati ali brati se navadila in vedno veliko veselje nad

čitanjem imela. Tačas je bilo še malo slovenskih knjig; zatorej menim, me ne bo nihče dolžil, da preširoko usta odpiram, ako tverdim, da prebrala je večdel vse slovenske knjige pobožnega zadržaja. — Ko bi mladi ljudje vonder spoznali, kako koristno je za nje, ako se čitati naučé, gotovo bi se vsi navadili! V cerkvi pri sv. maši je naj bolje, tiste molitve moliti, ktere mašnik pri altarju molijo in kakoršne se skoraj v slédnej molitvenej knjigi najdejo. Kako dolg čas je mnogokrat mladenčém in dekličém ki brati ne znajo, zlasti v nedéljah in zapovedanih praznikih! Kolikokrat grejo v kerčme, v malovrédne kočé, na plesiša in druge stranske pota, samo ker jih dolg čas lomi in ne vejo kaj početi, ter se zgubé kakor ovca brez pastira ali v brezden padejo! Ko bi pa brati znali, berž ko ne bi kako koristno knjigo v roke vzeli in dolgega časa clo lahko se ubranili; bi zraven marsikaj zvedeli, kar je kot nalaš za nje zapisano, jim dostokrat globoko v serce seže in njih voljo na dobro nagne. — Lépih naukov za človeka ni nikolj preveč, posebno za mladega človeka ne; komaj bi bilo, da bi zmirom kdo zraven njega stal, svarivši in učivši ga, kako se mnogih skušnjav in nevarnost ogibati ima.

Tudi rajna Mastnakova Mica je hudo in nevarno skušana bila. Clo mlada še, v svojem šestnajstem létu je šla enega dne v mlin, kakor so njeni stariši velevali ji. Bila je zalega lica in čedne postave, mlin kamor je šla, na samotnem kraju in mlinar néko potepeno ničvrédno hlapče. Komaj v mlin stopi, komaj razvujzdane zagleda mlado in berhko devico, že vrata za njoj zaklene, ter jo v gréh nagovarjati začne; ker pa s prilizovanjem nič ne opravi, jo s hudobj prisiliti hoče in jo na tla podere, in ker se zmirom še brani in vstavlja, ga jeza zgrabi in jo tepsti začne in ji predpertič in krilo razterga — ona pa joka in vpije in Boga in ljudi na pomoč kliče, in ravno, ko nje moč že onemaga, někdo na vrata poterka in jo iz krempļjev nesramneža reši. — Mlade dekleta res pogostokrat u veliko nevarnost pridejo in mnogo zapeljivosti jih čaka. Meni se zde kakor rože u vertu; kader se razvetó, vse okrog njih ferfra in brenči, zdaj kebri, zdaj čmerli, zdaj metulji zdaj kaki drugi merčesi, in ko bi jih vertnar skerbno ne varval, vse bi se ognusile. Stariši! bodite tudi vi skerbni vertnarji svojim hčeram, da jih kaki merčes ne ognusi. Stariši! vérjemite mi, v nastranskih mlinih se veliko gerdobe zgodi. Da bote pa vedili, kako taki potepuhi dělajo, čujte, vam povedal bom. Kedar vaša hči ali dekla žito v mlin prinese, ji velijo,

da naj zvečer pride, bo že vse mleno; zvečer pa ko pride, ji rečejo: „Še ni mleno, pa bo kmalo, le čez noč tukaj ostani, in jutro zgodaj vstaneš in domu poneseš.“ In zjutraj domu gredé se nektera solzi zavolj tega, kar je po noči storila. — Če pa tudi čez noč v mlinu ne ostane, jo tako dolgo mude, dokler terda noč postane, in ko poslednič gre, jo na kakej samoti pričakajo in ne jenjajo prej, dokler jo v gréh pripravijo. — Bodite torej modri in previdni, in ne zaupajte preveč na svoje hčere; zakaj redko so vsijane tako serčne in bogoljubne, kakor je bila rajna Mastnakova Mica, nad katero je Bog še drugo hudo skušnjavo priti pripustil.

Bilo je znabiti tri leta potem, ko je eno nedéljo popoldne od keršanskega nauka šla. Sama gre po potu, kar pride neki mladenč za njo, kateri jo prijazno pozdravi, za roko prejme in ji romen zlat v roko potisne. „Čimu pa to?“ ga vpraša vsa osupnjena. „Da bi z menoj dobra bila“, je bil njegovi odgovor. „Vsaj sim dobra, mu je djala, za to ni tréba zlata; ako pa kaj drugega misliš, nisi pravo zadel,“ ter mu je zlat nazaj podala. Ko je pa še dalej kvasil, kako jo rad ima, je obmolknila in nekoliko hitreji stopivši ga zadpustila. — Oj ljube dekleta! ako ste še poštene kakor je ona bila, ako vam nedolžno serce še u vaših persih bije in sramožljivosti sveta rožica na vaših licah še ni izvenila, prošim vas v imenu vaših angeljev varhov, ne dajte se zapeljati od prilizunov, ki za vami postopajo, vas hvalijo in vam zlate obljube dèlajo, pa vas le v gréh pripraviti hočejo. Glejte! kedar kdo kakega tiča vjeti hoče, kako lépo žvižga, kako prijetno poje, kako mično vabi, dokler ga v mreži ima ali na limance dobi; ko pa nedolžnega tiča enkrat v pesti ima, mu perje populi ali vrat zavije. Tako vabijo tudi zapeljivci nedolžne dekličé, se jim sladkajo in véčno ljubezen obetajo; ko jih pa enkrat v svojo pest dobé, jim populijo poštenje in čast, jim raztergajo svatovsko oblačilo gnade božje in jih nesrččne store za časnost in véčnost. — Zatorej dokler ste v samiškem stanu in vas Bog v zakon ne pokliče, varite nedolžnost svojo, ona je človeka, ona je sosebno mladine naj vekši zaklad, naj lépsi kinč. Nobena cvetlica v juternej rosi tako lépo ne cvete, nobena zvezda na ponočnem nebu se tako svetlo ne sveti, kakor dekliško serce v božjih očeh, dokler je čisto in neognuseno od strupene sape nečistosti. „Blagor jim, ki so čistega serca, govori Jezus, Boga bodo gledali.“ Mat. 5, 8.

Za tega voljo se nadjam, da tudi *Mastnakova Mica* Boga gleda od obličja do obličja, kakoršen je; zakaj bila je čistega serca, da je maloktera tako, in ni lahko neveste, ktera bi svojega ženina toliko ljubila, kakor rajna svojega ženina Jezusa Kristusa, kteremu je zvesta bila vse svoje žive dni; in v kratkih lètih je tako visoko stopnjo popolnosti dosegla, kakoršno doseže malokdaj siva starost. — Vse natanko popisati, kako je živela, bi preobširno bilo; samo troje žlahtne jagode iz njenega življenja odberem in v zgled postavim:

Perva je bila njena zvesta *pokoršina*. Svojim starišem vse svoje žive dni nobene žalosti storila ni, kakor takrat, ko je umerla in u večnost se podala. Vbogala jih je ne samo, kar so ji velevali, marveč tudi kar jim je v očeh brala. Enkrat bi bila rada v Zaplate na božjo pot šla in je mene vprašala, ali bi smela iti. Vidši da v pošte-nej tovaršii gre, sim rad dovolil vonder s tim pristavkom, da stariši tudi dovolijo. Ko je pa stariše prosila, so oče scer pri volji bili, mati pa so rekli: „Boljše je, da doma ostaneš.“ To slišati, je nekoliko težko djalo ji in nevolja jo spreletela je; vonder od mladih nog pokoršine vajena se je ročno utolažila in doma ostala. In to je prav; zakaj tud na božjo pot ni vselej varno. Kakor je Kajn svojega brata Abelna daleč od staršev na polje spravil, da ga je ondi ubil; tako va-bijo malopridneži dekliča na božje pota, da jih ložej na duši umoré. Sin ali hči ne smeta nikdar na božjo pot, ako starši ne dovolijo, kakor tudi hlapec in dekla ne, ako gospodar in gospodinja pri volji ni-sta; naj bolje pa tisti ravna, kteri svojega spovednika ali fajmoštra tudi vpraša.

Druga zala jagoda v njenem življenju je bila ljuba *ponižnost*. Vsak dobro vè, kako rade večdél se mlade ženske lepoticijo in kako visé na dragih in nečimernih oblačilih. Svila in tančica, paj-čolani in kreželci, vuhani in perstani, trakovi in pasi in kar je ru-dečega in romenega, jim je vedno v glavi, in mnogoterokrat za kako capasto ruto ali krilo svojo ljubo nedolžnost prodajo. — Ona pa je bolj razumna bila in jasno spoznala, da prava dekliška lèpota le v sercu obstoji; ni ljubila ne posvetnega lišpa ne praznega kinča, ki veliko velja, duši pa lèpote nobene ne da, vonder se čedno nosila, kakor je šlo za nje stan, spoznavši in vedši, da vmazana obleka in marogast obraz nista po volji Boga ne keršanstva. Da bi si pač vse zapomnile, kar govori sv. Efrem: „*Orožje hudiča je gizdost ... orožje Kristusa je ponižnost.*“

Tretja draga jagoda v njenem življenju je bila sveta *gorečnost* za božjo čast in za izveličanje svoje. Poprej že sim omēnil, s kakim veseljem je pobožne knjige brala, kako rada molila in v cerkvo hodila pridige in keršanske nauke poslušat. „Čel teden, je enkrat djala, se na pridgo veselim.“ K spovedi in k sv. obhajilu je navadno vsakega mesenca šla, tu in tam pa tudi večkrat po nauku in pripušenju svojega spovednika. — Najde se žalibog! mnogo duš, koje same sebe za pobožne derže in hočejo, da bi se ves svēt po njih glavi obračal, clo duhovnom bi rade ukazovale, kaj imajo pridgovati in kako spovedovati, ter pohlinjeno hodijo kakor bi jih sama ponižnost bila; ako jim pa spovednik le enkrat rečejo, da ravno takrat ko se njim poljubi, ne smejo k spovedi, je že ogenj v strehi in kdo se jim huje zamēri kakor vbogi duhovnik? — Kaj pravite, ali je to pristna, ali je Bogu všeča pobožnost? Mislim da ne.

Še marskako drugo krēpost ali čednost bi lahko iz njenega živlevja odbral; ali vsaj povedane že zadosti pričajo, da je bila ljubka božja, vsa lēpa in vsa krēpostna, zato jo Bog tudi zgodaj, v cvetju njene starosti k sebi zaklical je. Dve lēti pred njeno smertjo jo noga boleti in otekati začne, bolečine so se množile od dne do dne, in močnejše ko je iz noge teklo, hitreje so njene moči pešale, hitreje njeno življenje vgasnovalo. Ko je slišala, da ni več za ozdraviti, se je vsa vdana u voljo božjo s svetimi zakramenti previditi dala, voljno terpela velike bolečine svoje, in v sopraznik sv. Gregorja 1843 v 24. lētu svojega bogoslužnega življenja svojo nevmerjočo dušo izdihnula, tiho in mirno kakor bi zaspala bila.

Močno je ob meso prišla in hudo je izkumrala; vonder njeno deviško lice je prijazno ostalo, kakor večerno sonce, ki v gnadi božjej za goro gre in lēpo prihodno jutro obeta. Lēpo so okinčili njeno merto truplo in krasen venec iz zelenega rožmarina v lase ji zapletli; saj ga pa tudi zaslužila je, in v nebesih od angeljev božjih še vse lēpšega prijela. V blagoslovljenej zemlji pri sv. Martinu na Laškem njene kosti počivajo in svojega častitljivega vstajenja čakajo. Naj jim zemlja lahka bode!

Zala res da je vertnica,

Kakor kerv je njeni cvet,

Vonder lepša še devica,

Ki premagala je svet.

Rozman.

VI.

MICA DEVPEL,

IZGLED KERŠANSKE POTERPEŽLIVOSTI.

Čudno se razodeva pravica božja svetu; dostikrat pravični grozne težave terpe, dokler krivični dobrovoljno živijo; marskaka plašljiva duša se nad božjo previdnostjo bridko potoži, rekoč: „*Tukaj so pravični, kojim se hudo godi, kakor bi bili hudobnežev dela storili, in tam so hudobneži, ki tako varno živijo, kakor bi bili pravičnih dela storili.*“ Tako je tožoval tudi Pridgar 8, 14. v svojem premišljevanju, vonder pristavil spomina vredne besede: „*Vse to golo nečimer-nost spoznam!*“ kar se reče: Naj se godi pravičnim in krivičnim na svetu, kakor že bodi, osoda ljudi še ni sklenjena tukaj, „*prišla bo ura, o kateri bodo ti, ki so dobrega storili, poklicani k vstajenju življenja, ti pa, ki so hudega storili, k vstajenju obsodbe.*“

Dasiravno Bog svojo pravico na svetu čudno obrača in dostikrat pravičnega tepe, dokler grešniku prizanaša, se vonder nad božjo previdnostjo potožiti ne smemo, kakor bi komu krivico storila. Ozir na dogodivščino sveta nam lepo pokaže, kako modro Bog posamesne ljudi in cele narode vlada, da jih u večno življenje pripelje. Božjo modrost in previdnost nam tudi sledeča prigodba prav živo razjasni.

Rodila je nezakonska mati pri sv. Jurju pod Taborjem v letu 1816 rahlo dete, kojega je Bog poklical v spravni dar pregrehe njene matere. Ime Marie, prečišče device so mu dali pri svetem kerstu, kakor bi botri že v duhu bili vganili, kako bo revica potrebovala mogočne priprošnje prečišče Device, in kako ji bo podobna v svojej žalosti in britkosti. O času cerkvenega vpeljevanja pride mati s svojim detetom h keršanskem poduku in trepetaje pričakuje, kaj ji bodo dušni pastir v svar povedali. Dušni pastir jo ojestro pogleda, in ko vidi, da se ji solze žalosti in britkosti po licah vtrinjajo, ji drugega ne reče, kakor te velikopomenljive besede: „*Glej, zanikerna mati, v svojem naročju imaš svojo pokoro, ti še boš grozno veliko s svo-*

jim detetom terpela. Posiloma mi tukaj v spomin pride prerokovanje starega Simeona in vpeljevanje prečiste Device, samo s tim razločkom; da je bila Maria poklicana viditi terplenje Pravičnega v odrešenje sveta; nezakonska mati pa gledati terplenje nedolžnega deteta svojega v spravo svoje pregrehe. — Terpel je Jezus bitko smert na križu v spravo svojega ljudstva, terpelo nedolžno dete groznih bolečin v spravo svoje matere.

Kmalopos cerkvenem vpeljevanju se mati s svojim detetom na Vransko preseli, in kmalo se začne hudo prerokovanje dopolnovati. Dete je komej toliko izrastlo, de se je nekoliko zavedlo svojega življenja, kar ga perva težava zadene. Ostudne mramorce so mu vrat razjedle, in ga v bolečine zavile, da je bilo ko Job v svojih gobovih bolečinah na gnojišu ali ko Lacar v svojih ranah na pragu bogatina. Ni pomagalo nobeno zdravilo ne mazilo, dve leti je sirota z njimi terpela in bolehal, dokler posledno poskusi in si da vrat z hudim oljem namazati, kar je belečine seer pregriznilo ji, pa tudi kožo in meso okoli vrata posnedilo, da so vidile se kite in žile. — Sčasom se rane zacelijo, in vboga duša že misli, da je rešena svojega terplenja. Ali to je bila le majhna priprava za prihodno britkost!

Komaj se sirota perva boleznin nekoliko oddahne, se v nje rahlih kosteh že druga belezen nabere, hud protin namreč, ki je deset let jo terpinčil da je vsa skerčena v posteli ležala. Bila je ta bolezen druga stopinja nje križevega pota, kterege je morla doveršiti v svoje lastno izveličanje in v spravo pregrehe svoje matere. Začuditi se dosti ne moremo, da je mogoč človeku toliko terpeti, ali ravno v tem se razodene vsegamogočnost božje gnade, *ki je zvest in človeka ne skuša čes njegovo moč.* — *Jaz zamorev vse v tem, ki mi potrebne pomoči deli,*“ pravi sv. ap. Paul, in da to tudi drugi zamo-rejo, nam ta preserčna duša živo spričuje. Kedar je terplenje njeno že do verha prikipelo, ji je Bog spet težavo preložil, in zvesta služavnica božja se je po sledni dokončani nadlogi vedno za prihodno pripravila. Le malo časa se je po tej drugi boleznin svojih bolečin iznebila, le nekoliko se pokrepčala, kar jo tretja bolezen zadene, sklepovna jetka, ki jo še huje zbolela je, pa tudi dalej terpela. Privajena križev in težav se ni bala novih nadlog, le prosila vedno Boga za ljubo poterpežljivost, ter dobro spoznala, *da učenec ne more višej biti od svojega učenika, in da so popolnoma le ti, ki so kakor njih učenik.* Vsa vdana v božjo voljo je pohlevno objela nov križ, ko ji

ga 'je Bog na rame zadel, in zvesto hodila po ternjevem potu za svojim učenikom. Celih 15 let je sirota spet bolehala, grozne bolečine občutila v svojih udih, pa tudi to skušnjo srečno prestala, in si tretjo bisero v svojo nebeško krono zaslužila.

Huda bolezen se ji zdaj toliko poboljša, da je zamogla po berglah hoditi, in saj en malo časa postelo svojih bolečin zapustiti. Oh! kako se je revica razveselila, ko je stopila pervikrat iz temne ječe svoje izbe, gledala zlato sonce na nebu, pisane rožice na polju, in sadunosno drevje po gorcah, in pervikrat občutila, kako lepo in neizmerno je božje stvarjenje. Z otročjo hvaležnostjo se je ljuba duša obrnila k Bogu, ki jo rešil je tako dolge in velike nadloge. Kakor po dolgem dežovanju ljubo sonce še enkrat lepše posije, tako človeku po dolgi boleznì serce še enkrat više klije, ako spet ljubo zdravje doseže, in se veselo gible in obrača.

Le huda nadloga človeka uči, da božje dobrote prav vredno ceni. Kdor se pa v terplenju božji volji ponižno vklone, se tudi lahko in slobodno nadja, da ga Bog čes kratko ali dolgo gotovo rešil bo njegove nadloge. *„Pravični so vpili, pravi prerok David; in Gospod jih je vslušal in rešil iz vsih njih nadlog. Blizo je Gospod tìm, ki so obteženega serca, in obloženim dušam pomaga. Veliko težav pride nad pravične, ali iz vsih jih reši Gospod.“*

Kmalò so ji preletele vesele leta ljubega zdravja, dasiravno ga je le na pol vživala; kajti vedno pò berglah hodila.

Kakor prijazna barkica po širokem morju, ali zelena trata v neizmerni pušavi so ji zdeli se kratki dnevi njenega zdravja; in hvaležno zmirom se je spomnila in Boga hvalila za tiste rajske dneve. Osem let je Bog hladnega počitka ji dal, naj se oddahne svojih težav in pripravi na svojo posledno britkost.

Preteklo je osem let, in šola Kristusova se spet začne. Huda vodenika se je prime, in jo včasi tako napihne, da skoraj dihati ni mogla, potem pa spet odjenjuje in se ji nekoliko polajša. Bolehala je 6 let na hudi vodeniki, in le više in više se je njeno terpenje množilo. Stegnjena je morla ležati, se ne ganiti na nobeno stran, ker je truplo že tako rahlo bilo, da bi kar vpila bila od samih bolečin, ako bi se bila le nekoliko premaknila iz svojega mesta.

Bila je v svoji samotni izbici prava pušavnica, kakor sv. Genofefa v svojem berlogu. Njena hišica je bila krog in krog zadelana z visokim skalovjem, zarašena z gostim germovjem, in ker je proti

sončnem zahodu stala, se ji prijazno sonce le redko prikazalo je. Bila je sirota tudi zapušena od ljudi razun nedelj in praznikov, o katerih so jo pobožne prijateljice zvesto obiskovale. Mati si je morla cel teden po vsakdajnem poslu svoj kruhek služiti, in toliko denarjev pripraviti, da je sebe in svojo revno hčer za silo oskerbela. Lepo tudi je bilo viditi, kako so revni bolnici pridne dekletu in tam skledico govedne juhe ali masele vina za živež nosile, kar so ljube duše od svojih ust si pritergale. Pač lep izgled žive keršanske ljubezni, in veselo pričevanje, da nebeško kraljestvo še med nami živi; ali naj bolj čudno je to, da revežom revni veliko raj pomagajo, kakor bogatini ki vsega dovolj imajo; resnične tedaj so besede Kristusove, ki pravi: „*Ložej gre kamela skoz šivankino žrelico, kakor bogatin v nebeško kraljestvo.* Ob delavnikih so revno bolnico nje spovednik večkrat objiskovali, in ji v tolažbo iz svetih bukev lepe zgodbe keršanskih spoznovavcov in mučenikov brali. Prav začudili so se enkrat, ko ji berejo iz *Voditelja proti obljubljeni deželi*, in med vsimi ondi zapisanimi zgodbami samo svetnico Lidvino zapazijo, ki je še dalje terpela od nje. Lehko je bilo tolažiti rajnko Mico Devpel v njenih težavah, ker je bila vsa navdana žive vere, terdnega zaupanja in goreče ljubezni do Boga. Izveličanska moč milosti božje se ji na obličju brala je, in vidilo se očitno, kako mogoben je Bog v svojih Svetnikih.

Z sosebo pobožnostjo in dušno radostjo je rajnka Mica čistila svojo patrono Devico Mario, mater žalosti in britkosti, in se torej naj raj o Marijnih godovih obhajati dala. Naj slajši veselje in prava gostija je bila za njo dan sv. obhajila, dasiravno bil za njo tudi dan naj strašnejših bolečin. V čast toliko svetega gosta, ljubega Jezusa v presv. rešnem Telesu si je dala prestlati, in ker je sirota zmiraj mirno na enem mestu ležala, so ji čreva in kosti tako rekoč vstavile se, in naj so jo prijateljice še toliko rahlo prijele, vonder niso mogle braniti, da bi se rahle kosti in čreva nekoliko ne bile zmežile, in ravno ta je bil vzrok nje naj hujših bolečin; ali zvesta mučenica Kristusova vsega tega ni porajtala, in vse serčno preterpela, da se le sklenila je s svojim ženinom Jezusom Kristusom.

O kako osramotenje za mlačne kristjane, ki se pri zdravih udih pripraviti ne morejo, da bi očistili svojo vest grešnih madežev, posvetili svoje serce z vživanjem presvetega rešnega Telesa. Kaj bo za večnost, ljubi moji! ali ne bodo take betežne duše, ki se Jezusa

toliko ljubeznivo oklenejo, enkrat vaši sodniki? Oh! da bi bil merzel ali gorek, pravi Jezus, ali ker si mlačen, te bom plunil iz svojih ust.“ Kakor je bila rajnka bolnica zastran pobožnosti vsim farmanom naj lepši izgled, je bila tudi vsim boletnim po fari zavolj potterplivosti svoje naj boljše krepčalo.

Znana je bila njena dolga bolezen, in nje velika poterpežljivost po celi fari, in ni bilo treba drugega reči bolnikom, kedar so potožili se svojih bolečin, kakor le te besede: Glej! kako dolgo že Devpel-nova Mica boleha in kako volnjo vse preterpi; tvoja bolezen ni troha njenih bolečin, in že mermraš zoper božjo previdnost, ki te le nekoliko ostrahuje.

Obmolknil je bolnik pri opominu, in še hvalil Boga, da mu je betvice terplenja občutiti dal, ktereга je ovi bolnici naložil.

Bolezen njena se je letašno zimo zmirom hujšala in posledne tri mesence ni družiga vžila, ko nekoliko vode; sam Bog jo ohranil je, da je srečno dokončala svojo izveličansko vojsko, in si spletla krono nebeško, ktera je v nebesih ji prihranjena bila.

Zaspala je sladko in mirno v Gospodu v sredo pred postom, 26. svečana leta 1851, in lahko rekla o svoji posledni uri z besedami sv. Paula: „*Dobro sim se rojskovala, svoj tek dokončala, vero ohranila; v drugem pa mi je prihranjena krona pravice, ktero mi bo tisti dan dal Gospod, pravični sodnik, ali ne samo meni, temoč tudi vsim, ki njegov prihod ljubijo.*

Dokončala je svoj tek rajnka Mica v svoje izveličanje, spokorila se zraven pa tudi nje žalostna mati, ki je bila kriva njenega terplenja. Gledati ljubleno hčer koliko terpi, se mati ni mogla zadosti razjokati, in zgrevati svoje pregrehe, iz ktere je toliko bolečin za nedolžno dekle izviralo. Nadjam se, da je nezakonska mati po svojih dušnih britkosti zadostila božji pravici, kakor se je izveličala gotovo nezakonska hčer po svojih telesnih bolečinah; vsa hvala pa gre Bogu pravičnemu in milemu, ki vč po svoji neskončni modrosti pravico in milost tako lepo zjediniti, da kazni ne prizanese, ampak tako razdeli, da grešnikom in pravičnim v izveličanje služi.

Razglasil sim to prigodbo z dovolenjem nezakonske matere, ktera bi rada s tim popisom pohujšanje popravila, ktereга je dala s svojim slabim življenjem, sosebno pa opomnila neskerbno mladost, naj se varje sledne pregrehe, sosebno pa nečistosti, ki svet pohujša,

tempel sv. Duha podira, si hude časne nadloge in ojestro sodbo božjo nabira. Resnično je, *da Bog tepe vsako pregreho; ali greh nečisti tepe do belih kosti.*

Urban Ditrib.

VII.

AUGUŠTIN ŠEFLER,

NOVI MUČENIK ZA VERO JEZUSOVO.

Ljube duše, ali kaj zveste ali nič, kako se po svetu godi? Mi radujemo in se veselimo, naši brati pa v strašnih mukah umirajo. Mi vsi mlačni se pogosto svoje sv. vere sramujemo, kristjani v dalnih krajih pa svojo kerv za njo prelivajo. Slušajte, kaj je 1. majnika tekočega leta 1851 v Azii na zapadnem Kitajskem*) se dogodilo.

Augustin Šefler iz Mittelbron - a v Elzasu doma, je kakor nek-daj apostoli, zapustil svojo domovino, svoje prijatelje in znance, in se v tuje, neznane kraje, v dalno Azio podal, nevérnikom ki v dušnih temah žive, luč prave vere prižgat, in jih kerstit v imenu presvete Trojice, kolikor jih vérvvalo bode. Štir leta je po Tonkin-skej pokrajini učil; bil v nevarnostih, težavah in stiskah, ki se s peresom in črnilom ne dajo popisati, clo kugo je nalezal od bolnikov, ktere je hodil tolažit in s sv. zakramenti previdit: vonder vse

*) Kitajsko je razun Rusovskega naj vekše cesarstvo na svetu, v juternej Azii leži in ima nad 330 millionov ljudi, med kterimi ni več kakor 315,000 katoličanov. Europejskih duhovnikov je 84, domačih 135, cerkev in kapel 326. — Kitajci se ločijo v svojih navadah od nas kakor noč in dan. Mi pišemo od leve na desno; Kitajci od desne na levo. Mi goste lase za kaj lepega imamo; Kitajci se tudi po glavi brijejo, samo na temenu šopek rasti pusté. Ako je nam vroče, išemo mierzlega pitja; Kitajci toplega čaja. Ako pri nas kdo zbolí, se mu veli, le malo jesti; Kitajski zdravitelji mu pravijo, prav dobro se najesti. Mi se odkrijemo, ako kogar počastiti hočemo; Kitajci pa pokrit ostane. Pri nas v Evropi ples mnogim dopade; pri njih je zaničljiv in u velikej sramoti. Kdor pri nas žaluje, se černo obleče; pri njih belo. Vojaški stan je pri nas v časti; ondi je obče zaničevan. Pri nas ljudje vse odstranijo, kar bi jih smerti opomniti zamoglo; ondi si mertvaško trugo vsak pripravi, in zdi se jim pri hiši potrebna, kakor pri nas postelnjak itd.

srečno in veselo prebaval iz ljubezni do Jezusa križanega, katerega čast in slavo je imel vun in vun pred očmi. Malo pred njegovo smertjo so ga poslali njegovi vikši z osmerimi domačimi duhovniki vred v severo - zapadno stran tiste dežele, kder na neizmernej širjavi okoli 15,000 hajdov raztreseno živi, jim božjo besedo oznanovat, ter jih rešiti iz brezdnega žalostnih ajdovskih zmot. Ali komej je došel in svoje važno opravilo pričel, je bil izdan mandarinom, ki so ga po vsih krajih in potih slédili, in poslédnjič ga zgrabili in zvezati ukazali. (*Mandarini se zovejo kitajski žlahtniki in sploh vsi javni vradniki.*) Kakor razbojnika so ga gnali do glavnega mesta *Son-Tai*, kder so ga k smerti obsodili in 1. dan majnika grozovito ob glavo djali.

— *Morišče* je bilo zvonaj mesta; ker so pa bali se, da bi se kersansko ljudstvo ne vzdignulo in svojega misionara s siloj jim iz rok ne vzelo, sta morala na povelje vikšega mandarina dvapolka (regimenta) vojakov po raznih ulicah se ustaviti, tudi množica konj in slonov je pripravljena stala, vsakega koj zadušiti in poteptati, ki bi kaj hruti začel. — Mnogo se jih je vidilo vsakega stana in obojega spola, ki so bili močno žalostni in vsi pobiti; misionar pa, gospod *Auguštin*, je bil jasnega lica in njegov obraz se je od notrajnega veselja svetil, kakor nekđaj sv. Štefana, ko so ga k smerti vleкли.

Ravno pred njim je šel nek vojak s stavnico, na kateri je zapisano bilo: „*Vkljub temu, da je pri nas Jezusova vëra prepovedana, je vonder gospod Auguštin europejski mašnik, skrîvši k nam prišel, to prepovedano vëro učil in ljudstvo zapeljavat. Ker je vse sam obstal, je njegovo hudodëlstvo gotovo in dokazano, in zategadël se ima ob glavo djati in odsekana glava u vodo vrëči. V 4. létu vlade Tu-Diu-sove, 1. dan 3. lune.*“ — Velika derhal ljudstva in vojaštva ga je spremila. Najprej je šlo 100 vojakov s pukšami in sulicami, njemu na strani 8 z golimi mečmi, pri zadnej straži sta tudi dva slona bila.

Mučenik vklenjen v železje je neprenehom molil, in spešno šel smerti naproti, vem da mnogo ženinov ne hiti tako k poroki svoje. Večina vpričnih je stermela in čudila se nad serčnostjo njegovo in stanovitnostjo; vonder se jih tud ni mankalo, kateri so ga zasramovali in preklinjali. Na morišče pridši je pokleknil, še enkrat prav serčno molil, svoje poverhno oblačilo slekel in odvihavši srajčni rob svoj vrat razgolil, ter prosil rabelna, ki mu je roke na herbtu zvezal, da bi se ne mudil predolgo. Ali vikši mandarin to slišati, je bil

hud. „Nak, tega ne, je velil rabelnu, ti moraš čakati znamenja, ktere-
rega ti bom dal; kedar bo poludrica ali cimbala tretjibart zazvonela,
imaš mahčiti in ne prej.“ In zares! poludrica je tretjibart zadonela,
rabel se jame tresti in mahne prvič, mahne drugič, mahne tretjič,
ali glava se še derži in z nožem jo mora odrezati. — Umerl je ne-
prestrašeno kot prav mučenik za vero Jezusovo.

V tistih krajih je navada, da se ljudstvo po dokončanej obsodbi
hitro spet razide, od koder je prišlo; zdaj pa je ravno narobe bilo.
Dasiravno so gledavci večdel bili samo nevěrniki, ker v *Son-Taiu*
so kristjani silno redki, so vonder vsi brez razločka okrog morišča
se gnjetili; eni da bi kako kaplico prelite kervi vlovili, drugi da bi
si osvojili kaki košček od oblačila zamorjenega prijatelja božjega.
Jeden nižjih mandarinov, nevěrnik, mu je ravno pred njegovo ob-
sodboj bělo svilen (židano) obleko in kos bělega platna pred noge
vergel, da bi njegovo kerv vlovil, in mučenik, ki je mislil, da mu
je kdo kristjanov te reči zagnal, jih je pobral, zavil in sebi na persi
dal. Vikši mandarin slišati, kaj je storil nižji vradnik, ga je ukazal
tepsti; njemu pa so bili pridobljeni ostanki toliko dragi, da ni porajtal
nič tepenja, timveč z veseljem se stran podal. Mertvo tělo so krist-
jani s seboj vzeli, njegove glave pa v reko veržene dosilimal še
niso najšli.

Blagor mu! časno življenje je zgubil, zato pa věčno dosegel;
kratko terpel, veselil se bo věkomaj. Zemljo je z nebesami zamē-
nil; ali je še storil kdo boljšo zamēno?

Rozman.

C.

PRIGODBE

ŽALOSTNE IN VESELE

MLADIM IN STARIM V PODUK IN SVAR.

»To vem od začetka sem, kar je bil človek na zemljo postavljen, da slava hudobnežev je kratka in veselje hinavca kakor trenutek. Ko bi njegov napuh tudi do neba se vzdignul in njegova glava oblakov se doteknila; poslednjič vonder kakor gnojišče preide, in koji so ga vidili, rekó: Kde je?

Job 20, 4 — 7.

I.

TURKI NA KOROŠKEM.

Ljudje radi tožijo čez slabe čase in ne pomislijo, da slabih časov so večdel sami krivi. Ko bi vsak zmed nas zvesto dopolnil dolžnosti svoje, ki jih ima do Boga, do bližnega in do samega sebe, vštno ubogal svoje predstojnike, in božje in cerkvene zapovedi po svojej moči izveršil, gotovo bi ne bilo toliko nesrč in nadlog na svetu. Dostikrat pa tudi tožimo, ko ni nobenega pravega uzroka; ker smo preveč razvajeni, in nam vse od kraja po volji ne gre, mislimo, da nesrč naša je mnogo vekša kakor je v resnici. Čujte bratje in sestre moje! povedati vam hočem, kako se je godilo v petnajstem stolletju po Koroškem (pa tudi po Štajarskem in Krajnskem), ko so ljuti Turki v deželo padli; potem bote vedili, kaj so slabi časi.

Leta 1453 so Turki, ki so iz Azie privreli, Carigrad, poglavitno mesto gerškega cesarstva v naskoku si osvojili, z mestom vred pa tud cesarstvo razdrobili, in od tiste dobe so bili mnogo mnogo let šiba božja za vse sosedne ljudstva. Jedno leto so na to, drugo leto na drugo stran udarli, in gorje deželi, v katero je njih noga stopila in njih konji prirazgetali; smert in vsestrana nesrč je za njimi sledila. Kako so razdčevali, ako so kamo prišli, kako požigali in plenili in davili in morili, je grozno slišati; ako so pa tud komu prizanesli, so ga s seboj u večno sužnost vlekli, da jim je hujše memo živine delati moral.

1) Na Koroško so pervikrat l. 1473 privihrali. Bilo jih je, kakor se zapisano najde, blizo 27,000 berž ko ne samih kojnikov. Imeli so berze in lahke konje kakor blisk, ki so čez rove skočili kakor bi jih bil škratel nesel, in dereče reke, kakor Savo in Dravo

v gostih tropah preplavali. Sable so imeli zakrivlene, namesto pukš pa večdel loke in tule*) polne pšic, ktere so z žveplenkami ovite zapalili, in po hišah, cerkvah in strehah ljučali. — En Korošec, Miha Cviter z imenom, kterege so pri Novem mestu zasačili, se je dal toliko zmotiti, da je naj hujše sovražnike keršanskega imena v svojo domovino peljal, jim pot kazal in povsod, kolikor je znal in vedel, na roke šel.

Po noči od petka na saboto, bilo je o jeseni med 24. in 25. septembrom, so od *Šentjurja* blizo *Krajna* v *Kokro*, in skoz *Kokro* v *Kaplo* priderdrali, nenadama kakor tat, ali kakor strela ki iz jasnega udari. Teržani vsi prestrašeni kviško planijo, in beže v svoje brege poleg *Běle*, od koder so valili in ljučali skale in kamne na dolge rajde Turkov, kterih so sedemnajst ubili, tud 200 od njih zapušćenih konj vlovili. Turki pa vsi prederzni vse prederejo, dirjajo kakor divji lovci, ktere vihar po zraku nese, in se razlijejo kakor velika povodenj še tisto saboto po krasnej *Podjunskej* dolini. Od *Šitarevesi* do *Velkovca*, od *Mohlč* do *Pliberka* je vse mergolelo od njih; bilo jih je kakor mravlji na mravljišču. Nekteri zmed njih, okoli štir ali petsto med *Kamnem* in *Černingradom* Dravo preplavajo, hrume do *Vabnevesi*, *Lačjevesi* in *Vernevesi*, kder so cerkve požgali, in čez *Kerko* noter do *Podkernosu* (Gurnitz.) Clo čez most u Velkovec, kder je ravno somenj bil, bi bili primahali, ko bi jih ne bila k srěči zagledala en kmet in en mēštjan iz Kamnika, ktera sta hitro nekaj mostnic pobrala in tako kervologom pot zaperla.

V neděljo so v tri trume se razdělili. Perva se je blizo *Pliberka* všotorila, druga na spodnjo stran proti *Labodi* na rop se vzdignula, tretja truma pa, 6000 mož, čez *Dravo* na gornjo stran mahnila, memo *Celovca* do *Dhavskevesi* (Xendorf), kder je tabor postavila in se nekoliko počila. V pondělek pa so se spet na tri kraje razkrojili; nekaj jih je šlo do Porěč (Xenstein) in *Dholice* (Xechelsberg), nekaj skoz *Blatograd* (Moesburg) v *Glinsko* dolino, nekaj pa memo *Šent-Vida* do *Šentjurja* na jezeru, kder so neko redovnico (nuno) vjeli in s seboj vlekli. Kamor so priderli, povsod se je nebo od ognja žarilo, kamor je oko neslo, ni bilo družega kakor dim in plam. Kar jim je v pest prišlo in za nje bilo, naj je bilo od blaga ali od ljudi ali živine, vse je morlo žnjimi. Vse pota so bile zaznamovane z človeškoj kervjoj,

*) Tul ati tarkač se zove posodba za pšice, in je kozarcu podobna.

so bile polne otročičev ali živih ali mrtvih, katerim so matere vzeli in s seboj v dalno Turčijo gnali. Kako gerdo in nemarno so z ženskami delali, ne smem povedati, bi preveč razžalil sramožljive Slovenke.

V torek po noči so pri *Dhovskyj vesi* zopet vsi zbrali se, požgali in razdajali ves in cerkvo, razvalili altar, odvzeli cerkvene posodbe, in memo *Celovca* nazaj proti Dravi se vernili, samo en šop od njih se je skoz *Votrinje* in *Šišpolje* (Maria Rain) vlekel. Ko so Celovčani memo dirjajoče Turke v gledali in vidili, koliko naropanega blaga in vjetih kristjanov v Turčijo s seboj vlečejo, jim je serce naraslo, mestne vrata odpro in za njimi deró. Ali žalibog! bilo jih je premalo, Turki so jih zajeli, devetdeset zmed njih pobili in jim glave odsekali; ostali pa so komej komej nazaj v město se oteli. — V *Mohlčah* so potem brez spodtikleja čez *Dravo* odrinili, in v srědo spet vse trope v taboru pri *Pliberku* skupej bile. Še enkrat se vderajo na vse strani po vbogej *Podjunskej* dolini, požigajo, poterejo in pomoré, kar jim prej še ostalo je, in mnogo jezar grěhov in hudoděl na herbtu (věsti niso tako nobene imeli) v čertek skoz *Guštajn* na Štajersko vlijejo. V *Polanah*, v *Lěšah* na Koroškem in pri *Slovenemgradu* na Štajerskem so jih kristjani scer napadli, pa niso drugega opravili, kakar da so jih Turki še nekaj nad sto pobili in še huje divjali in razdėlovali.

V petek so spet na dva kraja mahnili. Pervi oddėlk se je gnal skoz *Vitanje* na *Konjice*, kder so posebno v farofu razsajali, kakor je njih navada bila; drugi pa skoz „*hudo luknjo*“, kder so zlasti u *Velenjah*, *Škalah* in *Šoštajnu* svojo divjačnost in razvojzdanost skazali. V saboto so memo *Celja* šli v nepreterganej versti od osmih zjutra do štirih popoldne, samo vjetih kristjanov so 8000 s seboj imeli, in nihče se jih ni upal lotiti; so čez noč v *Šentjurju* pod *Rifnekom* ostali, in tud tam gerdo šarili in veliko škode napravili.

Zdaj pa pustimo Turke in ozrimo še enkrat se v tiste nesrěčne kraje, po katerih se njih divje trume valile so; mėnim, da kamnitno ali jekleno serce bi nam v persih viselo, ako bi se nam milo ne storilo. Gumna, hlevi, hiše, cerkve in kar je družega poslopja bilo, je večdel vse zgorelo, le tu in tam je še kaka streha iz občnega razdjanja gledala. Živina je bila pobita ali odgnana, in če je tudi kaka glava še najdila se, saj ni bilo piče, čez zimo jo prerediti. Ljudje so bili ali pomorjeni ali v sužnost gnani ali v hoste in berloge

se poskrili; na mnogih krajih so bili viditi sereci, dekliči in деца na ojstre kole nabodeni, ki so vmirali v strašnih bolečinah. Tam je stal mož ki je vdovec postal, tukaj vdova ki je moža zgubila. Na enem pogorišču se je solzilo дете, katero je ob hišo, starše, brate in sestre prišlo, na drugem oče in mati, ki sta šestero otrok ali med mrtvimi vidila ali v turških rokah vedila. Nedelja je nastopila, pa ni bilo prazniške obleke; ne cerkve, v kateri bi se bila služba božja opravljala; po mnogih farah pa tudi duhovnika ne, da bi jim bil sveto mašo služil ali sv. zakramente dčlil. Da je tud mnogo važnih pisem za zmirom se pogubilo, se samo od sebe razumi. Bila je žalost in nesreča, da jo nobeden jezik ne dopove in nobeno pero ne popiše. Ako hočete, ljubi Slovenci! eno podobo tistih časov imeti, mislite si, kako bi bilo, ko bi vam prvi dan toča travnike, njive in vse zeli potolkla, drugi dan strašen ogenj vse pohištva vam popalil, tretji dan Drava čez svoje brege stopila in odplavila, kar vam je perve dni ostalo, in četeri dan bi neznana kuga vaše ljube in živino vam pobrala. Bili so časi hudi in žalostni, da nas Bog obvari pred njimi

2) Dve lèti je Koroško pred Turkimi mir imelo, zato pa so druge dežeze hujše terpele. L. 1475 so na Štajarsko prihajali in ravno na sv. Jerneja dan pri *Brežcah* kristjane popolnom zmagali, kder je tudi Korošcov, ki so Štajercom na pomoč prišli, nekaj padlo nekaj vjetih bilo. Na Krajnsko so konec septembra udarli, in poleg Save in Kerke na vse plati skoz mčsenc dni palili, ropali in morili. Prihodno lèto 1476 so v srčdi julia pred *Ljublano* prišli, požgali cerkvo sv. Petra, in na jednej strani *Lože* razdiali, na drugej pa nekdanji Celjski krog prekladili.

O srčdi oktobra 1476 so pa spet na Koroško se zagnali. Bilo je derhal okoli 8000 mož, ki so jaderno, kakor hlapon na železnici, zmirom pokraj Save derdrali, memo *Krajnske gore* in *Korena* najprej na *Podklošter* (*Arnoldstein*) derli, zapalili terg in samostan, v katerem je 200 begunov iz bližnih okolic v dimu se zadušilo; samostana si osvojiti pa niso mogli, ker so redovniki sv. Benedikta tako pogumno se branili, da so vse napade in naskoke Turkov odbili. Vjutrø potem čez *Zilo* napnejo, pod *Bčlakom* Dravo preplavajo, ter se unkraj vode razpolovičijo. Perva četa se na levo oberne, dere skoz *Dholico* do *Osojana* (*Offiach*) in *Terga* (*Rebfrichen*), in poleg Kerke do *Sirnice* in *Glednice*. Terg je do tal pogorel, samo cerkva, farof in uradnica so ostale. Druga četa, ki je na desno šla, je čez

Verbo (Reißen) in *Krivoverbo* (Strumpendorf) proti Celovcu se vlekla, kder so obedve spet sedinile se. Kako so divjali Turki, koder so hodili, sosebno po *Kerskej dolini*, okrog *Šent-Vida*, *Ostrovce* in po *Šent-Helenskej gori*, ne bom vam po dolgem in širokem pripovedoval, vsaj ste zadosti slišali že, kaj so znali — kamor so oči vidile, je bilo vse v dimu in ognju, kerv je po cestah tekla, in kar je meču in ognju všlo, je moralo v globoko Turčijo iditi in svojej domovini za vselej slovo dati.

Od *Kriveverbe* je nekaj naj jaderniših kojnikov proti *Svini* ali *Svinčnej planini* (Squalpe) in v *Labodsko dolino* mahnilo, so *Šent-Paulski* terg zapalili in v samostanu se gostili; v mēšta pa *Šent-Andrež* in *Volfsberg*, ktere so bile z obzidjem in rovmi dobro zavarovane in imele dosti braniteljev, niso mogli priti. Pri *Krivejverbi* so izbirali se, od koder so ravno neko nedeljo se vzdignuli, zapalili *Velkovsko* in *Votrinsko* predmēstje v *Celovcu*, in se od tod dol do *Grabštajna* potegnuli, kder so velik tabor postavili, in od vsih krajev ljudi, živino, blago in vsakoverstno robo vkupej vlekli. Strah je šel pred njimi, smert za njimi, nihče v čelej deželi se ni upal, jih napasti ali le streliti po njih. Samo Miklavž Vildensteiner, posestnik grada *Sepca* (Zruttendorf) se je s nekterimi hrabrimi možmi v svoj terdno zazidani grad zaperl in na memo jahajoče turske čete streljal. Turki razkačeni kakor seršeni grad obsujejo in si ga osvojiti hočejo, ali zastonj; ko so nekaj nad štirideset svojih zgubili, so sramotno odjenjati morali. Zato pa so po planem polju toliko huje razsajali; stare pisma pravijo, da od *Verbskega* jezera do *Velkovca* je malo malo hiš ostalo.

Obloženi z blagom vsakoverstne baže in vjetih kristjanov brez števila s seboj peljaje so pri *Mohlčah* Dravo prebrodili, in vboga *Podjunska dolina*, ktera je pred tremi lētomi popolnom že zaterta in požgana bila, se je vnovič pod turskimi podkvami solzila in svoje posledno premoženje zgubila. Turki pa tudi, vidivši da je malo za ropati, se niso dolgo mudili; timveč hitreje ko so mogli, v svojo deželo se valili. — Koliko žalosti in zgube je po njihovem odhodu po Koroškem bilo, vam ne mislim popisovati, kdor hoče kaj više vēditi, naj še enkrat čita, kar sim od njih prvega navala pisal; toliko samo dostavim, da, ako niso hujše divjali kakor lēta 1473, manj gotovo niso.

3) Dve lēti potem (1478) so Turki vtretjič na Koroško mahnil, nevsmileno in gerdo dělali in na dolgo in široko se razprostranili,

da prej in potlej nikoli tako. Memo *Gradiške*, kder so Benečane nažgati mislili, je 30000 turskih kojniki pod vodstvom *Škandra*, *Mihajla Ogli-a* sina na *Furlansko* se zapodilo; ker je pa ondi žetva že pri kraju bila in večdel vse v terdno zidovje spravleno, so spet na desno roko, na *Koroško* se obrnili. Pogostne gore na tistem kraju deželo obdajo in skale na skale se kopičijo; vonder Turki so bili prekanjeni in znali si pomagati. Na vervih in oblačilih so svoje konje na hribe in skale potegnili, na vervih in oblačilih so jih spet navdol spustili, in po tem načinu so prišli kojniki čez pečine in strome, po katerih scer človek ni mogel iti ne stati, ako se za germovje ni prijemal. In ko so možje, ki so na bližnem hribu bili, iz namena deželo braniti, vidili, da Turki svoj ščit na herbtu po pečinah kakor mački plezajo, jih je nepopisljiv strah obšel, ter so pobegnili vsi od kraja, kamor je kdo bliže imel.

Ravno nedelja je bila in god sv. Ane, ko so Turki po dolini dol do *Trebiža* prišli. Okoli 3000 zbranih mož pod vodstvom nekega *Matjaža* se jim je vstaviti hotlo; ali preden so Turke vidili, jih je že 2600 vtilo in samo 400 ostalo, h katerim je 70 rudokopov in 130 kmetov dostopilo. Ali kaj je 600 zoper toliko jezar? V enem hipu so jih Turki 400 vbili, ostale pa vjeli, in redek redek, da bi jim bil vtekel. Še tisti večer objiščejo bližne sela in dvore in kakor kri se na vse strani nebo žari.

Kviško kviško plam se dviga

Na široko liže, vžiga,

Urniši od vetra šviga,

Kot iz pečnega oboka.

Zrak žari, tramovje poka,

Strop se vdere, okno zije,

Dete plaka, mati vpije,

Stok živine

Iz dertine.

Dnevu švitla noč je enaka.

V pondčlek po sv. Ani so se na dva kraja vergli. Perva truma si je *Zilsko dolino* odbrala, sv. *Mohor* požgala in gori in doli po čelej dolini ropala, morila in po turskej navadi razdčlovala. Tudi mnogo duhovnikov je zajela, ter jih strašno mučila, dokler so svojo dušo izdihili. Druga četa se je za *Dravoj* gonila, pod *Špitalom* jo preplavala, ovi terg požgala, in *Lurnsko* polje in kraj okrog *Milštadt-a* popolnom razdčala in obropala. Clo do *Blatniške* planine in od tod

po *Solnograškem* čez *Tamsveg* in *Mavternovés* do *kervave* planine se je gnala, in naložila povsod mnogo ljudi in konj. Od *Milštadt-a* do *Breze* (*Griefach*) in *Staridvora* (*Althofen*) mende ni doline, ktera bi turskih konj razgetati slišala in njih ojestrega meča poskusila ne bila; clo na stermole so včasih zagnali se, in toliko več ljudi zasačili, kolikor bolj so nadjali se, da po takih visočinah nihče s konjem blizo priti ne more. Naj huje pa so ravnali s mašnikmi, kterih so spet mnogo v svoje kremplje dobili; nobeden zmed njih ni najšel vsmičenja, temoč vsi so morali v strašnih mukah umreti. V *Staremergu* so prebivavci v cerkvo se zaperli, ktera je bila tačas kakor zdaj še, z visokim zidovjem zavarvana, in majhno število braniteljev se je tako hrabro vstavljalo, da so Turki, ki so cerkvo trikrat zapalili, kristjani pa vse trikrat sréčno pogasili, z dolgim nosom odtegniti morali. Na polju pri *Gospejsveti* je njih shodiše bilo, in od tod so čez *Verbo* k svojim tovaršem v *Zilskej* dolini se pomikali. Gotovo je, kar tudi zaznamvano najdemo, da so imeli koroške rojake v svojej službi, scer bi ne bili mogli véditi tako natanko za vsako cesto in stezo, kamo da derži.

Tropa ki se je v *Zilsko* dolino vergla, je noter do *Licna* na *Tirolskem* vse pobrala in popalila, se od tod nazaj za *Dravoj* do *Bělaka* vlekla, in ko bi bilo mogoče, še perst in zemljo bi bila s seboj v *Turčio* nesla. Pri *Materi* božjej na *Zili* so požgali cerkvo in ves, kakor večdél vse ondotne cerkve in sela. Nekaj ljudi se je v berloge in votline *Šent-Kocianskega* hriba skrilo, in se v bližen stolp zagrabilo; ali Turki so jih vslédili in po dolgem tode praznem vporu vjeli. Potem so šli v *Rožek*, kder so nekoliko počili, cerkve in hiše požigali, vse žito svojim konjem razdali, clo trebeže in planine do krajske meje vse preiskali, in ni bilo skor koč, kamor bi svojega nosa vteknili ne bili. Pri *sv. Jakobu* mertvišče precej visoko leži. Okoli 300 ljudi se je v njega zagrabilo in pol dneva sovražnikom branilo; ali vtrudeni po dolgem branu so jim vdali se, zato ker so jim obljubili, da se jim ničesar žalega zgodilo ne bo: vonder Turki so svojo besedo snedli, in kristjanov nekaj poklali, nekaj s seboj v sužnost vzeli, cerkvo in ves pa zapalili. V *Pogorjah* cerkva nikakor goreti ni hotla, Turki zato jezni so po cerkvi vse *sv. podobne* razsekali. Na enkrat pa, ali niso s svojim plenom zadovoljni bili ali kali, se v *Zilsko* in *Dravsko* dolino nazaj zaženejo, in zasačijo mnogo ljudi, ki so iz svojega zavétja do pogoriš gledati prišli.

Tudi Rožno dolino, kakor je dolga in široka, so vso predirjali, za-
teptali in požgali, so čez Dravo mahnili in ravno tako okrog Ce-
lovca in Verbskega jezera vse pogonobili.

Veliko Gospojnico so pri Mohlčah čez Dravo se vozili, serece,
dēca in vse kar je slabostnega bilo, obglavili; vonder jim je še vse-
lej 10,000 vjetnikov ostalo, drugega plena pa toliko, da ga ni bilo
previditi. Drava se je šibila pod težoj, ki je čez hotla, od jeze pe-
nila in valove gnala, požerla mnogo Turkov, pa še več vhogih
kristjanov. V Galiciji so kmeti v mertvišće se zataborili, ali Turki
so jih kmalo zmagali, in v pest dobili mertvišće in cerkvo; samo
zvonik je bil obvarvan. Potem so vender že naveličali se svoje div-
jačnosti, in memo Šeneka in Pliberka v svoje kraje se vernili; ali
ker so zavolj velikega števila vjetnikov, živine in ostalega ropa le
počasi napredovali, jih je grof Peter Zirin prav dobro vklestil, ter
jim mnogo plena odvzel. Še bolj pa jih je povelnik iz Jaske na Hor-
vatskem namlatil; v nekej hosti, kamor so bežali, jih je skoro po-
polnom vničil, tako da komaj 5000 zmed njih je svojo domovino
vidilo. — Žalost in nesrečo, katero so po svojih roparskih potih na-
činili, naj kdo drugi popiše, meni pero v roki zastane, ako na to le
pomislim.

4) Ni bilo še dveh lēt okoli, ko so turski konji zopet Dravo
pili. V praznik sv. Ožbolta l. 1480 je 24,000 kojnikov, kakor se v
starih pismah čita, pri Mohlčah prebrödilo in pri Grabštajnu se vso-
torilo. Vjutrū potem tiho odrinejo in memo Trušnje (Trieren) in
Ostrovce na ravnost na gorno Štajersko pomērijo, kder so blizo in
daleč okrog Judenburga neznano divjali. Nenadama kakor smert so
na ljudi in na njih premoženje planili; nihče se jim ni branil, nihče
kaj poskril; neizmēren je bil njih plēn. — Do gerla sita in obložena
z vsim, kar si je poželela, je ena tropa za Muroj memo Nemškega
Grādca do Radgona se privlekla; druga tropa pa je skozi Bēlocerkvo
(Weisſkirchen) in Vode (Obdach) v Labodsko dolino se dervila, in tud
po njej ropala in požigala po svojej navadi. Sosebno okrog Šent-
Andreža je hudo razdēlovala, je zapalila cerkve sv. Boštjana, sv.
Urha, sv. Urbana, sv. Miklavža itd. in mnogo družega polišſtva;
samo v Rojah in pri sv. Tilnu na Ladingi so kmeti takō pogumno še
branili, da so Turke odbili.

Od Šent-Andreža so čez Grebenjski hrib in čez Dēkše u Velko-
vec prijahali, in od tod spet na vse kraje se razlili. Vsa dežela od

Velkova do Gospesvete, Glinska, Kerška in Dravska dolina do Podgorja so spet v žalost se zavile, in svoje tako že pičlo premoženje in redko sijane otroke zgubile. Toliko ljudi kakor zdaj, še niso nikoli zajeli, samo mašnikov v železje zakovanih so blizo 500 s seboj vlekli. — Lahko bi tožil, kakor nekdanj prerok Jeremia, in britke solze točil nad nesrečo svojega naroda. „*Moje oči slabé od solz, bi smel reči, zméšano je moje oserčje; moje jetra so se po zemlji izsule za volj potrenja mojega ljudstva, ker děca in dojenčki na terjih mēsta vmirajo. — Komu te bom priméril, moj dragi narod! in kako te potolažil? ker potrenje tvoje je kakor morje veliko; kdo te bo ozdravil?* Ker pa tožbe same ran ne zacelijo, ne rečem družega, kakor da lēti 1478 in 1480 ste z naj črnišimi pismenkami v koroško dogodivščino zapisani.

5) Vidili smo, kako zaterta in obožana je bila koroška dežela, in lahko bi mislili, da Turkov mnogo mnogo lēt več ne bo; ali čez tri lēta so zopet došli. L. 1483 se je 6000–7000 turskih kojnikov na rop podalo in v tri čete razdělilo. Jedna zmed njih je 16. oktobra po *Kokri gor* v *Podjunsko dolino* privrela, po starej navadi pri *Mohlčah* se vsotorila, še tisti večer mnogo kristjanov vlovila in razun *Mohlč, Kamna* in *Doberlevesi* vse sosedne sela zapalila in poropala. Vonder ker jih je premalo bilo, se niso upali dalej iti, temoč se vernili, z unima dvema četama, ki so po *Štajarskem* in *Krajskem* ropale, se sedinili in čez *Uno* v *Bosno* se pomikali; ali tu so bili tepeni do žive kervi. Hrabri Horvati so jih na *Uni* pričakali in tako nažgali, da razun vojskovodja in nekaj drugih redkih je vse mervto obležalo: vjete kristjane pa, kterih iz vsih treh dežel, iz *Koroške, Krajske* in *Štajerske* je blizo 10,000 bilo, so brez vsega plačila do svojih damo spustili. Slava jim!

6) Zgodopisec *Megiser* pripoveduje, da so Turki pod svojim vojskovodjem *Ali Bašem* l. 1492 všestič na *Koroško* padli. On natančno in obširno popisuje, kako gerdo in grozovitno so obnašali se; da so p. vjetim kristjanom trebuh prerezali, čreva vunvzeli in se ž njimi prepasali, mervte trupla pa razsekali, pekli in jedli, ali pa pesom predvergli; da so odsekane kristjanske glave na sulice nabodli in med neznanim vrišem okrog njih plesali, v kervi nedolžnih otrok si roke vmivali itd., poslednič pa na *Bēlaškem* polju popolnom zmagani in vničeni bili. Ali ker ostali zgodopisci, ki so o tistem času živeli, od tega šestega vpada in od *Bēlaške* bitve nič ne vejo, in

ker je dognano, da nekteri od Megiserja omēnjenih vojaških povelnikov so takrat že mrtvi bili, se tudi jaz tistim pridruŹim, ki terdijo, da Bēlaška častita zmaga je bila iz sebičnih nagibov izmišlena.

Turki so odšli, ali njih spomin med ljudstvom še živi. Še zdaj pripovēduje v dolgih zimskih večerih šivila ali šivar otrokom in družini od tistih žalostnih časov, se ve da se med resnico rada tudi basen meša. Evo! ako hočete slušati. — Ko so Turki na Šent-AndreŹkem polju leŹali, jih je Juri Šaumburg, povelnik u Vollsbergu, prav dobro namlatil, in scer po jednakej zvijači, po ktorej je Gedeon v starem zakonu Madjanite naŹgal. Ko vidi, da ima premalo vojakov, je kmete zaklical, ter jim ukazal, da razun oroŹja karga kdo ima, mora vsak tudi rogov, pišal, trobent, bobnov in ostalega godbenega orodja prinesti s seboj. In ko so pri Vollsbergu že vsi zbrani bili, jih je v dve versti razdělil. V prvo je postavil svoje vojake in vse oboroŹane kmete, v zadnjo pa tiste, ki so godbeno orodje imeli, ter jim veli, da vsakkdo ima piskati ali trobiti ali bobnati glasneje ko more. Da bi pa po noči in v homatii vojske jeden drugoga ne izgrešili, so vzajemno klicali se z besedami: *Jexus* in *Jovan*. Ko je tedaj terda noč postala, so proti Šent-AndreŹu se pomikati jeli, in do Turkov pridši jih z vsoj močjo napadejo, tako da so Turki, ki so slišali glas toliko pišal, rogov in trobent in roŹlanje toliko kotlov in bobnov, mislili, da je presilna vojna na nje udarla, vsi od kraja v beg se vlili, in vse kar so naropali bili, v rokah zmagavcov pustili. Sosebno vjetih kristjanov je mnogo rešenih bilo. *Serčnost velja*. — V Šent-Janžu v RoŹnej dolini so Turki v cerkvo šli, in jeden zmed njih je z mečem po podobi Matere boŹje mahnul, jo na čelo zadel, in koj je kerv pritekla. Še zdaj se vsek pozna. — Od ontod so šli v Sveče, kder so bili čudno zaderŹani, da niso dalej mogli in so njih konji v zemljo pogreznuti hotli. Od tistega časa se zove ves *Sveče*, kar je toliko ko svetišče, prej so jo klicali Verbice.

Na mnogih krajih, kakor svedoči M. Majar, se po deŹeli še zvoní z velikim zvonom na večer, ljudi spodbuditi, da bi molili in Boga prosili, naj bi jih varval pred hudimi Turkmi, keršanskim vojakom srēčo, tistim pa, ki so pod turskimi sablami svojo dušo izdihni, večen pokoj dal. Ljudje zvon scer čujejo, ali zakaj da zvoní, so mende že pozabili. — Gospe Uršulinarce v Celovcu, kedar na večer angelsko češenje stoje odmolijo in zvon omolkne, vse od kraja, naj bodo v samostanu ali u vertu, na kolena padejo ter za

keršanske vojake molijo. Komu bi se serce ne širilo, ako kaj takega sliši ali vidi, in se spomni izvira te navade?

Turki so odšli, ni se jih nam treba više bati; ali naměsto njih imamo sovražnikov, ki so veliko hujši kakor Turki; sovražnikov namreč in zapeljivcov, ki našo dušo zalezujejo, od vsih strani v nas prežijo, in nas ob gnado božjo in večno življenje pripraviti hočejo. Naši predstarši so molili, da bi jih bil Bog pred tolavjskimi Turkimi branil; molimo tudi mi, da nas pred dušnimi tolovajmi obvarje.

Rozman.

II.

GORJE LAZNJIVCU!

Laž, naj bo majhna kakor hoče, je vonder neresnica in brez grěha nikdar ni; kajti satan sam jo je rodil. Mnogoterokrat pa tud škodje, in lažnjivec v žalost in nesrěčo pripravi sebe in svojega bližnega, kakor se iz naslědne pověsti prepričali bomo.

Ivanek je bil dober in priden fantek, samo legal je lahkodušno in brez vėsti, kakor bi bil orehe tolkel. Oče so ga nekokrat svarili zategavoljo, mu v izgled postavši *Antona*, ki je pri hiši rejenček bil in odkritoserčen in ves resničen, ter ga osramotili in kaznili, kolikorkrat so ga na kakej laži dobili. Ali mati, kakor se žalibože! le preveč rado prigodi, so ga vedno zagovarjali in prikrivali, in po tem takem prirojeno nagnutje do laganja v njegovem sercu od dne do dne više vkoreninili.

Moj oče, je večkrat sam pri sebi djal, so le preojstri in vsako betvico za grěh imajo, toraj moram vpričo njih že skerben biti: zvun očeta pa nobenega ni porajtal.

Enega dne sta z *Antonom*, kateri je u vsih rěčeh silno varen bil, na dvorišču žogo bila, in *Ivanek*, kateri je bil bolj vertoglav, zažene enkrat tako nesrěčno, da okno na spavniči svoje matere struple, in tudi neko čašo, ktera je posebno draga bila. Jezno mati skoz okno pogledajo, vprašajo kdo bi bil to vćinil? Oba se prestrašita in ohmolkneta. Kdo je to vćinil? glasneje drugič vprašajo. *Anton*,

lažnjivi *Ivanek* odgovori, brez da bi pomislil bil, koliko nesrčje bi zamoglo iz svoje neresnice priti. — *Le počaj! ti bom že pokazala*, mati zahrume nad obmolknelim Antonom, *na večer te bom od kočijaža pretepstí dala*. Mati so ga že poprej enkrat po nedolžnem od kočijaža pretepstí dali, in naprej si je vzel, rajše po svetu iti z trebuhom za kruhom, kakor drugokrat tako nevsmileno tepen biti: tiho se izmuzne in zgine, da nihče ne vè kamo.

Ivaneka začne zdaj serce boleti, klaverno postopa in ne vè, kamo bi se djal. Noč postane, luč prižgò, k mizi kličejo; *Antona* pa ni blizo. *Kde je Anton?* oče oprašajo. *Berž ko ne v svojej spavnici tiči*, mati odgovoré ter pripovedujejo, kako škodo je napravil in kako da so mu kazen žugali. In začno od drugih reči se mëniti, in oče nadjaje se, da *Anton* svoj strah pozabivši že zdavnej v svojej posteli sladko spava, mirno k pokoju grejo. — Ali *Antona* ni bilo blizo, in *Ivanek*, kterega je vèst pikala, kakor bi bila kopa modrosov v njegove persi izlezla, je k svojej materi šel povèdat, kaj in kako se je dogodilo. Mati se prestrašijo; ali namèsto po zasluženju ga kaznovati, mu velijo tiho biti in očetu nič povèdati, ker bi utegnil oistro kregan in tepen biti; in *Ivanek* je slab nauk svoje matere ubogal.

Oče v skerbéh na vse štiri kraje pošlejo in po vsih časnikih *Antona* vabijo, naj bi prišel, da se mu nič žalega zgodilo ne bode; ali zastonj, ni bilo duha ne sluha od njega. *Ivaneku* je scer težko djalo, da je svojega tovarša in verstnika zgubil, in terdno je sklenul, nikdar več lagati, ako bi bližnemu škodovati utegnil; vonder svojega sklena ni dolgo deržal.

Čez dve lèti do bližnega mèsta jaha, pride do razpotja, kder se je cesta na dvoje razdélila in po napčnem potu mahné. O pravem času vonder ga je neki kmet zavernul, tako da srèčno do mèsta pride, kder kupi, kar mu je dopadlo, s plesom in z izgroj svojo mošno izprazne, in nekoliko nevoljen, da je toliko pènezov izdal, se spet na svoj dom verne. Nazaj do razpotja pridšemu mlad kojnik nasproti prihaja, kteri je naglo jezdil, da se mu je vidilo, kako se mu mudi in v jednej sapi oprašal, ktera cesta v Dobje derži. *Ivanek* mu napčni pot pokaže, in kojnik se oberne in jaderno od-dirja. *Vsaj sim tudi jaz nekoliko zajšel*, je smeje sam pri sebi djal, *naj pa še njega kdo zaverne*. In doma še se je v pest smejal, da ga je tako lajhal in mu roge zavil. — Vonder ta še nil bila njegova zadnja laž.

Kvartopirci, s katerim se je *Ivanek* na svojem poslednem potu soznanil, so čez zimo v mesto prišli, in prvih tičev jeden, drugega so oskubili, je bil *Ivanek*, ki je zaigral ves svoj dnar, kar ga je pri sebi imel, in nekaj še na dolgu ostal. Drug večer gre plačat, kar se je zadolžil, in ker mu je nekoliko dnarja še ostalo, začne spet igrati in je bolj srečen bil; zakaj cigani so bili prekanjeni in ga niso preveč poplašiti hotli. Nov bankovec je bil njegov dobiček, *Ivanek* gre damo in ne pride več. — Nagodno njegov oče ti bankovec v njegovej roki vidijo, in pazljivo pregledaje ga oprašajo, od kod da ga ima. *Ivanek*, ki se je očeta bal, jim ni upal povedati, da ga je priigrals, timveč lažljivo reče, da ga je pri tergovcu *Kovaču* zamenjal. *Ali bi ga ne hotel meni dati?* mu oče rečejo; in on ga jim je dal, brez da bi oprašal bil, zakaj ravno ti bankovec imeti hočejo.

Več časa že so tu in tam po mestu ponarejeni bankovci na svetlo prišli, in vlada je naročila nekterim zaupnim možem — med njimi tudi njegovemu očetu — skerbno paziti, od kod da pridejo, in naj majnši sum njej naznaniti. — Tergovec *Kovač* je v kratkem obožgal; njega tedaj so na muhi imeli. Še tisti večer njegovo hišo obstopijo in preiščejo od verha do tal, pa ne najdejo ne toliko krivice, kar je za nohtom črnega; marveč jasno se prepričajo iz njegovih knjig, da samo po redu, pridnosti in srčnih nakupih in prodajah je do svojega blagostana prišel. *Ivanekov* oče so ga omilovali, povedaje mu, da bi se nikolj kaj takega zgodilo ne bilo, ko bi ne bil ponarejenega bankovca njihovemu sinu mēnjal: ko se je pa tergovec zarotil, da njihov sin nikdar ni pri njem dnarja mēnjal, so oče močno se sramovali zavolj svojega sina, čudo da se jim zemlja pod nogami uderla ni.

Oče damo pridši še tisto noč *Ivaneka* zbude, in svarišči ga mu tako na serce govoré, da se mu vroče solze po licah vderejo, in brez ovinkov obstane svoj pregrčšek. *Kdo bi mislil bil*, je djal, *da taka mala laž* — — *Kaj to je mala laž!* so mu oče v besedo segli, *zahvali Boga, ako ne pride hujšega iz nje, kakor sramota tvoja*. Ali joj! da so naslédki tako hudi bili. Tergovecova žena je ravno tističas dēte porodila, in slišaje, da gosposka je njeno hišo obstopila in preiskava vse shrambe in omare, se je tako prestrašila, da vročinsko bolezen dobi, umerje in obupnemu možu petero sirot zapusti. *Ivanek* to slišati se za lase zgrabi in joka in nori, in ves v solzah pred svojega očeta na kolena pade, obljubivši mu pri Bogu in pri nebu, da

nikdar več naj majnsa laž iz njegovih ust ne bo izšla. *Oh!* so oče tužno izdihnili, *storjeno je storjeno. Ako si moj sin, misel na zamerlo ženo te do tvojega groba spremila bo.* In tako se je v resnici zgodilo. *Ivanek* od tiste dobe ni več pokoja imel, bilo mu je, kakor bi seršeni v njegovem oserčju gnězdo imeli, in po noči in po dnevu je premišljeval, kako bi svoj grěh poravnal.

Ravno je mislil, z dovoljenjem svojega očeta neko pametno in pošteno devico iz dobre hiše za ženo vzeti, in smel je nadjati se, da bo srččen ž njo; ali včst njegova mu je nasprotovala. Zatorej enega dne pogumno pred svojega očeta stopi resno oprašaje jih: *Oče! kaj bi rekli, ko bi si kako drugo nevesto v zakon izvolil?* Oče oestro pogledavši ga oprašajo, kaj mēni s temi besedami, in ko slišijo, da misli s hčerjo trgovca *Kovača* zaročiti se, se jim dobro zdi, in pohvalivši ga mu velijo: *Me bo veselilo, ako to storiš. Ivanek* brez obotavljanja h trgovcu *Kovaču* gre, kateri ga vidno merzlo sprejme. *Pridem*, pravi *Ivanek*, *poravnat kar sim nepremišljeno hudega rēnil.* Grenko se smeja *Kovač* opraš: *Poravnat? Kako razumite to? Prosim, Ivanek* pohlevno odgovori, *da mi svojo hčer za ženo daste.* Tergovec se oveseli, o kratkem je poroka bila, in *Ivanek* je nekoliko bolj mirne včsti postal; kmalo vonder je zvedel, da hudi naslėdki laži se ne dajo vselej poravnati.

Enkrat se pelje s svojo mladoj ženoj v bližno mēsto na somenj, in na razpotju, na katerem je pred nekimi lētni mlādemu kojniku napčni pot pokazal, se mu tedajna laž težko kakor mlinski kamen na včst obesi, in greva ga in skli, da skoraj obledi. Na somnju sta šla z ženoj od ute do ute, mnogo vidila mnogo kupila, na večer pa sta podala se v kerčmo, v kterej je bila množina prav lično pletenih jerbasčekov na prodaj. *Ivaneku* viditi jih, je bilo kakor bi ga kdo bil z nožem dregnul; kajti spomnile so ga *Antona*, kateri je že v svojim dētinstvu v takih dēlih prav umen bil. *Kdo je tote jerbasčke pletel?* naglo opraš. *Mlad doslužen vojak, ki ondi pri vratih sedi,* mu sosed odgovori; *u vojski so mu bile oboje noge odstreljene, in zdaj si s tim dēlom svoj ovseni kruh služi.* *Ivanek* ga bistro pogleda, in spoznavši svojega nekdanjega tovarša *Antona*, k njemu hiti in ga s solznimi očmi prijazno objame. *Anton* se pa tudi kmalo opomni verstnika svojega dētinstva, in z nevoljo se iz njegovih rok izmuzne. Vonder ker *Ivanek* ni nehal za odpušćenje prositi, in se mu njegova grevenga na obrazu lahko je brala, se je *Anton* utola-

žil, in po berglah za njim v sobo šantal. *Ivanek* ga še enkrat veselo objame, ukaže prinesiti mu jesti in piti, kar in kolikor se mu poljubi, in ga prijazno in milo prosi, povedati mu, kako se mu je godilo. *Oh! moj životopis je kratek*, odgovori *Anton*. *Ko sim zavolj tvoje gerde laži iz hiše tvojega dobrega očeta pobegnuti moral, sim nekoje dni po bližnej soseski se klatil. Lakota me je u vojaški stan gnala, v treh bitvah sim bil, in kaj se mi je zgodilo, pač sam vidiš.*

Ivanek se skruši, roke mu po životu padejo, po sercu mu reže kakor nabrušeni noži, in mnogo časa stoji negenljiv, kakor bi ga kdo bil na tla pribil. Polagoma se spet zavē. *Ljubi Tonek!* počasi jeca, *odпусти mi, lépo te prosim, vse kolikor morem, bom povernul.* — *Povernul?* pomemra *Anton*, in svoje oči po sebi obesi. *Le z menoj idi*, *Ivanek* dalej veli, *bodi spet moj brat kakor si nekđaj bil, in ničesa ti mankalo ne bo.* *Anton*, kakor se samo od sebe razumi, rad dovoli; ali pri vsem tem, da mu je *Ivanek* tako dober bil, vonder odstreljenih nog mu ni mogel nazaj dati, — *Anton* je ostal božec vse svoje dni.

Drugi dan je šel *Ivanek* pripravnega voza iskat, da bi *Antona*, katerega rane so bile še slabo zaceljene, kolikor mogoč rahlo na dom spravil. To je pa njihov obhod nekoliko zaderžalo, in *Ivanekova* žena, ktera je po semnju postopati že naveličala se, je želela nekoje znamenitosti po mestu pogledati. Šli so torej v bolnišnico, ktera je daleč okrog slovela, in niso mogli zadosti se čuditi, da je vse tako snažno in lépo vredjeno, in že so bili na potu nazaj, ko zagleda *Ivanekova* žena v nekej odpertej sobi vso razkuštrano mlado gospo sedeti, ktera je lase svoje kmalo spletala, in kmalo razpletala. *Za božjo voljo!* osupnjeno *Ivanekova* žena opraša, *kaj pa ta gospa tukaj dela?* — *Oh!* odgovori voditelj, *nora je, pamet se ji je zmēšala.* Pri tih besedah se vsi prestrašijo in hočejo naglo memo iti; voditelj vonder jim zaterdi, da nesrēčna gospa nikomur kaj žalega ne stori, prej pač, dokler ni drušnje imela, je močno norela. *Kakove drušnje?* opraša *Ivanek*. *Le v sobo stopite*, veli voditelj, *povedal vam bom jedno naj žalostniših dogodb, ki vam bo golovo k sercu šla.*

V sobo stopivši zagledajo v kotu bledega, sūhega in dolgega moža, kateri je svoje vpadle oči negenljivo na tla vpiral in došlih nič porajtal ni. *Je mar tudi ti obnorel?* pošepta *Ivanek*. *Nak*, odgovori voditelj, *samo nesrēčen je tako, in vsmilenje do nesrečne gospe ga tu derži.*

Na to se *Ivanek* k nesrečnemu možu oberne, ter ga milo in prijazno poprosi, da bi jim razodel vir svoje revnosti. In on začne takole pripovedati: „Moj oče so bili tu premožen tergovec, ki so mojo mater kmalo zgubili. Čez nekaj let so hotli zopet se ženiti, ali njih nevesta je bila malolletna ter imela terdoglavnega ujca, ki je sovražil mojega očeta in v ženitvo nikakor ni privoliti hotel. Zatorej so čakali, da bi bila nevesta dorasla; ali ravno bi bila imela dostletna postati, ko sta zginila ujc in ujčnica, in nihče ni vedel kamo. Moj oče so opraševali in opraševali, ali vse zastonj; ni bilo slěda od nju ne blizo ne daleč. — En malo prej ko sta zginila, so oče eno najdeno dēte v hišo vzeli, ktero je z menoj raslo, in ne upam se razsoditi, ali so mene ali njo rajše imeli.“

„Ko sim bil odrasel, sim šel v glavno mēsto kupčije se učiti, sim bil čez pet let računovodja in ves zadovoljn s svojim stanom. Ondi enega dne prisopiha k meni poslanec naznanivši mi, da moj oče so od mertvouda zadeti in me nadležno prositi dajo, da bi hitel k njimi, ker nekaj še na sercu imajo, kar bi mi močno radi povedali, poprej da jim smert oči zatisne. Naglo se na konja veržem in hitim, kolikor morem; ali samo enkrat prej sim po tistem potu hodil, in ko do razpotja pridem, ne vem kam se obrniti. Z veseljem torej zagledam mladega in dobro oblečenega kojnika, kterege sim prav prijazno poprosil, da bi pravi pot pokazal mi. On je moral dobro vedeti, kateri je pravi pot, ker je ravno iz mojega rojstnega kraja prijahal — vonder hudobnež mi napčni pot pokaže.“ *Ivanek* obledi. *Kdaj je bilo to?* jeclaje opraša. „Pred tremi lētmi,“ mož odgovori. „Dve uri sim po napčnem potu jezdil, kar dojdem v neznano mēstice in spoznam, da sim zajšel. Koj obernem in pozno v noč do hiše svojega očeta pridem; ali žalibog! nekoliko prej so zaspali, in njihova zadnja beseda je bila oprašba po meni. Jaz preiščem vse njih pisma, oslěditi kaj neki je mojemu očetu tako pri sercu bilo; ker pa nisim ničesa najšel, sim mislil, da so znabiti komu kako krivico storili, in sim zategadel mnogo vbogaime razdal.“

„*Katrina* — tako je bilo ime najdenemu dekliču — je med tim ko sim v mēstu bil, lēpo odrasla, bila vsa poštena v svojem zadržanju, in ko sim prepričal se, da tudi dobro gospodiniti zna, sim sklenil, jo za ženo vzeti; in ravno sva mislila k poroki iti, ko pismo pride iz severne Amerike, in najno srččo popolno vniči. Pismo je pisala druga žena mojega očeta, tista ženska namreč, ktero je njeni

terdoglaven ujc tako nanagloma odpeljal, ker ni vedel, da moj oče so bili pred lëtom že postavno sicer vunder skrivaj poročeni ž njoj, in komej čakali, da bi dostlëtna bila in iz oblasti svojega ujca rëšena. Iz tega drugega zakona se je Katrina porodila, je torej — moja sestra bila. Dalej pač ne morem govoriti, moja žalost je prevelika — mojo nesrëčno sestro — tukaj vidite. Bog je moja priča, da sim nevédši v ti strašen prepad zajšel. On tudi me je pokrëpčal, da sim svojo nesrëčo prestal in pri zdravej pameti ostal: ona pa je omagala, njena moč je bila preslaba, vročinska bolezen je zgrabila jo in možgane se ji zmëšale. Kaj še le bo, ko bo njena mati došla, sam ne vëm, mene že zdaj merzlica spreha. Oh ko bi pač tisti mlad hudobnež tukaj bil in vidil, koliko nesrëče je načinil, ko me takrat nalagal je in mi napëni pot pokazal?

Pri tih besedah se Ivanek opotekati jame, obledí, se nekoliko poverti in omamljen na tla zgrudi. V postelo so ga morli nesti, in ko se spet zavë, negenljivo gleda, kakor bi dervene oči imel. Huda ognenca ga zagrabi, mnogo tednov med življenjem in smertjo visí, in ko je počasi ozdravel, je mir vësti za vselej zgubil. Kakor senca je okolj lazil, ves boječ ljudi se ogibal in tih bil, kakor bi kdo bil jezik mu odrezal. Vidljivo je slabel in hiral, in ko je o kratkih lëtilih na smertnej posteli ležal, je enomalo pred svojo smertjo svojega sineka k sebi poklical, ter ves v solzah mu nasledne besede djal: *Ljub moj sinek! poslušaj posledni nauk svojega očeta, ki zdaj zdaj pred sodbo božjo pojde, in zapiši si ga globoko v serce svoje. Zapomni si, da ne boš nikdar legal, tudi naj manjša laž je v božjih očeh gnusoba, in zamore nesrëčo rëiniti, da se z nobenim dnarjem več poravnati ne da. Moli za svojega nesrëčnega očeta, kateri bi gotovo že obupal bil, ko bi ga Jezusove besede, da je prišel grëšnike iskat, ne pravičene, ne tužile. Bodi vselej in porsod — resničen!*

To izgovorivšemu glava na persi pade in kerv v žilah mu zastane. —

Rozman.

III.

NAJDENO ODRAJTAJ!

Ravno je v Poianah k popoldanski službi božji odzvonilo, ko je stari Pušnik s solznimi očmi in ves v skerbeh pri oknu svoje revne hišice stal. Milo se mu je storilo, ko je gledal može in žene lépo in praznično oblečene memo v cerkvo iti, in živo v spomin so mu stopili njegovi nekdanji srečni časi. Pred petnajstimi lètmi je bil Pušnik bogat in premožen kmet, da malo takih; na njegovem ognjišču se je vsak dan trikrat kurilo, jed za družino v kotlih kuhala in vselej še toliko ostalo, da se je nasitilo pet ali šest beračev. Po deset do dvanajst krav je vedno v njegovih hlevih stalo, drobnice je bilo, da mende sam ni vedel koliko, in dva vranca je imel, da bi jih ne bil dal za dvesto križevac. — Ali zdaj je bilo vse drugače. Huda vojska mu je snedla blago in dnar, do tal pogorela zala hiša in njegovega 14 lèt starega sina, ki je moral u vojsko iti, ni bilo več nazaj. Prodal je pogoriše in kmetijo, in ko je dolgove svoje plačal, mu ni več ostalo, kakor toliko, da si je kupil to borno hišico, v katero se je preselil s svojo ženoj.

Stara že sta bila, njih roke za dèlo oslabele, in ko bi jih ne bili dobri ljudje iz bližne soseske s potrebnim živežom poskerbeli, bi bila glada umreti morala. Vonder tako slabo, kakor ravno tisto nedéljo, se jima še nikdar ni godilo. Nista imela več ne škorjice kruha ne pešice moke, in njihova obleka se je potergala in iz zakseh šla, da se nista upala več v cerkvo iti; zatoorej sta pa tud zdihovala in tarnovala, da še nikoli tako. Žena se je na tla vsedla, v predpertič svoj obraz skrivaje; mož pa je pri oknu stal po dolini gledaje, in debele solze kakor jagode so mu iz oči se vtrinjale.

Med tim zagleda na cesti, ki se je po dolini vila, nekega mladčca zalo in gosposko oblečenega, kateri se je vsedel ravno pod njih bajtico nekoliko si počiti, svojo torbico zraven sebe dal in pisma svoje pregledoval; potem pa torbico spet čez ramo dene in gre svoj pot naprej. Na to se vzdigne stari Pušnik iz svoje bajtice, in od žalosti in skerbi ne vè, kamo bi se obernul; zamišljeno gre na cesto doli, in kaj ga je gnalo, da se je ravno tam vsedel, kder je

mladenč poprej počival, nikoli ni povédati védel. Komej se vsede, se mu zasveti med travo běl listek, in ko ga pobere in odvíje, ne vé ali sanja ali kali, ko mu dva velika zlata v roki ostaneta. *Ženka, ali slišiš!* naglo proti bajtici zakliče, *stopi, stopi hitro doli!* in ko ženka pride, ji pokaže dnar rekoč: *Vidiš! kaj je nek popotnik ravno zdaj tukaj zgubil. Ali še kaj poznaš to romeno stvar?*

Žena. „Hvala bodi Bogu! on ne zapusti svojih sirot, in kedar žalost do verha prikipi, se veselje že glasi. V resnici ti povem, da sim že hudo lačna bila, samo povedati nisim hotla, in oh, kaka je tvoja suknja! Lahko si zdaj novo kupiš in znabiti še za mojo jopco kaj ostane; potem spet v cerkvo smeja. Bog pač vselej pomaga.“

Pušnik. „V resnici da pomaga, ljuba ženka! pa ne po tem dnarju. Zlata sta popotnikova, vsaj ne more še daleč biti.“

Žena. „Oh, kaj popotnik! on bo te dnarje težko pogrěšal!“

Pušnik. „Lahko da ne. Ali ljuba ženka! kaj hočeva? Dnar je vonder le njegov.“

Žena. „Ko bi on potreben bil, bi gotovo tudi bolj previden bil; in kje ga bo iskal, ko ne vé, kje ga je zgubil.“

Pušnik. „Naj tudi popotnik ne vé, vonder Bog vse vidi in vé. Le nikar ženka! da bi se od dnarja oslepiti dala.“

Žena. „O večni Bog! ali mar hočeva lakote umreti?“

Pušnik. „Res da sva u velikej stiski. — Pač hudo nama je. — (Obmolkne in pomišljava.) Vonder nak! — Le poglej, kako lépo ondi stoji Gorišekova pšenica, tu Horjakov ječmen in tam Matevžekova reč; gotovo jim bo ostalo tudi kaj za naj. — In glej! doli bolj po dolini je že požeto, veter že po sternišču hlidi; kmalo tudi bo hlidil čez naj grob, in tako blizo groba si hočeva svoje roke s ptujim dnarjem omadežovati! Bog obvari! — Ženka, mene mrazi! — Le v stran z dnarjem! — Meni se dozdeva, da stojim pred sodbo božjo in slišim besedo večnega Sodnika: *Posteno si živel do sive starosti, ali za dveh zlatov voljo si svoje běle lase ognusil.*“

Žena. „Ljub moj mož! ti imaš prav. Rajše hočeva umreti, kakor svojo vèst si ognusiti. Mene trese in mrazi, kakor bi že vkradla bila. Teci, teci, kolikor moreš, da se tega dnarja znebiš — tvojo palico ti bom prinesla. Oh moj Bog, da bi le popotnika došel! Mene že zdaj serce boli.“

Žena hiti do hišice, palico vzame in urno spet nazaj do moža pride. „Tukaj imaš,“ mu reče, „le hitro stopi kolikor moreš. Po-

potnik je šel po cesti, ktera ravno tukaj naredi velik ovink: ti pa po starej stezi pojdi, in če nekoličko naglo stopiš, bota na kraju hoste skupej. Le hitro stopaj, da ga ne zamudiš.“

Med tim, ko je ona te besede zgovorila, je bil mož že na stezi. Hitro si je naprej pomagal in reči se upam, da kar mu je hiša pogo-rela, ni tako naglo stopal kakor zdaj; ženi vonder se je zdelo, da vse prepočasi gre. Nemirno se obrača zdaj proti hišici zdaj za možem; na enkrat pa kakor bi trenil, se za njim udere, ga dohiti in za roke prejme rkoč: „Ti mi vse prepočasi hodiš; jaz sim mlajša in čver-stejša memo tebe, mene se prejmi, da ložeje stopal boš.“ In sta sku-pej šla, naglo in hitro, čuda da jima sapa zastala ni, sta na konec goj-zda prišla in z veseljem vidila, da mlad gospod še le proti njima pride.

„Ne zamerite gospod!“ ga Pušnik nagovori, „vi ste gori na trati, ki ste pod mojo hišico sedeli, dva velika zlata zgubili. Nate jih.“ — Osupnjeno jih popotnik gleda, zdaj jednega zdaj drugega, in vi-divšemu njih slabo obleko se je milo storilo. „Meni se dozdeva,“ jih prijazno nagovori, „da se vama ne godi dobro.“

Pušnik. „Gospod! prav slabo se nama godi.“

Žena. „Vonder bi rada poštena ostala, zato sva vam dnar prinesla.“

Popotnik se nekoliko pomišlja in na obrazu se mu vidi, kako je neodločen, ali bi zlata vzel ali ne. Končno pa ju vonder vzame, rekoč: „Zlata vzamem, ker lahko, da ju vpotreboval bom; vonder ker sta v takih stiskah, vama dati hočem, kolikor za zdaj premo-rem. O kratkem pridem spet nazaj, in vama vajno poštenost obilno plačal bom; nadjam se, da vama ne bo tréba više stradati. Čujta! zakaj cekina vzamem in komu ju dati mislim. — Ravno petnajst lét je zdaj, kar sim od svojih staršev slovo vzel in med vojake vver-sten bil, da bi svojo domovino pred sovražniki bil branil. Ali žali-bog! kmalo smo bili zmagani in na vse kraje se razkropili. Že sim bil v Dragošah ter se veselil, da drugo jutro bom svoje ljube starše objel, kar zvemo, da po Irskej dolini vse mergoli od sovražnikov, ki palijo in ropajo, in kar mladenčev v pest dobijo, vse u vojaščino prisilijo. Zato se nas je še tisto noč devet vzdignulo, smo čez hribe po stranskih potah mahnili in sréčno do Tersta prišli.“

Pušnik. „Ženka! se ti nič ne sanja?“

Popotnik. „Iz Tersta sim mnogokrat do svojih staršev pisal, pa nikolj nobenega odgovora dobil. Potem sim pri enej gospôdi v

službo stopil, ž njoj v Hamburg se podal in ondi tergovine se izučil. O začetku sim po opravkih svojega gospoda potoval, veliko dežel prehodil in mnogo morja prevozil, poslednjič pa v Batavii se naselil in na svojo roko kupčevati začel. Bog me je vidno blagoslovil, bogat sim postal in drugega ne manka k mojej sreči, kakor da svoje starše še žive najdem.“

Žena. „Ljub moj mož!“ —

Popotnik. „Bojim se, da bi v tistej hudej vojski tudi oni življenje zgubili bili. Ako jih pa najdem, jih bom prosil, da bi z menoj šli in se dobro imeli; kajti je Bog mi dal vsega zadosti. Nazaj grede se bom tudi pri vas oglasil.“

Pušnik (ki je že nekokrat svojo ženo bistro pogledal ter ji pomignul.) „Ženka, ali se tudi tebi kaj dozdeva?“ (*K popotniku*): Ne zamerite gospod, kako daleč imate do očetove hiše?“

Popotnik. „Tri ure se sploh rajta do Loke.“

Mož in žena pri tih besedah obedva svoje roke razprostranita in jednoglasno ponavljata: „Kaj do Loke? do Loke?“

Popotnik. „Kaj pa vama je? Ali sta mar znana tam? Mojega očeta ime je Pušnik.“

Pušnik in njegova žena se mu od obeh strani okolj vrata okleneta in od veselja jokata in pravita: „Oh Tonek, ljubi sin, Bog te sprejmi!“ — Mladenč jih je še nekaj malega oprášal in kmalo popolnom se prepričal, da obličje svojih dragih staršev gleda. Poklekne, svoje oči k nebesam vzdigne in moli: „O Bog, kako dober pač si meni, in kako te bom zahvalil, ker si ljube starše mi ohranil! Pred teboj bom hodil vse svoje žive dni, in očetu in materi stregel, dokler jih tvoja milost mi pusti.“

Pušnik. „Ženka, poklekniva tudi midva! Meni se zdi, da sva v svetem raju in tu svojega sina vidiva; na tem svetu se nisim nadjal, da bi ga kterokrat še bil vidil.“

Žena. „Meni tudi v glavo ne gre, in mislim da sanjam. — Tako visok, tako čverst, tako lep ni bil moj Tonek, in vonder je on. — Oh moj Tonek, kedaj se te nagledala bom?“

Tonek. „Tačas sim bil komaj štirinajst lèt star, ko sim pukšo v roki in vse žepe polne krogel in smodnika od vas se podal. Oh, kako sim vonder srečen, da vas zopet vidim, ljub moj oče! ljuba mati moja! — Oče! vi ste bili takrat na nogi bolani in ste komej komej o palici iz hiše mogli.“

Pušnik. „Ženka! Tonek! zapojmo Bogu v čast sveto pšsem; meni se zmirom zdi, da smo v svetem raju.“

Tonek. „Prav imate oče! Kdor pobožno in pošteno živi, kakor vi, on je kakor bi v svetem raju bil.“

Rozman.

IV.

JAZ SIM GOSPOD TVOJ BOG, SPOŠTUJ OČETA IN MATER!

Pravičen Bog tepe pregrehe ljudi; naj hujše pa kaznuje nehvaležnost otrok. Naj si ravno šiba božja hudobnega sina in malovredne hčere ne zadene mahoma, kadar se nad staršini pregreši, gotovo hudobnega otroka najde, kedar si je hudobče nesreče naj manj svesto. Poglejmo po bolnišnicah, bomo najdlji mnogo hčero milo ječati, ktera svoje matere vbogala ni. Objíšimo vóze in porotne ječe, srečali bomo mnogo hudobnih sinov v železju, kteri so očeta in mater zaničovali. Bog jih je zapustil, in prišli so rabelnom v roke, ker blagoslova šterte zapovedi nimajo.

V dokaz te žalostne resnice naj prigodba nesrečne rodbine bode, od koje nemški časopisi po vsem znanem svetu lansko léto pripovedali jeso.

Bivala je pred nekoliko letmi v Belgij rodbina *Fougnies*, imenitna in bogata, pa vender ne srečna, kajti samo dnar človeka ne izveliča, ampak večidel tudi časno srečo ogrení. Oče, gospod *Fougnies* je slabo slovel, ki se ni s svojo ženo zastopil, ter njo je poslednič clo zapustil in je zakon z njo razkrušil. Jeli je tudi ona slabe zastopnosti kriva bila, ne vém; pa to dobro vém, da je po tem srota veliko terpela, pa tudi cela rodbina ž njo. Bila je mati dvojih otrok, ktira je morla očetu prepustiti; in kdo ne vë, kako materno serce boli se svojih lastnih otrok ločiti, ktire je pod svojim sercom nosila. Dnarjev pešica, kojih je hudoben mož zaverženi ženi v prevžitik vergel, ji velike zgube zamestila ni, nje ni vtolažila. Žalostna in vsa pobitega serca je vboga gospa gostopot memo poslopja svojega moža hodila in se po oknih ozirala vgledat hčerko ali sinka, in ju

poprašat, kakor se jima godí. Pripetilo se je, da je nesrečna mati gospodično, koji je bilo *Lidika* ime, na oknu ali pa na pragu vgle-
dala; ali kaj stori hudobno dēte, ko mater vidi? Toliko nevoljo in
merz do svoje lastne matere pokaže, da pred njo plune, kakor bi
se ji do matere gabilo. Ravno tako gerdo je tudi *Gustav*, njeni sin
delal. Kedar je na svojem verlem konjičku na sprehod jahal, in svojo
mater od daleč vgleдал, gerdun konja z ojstrogoj podbode in tako
jaderno memo kolobita, da vbogo mater vso oblati in oškropoče.
Tako sta se hudobneža mater zaničevati od očeta naučila.

Da sta bila ispridena otroka ojstre šibe silo potrebna, vsakdo
moder rad spozna. Bog je dolgo gledal in prizanašal; pa prizanesil
otrokoma ni. Naj poprej je razujzdanega dečka pojiskal, in mu
majhino pažko dal, naj bi se izmodril in poboljšal. Ravno je enega
dne po svoji gerdi navadi hotel vbogo mater osramotiti in oblatiti,
in ker konja prenevsmileno peha in goni, mu konj izdivjá, ter ga
tako terdo v blato zakadi, da si je nogo vlomil. Po tem padecu je
vse svoje žive dni šantoval in o berglih moral hoditi. Ali ga ni pra-
vičen Bog očitno kaznil zasramvavca svoje matere? Kaj da nista
ispridena otroka šibe božje spoznala, sta bila brez vsega božjega
nauka za vse dobro slepa in gluha, ter sta svojo vbogo mater za-
ničevala kakor poprej, sta njo žalila in peklila, kedar in kolikor sta
zamogla; pa tudi pravica božja počivala ni, in zaslužena kazen se
je v naših dneh zatoliko strašneja prikazala.

Hudobna hčer se je omožila, imenitnega moža, po imenu *Bo-
karmé* grofa dobila, pa tudi hudobneža, še hudobnejšega ko je ona
bila, kateri njo je hujši imel, ko se popisati more, in njo v grozo-
vitne hudobije prisilil, koje si le sam satan vbrati je vstan. Prigo-
voril in primoral je svojo nesrečno ženo lastnega brata, kruljovca
s strupom zavdati in vmoriti. V mestu Mons v Belgii sta mož in
žena stala na porotni sodbi; njuno pravdo brati je človeka groza in
strah. — Strašne, pa tudi pravične so obsoje božje! Sin, ki svojo
mater zaničuje, skoz svojo lastno sestro in svaka smert stori; hčer,
ki svoje matere ne spoštuje, kakor bratomorka na sodbi stoji! —
Prijatelj, prijatelca! spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel, in ti
bo dobro na svetu.

KUPICA ŽGANJA.

Šel sim enega dne — pripoveduje nekdo v „nemškem ljudskem listu“ — peš po svojih opravkih na deželo. Vtruden od dolgega pota se za cestoj v senco vsedem, in ko čez nekaj časa en voz po cesti prileze, naprosim voznika, da me za majhne dnarje na voz vzame. Ali vožnja moja je bila slaba; voz visoko nabasan z mnogo-verstnim blagom, cesta skoz in skoz nadebelo posuta, konj pa samo jeden vprežen, ki je počasi stopal in težko vlekel, da sim kmalo vožnje se naveličal, sosebno ker tudi za sedeti nisim družega imel, kakor golo in vozko desko: zatorej sim spet iz voza stopil in zraven voznika k nogam šel.

Moj voznik je bil še mlad in čverst mož, na njegovem licu ste cvetele zdravje in zadovoljnost, in v njegovih očeh je zapisano bilo z jasnimi pismenkami, da dobra vēst in blago serce ste v njegovih persih shranjene. Po vsih vaseh, skoz ktere je cesta šla, je ali kaj naročiti imel ali so mu prebivavci kaj naročili, in nikjer nisim slišal, da bi se kdo bil zoper njega kaj pritožil ali mu kako nemarnost ali krivico oponosil. Ako je komu menjal kaki dnar, je vsakkdo drobiš vzел, brez da bi ga bil preštel; žene so ga oprašovale, kako se njegovim otrokom godi, in moške mu naročovali, kaj ima v mēstu za nje kupiti — kratko rečem, da vsi so bili nenavadno prijazni in polni priserčnosti do njega. — Čez nekaj časa, znabiti da sva nad jedno uro že poleg jeden družega šla, naju sreča človek oblečen ko capin, obraza vsega mazolastega, in hoje pohuljene, kakor kdo ki težko na herbtu nese. Memo naj grede, sim vidil, da omahuje, pozdravi voznika mojega, kakor kdo ki preveč pije: ti pa se mu tako ljubo in prijazno posmeja, da se nisim mogel zadost čuditi.

„Je mar ti človek vaš prijatelj?“ ga oprašam, ko enmalo naprej prideva.

„Ti mož?“ odgovori. „On je moj učitelj in dobrotnik.“

„Učitelj in dobrotnik!“ počasi ponavljam ter ga debelo gledam.

To se vam čudno zdi? mi voznik smeje se odgovori, in vonder je gotovo in resnično; se ve da on za vse nič ne vë. Franc Lip, tako namreč mu je ime, je bil moj šolski tovarš. Najni starši so stanovali pod jednoj strehoj, in o jednom lëtu sva obedva pri prvem svetem obhajilu bila. Ali Lip je bil že tačas enmalo razpušen, in ko je nekoliko odrasel, se je kmalo razkošja in postopanja privadil. Začetno se nisim veliko ž njim pečal, enega lëta pa se je naključilo, da sva vkupej v službo prišla. Pervi dan ko na dëlo gremo, postoji Lip in kar je ostalih hlapcov bilo, pred nekoj kerčmoj, grejo zaporedom noter in vsak zmed njih si kupico žganja naroči. Jaz pred pragom obstojim, in ko premišlujem ali bi šel za njimi v kerčmo ali naprej po potu, me začno klicati da bi noter prišel.

„Pustite ga skopuha, se zadere Lip, naj ga zlod nese kamor hoče. Ako si groš prihrani, misli da bo bogat kakor kralj Salomon postal.“

Tovarši se mu smejajo, mene rudečica oblije in v kerčmo stopim. Ko pa potem na polje, kder smo delali, pridem, mi Lipove besede vedno po glavi grejo in cel ljubi dan mi pred očmi stoje. — Res da, sim mislil, groš sam na sebi je mala rëč, ali vsako jutro na žganju groš zapiti, celo lëto vonder precej znese, znese kakor sim si izračunil — 18 gold. in 15 kr.

Osemnajst goldinarjev in petnajst krajcarjev! oh ti ljubi Bog, koliko dnarja je to, in kaj vse bi lahko kupil z njim! — Z tolikim dnarjem bi lahko derv za zimo kupil in se grel pri toplej peči, ko zunaj sneg in led leži. Ali bi lahko kozo kupil in z njenim mlekom otroke mnogokrat napasil. Ali bi lahko za dëca šolarino plačal, da se čitati in pisati nauče.

In sim dalej premišljeval. — *Osemnajst goldinarjev in petnajst krajcarjev!* — Toliko naš sosed Peter najemnine za zemljo plača, katero obdëluje in ktera njega, njegovo ženo in dëca preredi. Osemnajst rajnš in petnajst krajcarjev bi ravno dosti imel obresti plačati za dnarje, ktere bi moral na posodo vzeti, da bi našemu poslaniku odkupil konja in voziček, ktera prodati misli. Namësto ti dnar vsako jutro v kerčmi zapiti v škodo svojega zdravja, si lahko sčasom kaj prihranim.

Tote in jednake misli so me zbrihtale in v blagostan pripravile. Spoznal sim, da je nespametno dobrega se sramovati in nisim nikdar več v kerčmo šel; kar bi scer na žganju bil zapil, sim na stran

položil in v kratkih letih sim z voznikom kterege naslédnik sim zdaj, se pogodil in vse njegovo blago in imetje prevzel. Odtaj sim skerbno gledal na vsaki groš, nobenega po nepotrénosti zaverigel; Lip pa je čedalje bolj v pitje se pogreznul. Kamo sva prišla, sami lahko razsodite. Cape po njemu visijo, vidno se postaral in vse pošteno se ga ogiba: meni pa dobro gre, zdrav sim ko riba in kodar hodim, v dobrem spominu ostanem. *Nesrèča njegova je kupica žganja, ktero slédno jutro izpije; moja srèča pa je groš, kterege slédno jutro prihranim.*

Rozman.

VI.

MLADINA, VARUJ SE NEČISTOSTI!

Suzana v malem mestu O . . . na Nemškem domá, je bila vbogih težakov hčer, in je zarano stariše svoje zgubila. Od mladih nog se je, kakor je zapuščenih otrok šega, potepati navadila, brez strahu božjega izrastila, in v kratkem zapeljana razujdano živeti začela. Ker so njo v domačem mestu predobro poznali, se Suzana v druge velike varošé podá, naj bi neznana brez skerbi prav prešerno in nesramno živela. Pa hitro je Suzano to gerdo zaderžanje poruknilo; vsa revna in izdelana se more v svoji veliki sili v svojo rojstno mesto O . . . povernuti, ter sklene se v domačem kraju poboljšati in spodobno živeti. Vsa bleda in medla ko smert prileze v svoje domače mesto. Tvorov polna in vsa vjokana črez svojo razpuščeno življenje po mesticu vbogajme prosi in se čedno zaderži; ali nesramna pregreha človeka ne zapusti, se prime njegovih kosti, ga goni in vodi kakor neumne živinče na vervi nečistega poželenja, ter mu pokoja ne da, dokler v zemlji ž njim ne počiva. Kakor hitro Suzana zopet okreva in nekoliko milošine nabere, se ji nesramen ogenj gerdi slast zopet vneme in njo iz doma na ptuje žene. Na novo zgine in nihče ne vé, kamo je odšla, z dušo in telesom v globočino prešestvanja zagreznit.

V nekih treh letih se zopet v mestice O . . privleče; ali kdor njo vglada, se nje prestraši, tako neznano je izhudela. Bilo je že pozno v jesen; hladni veter je pihal, in Suzana vsa capasta zimo ogreba. Neznana bolezn, katero je skuz svojo nesramno življenje dobila, se je Suzani na čelu poznala; le groza njo je bilo videti. Posilem in z veliko težavo se je do mestne bolnišnice (špitale) privlekla in naprosila, da so njo pod streho vzeli, naj si ravno pravice imela ni, kajti ni mestlanka bila.

Le kratko časa je Suzana v tem svojem zavetju prebivala, kojega si je v svoji neizrečeni revii poiskala. Njeni javk (ječanje) od velikih bolečin, in pa smrad od njenih ran je bil toliki, da ga drugi bolniki niso mogli prestati. Mnogo njih se je začelo švarati, rekoč, da jih je sram s tako razujzdanem ženstvom pod strehoj bivati, naj so ravno sami grešniki. Čedalje huje so jeli nad gosposkoj mermirati, pokaj je to ptujko v bolnišnico vzela; in če bo vsaka potepenka to pravico dobila, hoče bolnišnica domačim hitro pretesna hoditi. Gosposka to nevsmileno godenje čuje in sklene Suzano iz bolnišnice djati. Pa kamo z na pol gnilih truplom, katero so že živo červi jedli? — Pridite, mladenči, pritecite deklice, ki se Boga ne bojite; pogledjte, kamo vas nečisto djanje peljá, ostermite in prestrašite se!

Zunaj mestica O . . je na britofu stara kapelica ali kostenjak, kamor pogrebniiki svoje lopate in motike hranijo; v ta kostenjak nesrečno Suzano še živo nesó. — Ko vglada ji černe vrata britofa odpirati, jo groza zgrabi. „Moj Bog! jeli me hočete živo pokopati?“ Suzana zavpije, hoče iz nosel vstati in vbežati, pa je preslaba. Toliko se je noscom vsmilila, da so jih solze polile; pa kamo njo hočejo djati? Položili so revo na ojder, kateri je v jednom kotu za njo pripravljen stal, ji obljubili živeža in vračtva o pravem času pošljati, in so jo samo v kostenjak zaperli. — Vsmilene ženke iz mesta so pa Suzano vsak dan obiskale, in njej lepo stregle, dokler ni v enih dneh vsa vjokana črez svojo pregrešno življenje vmerla. — „Kdor nečistost vganja, bo hitro červom v živež, in bo izbrisan iz bukev življenja,“ pravi sv. Duh.

VII.

GRĚŠNO ZNANJE GOTOVA NESRĚČA.

Kako daleč včas dekliči zajdejo, ako božjega straha in prave pobožnosti v njihovem sercu ni, priča naslédna žalostna dogodba, ktera se je na Napolitanskem pripetila.

Tončika je bila najmlajša hči nêkega najemnika, je clo rano svojo mater zgubila, in njeni oče, ki so dëla in opravkov vedno na stote (cente) imeli, so nekoliko premalo za njo skerbili in jo v keršanskem nauku vse preplitvo podučili. Pravijo, da je bilo zalo dekcle, da malo takih, tenke in visoke rasti kakor mlada jelka, in oči je imela černe in ognjene kakor goreče oglje; ali dekliška lëpota, ako ni z bogaboječnostjo združena, je močno nevarna in rada sebe in druge nesrëčne stori, kakor storila tud je *Tončiko*.

Njive, ktere so njeni oče v najém vzeli, so bile poleg velike hoste, v kterej je tolovajska derhal svoje pregrëšno gnezdo imela, in *Tončika* je pogosto clo sama na njivah ali sadila ali okopavala ali plela ali kaj drugega dëlala. Tolovaji ki so memo hodili in verlo deklino vidili, so radi ž njoj se razgovarjali; sosebno pa njih glavar se je ves vnel za njo, se ji prilizoval in ji kupil zdaj to zdaj uno, dokler je popolnom na svojo stran pripravil jo in ji tako globoko v serce vlezil, da je vsa na njem visela, in clo v njegovih hudodëlih, ropih, tatvinah in morijah mu na roko šla, mu svëtovala, kako bi naj ložeje tega ali unega oplënil, in ga svarila, ako je zvedela, da ga nevarnost čaka.

Precej dolgo časa nihče zvedel ni od njenega znanja; kajti bila je prekanjena, in znala se potuhniti in znala prikriti shode svoje, ki sta jih imela, dokler je njena sestra *Jovana* ju zasačila. *Jovana* je bila njena starejša sestra, zaročena z nêkim poštenim mladenčëm, in v štirinajstih dneh bi bila imela poroka biti. Ona je opazila, da je njena sestra *Tončika* pogosto vsa razmišlena, nič več tako vesela kot poprej, in vsaki teden najmanj dva – ali trikrat na vse jutro zgine kakor dim po zraku, da nihče ne ve kamo; in sklenila je

zvedeti, naj velja kar rado, kam da sestra hodi. — Pervo jutro ko spet zginе, pazi za njo skrivši in tihoma, ter jo gleda na vso moč dirjati do bližne hoste, kjer je pričakal jo neki mož, ktereга *Jovana* ni poznala in s katerim se je njena sestra kmalo v gojzdu zgubila. Silno žalostna in pobitega serca se *Jovana* damo verne in ne ve kaj početi. Očeta ni bilo že več dni doma, bili so na nekem potrebnem potu; vsa v solzah tedaj se na tla verže, vroče izdiha in moli, in ko črez nekaj časa sestra pride, rokavce do komolca zavihane in roke vse perstene, kakor bi bila na polju dělala, jo je ljubeznivo pa tud rěšno svariti jela, rekoč da ni lěpo tako se vlačiti, in da bo še sebe in celo hišo v nečast in sramoto spravila. *Tončika* pa je bila preveč že spridena in v hudobii vterjena; kratkoma je vse vtajila in prešerno dostavila, da nobene besedice več v tej rěči slišati noče.

Jovana vsa v skerbih še tisti dan popoldne do svojega ženina gre, mu potožit svojo notrajno žalost in ga prosit, da bi on šel pazit in saj toliko zvedet, s kom da njena sestra znanje ima. On gre in ju kmalo zasači, vonder ne zaupa svojim očem, in ne vė, ali je sanja ali rěsnica, ko zagleda svojo prihodno svakinjo s *Kinom* prijazno se pomenkovati, s *Kinom*, ki je bil čelovodja tolovajev in daleč okrog poznan zavolj svojih hudoděl. Damo pridši povē nevesti svojej kar je vidil, ktera se je tako prestrašila, da jo omedlevca posilila je; ko je pa spet k sebi prišla, je o prvem hipu k gosposki tekla povedat, kaj je zvedela in nasvētovat, kdaj in kako bi tolovaja naj ložeje vjeli; pa tudi do svoje sestre se ni mogla zaderžati, ji protiti, da bo berž ko ne kmalo konec njenega potepanja.

Gosposka je vse tako varno in previdno naravnala, da so drugo jutro, ko je *Tončika* po svojej navadi svojega ljubega obiskat prišla, že vezali ga in v železje devali. Naglo si je izrajtala, da sestra *Jovana* mora kriva njegove nesrěče biti in hitro kakor mlada serna na očetov dom leti. Škipaje od jeze in divjaje, kakor bi obsedena bila, zgrabi velik in ojster nož in gre svojo sesro iskat; ker jo pa ne najde, se za hišne vrata vstopi, in ko vboga *Jovana* pride, jo od zadej za kito zgrabi, znak na tla telebi, na njo poklekne, in nož z vso močjo najprej v njene oči zabode, potem pa jo še mnogokrat u vrat in persi dregne, tako globoko, da je kerv scurkoma se vlila in reva o kratkih minutah svojo dušo izpustila. — Na njeno vpitje so sosedi scer prišli, ali prepozno; zgrabijo izdivjano dččlo, ktera je zmirom še na svojej mertvej sestri klečala, ter jo neprenehom bodla

in klala, in ji nož iz rok izvijejo. — Med tim pride tudi nesrečni ženin, in komej njega vgleda, se ji spet sline peniti začno, se hoče po vsej sili možem iz rok iztergati in še njega zamoriti. Ženin pa, vidivši svojo ljubleno nevesto mrtvo in vso okervavleno pred seboj ležati, se ne more več na svojih nogah obderžati, božjast ga stere in smertno zbolí — ozdravil scer je še, ali pamet se mu je zmešala. Tudi njeni oče so nevarno zboleli, serce jim je od žalosti vmiralo, in napreden je bilo leto okoli, so zraven svoje hčere *Jovane* v hladnej zemlji spali.

Peklensko dekle pa, ki je toliko žalosti in nesreče včinila, so k smerti obsodili. Vkljubno je svojo sodbo slišala, vse svoje hudo-bije obstala, vonder grevenge nad njimi nobene imela. Zvunaj mesta na zelenem hribčku so postavili smerten steber, rabelj jo zveže, kolovrat zaderdra, in — Tončika toliko zala pa še huje razvujzdana mrtva na vešali obvesi — dekličem in mladenčem v strašen spomin, da slabo znanje je bodeče kakor černo ternje, in ne rodi družega, kakor žalost in nesrečo pa stok in jok.

Rozman.

VIII.

VEDETI SVOJO POSLEDNO URO BI NE BILO SPLOH DOBRO.

Smert je gotova za vsakega človeka, ali ura smerti je neznana. Pogosto se nam posledna ura oglasi in smert pokluka na vrate našega življenja, to da njo ne radi čujemo, ter smo za nje opomine gluhi in slepi, kakor nam nazoča pripoved sv. Antonina zvedoči.

Mladenč poštenih in premožnih starišev sin začne od božjega Duha vnet večne resnice premišlevati in spoznovati nečimurnost posvetnih dobrót in kratkočasov. Naj huje se je pa neprevidene smerti bal, ter je moliti in Boga prositi jel, naj bi dan in uro svoje smerti zvedel, in se vmreti prav pridno pripravil. Molitva mladenča je bila vslišana; angel se mu prikaže in ga zagotovi, rekoč: „Ne

boš se tega sveta ločil, prej da ti pošlem tri napovednike, in časa dovolj dobiš, se na posledno pot dobro pripraviti.“ — Tega mladenč močno vesel, začne od te dobe brez vsake skerbi in pa prav razuzdano, pregrešno živeti. Dni in noči igra, se gosti in nesramno vlačí, ne porajta prošenj in se vsakemu posvarjenju smeji, rekoč: „Poprej ko me smert dobi, se bom še lahko popravil.“

Mladenč se poda v neko bližno mestice na dobro voljo; na poti ga razbojniki iz neke šume napadejo; le njegov hiter konjiček ga je odnesel, da ga niso vbili. Ves kervavo ranjen v mestice prisopiha, in komaj smerti odide; ali vsega tega ne porajta. — Kakor hitro mu rane pocelijo, se za kratek čas pri lepem, jasnem vremenu po morju pelja. Naglo grozovitna burja vstane, tako da mornarji obupovati začno. Vsi molijo obžalvaje svoje pregrehe, le mladenč, če ravno ves blede od strahu, se smerti ne bojí, ter vé, da še za njega ni posledna.

Srečno mladenč iz te nevaršine domu pride, pa tako nevarno zbolí, da so v malih dneh spoznali njegovo bližno smert, ter vidili da mu ni za pomagati. Stariši ga prosijo, duhovni opominajo in clo zdraviteli mu svetvajo, naj se za večnost pripravi, ali bolnik še vedno dveh napovednikov čaka, ki bi mu posledno uro napovedala, naj mu je ravno smert že na vratu sedela. Naglo se mu angel zopet prikaže in pred njim postoji, ter ga oistro pokrega, da nobenega opomina ne porajta. „Zdaj pa nobenega odloga više ni, je angel djal; moraš vmreti.“ — Vmirajoč mladenč začne angelu očitati, da mu ni obljube dopolnil; angel mu pa pravi: „Motiš se! Ko si bil med razbojnike padil, je bil ta napadec smerti prvi napovednik. — Ko te je vihar po morju gonil, in so te valovi hotli vtopiti, je bil drugi — in ta bolézn, koje smertno moč sam v sebi čutiš, je tvoje smerti tretji napovednik. Zaničeval si naznanila zdravnikov, starišev solze si v nemar pustil, in še hočeš vtajiti, da ti obljubljenih napovednikov smerti poslal nisim?“

Ljudje gledajo, pa ne vidijo, poslušajo, pa ne slišijo; spanjovec pregrehe jih je napojil, in slepi kakor klavna živina v mesnico — zabredejo taki v pogubljenje. — Bodite pripravljeni, kajti ne veste dneva ne ure! —

IX.

V RIS HODITI, PA HUDEGA ROTITI JE NEVARNO IN GREH.

Prazna vera, da vsakih sto let zakopani dnarji cvetó, da škrat na dnarjih sedi, in kdor hudega zarotiti zna, in se po dnarje v ris podá, jih vzdigne — te in take babje kvante so še neprenehoma med Slovenci in med Nemcomi po širokem domá. Mnogi cigan je skoz to babjo véro mnógega sromaka za posledne petice ociganil, pa zdrave vére ljudi še izučil ni, kakor nam žalostna prigodba iz Pincgava na Solnograškem priča, ktera se je lansko leto pripetila.

Dve mladi hčeri premožnega kmeta ste silo dnarjev željele, kajti za dnar se omisli lahko lepa obleka, za dnarje se kupi verlo stanje, za dnarje se clo mlad, zali ženin dobí: tako ste abotne mladenčici mislile, pa ste pozabile, kaj sv. Paul uči, rekoč: „Kteri želé obogateti, padejo hudiču v zanko.“ Taka se je dvema dnarjaželkama zgodila, in pa prav žalostna.

Očetu deklet je blezo na to hrepenenje po dnarjih merzelo, in sklenil je nji za zjaka imeti. Na sveto noč in svete božične praznike začne oče s hčerima v ris hoditi, in škrate rotiti, naj jim dnarjev prinese. Hišne dvuri dobro zatovorijo, raspelo (božjo martro) na mizo postavijo, blagoslovljene sveči prižgó, ris krog sebe naredijo, in začno iz Kolomonovih bukvic hudega rotiti; ali škrate ni sluha ne duha, pa tudi dnarjev ne.

Kedar na vse rotenje škrate ni, pravi oče: „Še eno drugo sredstvo vém; na to mora škratec priti.“ On iz hiše gre, se preobleče v neznano škratevsko oblačilo, kojo je pripravljeno imel, si lice s sajami počerni, in priropoče kakor peklenska pošast v sobo nazaj. Tega ste se hčeri toliko prestrašile, da ste ob pamet bile, in divjati jele. Mizo, stole in klopi ste obernile, in kar ste odtergati zamogle, ste v namenjenega škrate zalučale, ste njega zgrabile in grozovitno razkraspale. Tudi očetu je to grozensko divjanje um zmedilo; vkončali bi se bili, naj bi ne bilo sosedov, ki so očeta in hčeri zvezali in gosposki izročili.

Vboge hčeri ste v Solnograški blaznici (hiši za blazne ali nore), oče pa, kateri se je zopet spametval, v ječi sedi. Neumni ljudje pa le mislijo, da je h... vsih troje zblodil, in še hodi v njih kočo ropotat, dokler ga prav pobožen mož rešil ne bo.

Res je, da jih je hudi duh omamil, ali njemu je *lakomnost* ime. On je leta 1848 veliko jezer abotnih ljudi zapeljal, da so svoje sreberne dnarje tako varno zakopavali, da ni sreberne petice viditi bilo, in še zakopane srebernine na svetlo ni. Veliko takih lakomnih pogrebnikov je v tem pomerlo, in zakopani dnarji ž njimi v zemlji počivajo, brez vse koristi, kervavi dnar, kojega so vbogi kervavo potrebni. Na takih zakopanih dnarjih v resnici hudi sedi, in bo lahko sedel do sodnega dne; ali ta hudi ni škrat, ampak *greh krivičnega blaga*, katero v zemlji leži, z katerim bi se lahko veliko dobrega storilo. — Ne daj Bog dnarjev zakopati, ne po dnarje v ris hoditi! Kdor to stori, ni zdrave pameti, in pade hudemu v zadergo.

X.

BOGA SE BOJ IN NJEGA PODOBE V ČASTI IMEJ!

Na Češkem v mestu Laibšic se je pred nekimi lētmi žalostna dogodba pripetila. Sin ondotnega uradnega pisarja, Guljermo po imenu, mlad in razvujzdan šterkove, je z nekimi tovaršemi v bližno hosto šel veverce streljat. Stopivši v gojzd zagleda lěseno razpelo ali podobo križanega Jezusa. Ošaben kakor je bil, vzame pukšo iz svoje rame in z njenim kopitom razbije noge častivrědne podobe našega Izveličara. Tovarši njegovi zagledavši toliko hudodělstvo se prestrašijo in svarivši ga mu rečejo: „Za božjo voljo, Guljermo, kaj dělaš! se ne bojiš, da bi te Bog pretepel zavolj tvoje tako velike hudobije?“ Ali naměst spoznati svojo napako se debelo in zaničljivo smeja; vonder ne dolgo — in smeh se je v jok preobernil. Ni še četert ure preteklo, ko na veverco poměri in sproži. Pukša se raznese ter mu tri perste odterga od roke, s kateroj je podobo božjo po nogah klatil.

Děca! k sercu si vzemite kar ste čuli, in bojte se častivredne podobe božje ali svetnikov zaničevati; kazen božja je pogosto šepasta, vonder gotovo pride, in kolikor pozneje, toliko strašneje mahne.

Rozman.

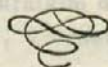
JELEN D. VOJZDU

D.

PRILIKE IN BASNI,

ALI

ZLATE JAGODE V SREBERNIH POSODAH.

Al sreča vsaj obilo prileta prišla,
Velika nje stvarilo tudi Edmond svoj hla.
Naj hujši on je eden, je Haymon mu ime:
Ni para mu nebudni; on zale vsake vr.

Ta spremila ga. Nadeja je tudi dan bila,
Povabljena vsemu k obedi jahanu;
Al dač je bilo in peklo je zanje že hudo,
Od koder je kar tedaj, ter grizta kitarino.

*) Glas: Erzählungen und Hymnen von Dr. Voith, 3. Bd.

Dobra! A ker si vreden kar to del, ti boja se razvredne
pudor, kajti ali svetnikov zančevati; hram boja je pogosto ko-
pasta, vendar gotova pride, in kolikor pozna je, toliko strahotno
mahn.

Božičnik

D.

PRILIKE IN BASNI

Moder si zapomni izreke slavnih možev, in iztuhta
pomen njih prislovic. Tajnosti prislovic preiskava in pri
skritostih prilik se pomudi.

Sir. 39, 2, 3.

KLATE JAGODE V SREBERNIH

POSODAH

I.

JELEN V GOJZDU*)

(Balada.)

„Alo, viteza mlada! prenaglo jezditá,
Škodljiva je že rada prenagla ježa bla.“

Svari oglar ju sivi; mladenča pa jezi:

„Molč' starec ti lažnjivi! kaj tebe to skerbi?“

Kdo ve? starček odkima, se malo nasmeji,

Zavpije še za njima: „Tam gledajta, stoji

Na homcu cerkva mala, je ravno pridiga,

Če bi jo poslušala, vama b' ne škodvala.“

Al Edmund vitez mladi malo ta nauk ceni,

Še huj ko po navadi, vranca naprej dervi.

Veliko je erbijó pred kratkim dedoval,

In kam da z bogatijo, v veselju sam ni znal?

Al sreča vselj obilo prijatlov pripelja,

Veliko njih število tud Edmund zdaj ima.

Naj ljubši mu je eden, je Hajmon mu ime;

Ni para mu nobeden; on šale vsake ve.

Ta spremlja ga. Nedela je tisti dan bilá,

Povablена vesela k obedu jahata;

Al dalč je b'lo in peklo je sonce že hudo,

Od konjčev je kar teklo, ter gresta klaverno.

*) Glej: Erzählungen und Humoresken von Em. Veith, 3. Bd.

Verh homca prisopita, kjer cerkvena stoji,
 Raz konjev da stopita, Edmund predlog stori:
 „Sta vranca daljč dirjala, naj si počijeta,
 Naju pa vabi zala in hladna cerkvena.“

Scer Hajmonova želja vsa druga je bila,
 U cerkvi ni veselja za nja nobeniga;
 Vendar stori po volji, le poln svari ga šal:
 „Predolgo pa ne moli; saj nisi kak tercjal.“

Edmund posluša zvesto, ko pridgar govori:
 „Zapust, široko cesto, o grešnik zmoteni!
 Tvoj mir je ves goljivi, iz spanja zdrami se,
 Glej, dan je ljubeznivi, sam Kristus vabi te!“

„Gorje! kdor v grešnim spanju čas gnade zamudi,
 Gorje, če v grešni sanji clo smert ga prehiti:
 Ko senca takrat zgine goljivi bliš svetâ,
 Al nikdar več ne mine žar ognja večniga.“

„Naglo ure tečéjo, ko burja čas hiti,
 Morbit se dans odprejo že vrata večnosti;
 Pokore ne mudimo, dans še je gnade čas,
 Al jutro še živimo, kdo ve to izmed nas?“

In mnoge še resnice jim resno govori,
 Da mnog' mu iz množice vse ude spreleti;
 Še enkrat oistro živo k pokori spodbudi,
 S prigodbo zanimjivo polj govor doverši:

„U gojzdu tamnem jelen na mahu sladko spi,
 Nanj sproži strelec zelen, da se trepeč zbudi;
 Al ko se nič ne gane, ga kmalo mine strah,
 Oči so mu zaspane, potukne spet se v mah.“

„Al strelc ne jenja zelen, na novo pukša poč;
 Se spet prestraši jelen, da plah 'z mahu poskoč;
 Al ko se nič ne gane, ga kmalo mine strah,
 Oči so mu zaspane, potukne spet se v mah.“

„O jelen, mladi jelen! ti strelca ne poznaš,
Prej strelec ne jenja zelen, da mu življenje daš.
O joj! spet pukša počí — prepozen zdaj je strah!
Scer enkrat še odskočí — al mertev pade v mah!“

„Neskerben mladi jelen, si ti, oj *grešnik* sam!
Smert pa je strelec zelen, povsod ti za petam’;
En — dvakrat le postraši — predramit’ nas želi,
Gorje pa duši naši, ko v tretje zagromi!“

Globoko je ganilo Edmunda vse leto,
Oko se je solzilo, serce prestrašilo.
O Edmund, Edmund! tukaj, kaj Bog ti govori,
Nikar Boga ne skušaj: strelec dolgo že proti.

Nad tem se Hajmon čudi, sam merzel kakor led,
Ko un’ga groza grudi, da kakor zid je bled,
Ga hitro ’z cerkve vleče, na glas se mu smeji’:
„Za Boga! kaj nesreče se je zgodilo ti?“

Na konja mu pomaga, al dviga ga težko:
„Oj Edmund, duša draga! kaj dones je s tabo?
Tvoj vranc lenuhast hodi, ko mojster polž čez plot,
Bolj, Edmund! ga spodbodi, je dalč še najni pot.“

„Je farčik morebiti ti žužka djal v uho,
Ki notri serboriti, ti brenklja tak hudo?
Oj s smertjo, peklem vejo strašiti ti možje,
Al kvante te verjejo le stare babce še.“

„Bog ni veselja stvaril, da b’ ga ne vživali,
Nam vinca ni podaril, da b’ ga ne serkali;
Alo, Edmund! vesela naj tvoja duša bo,
Te sreča je objela, ne jezd’ tak klaverno.“

„Pridgo premišlevati kedaj še časa bo,
Veselo radoviti se dones hočemo,
Le vranca poženiva, da stop’ta jaderno,
Prijatlev ne mudiva, že težko čakajo.“

„O Hajmon! premišlujem prelepo pridgo res,
In ko je pretehtujem, solze teko 'z oces.
Oj meni je rečena donášna pridga vsa,
V podobi se jelena spoznam zdaj samiga.“

„V podobi se jelena spoznam zdaj samiga,
Že dvakrat izstrelena na me je pukša b'la;
Kedaj da tretjič bode, to, Hajmon! znano ni,
Al grozne mi osode! — če dans me prehitil!“

„Me verže vrane pred letam tik brezdna grozniga,
Se spomnim se s trepetam trenutka strašniga;
Moč višji ohranila me čudno je takrat,
Je prvič smert protila — je počlo prvokrat!“

„V bolezni preveliki ko zadnjič spet ječim,
So obupal' že zdravniki, se že Bogu zročim;
Moč višji ohranila me zopet je takrat,
Je drugič smert protila — je počlo drugokrat!“

„Do tretjiga gre rado — o Bog, usmil' se me!
In daj mi še to gnado, prej spokoriti se!
K duhovnu brez odloga nazaj nazaj hitim,
Skesano vpričo Boga spovedat se želim.“

Nazaj oberne vranca, se urno v beg spusti,
Ne sluša več neslanca pregrešnih besedi.
Se Hajmon vda in jeze za njim skrivne dervi,
Se kmalo home doseže, kjer cerkveica stoji.

Al vrata so zaperte, duhovni ni doma,
K bolniku dalč čez berde poklic je peljal ga,
Prekanjen Hajmon pravi: „Si mislil sim tako,
Zdaj čakati znaš, pristavi, do ponoči lepo.“

„Zastonj je misel ysaka, dab' dans spovedal se,
Nazaj ko greva, čaka pa mašnik lahko te.
Bog voljo dobro hoče, njo samo On ceni,
Kar bilo je mogoče, za dans pa storil si.“

„Naprej zdaj spet pojdiva, Bog sam hoče tako,
Da dans se veseliva, je Njemu clo ljubo.
Prijatli so že zbrani, po tebi prašajo,
Zvest bit' besedi dani, to pa je vitežko.“

Se enčas Edmund brani, poslednjič se le vda,
Glas zapeljiv ga vkani, da cerkvi slovo da;
Po homcu jo dervita spet jaderno navzdol,
Serce razveselita si v šalah bolj in bolj.

Lepo je sonce sjalo, ko vertič kraj je lep,
In Edmund zabi kmalo storjeni dober sklep.
„Jutra nezdrava megla prehudo se poprej
Na persa mu je vlegla, uči ga Hajmon zdaj.

Tud mnogo burko sproži, da Edmund se smeji,
Norčave pesmi kroži, da urnej čas hiti.
Tako sta pridirjala, soparce mokra vsa
Do grada, kjer se zbrala je gostov množica.

Tam krona veselice bogati Edmund je,
Pijó se mu zdravice, in pesmi mu doné;
Sam vriska tud veselo, ko serna se verti
U plesu berzim, vnelo je vince mlado kri.

Bokale spet vzdignejo: „Naj dolgo Edmund živi!“
Mu glasno vsi pojejo, in terč'jo s kupami;
Al ko do ust prinese bokal ovenčani,
Ga čuden mraz pretrese, ko ruta obledi.

U persih začne vreti, ko žar mu plameni,
Iz ust začne kipeti, rudeča čista kri.
Na tla se zgrudi, bleda približa se mu smert,
Ležé u kervi gleda še v Hajmona opert:

„O jelen, mladi jelen! jez sim tvoj smertni svat,
Je počil strelec zelen, zdaj tretjo, zadnokrat.“
Še enkrat krog pogleda: „Jezus usmileni!“
Je zadna b'la beseda, — smert zapre mu oči.

III.

POTOK IN TRATA.

Bila je trata lépa in zelena, samo gledal bi jo bil; trava na njej je izrasla nad koleno visoka, cvetličice romene in béle so jo kinčile kakor nevesto, ki ima béle vertnice in rudeče klinčike (nagelne) v svoje lase vpletene, in bčelice in čmerli in metulji so brenčali in šumeli in leteli zdaj sem zdaj tje; vse živo jih je bilo. Po srédi trate pa se je vil kakor kača, prijazen in miren potok, tiho šeptal, da tratice ni budil, ko je spavati hotla, ter jo vrodoviti in osrčil, tako da jo sosede so zavidale. Mnogo lét sta v lepem miru med seboj živela, ni bilo krega nikoli med njima; bili so njuni zlati časi, da bi pač nikdar minuli ne bili! Ali enega dne se je potok preveč napil deža, ki je v plohi izpod neba lil, zvečer po trati prišumi prešerno in togotno, kakor nikada poprej in se ne da potažiti; po noči clo preskoči svoje brege, in trato na levo in desno povali in poblati. Zarano se izčajma in vidivši kaj je načinil, se sramuje, berž ko more v svoje korito nazaj pomakne, in ko bi bila ljuba trata tiho djala, poterpela in se očedila, kmalo kmalo bi se bilo vse popravilo in pozabilo. Ali kaj vem, kateri muri jo je motil! trata namésto pozabiti, le šobo napne in vsa bléda od jeze strašno gromi nad potokom, ki je od sramote nekoliko rudečkast, vonder ves miren po svojem navadnem potu lazil. *Gerdavš*, mu reče, *ti bom že dala, se okoli vlačiš in potem razdéluješ; le poberi se kamor hočeš, mi dva ne moreva više vkupej biti.* — Oj ko bi vsaj potok poterpel bil in ne porajtal, kar mu trata očita, vse bi še bilo prav; ali joj! tud njega jeza zgrabi in komaj dež vdruživše lije, se potok spet napije, in namésto po svojej starej navadi po srédi trate — se proti čésti oberne in jo začne polivati. Toda kaj se zgodi? Čéstnar zagledavši kaj potok děla, ga kmalo po nosu udari, mu prekop naredi in kamnen tlak; in potok, ki je poprej tako veselo po mehkiem in med cvetlicami tekkel, zdaj se med dračjem po kamnu tolče. Še hujše pa se je trati vtepalo. Poprej toliko lépa in zelena je veniti jela, povsod se jej rebra kažejo;

in kdor jo je prej poznal, ne bo verjel, da je ravno tista trata, tako se je premenila.

Ljube žene, trati podobne ste ve. Dokler s svojim možem v miru živete, ste lahko srččne, ako pa jezika za zobmi ne deržite, sreča vaša že omahuje. Ljubi možje! potoku podobni ste vi. Ako žena nad vami regla, poterpitate za ljubega miru voljo. Poterpljivost cvetlice rodi; nevolja med bodeče dračje zavodi.

Rozman.

III.

MOTNA MLAKA IN ČISTA DRAGA.

● lepem jasnem jutru, ko se je ravno romeno sonce rodilo, oče s sinoma na polje grejo. Memo gerde mlake gredé si Jakopec mlajši sin nos zatisne, rekoč: „Fej te bodi! koliki smrad is te gerde luže puhti. Ni za prebivati blizu te mlake; stopajmo hitro, da memo pridemo.“ — „Saj le maličko počajmo, so oče djali; tudi smradliva luža nam dober nauk da, naj njo le prav premislimo.“

„Kaj bi se od gerde vode učili? vpraša Jakopec; saj je polna negude in za pogledati ni.“ „Pač pač, velijo oče; kajti je dober Bog v svojem stvarjenju ravno zato skurno poleg zalega djal, naj bo lepo človeku za toliko bolj dopadlo, in se človek učil ljubiti dobro in se ogibati hudega. Ta gerda mlaka je hudobnega, ispridenega človeka živa podoba. Kakor se stoječa voda vsmradi in mnogo merčesa isplodi, tako se tudi človek pokazi in v pregreho zabrede, kateri delati noče; lenoba je hudobij košata mati. — Smerdliva voda ni za piti; le žabe, močaradi in groza merčesov po njej mergolijo, le smerdlivo in strupno zelišče raste krog nje, enak zanič je tudi ispriden človek ljudem, svojim bratom in sestram velika težava. Kakor v tej luži merčes — prebivajo tudi v njegovem sercu gerde strasti, huda vest njega pekli. — Clo sonce se v kalni mlaki le motno vidi; njega podoba je temna in žalostna. Tako se pomaže tudi v hudobnem človeku lepa božja podoba, po koji je stvarjen; tema pregrehe njo

zakriva. — Oh prevbogi človek v greh zakopan; njegovo življenje je luži podobno, v koji se valja.“

Oče se s sinoma dalje za senožetom podajo, in pridejo do čerstve drage, ktera je izpod pečine izvirala, in po travniku napeljana travo rosila. „Poglejta bister vrelc, so rekli oče; on je blagega človeka prelep ogled. Neprenehoma teče in po dragi šumlja; zato je njegova voda čerstva in zdrava. Veselo se žejen popotnik bistre vode napije, in potreben delavec si nje željno zajme in si poleg studenca počije. Veliko blagro je ta draga za ov kraj. — Bodita tudi va bistremu studencu podobna, pridna in marliva, pa tudi dobrotliva in ljubezniva do vsih ljudi. Včinajta dobrega rada, kolikor bota premogla; varujta škode ljudi in bota blaga moža.“

„Le poglejta, kako po vsakem kraju drage trava zeleni! Vse pisano rožic po bregu raste, koje dobrotno studenc rosi: ponižne violice, sivoromene potočnice zeleno planjavo pisano kinčijo. Kdo bi jih željno ne gledal, in se ne veselil? Tako cvetó tudi v sercu pravičnega prelepe cvetlice tihega veselja, čedne ponižnosti in prave keršanske ljubezni. Vsakdo se takemu rad približa, ter ga za ljubo ima. Vidita kako se svetlo sonce v čisti dragi ozira! Kakor srebern pas se potoček od lune po noči svetli. Tako se sveti tudi božja podoba v sercu blaženega človeka, in se mu clo na licu pozna, da je ljubej božji in vsih pravičnih ljudi.“

„Otroka! kateri bota pa vidva podobna, pobarajo oče, ali kalni luži, ali čisti dragi?“ „Lepej dragi“ — odgovorita sina veselo. „Prav tako, rečejo oče; ali hočeta v svojih starih dnevih čedno in blagodarno živeti, morata v mladih letih pridno začeti. Česar se mladenč privadi, tudi serec zna.“

IV.

KAČA IN OTROK.

Martinko, vertnarjev sin je čerstvo po ogradi skakal; ko bi trenil pa pisano kačo zagleda, se nje prestraši in jokaje k očetu beži. Oče sinka spet vtolažijo in mu dajo od kače prikladen poduk: „Moj

sin! ova kača, koje si se prestrašil, je vsa plaha in pred človekom beži; lahko njo z malo palico vbiješ, ni se nje toliko bati. Pa una sovražna kača, ktera je že v pozemeljskem raju nedolžna perva človeka zapeljala, ona je veliko nevarnejša; nje se je bati, pred njo bežati. Ta kača človeka povsod zalezuje, se nobene oblasti ne boji, in iše tebe vekomaj pogubiti. Od te kače Moder veli: „Beži pred grehom kakor pred kačoj; ako se ji približaš, te bode piknila. Pregreha ima strupeno željo, ktero dušo umori.“

Se hočeš pregrehe ko kače varvati, moli rad in Boga se boj, zogibaj se grešnih priložnost in slabih družin; naj te skušnjava praznovati ne najde, tako ti pregreha, naj huja kača, škodovala ne bo. Ako ne slušaš, te hoče pohujšati in umoriti.

Še eno si zapomni moj sin, ktero te sv. pismo uči. Varuj se krivih, lažnivih prerokov, zapeljivih ljudi. Hudobni ljudje so hujši in veliko bolj nevarni ko strupne kače, ktere s svojimi lažnivimi jeziki in skoz svoje obljube nedolžnost v greh vabijo in v nesrečo vlečejo. Ne verjami vsakej sladkej besedi, in ne potegni z hudobnimi, kteri te vabijo. Nesramna slada, požrešnost, vlačuganje in posvetne dobre volje so po navadi rožnati germi, pod kterimi kača zapeljivosti na mladenče in dekličje preži. Žalibog, da se da večidel ljudi skoz te goljufne reči zapeljati. Ti pa, moj sin, Boga se boj in vedno pred Bogom hodi, tako ti nobena kača škodovala ne bo.

Jeli ni naši mladini pregrehe kača naj ljubša igrača? Kdor se greha ne boji, ne bode peklu odišel.

DVOJE MLADIH DREVÉS.

Kmetič je imel dva sina; prvi leta starej ko drugi; vsakemu oče za rojstvo žlahno jabelčno drevce vsadi. Obdvoje dreves tako lepo izraste, da jih je bilo veselje gledati. Ko začneta drevesca prav lepo cveteti, vsakemu sinu enega da, ktero je bilo za njegovo rojstvo vsajeno, in pravi: „Obdva drevesa sta dobrega plemena; nju bota pridno oskerbovala, nju bota požlahnila; bota drevesa v nemar pustila, ne bota dobila prida sadu.“

Starej sin Jože je svoje drevce skerbno čedil, krog njega zemljo porahlal, divje veje porezal, gosence pridno obral, in mlado deblo h kolu privezal. Mihalek, njegov brat, se pa za svojo drevce zmenil ni. Ko je Jože pridno delal, se je Mihel po vesi potepal; clo kamnje po svojem drevesu lučal je.

Dojde bogata jesen in Jožetovo drevo se rudečih jabelk šibi, tako da so veje podperle, Mihelna drevo pa prazno in vse blede žaluje. Ves zelen Mihel nad očeta leti in toži: „Pokaj ste meni tako malopridno drevo dali? Jožetovo se polno jabelk obeša; na mojem pa jedne jabelke ni. Recite Jožetu, naj mi polovico jabelk od svojega drevesa da.“ Oče pa Mihelna oestro zavernejo, rekoč: „Jože ti nima ne jedne jabelke dati, zanikarn potepenec ti! Priden delavec z lenuhom blaga delil ne bo. Le gladuj, ker nisi delati hotel, in ne gledaj Jožeta pisano, da obilno sadja ima; kdor ne dela, naj tudi ne je! Kakoršno delo, takšno plačilo!

VI.

MLADE POSTERVE.

Troje mladih posterv je s svojo materjo v kamnitem kotu pod pečovjem v bistri vodi bivalo; germovje krog pečovja globoko pokrivalo in ribicam senco delalo je. Bilo jim je nekako prežalostno in dolgočasno prebivališče. Malo spodaj je pa sonce lepo sjalo in se veselo po vodi vtrinjalo. „Mati! so ribce djale, zakaj ne plavamo navdol, kder ljubo sonce tako prijazno sije; neprenehoma v tem žalostnem kotu tičimo? Spodej bo drobnej pesek po dublini, in pa veliko bolj veselo v sijavni vodi!“

Mati ribicam pravi: „Ni vse tako dobro in čedno, kakor se vam dozdeva. Res da tamodolej sonce prijazno sije, in se tudi mnogo dobrih črvičkov po peski najde, ali ravno pod bregom u votlini požrešen som stanuje, ki vsako ribico požre, ktera mu blizo priplava. Ne hodimo torej v nevarn kraj, če nas ravno mika.“

Jednega dne gre stara posterv iz doma živeža iskat; pa še poprej ko se odpravi, ribicam oestro naroča, rekoč: „Ne hodi mi nobena iz pod tega zarašenega skalovja; lepo tiho doma hodite, do-

kler se zopet povernem.“ Ribice materi obljubijo doma varvati in izpod kamnja ne lukati.

Ko pa mati odide, reče čez eno dobo naj stareja ribic: „Mame tako dolgo domu ni, me pa mormo pod tim vmazanim kamnjem toliko časa kučati. Kaj pa je, ako malo na sonce po vodi plavamo? Saj pri nas ni požrešne ribe, ktera bi nas požerla.“ Dve mlaji pa niste hotle, rekoč: „Kaj bi mati rekli, ako bi nas zunaj našega doma najdli?“ „Kaj pa, pravi stareja, saj ni matere doma! Mamica nas ne vidijo, in kedar nazaj pridejo, hitro pod naše kamnje šinemo, prej ko nas vgladajo in zvejo, da smo zunaj bile.“ To postervica izgovorila in na sončen prostor odplavala, kder ji je toliko dopadlo, da je tudi mlajše sestre za seboj zvala. Sredna ribica hitro za starejšoj potegne, ter veselo ž njoj po vodi igra. Naj manjša sesterca je pa mater vbogala in lepo doma za kamenjem skrita ostala.

Ko ste si ribici po gladki vodi kratek čas delale, mlajša po dolnej reki pogleda, kako sonce lepo sije, in reče stareji: „Le poglej sestra, kako veselo in gmetno je tamo na obsjani reki!“ — Starejša pravi: „Kaj pa bi bilo, če dalej greve; saj se nama ni žalega zgodilo, kar sve iz doma šle, da ravno mati prepovedali. Le za en časek greve; velik som naju ne bo videl.“ Mlajša posterv si pa ni upala; starejša sama navdol poplava in po sijavnih valovih raja. Skokama pa velika šuka iz globočine nad njo švigne in postervo celo požre. —

Kedar stara posterv domu pride, in svoje naj starejše hčerke žive ne najde, je po njej silo močno žalovala, in dvema mlajšema še bolj oestro prepovedovala iz kamnitega kota ne hoditi.

Zopet je od doma šla, in stareja posterv, ktera je že bila prepoved materno prelomila in se zunaj doma pohajala, si zopet vmisli po sijavnih valovih poplesati. „Bali tudi ti, sesterca, reče naj mlaji, bove po verhu plavale in si za kratek čas poigrale.“ Mlajša postervica je pa stareji odgovorila: „Ali si že pozabila, kako je nevsmilena šuka najno sestro požerla, da nje ni več domu?“ — „Stareja pa pravi: „Nikar se ne boj; saj me ne greve do tistega globneka, v kojem požrešna šuka preži, hočeve se varvati in bolj zgorej ostati.“ Nak! je naj mlaja ribica djala, ne grem ne; mati so prepovedali, naj bi si ravno požrešne šuke ne bilo.“ —

Ribica svoje mlajše sesterce ne posluša, ne porajta prepovedi matrne in iz kota na ravno širino odplava. Igraje in premetaje

se črveka vglada, ki se po vodi maja, kavsne po červu in ga hoče požreti, ali črvek na terneku se ribici v požeralnik zasadi. Naglo bi se rada izrešila in domu povernila; ali prekanjen ribič njo na vervici derži in iz vode na suho potegne, njo izsneme in v svoj puterh potisne, v kojem je vjete ribe nosil.

Po potu na dom stara posterv ribiča od daleč zapazi, in strah njo je da bi ne bil ktero njenih otrok vlovil. Potukne se, in ko v svoje skalovje prihiti, ji naj mlajša ribica žalostno toži, kako je starejša od doma šla, se okoli potepat, in nje več ni. Stara posterv je pa ostalo hčerko od te dobe trikrat bolj ljubila, ker je mater tako zvesto vbogala!

Deca! taka se otrokom godi, kateri svojih starešev ne vbogajo radi; peklenski som zapelivosti jih požre.

VIII.

STARI ŠKORJANC IN NJEGOVI MLADIČI.

Kedar je svoje dni pšenica dozorila in se romeno klasje šibilo, je djala starka svojim negodnim mladičem: „Deca! skoro bodo pšenico žeti začeli, in potreba se nam bo seliti, da nas ljudje ne zasačijo. Le tenko na uho vlecite, kaj se bodo pogovorili, kedar gospodar na polje pride gledat, in mi vse čisto povejte, kedar od potoka domu pridem. To starka naročila in za potok šinila je. Kmalu potem dojde gospodar in njegov sin sterneno gledat. „Le poglej, sinko! je oče djal, pšenica je dozorila. Kaj bi odlagali žetvo? Idi le in pa prijatle povabi, naj nam pridejo jutre pomagat, da poženjemo.“

Ko starka domu prileti, začno mladi cvičati in od strahu ferfrati, rekoč, da bodo prihodno jutro pšenico poželi in zajeli nje vbožčke. „Ne bojte se, deca! je starka djala; če bo gospodar na prijatle čakal, bo pšenica še dolgo stala. Gotovo še jutre želi ne bodo; le dobro pazite, kaj se še bodo pomenili. Drugo jutro zopet starka po

svoji navádi za potok leti. Sonce je cel dan močno pripekalo; gospodar čaka prijatlov, pa jih ni; zakliče torej sina, rekoč: „Naši prijatli so gerdi počakeži; kdo ve če pridejo. Teci in pa žlahto, strica, tete in pa svaka naprosi, naj nam pridejo pomagat jutre pšenico požet.“ Ko je starka zopet priletela, so se mladiči vnovič od groze tresli, rekoč: „Zdaj je gospodar po žlahto poslal; mati! hitite, da vbežimo, prej da nas pri žetvi vlove.“

„Strici in tetice nas še ne bodo pregnali; žlahti se ne mudi svoji žlahti pomagati, le po smerti za doto skerbi. Ni nam še sile, je starka djala, in se brez skerbi drugo jutro zopet za vodo poda. Prav je imela; kajti tretje jutro ni bilo strica, ne tete, ne svaka.

Zdaj se je gospodar čakanja naveličal, zaklical sina in mu je djal: „To je pa zdaj pregerdo! Ni se na druge zanašati. Hodi, moj sin, nabrusi meni en serp, sebi enega; jutre hočema sama žeti, da nama pšenica ne izpade.“ — Ko je starka to začula, je djala: „Zdaj, otroci! zdaj bo resnica, potreba se je vgeniti in ni več čakati.“

Po taki priliki so svoje dni stari modri mlade učili, naj bi sami pridni bili in se na druge ne zanašali.

VIII.

JAGNE IN MAGAREC.

„Oj kako slaba je moja osoda, in koliko terpenja me še v prihodnosti čaka!“ je rigal in tožil magarec (osel) jagnetu, ki je poleg njega postalo. „Ves gol, medel in na pol zmerzel moram pod poja-toj ležati, kder hladen veter po meni piha in me vsako hudo vreme poiše. Cel drag dan moram tovore težko na dvorišče nositi, in še betva zelenja mi ne položijo; ti pa toliko dobro kermō imaš, in tako topel, mehek kožušček nosiš.“

„Pokaj se ti švaraš? je magarcu jagne odgovorilo; moja tuga je veliko večja od tvoje.“ Pri tih besedah se jagne milo oberne kakor bi se razjokalo. „Poglej! je dalej reklo, vsako dobo imam dočakati, da gospodar po mene pride in me v mesnico vleče; lahko da se bom jutre vsorej že na njegovi mizi hladilo. Ti pa še lahko veliko let

včakaš, če hočeš priden biti in pa pokorn. Ne hodi ti žal za mojo osodo; vem da boš salate na svojem herbetu prinesel, ktero bodo z mojim hertišem pojedli.“ — Jagne milo daleč bleketa, osel pa dober poduk premišlevaje bolj zadovoljno živi.

Gostokrat srečo drugih pisano gledamo, ker ne vemo, da smo bolj srečni od njih.

IX.

PREDRAGA PIŠALA.

Ko sim še mlad deček bil, so mi boter bili sreberno petico za rešitvo ali vezilo k mojem' godovnu dali. Rad sim belo petico gledal; ko je pa semenj bil, in je mož romene pišele v torbi prodajal, koje so dečki na ves glas poskušali, sim tudi jaz glasno stransico kupil, in celo petico za pišelo dal. Vesel svojega kupa s pišalko domu pridirjam, od dneva do dneva, od jutra do večera po hiši in krog hiše piskam, da so vse domače ušesa bolele. Ko sim povedal, koliko sim za pišalo dal, so se mi ljudje smejali, rekoč, da sim njo predrago kupil; pišela pol toliko vredna ni. Začnem premišlevati, koliko lepih reči bi bil lahko še verh pišale za svojo lepo petico kupil, in predraga pišela me ni več veselila; drugi so se smejali, jaz pa jokal, da sim predrago pišalo kupil; ali moja žalost je bila prepozna.

Lastna škoda mojih mladih dni je pa tudi velik hasen imela. Kdarkolj sim mislil kaj nepotrebnega kupiti, mi je predraga pišala na misel prišla. Te reči mi ni potreba, sim djal; pokaj bi za prazne čače dnarje dajal; bi pale predrago pišalo kupil. Tako sim si mnoge vinarje prihranil, ki so mi potlej prav prišli.

Odrastil sim in se po svetu podal, pa tudi ljudi brez števila spoznal, ki so si svoje pišale predrago kupili in na zgubi ostali. Mnogokdo si je gosposko obleko omislil, prisekan škric in zavihan klobuk, perstan na roki, smodko v zobih in leta 1848 tudi sablo po strani, da je za njim ropotala. Oh, sim djal, ti norska glava, si predrago pišalo kupil. — Videl sim drugega, kako je derhali ljudstva sladko govoril,

delal sladke obljube, ter preprostim ljudem zlate čase obetal, naj bi ga za poslanca ali pa za sreenskega poglavarja izvolili. Pač predraga pišala, sim mislil; in taka je bila. Danes so ga na rokah nosili, v kratkih dneh so mu pa okne potrupali. — Poznam mladenčev veliko, katerih eni so se dali ženstvu oslepiti; drugi so se v igro, tretji u vino zgubili, zapravili dnar, poštenje, zdravje in tudi življenje, časnó in večno nesrečni. — Oh, sim djál, so pač predrago pišalo plačali! — Tako bi rekel, da vsa nesreča iz tega izvira, ker ljudje ne premislijo, koliko je vsaka stvar vredna, in njo predrago kupijo. —

Karkolj storiš, le modro stori, in premisli konec.

X.

DEREČ POTOK IN TIH STUDENC.

Po hudem dežovju je dereč potok visoko narastil, travnike in poljane povaljal in z velikim hrušcem vse moste in berve pobral. — Blizo ispod gore je vrele (studenc) pohlevno šumljal, senožete napajal in po dragi stoječe drevje pojil. Od daleč iz doline so hodili ljudje po studenčnico; in kdor se je čiste vode napil, je bil vrelca vesel; tudi ptičice so krog studenca na zelenem drevju rade prebivale, kakor bi hladnemu studencu hvalo pele.

Narašen potok se začne bahati, in zaničovati pohleven vrele, rekoč: „Kaj delaš, zapečnak? kaj te ni iz tvojega kota na svetlo? Sram te bodi, da si po svetu ne upaš. Sromak ti noč in dan, leto na leto pod svojo pečjo kučiš in pa trate napajaš, ter ne veš, kako je veselo na svetu. Bali v dolino; rajaj z menoj po ravninah; videl boš kako naju bodo ljudje gledali, kedar se nama bodo mosti odkrivali; berve in jezi ogibali. Ne le sjanje po polju, clo drevje se nama hoče priklanjati, ko se bova po širokem v morje valila.

Neumen bahač! mu studenc odgovori, kako kratko bo tvoje veličastvo veljalo. Vreme se vedri, dereče vode iz hribov vsahnujejo, tvoji kalni valovi vpadajo, prihodno jutro te videti iz tvojega vodotoka ne bo, in v enih dneh boš zatoliko več suh, za kolikor je tvoj trebuh zdaj prenapet. Po vsakem kraju bo povaljano polje le-

žalo, poblateni senožeti in pokončane setve bodo tvojega divjanja žalosten sled. Ljudje te bodo kleli in rotili, dokler meni srečo želje. Res je, da moja voda le pohlevno šumlja, in visokih bregov ne prepluje; ali za toliko lepšo rast travi, drevju, živini in tudi človeku daja, da me vse rado ima, ki me pozna. Bolja je moja tiha pa obstojča vrednost, kakor vsa tvoja vrešoča, minljiva visokost. Tebe bodo kleli, mene blagoslovili ljudje.

Mladenči in mladenčice zale! nikar de bi se po šegi potoka štimali; blato pregrehe in pesek nesreče bi se tudi za vami valil. Tiho in ponižno kakor bister studenc živite, pridno delajte in pobožno molite; pravični vas bodo hvalili, in Bog vas bo za ljubo imel. Vaša sreča, če vas hudoben svet nespozna; le ponižnost velja.

OGLEDALO

ZA

ŠOLO IN DOMAČO REJO OTROK.

II.

ODPERTO PISMO VSIM SRENJSKIM POGLAVARJEM.

Vzemite in berite!

Vsako posebno delo ima svoj težaven začetek, dokler se ga človek prav ne loti in ne privadi. Vsa težava pa konča, kakor hitro se človek v svojem opraviilu izšola; šola je vsakemu po svojem stanu potrebna, zlata reč, — tudi srenjskim predstojnikom in poglavarjem. — Jedno celo leto ste se že šolali, nekteri prav dobro, drugi pa slabo svojo poskušnjo obstali, kakor se pač po svetu godi; torej ne zamerite mi, da Vas s tim pismom lepo pozdravim, in se od srenjskih reči z Vami prijazno pogovorim.

Bog je dal prostim srenjam priložnost, in cesar pravico za svojo srečo skrbeti. Hočejo srenje pravo srečo imeti, se imajo svoje sreče zvesto prijeti, in dopolniti nove dolžnosti, ktere so nje z srenskoj vstanovoj zadele; le iz zvestobe raste blagor — iz nezvestobe pa srenjam gorjé. Svoje dolžnosti dobro spoznati je prvo — svoje dolžnosti zvesto dopolniti je drugo naj potrebnej delo za župana ravno kakor svoje dni za tlačana; le zvestoba obdva srečna stori.

Srečo svoje srenje so dolžni pred vsemi srenjski predstojniki v svoji skerbi imeti, za blagovno soseske duhovska in deželjska gosposka skrbeti, da se blagostan dobro pozida. Srenjski župani (rihtarji), svetvavci in odborniki so zidarji, vsi srenjčani, sosedje in sosede pa strežaji in strežajke, kteri morjo pridno pomagati, da se pravi sreči stan pozida, ne na pesek časne posvetne modrice, marveč na terdno skalo večne resnice in pravice, kojo nam je Izveličar naš iz svetih nebes na zemljo prinesil, in svoji nevesti, naši materi sveti katolški cerkvi izročil. Hočejo torej srenje pravo, stano-

vito srečo imeti, morjo pred vsim poštene hčere svete matere katoliške cerkve — med seboj pa dobre, blagovoljne sestre biti. Kdor svoje matere ne spoštuje, in svojih bratov pa sester prav ne ljubi, bo vselej na zgubi, in sreča mu roke podala ne bo — tudi celi srenji ne.

Vse čaka in si boljih časov obeta — tudi vsaka ustanovljena srenja; ali soseska, ktera boljih časov včakati hoče, naj skerbí za boljše ljudi. Ljudje storijo hude, pa tudi dobre čase. Mladina bo prihodnih časov vesela rodovina, ako njo srenja v trojno šolo pošilja, trojno šolo, ktero je vsmileni Jezus, božji mladenč otrokom v svojem dvanajstem letu posvetil, jim izgled zapustivši, da ga posnemajo. Jezus je rasil v majhni bajtici svojih ljubih starišev ne le na letih, temveč tudi na modrosti in ljubeznivosti pri Bogu in pri ljudeh. Ko je bil mladenč Jezus dvanajst let star, je šel s svojimi staršmi v tempel, iz tempelna pa v šolo med učnike, kder jih je poslušal, jim odgovarjal in jih popraševal, da so se vsi njegovi modrosti čudili. Iz šole je šel Jezus zopet z njimi domu, in je bil svojim starišem pokorn. Poglejte otrokoreje lepo živo ogledalo! Pridne otroke izpodrediti jih je potreba doma skerbno učiti, v šolo in v cerkvo prav pridno pošiljati po izgledu Jezusovem, pa tudi po njegovem povelju, ki ga očetom in materam, gospodarjem in gospodinjam, kakor vsim srenjskim poglavarjem daja, rekoč: „Najte otročičem k meni priti, in ne branite jim; zakaj takih je božje kraljestvo.“ Stariši, kateri otrok v šolo in v cerkvo ne pošiljajo, otroke Jezusu jemljejo, da jih ne blagoslovi. Kaj pa bode iz dec, kateri niso Jezusovi? Po imenu kristjani — po djanju pa bodo pagani ali hajdje. Starišem, ki bolj za svojo živinco, ko za svoje otroke skerbé, se bodo otroci tudi poživinili. Taki stariši so očitni sovražniki svoje srenje, države in svete cerkve. Oni soseski oestro ternje sadijo, ktero njo bo kervavo pikalo; potreba bi jih bilo strahvati in varvati soseske naj huje nesreče: hudobnih, slabo izgojenih ljudi.

So v soseski zanikarni stariši, ki svojih otrok doma ne učé in v šolo ne pošiljajo, marveč jim dajo svojvoljno vesovati, se potepati, vse sadunosnike istekniti in po ledinah valjati se, da so vsi blatni, capasti in od nesnage krastovi, ne zamudite poglavarji poštene srenje se na noge vstopiti, malopridnega očeta, zanikarno mater prav rezo posvariti in podučiti, kako naj čerstve, zdrave in poštene otroke redí, ne pa kilovih, boletnih in razujzdanih, kateri

bi danes ali jutre soseski nadloga bili. Je pa v srenji vbogo, zapuščeno dēte, ktero nima očeta, ne matere, ali se rabelske matere za predpert derži, ktera ga namesto molitve le beračiti — namesto dela ležati, po tem pa krasti uči, naj bode srenja otroku vsmilena mati, in ga dobrim ljudem v rejenstvo da. Lepše službe božje ni, in vekšega dara Bogu ne prinesemo, kakor take vbožce v imenu Jezusovem v oskerb prevzeti. „Kdor tako dēte v mojem imenu sprejme, govori Jezus, mene sprejme.“ — Volja Očeta nebeskega ni, da bi se jedno tih malih pogubilo; in vender srečamo toliko nesrečnih otrok, posebno nezakonskih po svetu, ki na ravnost v pogubo gredó, ako jih srenjski poglavarji duhovski in deželski časne in večne nesreče ne rešijo! Kaj bi Jezusu ne storili, naj bi kakor zapušeno srotle k nam prišel! Ravno to pa njemu storimo, kedar zapušenega otroka sprejmemo, če nas ljubezn Jezusova k temu žene.

Ni skoraj soseske, v koji bi kakega pijanca, igravca in zapravlivca ne bilo, ki pravi da za svoje dnarje igra, in če pije, svojo zapije. Po njih djanju se lahko sodi, da bodo v kratkem premoženje pognali, vbogi ženi in otrokom pa beraško palico podali in zapustili svojo nesrečno družino srenji na skerb. Povabite take malopridne možake, srenski poglavarji, pred svoj pošten zbor. V pričo zbranih srenjskih očetov naj takega malopridneža ali častiti g. fajmošter, ali oče župan (rihter), ali kdo drugi zbranih prav oistro posvari in pokrega. Ako tudi taka posvaritev pri njemu ne zda, okrojni gosposki zatožite ga, naj ga po cesarskih postavah okovari, in njegovi družini potrebno premoženje zavarje. Prepozno bi bilo ga kregati, kedar je že na bobni, in še le po dokončani dražbi (licitaciji) barati, kdo bo njegovo ženo in otroke redil?

So v soseski raspuščeni dečaki, ki celi soseski nepokoj delajo, se radi tepejo, cele noči voglarijo, in vsakemu posvaru odgovoré: Kaj je komu za to? Meni noben kaj reči nima itd.: pozovite take zrele ptiče pred svoj srenjski zbor, in strah jim dajte v pričo starišev, če jih še imajo. Ako vaše postrahvanje kaj ne opravi, višej gosposki izročite takega, in bote mir v soseski imeli.

Ima mladina gerdo zverinsko razvado cele noči prevukati in dreti se, hitro ljudje rečejo: Naš župan (rihtar) in njegovi pomagavci nimajo za mir v svoji srenji nobene skerbi.“ Pa tudi župan lahko po pravici reče: „Vi očetje in gospodarji ste prvi zanikarni

zaniči. Dajte vi svoji mladini in družini potreben strah, in nihče nam ne bo nepokoja delal.“ — Veliko bolj lahko je divjo zverino zapirati kakor loviti, kedar iz svojega hleva uide; ravno taka je tudi z divjemi ljudmi. Pervi strah naj se jim doma — drugi še le v srenjskem zboru da.

Gostivnice in kerčme (ošterije in lituži) so dobre in potrebne hiše, da se lačni nahranijo, žejni napojijo, in popotni prenoče. Dokler jih ni preveč, in so kerčmarji pošteni, keršanski ljudje, lahko veliko dobrega storijo; so pa kerčmarji samopašni, sami razujzdani ljudje, kojim dnar več ko Bog veljá, tako so gostivnice srenji roparski panji, jame pregrehe, gnezda prihodnih tatov in razbojnikov. Vsakdanja skušnja uči, da zakolikor več je v srenjiali u vesi pivnic, za toliko več vboštva. Hočete torej sosedge, srenjčani obožati, le prav veliko kerčm dovolite. V kratkem bodo vaši sinovi pjanci in igravci, vaše hčere pa pijanke in plesavke, brez poštenja in premoženja, kojega v kerčmo znosijo. — Branite ponočnim dobrovoljam, vi srenjski očetje, ne dovolite plesov po gostivnicah, in ne dajte hudiču prostora; na ponočnem raju pekel svoj lov ima. Hoče mladina dobre volje biti, naj se veseli, pa v Gospodu, ne po hajdovsko, ampak po keršansko, kakor sv. Paul uči, rekoč: „Kakor po dnevi pošteni hodimo; ne v požrešnosti in pijanosti, ne v nečistosti in nesramnosti, ne v kregu in zavidnosti, ampak oblecite Gospoda Jezu Krista.“

Najdejo se tudi po srenjah slabe hiše, komur noroglava mladina ob jesenskih večerih kožuhat ali na metvo hodi, in večidel slabša domu pride kakor od doma gre. Na take je potreba paziti. So po samotnih krajih zlodjove kočure, v koje se razujzdane osebe obdvojnega spola ob nedelah in praznikih shajajo, na citre plešejo, pa žganje in rozolj pijejo, napravijo zdravje in poštenje, in so celi soseski velika spotika. Zastonj duhovski pastirji svariyo; razujzdanci in razujzdanke se jim očitno smeje; za take likebe in dobrovoljce je srenskega strahu potreba. Takim gostačem se ima lituž vzeti, še poprej ko jim svinja pipo odnese. Poštenje ljudi se hitro zgubi, pa težko težko poverne; in vender je poštenje vsake srenje naj dražje premoženje.

Da bo srenja ali soseska dobro slovela, pri vsih pravičnih ljudeh imela dobro ime, za to skerbeti, mora biti srenjskih poglavarjev sveta dolžnost. Poštenje je srenji, kar je roži dober, žlahen duh.

Bo Vaša soseska dobro slovela, se bodo radi po Vaše hčere ženili, izmed Vaših sinov si zete izvolili, pošteni hlapci in dekle se bodo v službo ponujali Vam; hudobnežev pa je bolje da jih k Vam ni.

Da Vaša srenja poštenje ne zgubi, naj bo sosedom *zakon svet*, neoskrunjena zakonska postel. Divjih zakonov za Boga svetega po soseski ne terpite, vlačuge in vlačugarje izmed sebe potrebite; oni sejejo strupno zel na polje Vašega poštenja, in za takih ljudi del pride jeza božja nad cele soseske, dežele in države.

Posebno paško dajte na *podpihovarce*, ki ogenj nepokoja in černe vojske vihar med preprostimi ljudmi vnemajo; *šuntarjev* med seboj ne terpite. Sv. apostol Paul Vam jih očitvidno popiše, rekoč: „Bodo ljudje, kateri bodo le sebe ljubili, lakomni, bahači, prevzetneži, preklinjavci, starišem nepokorni, nehyaležni, hudobni, nevsmileni, nepokojni, opravičljivi, nečisti, nemilostivi, nedobrotlivi, izdajavci, razposajeni, napihneni, in bodo več ljubili sladnosti ko Boga. Podobo brumnosti bodo scer imeli, v resnici pa bodo brez nje.“ Taki so podpihovavci, šuntarji; in takih, veli sv. Paul, varujte se, da Vam srenjcov ne pohujšajo in Vaš kraj v gnezdo živih kač ne spremené.

Posebno piko imejte na *tenuke* in *potepuhe*, naj bodo mali ali veliki, domači ali ptuji; oni so pivole vsake soseske. Sosebno otrokom beračiti ne dajte; berač mlad bo star tat; in kdor le jedne same podplate na beračii razdere, tega dela vse svoje žive dni ne opusti. Potepenih beračev in pohajačev ne terpeti sv. Paul vkaže, rekoč: „Opominjamo vas, bratje v imenu Gospoda našega Jezu Krista, da se odtegnete vsem takim, kateri razujzdano živé, in ne po naročilu, katero so od nas prijeli. Zakaj vi veste, kako se imate po nas ravnati, kajti nismo bili razujzdani med vami, tudi nismo nikogar kruh zastonj jedli, ampak v delu in v trudu, ker smo noč in dan poslovali, da bi nikomur Vas ne bili nadležni. Kdor noče delati, naj tudi ne jé. Zakaj slišali smo, da se eni med Vami nepokojno zaderžijo, nič ne delajo, ampak prazne skerbi imajo. Takoršnim zapovemo, in jih prosimo po Gospodu Jezu Kristu, naj v pokoju delajo in svoj kruh jedó.“

Ptují, neznaní ljudje radi posebno v gorate, stranske kraje zahajajo in se med gorjance zaselé; takim dajte o pravim času slovo, da Vas po tem vžugali in strahvali ne bodo. Vlačuge si dobijo svoje kočé, po kojih se z svojimi fačiki valjajo, ter slabe ljudi zaredijo.

Pokličite, srenjski poglavarji, gospodarje takih koč pred se, ter jim zaterdite takih malopridnih ljudi ne pod streho jemati, jih ne obderžati, če posebne sile ni, da ne bote Vi zaroda pregrehe redili. Bi toliko prihajačev in osebenec po srenjah ne bilo, bi se nesrečnih hotivčetrov po svetu toliko ne rodilo, ki so srenjam groza in strah.

Vsaka srenja svoje vboge oskerbeti ima; to je vsake soseske keršanska dolžnost; ali mnogo ljudi le skerbi, da se vbogi pomnožijo; in kedar so pomoči potrebni, jih po svetu prisilijo. Vbogim brez razločka v dnarjih deliti, se pravi vboge množiti, kajti večidel vbogih zapravljanje oboža. Tudi milošno zapravijo po svoji stari navadi. Vbožni se mora v okom priti, in tista špranja zamašiti, skoz kojo ljudje obožajo. Kdor srenjčane sedem let pozna, lahko tiste s perstom pokaže, ki po beraški palici segajo. Mlad junak se bele suknje boji, si kmetijo kupi, pa njo plačati nima s čim. Kar je kmet, gre vsako nedelo v kerčmo pit in igrat; malokdaj pred pondelikom v jutro k domu pride. Drugi rad po strelu ali lovu hodi, naj bi doma sjati še tako sila bila. Tretji na vsak somenj gre, ako ravno nima kaj kupiti ne prodati, ter se gredé pri vsaki zeleni smreki oglasi. Rokodel iz bližnega mesta pripotva, si kako sobo najme, se na rokodelstvo oženi, pa ne priženi drugega kakor dvoje otrok in pa blede ženko, ktera dela vajena ni. Vsako večerko gre po navadi pit, in rad dolgo v noč pri poliču poseda, v jutru pa rad leži, da ga sonce na posteli posije, zna dobro rajtati, delati pa slabo. — Potepen hlapec se služiti naveliča, vzeme za cesto ali pa na kakem križnem potu koč v najem, se oženi po kako točajko (kelnarco), in začne žganje ali pa vino točiti, kojega je brez dnarjev kupil. Vse malopridno in potepeno v to novo kerčmo zahaja, kar kdor vkrade, lahko tam proda in zapije. Vsi toliki in taki so gotovega vboštva rojaki, srenje vekša nesreča ko toča, sosedom nevarnej ko tatje in razbojniki. Take ljudi, srenjski očetje Vi, zakličite, pa jim na ravnost povete, rekoč: „Tega mi ne terpimo. Ako pohajkovanja in pijančevanja ne opustiš, svojih ljudi pošteno ne rediš, hočemo ti gospodarja poiskati, da ne bomo tebe in tvojih na skledo dobili. — Tudi matere, ktere svoje odrašene hčere, in hčere zopet svojih dvoje ali troje nezakonskih otrok doma imajo, je potreba razgnati, jim strah dati, pa tudi službo. Le bolnikom, vbogim serecom in babelam, ki si ne premorejo kaj prislužiti, naj se milošna za potrebo deli, bolje v potrebnih rečeh, kakor v gotovih dnarjih. Plačajte streho

ali prebivališče gospodarju, peku kruh, sol solarju itd. Oskerbite pa tudi dela onim, kateri si še sami kruha saj nekoliko prislužiti zamorejo. Omislite zapuščenim otrokom potrebne obleke, pa tudi službe, in jim ne dajte hoditi od praga na prag. Otrók beračija je hudobija, ktera z njimi raste. — Dokler se beraštvo ne bo po svetu poravnalo, se tudi ljudstvo ne bo popravilo. Iz navadne beračije domačih in ptujih ciganov rasejo laži, krive — in praznevěre, nam tatje in roparji zore, kojim je komunisti imé.

Ne najdemo lahko srenje ali vasi, v kateri bi trope otrok ne srečali, ki rastejo brez vsake pravične goje, kakor divje, samorastno drevje. Posebno za take *samorasnike* poskerbeti je srenjskih očetov dolžnost. Naprosite kako pametno, staro ženko, naj po dnevi vešarov otroke varje, dokler grejo matere na delo, da otroci sami ne bodo; in če njo ravno drago plačate, Vam predrago ne bo, ako Vam otroke dobro oskerbí in sosesko nesreče ovarje. Pač je žalost pomisliti, da srenja svoji živini pastirja in varha najme in dobro plača, da živino škode varje, četa otrok pa krog leta brez vsacega čuvaja, kakor ovce brez pastirja! Ni neumna živina mnogim ljudem bolj na sercu kakor otroci po božji podobi stvarjeni? Oh isprideno ljudstvo in tvoj rogat zarod! — Vam ni mogoče otrokom varha dobiti, in je za tako napravo srenja prerastresena, pomagajte zapuščenim otrokom k dobrem ljudem v rejenstvo, po tem pa v službo. Ta oskerb vam v resnici ne bo tako draga hodila, kakor za zrele hudo delce ječe in kervave sodbe plačevati.

Je potreba *cerkvo ali pa šolo popraviti, ceste in moste delati* itd. ne zanašajte se na druge, ne čakajte da bi Vas viša gosposka priganjala; dvakrat tako drago bi Vam hodilo. Le sami se posvetvajte česar je potreba, in kar ste sklenili, ne odlagajte o pravem času storiti. Lehko in dober kup bote izgotovili, ako ne bote drugi druge mudili, timveč pridno skupej segli, se ne odmikali, ampak poskušali, kdor bo prvi in pa več storil za domače srenje srečo in blagostan. Združena moč veliko premore.

Hočete, pošteni sosedje, srečno in veselo živeti, imate *enega serca, enega duha* biti, kakor je bila prva keršanska srenja v Jeruzalemu, keršanske vere prelep cvet. Vsak naj za dobro vsim skerbí, kolikor mu je mogoče, pa tudi vse naj za pravico vsakega skerbí, naj se nikomur krivica ne zgodi, in vsakemu po moči pomaga. Ne dajajte svedočbe zaderžanja nikomur boljše, kakor njo

zasluži, da ne bo javna golfija in laž; pa tudi v svojo srenjo človeka ne jemlite, brez gotovo dobre priče poštenja. Gerdega znanja in vlačuganja ne terpite, zapelivih dobrih volj ne dovolite. Še enkrat Vam povem gotovo resnico: *Več ko oštarij, več je vboštva, več ko plesa, več bo joka.*

Mož, ki novo hišo zida ali na novo polje orje in si veselo gorico sadi, si priserčno ljub mir želi; vojske in prekucije podirajo, kar se v zlatem miru dobrega in berhkega postavi. *Ljubega miru si tudi mi želimo*; kervavih bojev se le on veseli, ki po ptujem blagu roko iztega. Hočemo pa ljubi mir imeti, imamo po svoji soseski za pravico skerbeti; pravica je sladkega mira mati, oče pa božji strah, sestra pa prava keršanska ljubezn. Za to trojno vsak po svoji moči skerbimo, pa tudi lepo Boga prosimo, naj nam ljubi mir da, da bomo novo oživeli za Boga in sveto vero, za cesarja in za državo, srečni in veseli v božji milosti. Brez Boga ni sreče domá, nje ni bilo in nje ne bo. To, o srenjski poglavarji, postavodaji in vladarji — to si globoko v serce zapišite. — Z Bogom!

Vaš prijatelj

Ljubomir.

III.

ŠOLSKO BLAGO

ZA NAREKE IN PREDPISE.

1. **P**oznaš človeka, kateri se je od svojih mladih dni do svoje starosti samo s posvetnimi predmeti pečal? — Začni takemu praviti od duhovskih, božjih in večnih resnic: on te bo debelo gledal; tvoj nauk se ga ne prime, in temu se čuditi ni; *vosek njegova serca* je že prekamenit. — Pomisli kilovo dēte, koje še ne razloči hudo od dobrega; tudi ono te ne bo razumelo, če mu od previsokih skrivnost govoriš; *vosek njegova obdušja* je še premehek, kar se va-nj vtisne, se spet zalije. — V sredi med njima stoji *šolska mladina*, jasne glave in serca ravno prav godnega. Ni prestara, ne premlada; nje

vosek je ravno prav nauke lahko prijeti in zvesto ohraniti. — Mladenci in deklice! jasno jutro je, zlata zarja vam sija; zdaj je nauka zlat čas ravno za vas.

2. *Trojno znamenje* vsak mlad človek ima, na katerem se pozuá, kaj iz njega bode. Pazi, kako ve *molčati*, gledaj, kako se s svojim truplom *vêde*, in pa pomni, kako *ga je sram*. — Kdor hoče kaj veljati, ima poprej molčati znati, kakor govoriti, mora poprej modre poslušati, kakor druge učiti. — Modra noša trupla velí, da prešerno oči krog ne meče, roke in noge mirno derži, ter ravno stoji kakor sveča. — Sramožljivost lice mladenčca in dekleta oblije kaj nespodobnega spočeti. Pri kojem tih treh znamenj ne najdeš, se zastonj na veselo prihodnost zanašáš. Za te tri stopinje popolnosti naj si mladina skerbi, ki želi srečnih dni včakati.

3. *Naj potrebnjej vaja* za učence je *samosvoja premaga*; ona človeku več zda ko poln svet blaga. — Te kdo razžali, premagaj se, in žal besede ne reci. Tebi nauk težek hodi, premagaj se, in se prav dobro nauči. Ti pohvala drugih merzí, premagaj se, in jim dobro blagovoli. Ako si lačen ali žejn in se ti hudo godí, premagaj se, in voljno poterpi. — Vsaka taka premaga pred Bogom veliko velja, in je svetla igla nezvenlivega venca dike nebeške.

4. *Naj vekša bogatija je zadovoljnost* življenja. Kdor s tim za dobro vzeme, kar mu Bog da, on vsega dovolj ima in je gotovo srečen, naj si bo kralj ali beráč. Kdor si preveč poželi, nigdar prav srečen ni, in tudi biti ne more, kajti več ko ima, še več poželuje. Blagor otroku, kateri se iz mladega vadi malo za dobro vzeti, in vse za ljubo imeti kar mu Bog da. Zadovoljnost je polovica življenja, je naj slajša modróst.

5. *Naj gorša družica učencov je pridnost*; ona opomina otroke moliti, ona priganja v šolo hoditi, veljeva v šoli se skerbno učiti, ona veli doma stariše lepo vbogati. — Bučelice zale — mravlice male, naj bi ve govoriti znale, bi šolarje pridne biti učile.

6. *Šolcov naj zvestejši varh je strah božji*; on je začetik modrosti. Otrok ki se Bogu zameriti boji, se ne bo pregrešil. Bog te vidi, ne stori hudega; Bog te čuje, ne zini gerdega; ne legaj, Bog vse vč. Povsodi pred Bogom hodi, in božjo okó tvoj varh bo.

7. *Šolarjev naj lepša obleka je otroška ljubeznivost*: bela hala nedolžnosti, suknja vednosti in svete čednosti. — Jeza otroku to drago obleko razterga, lažnivost njo pomaže, poblati in povalja

njo vsaka strast ali huda navada. — Deca! skerbite, da bote mladencu Jezusu podobni, ljubeznivi Bogu in ljudem, ne pa zgublenemu sinu, ki je ves raztergan in gladovn svinje pasil.

8. *Naj hujši sovražnik* mladine je greh, naj vekša *sovražnica* gerda *razvada*. Lažnivec je mladosti tat, zapelivec nevsmilen vbi-javec, naj strašnejša nevaršina pa slaba tovaršija. Tih napak se je potreba ko ognja varvati.

9. *Blago za učence naj bolj drago* je čas. Kdor mladosti čas zamudi in se pridno ne uči, bo vse svoje žive dni in tudi u večnosti na zgubi. Za majhen časek naših dni si nebesa kupimo, skozi po-trato časa si pekel zaslužimo. Poguba časa se podobiti ne da; ra-bite ga!

10. *Poljsko pripravo tudi* učenci imajo: *šolsko orodje*. Tvoje oralo, šolar, je tvoja knjižica; tvoja motika, učenkeca, je tvoja ta-blica, pero je tvoje čertalo. Skerbno moraš v mladih dneh sjati, če hočeš na starost obilno žeti. Se v mladosti pridno učiš, se za sta-rost preskerbiš.

11. *Mladine naj žlahnej cvetlica je violica ponižnosti*, dekličev evet je sramožlivost. Dokler so učenci ponižni, radi vbogajo, dokler so učenke sramožlive, so nedolžne. Napuh je otroške ljubeznivosti smert, gizdost je deviške čistosti mertaški pert.

12. *Šolarjev naj gerša hala* je samosvoja hvala. Kdor le od sebe govori, vsem pametnim zamerzi. Hočeš hvale vreden biti, vadi se vedno od božjih reči — dobro od drugih ljudi, od sebe le malo govoriti; po tem te bodo drugi hvalili.

13. *Štiri visoke šole* človek ima, po katerih se izšola in obrav-na: *obhoja z ljudmi*, *lastna skušnja*, *knjige* ali bukve, in pa *božja beseda*. Kdor se poštenim ljudem tovarši, v dobro oberne, kar si poskusi, le poštene knjige bere, božjo besedo dni in noči premiš-ljuje, on si nabere modrosti zaklad, kterege mu nihče odvzel ne bo.

14. *Dvojo torbico* šolar, šolarca imaš: prva je bela, v koji svoje lepe lastnosti — druga črna, v kateri svoje slabosti nosiš. V prvo torbico šolarji radi pogledajo, in serce se jim smeji, kedar jih pohvalijo. V drugo torbico ne radi gledajo, in če jim kdo slabosti očita, hitro se jim zameri. Potreba je svoje slabosti bolj spoznati ko svoje vrednosti. Otroci! le prav pogosto v torbico svojih slabost pogledjte, in posvariti dajte se; to človeka poboljša in posveti.

15. *Popotna palica* je šolarjem potrebna, poprej ko se podajo na življenja nevarno pot. Palica močna, na katero se lahko in varno operamo je sveta katoliška vera; ona velja za vse dni in vse ljudi. Rajše svojo kerv preliti, ko pravo vero zgubiti. Z obdvema rokama se palice svete vere držimo!

16. Hočeš v dobri službi biti, moraš Bogu lepo služiti. Bogu lepo služi, kdor malo govori, pa veliko dobrega stori, in vse voljno poterpi po sveti volji božji.

17. *Šole zlat dobiček ima*, kdor si mirno vest ohrani zna. Temnejši oblaki nesreče ko človeka pokrivajo, lepše se sveti žlahen kamen mirne vesti. Cena minljivih časnih reči s starostjo pada, cena mirne vesti pa z letmi raste.

18. *Dve šparovki* si imajo деца napraviti: prvo za potrebo večnosti, drugo za silo prihodnih dni, v prvo dajati vbogajime, v drugo devati zakladne krajcare. Prvo šparovko dajo Bogu — drugo starišem zahraniti. Kdor vbogajime daja, Bogu posojuje.

19. *Začetih modrosti* je strah božji, konec modrosti pa keršanska ljubezn. Kdor se Boga le boji, še popolnoma ni; ljubika božjega stori prava keršanska ljubezn.

III.

KNJIGA ŽIVLENJA.

Našega življenja čas je prazna, nepopisana knjiga, koju nam je Bog dal, naj jo bi z dobrimi delmi popisali. Za vsak dan jedna stran — vsaka ura je za nov odstavek, in vsaka minuta življenja je za novo versto pisati namenjena. Ni v naši moči jednokoliko pol iz knjige življenja odtergati, tudi jednega dneva, kojega preživimo tih bukov krušiti ne zamoremo; pa tudi pol prešteti nismo v stanu, ktere so nam odločene, da jih v življenju popišemo; prav lahko je pola tega dneva posledna življenja našega, na koju bo smert zapisala: Konec! zadosti je.

Pa to je v naši moči, da vsako stran knjige življenja našega, koju nam Bog včakati da, z dobrimi delmi popišemo, popake po-

pravimo in tudi storjene pregrehe s pokoroj iz bukv življenja izbrišemo. Blagor človeku, srečen je, kdor na smertni posteli, kedar se mu mertvaška sveča prižge, še enkrat vse pole svojih preteklih dni brez strahu prebere, in veselo na tisti strašen zadni dan čaka, o katerem se bodo te bukve življenja celemu svetu odperle, in bodo vsi ljudje brali, kaj je kdo dobrega ali hudega vse svoje žive dni učinil. Blagor mu, komu bo ta skrivna knjiga življenja sodni dan svedočila, da je nedolžen, ne pa kriv, kakor ga je hudoben svet obsodil. — Gorje pa hudobnežu, hinavcu, kterega skrite hudobije se bodo iz tih knjig vsemu svetu sodni dan brale. — Srečen popotnik, kterega bukve življenja ne bodo z njim vred u večni ogenj obsojene in v peklu žgane, marveč zlato vezane se v nebesih vekomaj svetile. Blagor mu, kdor svoje bukve skerbno z dobrimi delmi popiše in jih s čistim zlatom prave keršanske ljubezni pozlati; on jih bo tamkaj v nebesih vekomaj veselo čital, v knjigi večnega življenja se bo svetilo njega ime. —

Děca! kar se dobrega učite, vse bo v to vašo knjigo zapisano. Kar dobrega v šoli zamudite, bote po smrti u večnosti brali. Pridni bodite in prav skerbno se učite, da bo vsak dan jedna stran v bukvah življenja zlato popisana.

IV.

ZARANO ZAČNE ŽGATI, KOMUR JE KOPRIVA MATI.

V mali vesi v Saksonii na Nemškem je živel malopriden dečko, malopridnih starišev sin; jabelko namreč daleč od debla ne pade. Njemu je bilo naj slaje veselje vbogim ptičicam gnezda poherati in podrapati; mladičem je habice pipal, in na pol žive po tleh lučal. V jesen je senice lovil, jim oči istikal, in nevsmileno osleplene je zopet letati pustil, da si revce niso vidile živeža iskati, ne kamo ferfrati, in so morle od gladu pomreti. Je kdo dečaka za te hudobije del pokregal, se mu je hudobec smejal in mu jezik zasramvaje kazal.

Tako nevsmileno djanje svedoči, da ima človek gerdo, hudobno serce; kdor kaj takega vbogi živini stori, v njemu še strašnej hudobec zori; zakaj že zgodaj začne žgati, kar kropiva ima ostati.

Naj bi bili stariši hudobneža hitro po prvem takem včinu oestro posvarili, postrahvali in podučili, kako strašen greh je kaj takega storiti, bi bil dečko v strahu božjem izrastil; ali zanikarni stariši so mu svojvoljo pustili in hudobneža izredili. Izrastil je ves rogat divjak, je začel zgodaj izmikati mnogo tujega blaga, ni odrahtal najdenega, ter je terdovratno vtajil, kar si je po krivici osvojil, in korenina hudobije mu se je tako globoko v serce prirastila, da nje ni bilo poznej mogoče izrjavati. Vsi verstniki so se ga bali, in hudobneža se je že v mladih letih vse zogibalo. Ko je odrastil, so ga u vojaštvo vzeli. V Draždanju je s svojim polkom stal. Jeden večer že v mraku sreča zalega, prijaznega gospoda is Pilnice na potu v mesto, kateri je bil prav čedno oblečen. Skušnjava mu v misel daja, rekoč: „Ovi ima dnarje; vsmerti ga, in dnarji bodo tvoji.“ Popotni gospod je bil visoko pošten mož in slovit podobar, ki je iz svoje gorice za Laboj k svoji dragi rodbini domu šel. In tega dobrega moža je hudobec zamoril! Koliko žalost je njegovi žlahti — kolik žal celemu mestu načinil, katero je rajnega rado imelo?

Nikaj ni tako skrito, da bi ne bilo enkrat očito: ta resnica je tudi hudobneža izučila, kaj da prepozдно. Hudobec se je sam razodel; k smerti so ga obsodili in ob glavo djali.

Otroci! ne delajte gerdo z živali, naj si bodo prijazne ptičice ali gerdi červi; božje stvari so, Bog za nje skerbi. Kdor do ljube živince vsmilenje nima, bo tudi z ljudmi nevsmileno delal. Pri malem hudo delati začne, in pri strašnem vboju nehá. Zarano začne žgati, komur je kropiva mati. Kropive se morjo iz korenine popipati, in hudobije pri otrokih poravnati, kakor hitro se prikažejo. Staro drevo se ne da izdreti ne poravnati, zastaran hudodelc pa poboljšati ne. Blagor možu, ki je od mladih dni v strahu bil.

JANEZEK IN VERTNAR.

Janezek se je iz šole prijokal in se ves solzen v očetov vert poda, zdihovaje da ni učitelja prav zastopil, in kar so učili si zapomniti mogel ni. „Joj meni! je djāl; moji sošolci se tako lahko učé, da je veselje; jaz pa srotej toliko terdo glavo imam, da se me nauk clo ne prime. Kaj hočem revež začeti?“

Moder vertnar ga čuje in potolaži rekoč: Misliš, preljubi Janezek, da so te verle, polne črešnje vselej tukaj stale, kakor nje zdaj pred seboj vidiš?“ „Mislim da, odgovori Janezek. „Pač ne,“ reče moder vertnar. „Svoje dni na tem lepem prestoru ni drugjega rastlo ko ternje in pa koprive. Segli smo in si veliko prizadeli, da smo ternje izkopali, zemljo zarodoviteli in to žlahno drevje zasadili. Sadunosno drevje pa je le pomalem rastlo; pridno smo krog deblov zemljo rahlali, gnojili in ga skerbno čedili; in poglej kako bogato rodi.“

„Ravno po tem tudi ti, Janezek stori.“ Praviš da si terde glave. Kaj za to! Le pridno se uči, in ne odjenjaj; priden mladenč srédne glave pogosto prebrisane prekosi. Dobre glave se rade napihnejo, se po navadi preveč na se zanesejo in zaostanejo, dro zgubijo se clo pogosto. Priden šolar se nevtagne potepati, in se v kratkem lahko uči, kar sim tudi jaz poskusil.“

Janezek ves vtažen se začne prav skerbno učiti; in bolj težko kakor se mu je kaj zdelo, pridnej je bil, ter je mnoge-ga sošolca dobre glave prepredil. Marlivost tudi slabo glavo zboljša.

VI.

POGLEJTE KAJ PRIVADA ZNA!

^vSpartanski postavodaj Likurg, kteri je okolj 880 let pred Kristusom živel, je hotel starišem očividno pokazati, kaj privada zna. Vze-me dvoje kužetov ene starke in ravno tistega starca, pa nju zlo razno izredi. Jednega lovskih pesov privadi vse lonce istekniti, vse posode preiskati in le jesti kar mu diši; drugega pa slediti in pridno zajce goniti nauči.

Ko se Lacedemonci, Likurga deželani znidejo, se vstopi Likurg v sredo med nje, rekoč: „Poglejte le, moji domorodci, kaj privada zna, koliko v otroški reji velja mlado serce za čednost, ali za hudobijo odgojiti. Okovidno vam hočem pozvedočiti privade železno moč.“

Pripelja dvoje odrašenih pesov pred Lacedemonce, postavi v sredo med nje skledo mleka in pa živega zajca. Vstavi se clo daleko od pesov, in obdva pesa prosta pusti. Pervi po svoji navadi nad polno skledo prav po volčje plane in jesti začne, drugi pa za zajcom vlije, kakor je od mladega vaje bil.

Ko Lacedemonci svojega poglavarja le debelo gledajo, in jim v glavo ne pade, česa jih po teh pesih prepričati hoče, jim Likurgo veli: „Poglejte, ta dva pesa sta enega očeta in ravno tiste matere pa vsaki druge in razne izreje. Pervi se je privadil po volčje jesti, drugi pa zajce goniti; česar se je privadil, to tudi zna.“

Kar se na neumni živini vidi, to tudi pri človeku veljá; česar, se mlad privadi, to tudi star zna. Hočeš da bi otroci radi molili, od mladih nog privadi jih; hočeš da bi radi delali, hitro jih začni dela privajati. Hočeš svojoglavne deca imeti, le iz mladega naj se privadijo vse po svoji volji storiti, česar poželijo, dobiti. — Stara privada je železna srajca, ki se isleči ne da.

XIII.

KRATKA DOGODIVŠČINA STAREGA SVĚTA *)

Vse kar je na svētu, se vedno spreminja, in mnogo tega kar se zgodi, zasluži da se zapomni. Bilo je že mnogo mogočnih kraljestev na svētu; ali razpadle so in zginile kakor prah iz ceste; ko ga veter pomete, ni sleda več od njih: mnogo narodov pa, ki so pozabljeni v dušnej tmini spali, se je povzdignulo do največe slave, in sloveli bodo, dokler bo Bog hotel. Puste kraje in divje hoste so ljudje s svojim pridom prestvarili v naj lepše njive, travnike, ngrade, mesta in sela; bogate in imenitne mesta pa so razvalile se, da zdaj ni družega viditi, kakor groblja kamnja. — Še več premenov pa se u vsakdanjem življenju zgodi. Človeški um neprestano napreduje, in vsaki dan si kaj novega izmisli, ali popravi in doverši, kar je poprej že znanega vonder nepopolnega bilo. Ali od vsega kar se je nekdanj godilo, bi mi ničesar ne vedeli, ko bi *dogodivščine* ne imeli; ona zaznamova ter nam pripoveduje vse imenitnejše dogodbe in premene od starodavnih časov do zdaj, pa tud dobre in slabe dela naj glasovitiših ljudi v svoje liste začerta, ter nam jasno kaže, kako dober in pravičen Bog nad nami vlada, kako poštene ljudi in boga-boječe narode poviša in srečne stori, hudobne pa kazni; kako so deržave srečne bile in veselo v svojem blagostanju napredovale, dokler so njih prebivavci u vzajemnej slogi in jedinstvi živeli, kako kmalo pa onemogle, ko je kača prepira in nesloge med nje se vgnězdila.

Sv. pismo nas uči, da je Bog cěl svēt v šestih dneh stvaril; kar hotel je in vse je bilo. Na zadnje pa, ko je že vse lépo uver-

*) Pač bilo bi za šolce koristno in za učitele hvale vredno, naj bi v do-bah, ko se vsakdanjih predmetov naveličajo, kako ovako reč brali, radovedni mladini starodavne čase razjasnili, ter ji prižgali luč za potlejne poduke in znanosti!

steno in z mnogoverstnimi stvarmi napolnjeno bilo, je stvaril človeka, mu nevmerjočo dušo vdihнул in ga postavil gospoda čez vse stvarjene reči. Nadalje nas sv. pismo uči, kako srčno je živel prvi človek Adam s svojo ženoj Evoj v paradizu ali raju, ali žalibože! da njuna srčca je tako kratko terpela. Zapeliva kača ju je oslepila, prepovedan sad sta okusila, zapoved božjo prelomila, in koliko zlega na duši in na telesu je iz tega nad nje in nad ves človeški rod privrelo, je belodano in dobro znano vsim.

Sčasom se je človeški rod bolj in bolj namnožil in ljudje niso mogli vsi na enem mestu ostati; timveč po svetu se razšli in berž ko ne take kraje iskali, kateri so bolj rodoviti bili in lepšo lego imeli. Začetno so večdel od sadja in zelenjave živeli, vonder tudi zemljo obdelovali, kakor je Bog Adamu že napovedal, da bo s težavoj živel na njej vse žive dni, in v potu svojega obraza kruh jedel, in kakor nam sv. pismo povē, da Kajn že je poljodēlec bil. Ali prvi poljodēlci še niso znali kaj je plug, brana in drugo ratarsko orodje, to vse se je pozneje iznajšlo. Listje od palmovega drevja jim je obleko dalo, pa tudi v zverinske kože so zavijali se, kakor nam naznani sv. pismo, da je Bog prva človeka že z živalskimi kožami ogernul. Vērjetno je, da nekteri so v pečinah in v jamah pod zemljōj prebivali; da so pa tudi šotore in hiše kmalo kmalo imeli, nam sv. pismo priča, ki nam povē od Kajna, da že on je nēko mēsto postavil. Zraven poljodēlstva so pa tudi s pastirstvom silno radi se pečali, kakor vēmo od Abelnā, da je bil ovčar in jagnje od svoje črede Bogu daroval. Vonder ne smete misliti, da pastirji v starih časih so bili fantalini kakor pri nas; marveč so bili dostikrat naj slavniji možje, kakor p. Jakob, ki je pri Labanu, in Mojzes, ki je pri Jetru ovce pasil. Učeni tudi mislijo, da so ljudje začetno vse sirovo užili; potem še le, ko so z ognjem se soznali, so jeli meso pečī in jestvine kuhati, so jeli rudo topiti in kovati, in vsakoverstno orodje, kakor kladva, sekire, motike, sulice itd. izgotovljati. Prvi kovač, kakor nam sv. pismo povē, je bil *Tubalkajn*, ki je bil s Kajnom v petem kolenu v žlahti, in njegova sestra *Noema* je prva tkati začela.

Ali bolj ko so ljudje se množili, hudobniši in razvujzdaniši so postali. V divjej nesramnosti so živeli in jeden drugega krivično stiskali. Bog jih milo je svaril, kakor dober oče svoje otroke, in jim 120 lēt odloga dal, da bi se poboljšali; ko pa niso od svojih hudob-

nih potov odstopiti hotli, je začel dež spod neba liti, štirideset dni in štirideset noči, kakor je Bog ukazal, vsi studenci se odperli in vse kar je na zemlji živelo, je v strašnej vodi potonilo — samo *Noe*, njegova rodbina in kar je pri njem v ladji bilo, je bilo oteto. Bil je ti občni potop vsih živih stvari 1650 lēt po stvarjenju svēta ali 2330 lēt pred Kristusovim rojstvom.

Sto in petdeset dni je voda po zemlji stala, potem pa upadla, zemlja se posušila, in *Noe* z vsimi svojemi in z živadjoj vred iz ladje stopil. Iz hvaležnosti Gospodu altar postavi in žgaven dar na njem opravi, in Gospod je dopadenje imel nad Noetom in njegovim darom, blagoslovil njega in njegove sine in jim dovolil, da smejo razun rastljin tudi živalsko meso jesti, iz česar lahko sklenemo, da pred občnim potopom ga niso smeli zavživati. Tudi je pustil krasno mavrico na nebu se prikazati, ter obljubil, da nikdar več občni potop ne bo zemlje razdjal.

Noe je spet zemljo obdēloval, vinograd zasadil in njegovih mlajšev je sčasom spet velik narod se zaredil. Od gore Ararat, na kterej je Noetova ladija obstala, so razprostranili se do široke planjave Senaar, kder so 100 lēt po občnem potopu zidati jeli orjaški Babilonski grad, nekaj zato, da bi se v deželah ne razgubili, nekaj zato da bi svoje ime poslavlili. Ali Bog je njihov jezik zmedel, da niso jeden drugega več umeli; zatorej so morali zidanje opustiti, so na vse strani svēta se razišli, in polagoma u velike narode in mogočne deržave se zjedini.

Naj znamenitiši narodi starega veka so bili:

1) *Egipčani* v Afriki. Iz njih obeliskov in orjaških piramid, ki so gotovo tri jezar lēt že stari, se še dan današnji jasno vidi, na kakej visokej stopnji je bila njihova izobraženost, njihova umetnost in zidarija. Bili so dobroserčni in pridni; vsak je moral vsako lēto dokazati, od kod da živi, ako ni mogel ali je nepošteno živel, je bil oestro kaznovan ali clo umorjen. Svoje otroke so izgojili z vso skerbjo, in ako so stariši se postarali in onemogli, so bili otroci po postavi zavezani, prerediti jih. Svoje rajne so u velikej časti imeli, in znali njihove mertve telesa tako odreveniti in v mumie premēniti, da še zdaj cēle v zemlji najdejo. Znali so iz ječmena pivo kuhati, kruh peči; svinskega mesa pa niso jedli. Imeli so mnogo krivih bogov, katerim so clo ljudi v dar klali, so vērovali, da je človeška duša nevmerjoča, vonder mislili, da se po smerti človeka v kako zverino preseli. Petsto lēt pred Kristusom so Perzianci njihovo deželo si osvojili.

2) *Židovi* (Judi), od katerih v zgodbah sv. pisma zadosti bemo. Dokler so Bogu zvesti in med seboj složni bili, so vsim napadom sovražnikov čeversto se vstavljali in dobro jim je bilo; kedar so pa od Boga odstopili in v malikvanje zajšli, so ajdovskim narodom v pest prišli, kateri so jih hudo stiskali in končno clo v sužnost gnali.

Njihovi naj slavniji možje so bili: *Mojzes*, kateri je Židove iz Egipta v Kanansko deželo peljal in jim iz gore Sinaj na dveh kamnitih tablah deset božjih zapovedi prinesil. Tudi je popisal stvarjenje sveta in skoraj vse kar nam je od starih časov znanega, od njega vemo. *David*, kateri je iz pastirja kralj postal, je v slavo božjo mnogo svetih psalmov zložil, in Židovsko kraljestvo na naj višjo stopnjo dvignul. Njegov sin *Salomon* je dal prelép Jeruzalemski tempel zidati in bil moder, da mu pod soncom ni bilo jednakega; ali kraljestvo je pod njim razpadati jelo.

3) *Feničani* so bili naj glasovitiši trgovci starega veka in naj bolj znajdeni brodniki. Oni so jadra na ladje iznajšli in se vozili po širokem morju, kamor se prej nikdo upal ni. Iz Azie, kder je njih domovina bila, so prijadrali do današnjega Španskega in Angležkega, prodajali silno lépo in tanko platno, steklo, škerlat in druge umetno izdelane reči, so mnogo zlata in kositra skupili in dobička polni spet na svoj dom se vernili. Mnogo učenih mož misli, da so *Feničani* tudi pismenke in računstvo iznajšli; toliko pa je gotovo, da na Gerško so jih oni zanesli, in od Gerkov jih je dobila skorej cela Europa. *Sidon* in *Tirus* so bili njih glavni varoši, sbiralisce vsakoverstnega blaga in bogastva, pa tudi pregrešnosti. — Razvujzdanost jih je popolnom oslabila, tako da so jih Perzianci clo lehko podjarmili.

4) *Asirci* so bili v srednej Azii. Njih naj slavniji vladar je bil *Ninus*, ki je dozidal mesto Ninive, v katerem je prerok Jonas ljudi k pokori vabil, in ktero je tako obširno bilo, da je moral trinajst mil potovati, kdor je hotel ga obhoditi. Njegovih nasljednikov jeden, *Salmanasar* po imenu je desetero Izraelskih rodov v asirsko sužnost gnal in mnogo drugih narodov užugal; ali kmalo za njim je kraljestvo pešati jelo. Babilonci in Medianci so priderli. ga raztergali in zalo mesto Ninive razvalili. — Asirci so vedno sirovi in neotesani ostali; razun vojske niso poznali veselja.

5) *Babilonci* so stanovali v Azii poleg reke Eufrata in Tigrisa, bili slavni zvezdoznanci in so že sončne ure imeli, bili pa tudi silno

sladni, mehki in nesramni. Naj mogočnejši so bili pod svojim kraljem *Nabukodnecarom*, kateri je Jeruzalem razvalil in Jude v babilonsko sužnost peljal. Glavno mesto *Babilon* je bilo z zidovjem obdano, ktero je bilo visoko 200 in široko 50 komolcev, imelo 100 bronastih vrat in 250 stolpov; bilo pa tudi v njem doma vsih sedem naglavnih, štir vnebovpijočih, devet ptujih in šest grehov zoper sv. Duha. Božja milost je bila pri kraju in Perzijski kralj *Cirus* je razdjal kraljestvo in mesto *Babilon* 538 let pred Kristusom.

6) Od *Mediancov*, ki so v srednji Azii mogočno in hrabro ljudstvo bili, nam je clo malo znanega. Njih glavni varoš je bila *Ekbatana* in njih naj slavniji kralj *Kiaksares*. — Oni so le za vojsko živeli in vedno divji ostali.

7) *Perzianci* so se posebnost pod kraljema *Cirom* in *Dariom* močno sloveli, sonce in ogenj po božje čistili, verovali pa tud nevmerjočnost duše, vstajenje mesa in posledno sodbo. Začetno jih je vojaški duh oživiljal, sčasom pa mehkužnost prevzela in gerško-macedonski kralj *Aleksander veliki* jih je v svojo oblast dobil. — *Aleksander* (Sander) veliki, katerega učitelj je bil slavn modrijan *Aristoteles*, je živel 333 let pred Kristusom in bil pogumen vojvoda, da mu je malo malo na svetu še enakih bilo; le škoda, da je bil čistilakomen in nezmiren. Umerl je v 32. letu svoje starosti, in po njegovej smerti se je njegovo veliko kraljestvo razrušilo in v mnogo kosov razpadlo.

8) Naj slavniji narod v starem veku so bili *Gerki*. Bili so junaki, da se še sedajni svet nad njimi čudi; pa tudi umetni, najdeni in brihtni, da jim ne najdem para. *Milciades* pri *Maratonu* ni več imel kakor 10,000 mož, in ž njimi potolče 100,000 Perziancov. Junak *Leonidas* z 300 možmi *termopilsko* sotesko proti pol miliona Perziancov brani, in ko mu sovražniki, katerih je 20,000 že pobitih ležalo, po izdajstvu za herbet pridejo, pade on in vsi njegovi tovarši. *Temistokles* s svojo pogumnostjo zapodi Perzijske ladije in ohrani slobodo svoje domovine. *Likurg* in *Solon* bota slovela, dokler svet stoji, zavolj modrih postav, ktere sta Gerkom dala. *Perikles* je bil zgovoren, tako da so njegovi verstniki rekli: njegova zgovornost je kakor grom potresla vse države gerške. *Sokrates* je bil največi hajdovskih modrijanov na svetu, ki je znal modro govoriti in tudi modro in zmerno živel, zategadelj so ljudje od daleč k njemu vreli, da jih je modrosti učil. V mestu *Atini* je vsakoverstna umetnost

cvetela, in kdor je že kaj bral ali govoriti slišal, kako slavni možje so bili: *Demostenes*, *Apeles*, *Homer*, *Plato*, *Euklides*, *Arhimedes* itd. gerškega imena nikdar pozabil ne bode. Le žalibože! da so med seboj nesložni bili, se radi prepirali in tako Rimljanom v roke prišli.

9) Ravno taka osoda je tudi *Ilirce* zadela. Stari Ilirci so bili Slavjani, ki so po bregovih jadranskega morja stanovali, so dobro sloveli zavolj marljivosti, věstnosti in izobraženosti svoje, na svojih ladijah daleč po svētu kupčovali in toliko bogati postali, da so imeli vsega obilno. Njihovo glavno město je bil *Solin*, in njihov zadni kralj *Gencio*, kterega so Rimljani 167 lēt pred Kristusovim rojstvom zmagali.

10) *Rimsko* cesarstvo je pomalem požerlo vse ostale narode in deržave, in ves znani svēt se mu je vклонiti moral. Njegovo glavno město je bil *Rim*, kteri je še zdaj sedež vidnega poglavarja katoliške cerkve. Vojaška hrabrost je pri njih čez vse druge veljala.

Njihovi naj glasovitiši možje so bili: *Romulus*, ki je město *Rim* vtemelil. *Scipio*, ki je *Hanibala* zmagal in město *Kartago* razrušil. *Julj Cesar*, berž ko ne naj slavniji Rimljan, ki je nad 1000 varošev z vskokom vžugal, v 50 bitvah slavno zmagal in nad milion ljudi u vojskah pobil. Njegova slaba stran je bila njegova častilakomnost; on sam je rekel, da je raje prvi v kakej vesi, ko drugi v Rimu. *Cicero*, slavni modroljub pa še slavniji govornik, kteremu je beseda tekla, kakor mende nobenemu drugemu. Pod *Cesarom Augustom* je bila Rimljanov naj srčnejša doba; on je bil dober, pravičen in moder vladar, ter znanosti in umetnosti velikodušno podpiral. On je ukazal ves svēt popisati; zategadel sta tudi Jožef in Maria šla v *Betlehem*, kder je bil *Jezus Kristus* rojen; pod njegovim naslědnikom *Tiberjem* pa je na križu umerl za odrěšenje ljudi. O časih *Cesara Augusta* so živeli glasoviti pėsniki, *Virgil*, *Horac* in *Ovid* in mnogo drugih glasovitih možev; bila je tada zlata doba znanosti in umetnosti.

Z Jezusovim rojstvom se konča stara dogodivščina in nova doba se prične, doba rešitve od tmine in nevednosti. Vidili smo, da na svētu vse preide, posamesni ljudje in cële ljudstva; in scer slabši in razvujzdaniši ko so narodi, prej jih je konec. „*Svet preide in njegovo poželjenje; samo kdor božjo voljo dopolni, ostane věkomaj.* I. Joan. 2, 17.

YIII.

OD ŽIVALSTVA.

Vse kar je Bog vstvaril, kar vidimo in ne vidimo, učeni možje v tri razrede vverstijo: 1) v *živalstvo*, 2) v *rastljinstvo* in 3) v *rudenstvo*. V rastljinstvo spadajo tiste stvari, ki sicer nekako živé, ali se samovoljno gibati ne morejo, post. drevesa; v rudenstvo pa tiste grejo, ki nimajo clo nobenega življenja v sebi, p. kamnje. Te dve verstii bomo za zdaj na strani pustili, in se samo od prve, od *živalstva* namreč nekoliko obširniše poméniti hočemo.

Živali so žive stvari, ki imajo počutke in ude, in se lahko po svojeji volji gibajo, razumne duše pa jim manka. Vse živali imajo mlade; voder razne po raznem načinu. Čveteronožci p. ali dojivke rodé žive mlade, ptice jajca ležejo, iz katerih se sčasom mladiči izvalé itd. Velike, hude in požrešne živali se ne množijo tako hitro, kakor krotke in majhne. Zajkla p. vsako léto 3 — 4 krat mlade verže, medvedka pa slehernó léto samo dva, k večem tri mlade dobi. Kako dobro je to! — Velika žival potrebuje mnogo piče; ko bi se tedaj močno množila, bi kmalo hrane pa tudi kmalo majhnih žival zmankalo.

Nektere živali so strašno velike, kakor p. *kit* ali *morski som*, ki postane 65 črevljev dolg, vaga 2000 centov in da 120 čebrov masti; ali pa *slon*, ki lahko 20 — 40 centov na herbtu nese in sleherni dan dva centa piče potrebuje. Nektere pa p. u vodi, v kisu ali na skorji švajcarskega sira, so silno majhne in drobne, tako da jih človek s samimi očmi kar zapaziti ne more, imajo pa voder glavo, perse in druge telesne ude, kakor velika živina. Bog je vse čudno modro vstvaril.

Veči děl žival človeku raznoternato koristi. Nektere nam dajo odejo, nektere hrano in spet druge nas nosijo in vozijo, ter jih vprežemo u voz ali v plug. Kaj bi počeli mi, ko bi konjev? kaj v toplih krajih, ko bi velbljudov? in kaj v severnih deželah, ko bi sedlonov ne imeli? Ovce, krave in koze nam mléko dajo, iz mléka dělamo

maslo, sir in še marsikaj drugega — kaj bi počeli ljudje, ko bi mléka ne imeli?

Od nekterih žival vsako betvico lahko porabimo, clo nič nam ni tréba zavreči. Kožo vstrojimo in si obutvo in remenje napravimo; mast in loj nam sveti v temnih nočeh; dlaka in volna nas greje po noči in po dnevi; iz črev si strune naredimo, citre in gosle popnemo in sebi in drugim veselje in kratek čas delamo; iz rogov, kopitov in kosti glavnike in mnogo drugega lépega orodja izrežemo; iz parkljev lim kuhamo in druge réči še drugači oberujemo.

Res da marsktera žival je strupena ali škodljiva; vonder ako nam na jedne strani škoduje, na drugej nam toliko višje koristi. Vrabči p. pozobajo mnogo žita, semena in sadja, pojedjo pa tudi veliko število gosenc in drugih merčesov, ki bi nam naše sadunosno drevje vgonobili. Bučele pikajo, ali koliko sladke sterdi nam nabe-rejo! Bolhe grizejo, ali ravno one človeka spodbadajo, da bi sna-žen bil v svojej obleki, pridno pometal svojo hišo in skerbno vmival mize, klopi itd. — Nobene stvari ni na svétu, ktera bi tu ali tam ne koristila.

Po navadi živali v šest verst delimo; naslédnje so:

1) *Dojivke*, ki imajo žive mlade, ktere one s svojim mlékom *dojé*. Njih koža je večdel z dlakoj pokrita, v čeljustih imajo zobe, in njih kerv je gorka in rudeča. V to versto se šteje konj, vol, osel, ovca, maček, medved, volk, serna, jazbec itd. pa tudi človek; samo da človek ima razum in pamet, druga žival pa ne. Od te verste že več kakor 450 plemen poznamo.

2) *Plíce*, kterih život je s perjem pokrit, imajo dve noge, kljun, dva krila in jajca nesejo, iz kterih mladičke izvalé. Sem se štejejo: kokoš, gos, raca, golob, sokol, škorjanček, sternad, lastovka itd. Tudi ptičja kerv je gorka in rudeča, in njih je nad 600 plemen nam že znanih.

3) *Golaznice*, kterih život je gol in gladek, ali pa s luskinami in oklepi pokrit, ki po trebuhu lazijo, jajca nesó in po pljučah dihaajo. Tudi *dvoživke* se zovejo, zato ker lahko u vodi in na suhem živé; kakor: kače, kuščari, žabe, želve itd. Njihova kerv je rudeča in merzla, in mnogo nad 1000 plemen že jih učeni imenovati vejo.

4) *Ribe*, ki samo u vodi prebivajo in po plitvah (ribjih ušesah) dihaajo, kakor p. klen, posterv, rot, som, slanik itd. Njihova kerv je rudeča in merzla, in tudi njih je več kakor 2000 plemen. — Naj-

dejo se pa tudi letajoče ribe, ki se precej visoko nad vodo vzdignejo, vonder se kmalo spet v njo spustiti morajo.

5) *Žížci* (insekti) ali *pretisnjenke*, katerih život je na večih krajih pretisnjen, tako da del s delom včasih le drobna nitka veže. Večdel imajo više kakor čveterne noge in na glavi rožičke ali tipavnike, s katerimi okrog sebe segajo in tipajo. Sem grejo: bučele, muhe, pajki, komarji itd. Njihova kerv je bela in merzla, in učeni pravijo, da žížcov, ki se s samimi očmi viditi dajo, je 20,000 plemen; tistih pa, ki so nam še neznani ali se le z drobnogledom (mikroskopom) zapaziti zamorejo, gotovo 100,000.

6) Červi so tiste živali, ki nimajo nog, namesto tipavnikov imajo tipavnice, to je tipavne nitke, in namesto kervi bel in merzel sok, kakor gliste, polži, pijavke itd. Koliko ravno jih je, v Bog sam.

Oj, ljubi moji! kako razne so vonder stvari na svetu, in kdo bi se ne čudil nad vsegamogočnostjo božjoj! Koliko stvari je Bog vstvaril, od katerih se nam še ne sanja! Ti pa, ki dvomiš, ali je Bog ali ne, „oprašaj živino in te bo učila, in ptice pod nebom ti bodo povedale. Ali nagovori zemljo in te bo učila, in ribe v morju ti bodo naznanile. Kdo ne reče, da vse to je Gospodova roka storila?“ Job. 12, 7—9.

Rozman.

IX.

OD PLANETOV ALI PREMIKAVNIH ZVEZD.

Komu bi se serce ne širilo, ko miglajočih zvezd neizmerne rajde na jasnem ponočnem nebu pregleduje? Pregledati in nekoliko bolj natanjčno zaznati jih hočemo tudi mi.

Zvezde so dvoje verste. Jedne so *nepremikavne*, ki se ne premikajo, timveč vedno na enem mestu so, in imajo kakor sonce svojo lastno gorkoto in luč. Druge verste pa so *premikavne*, ki se okrog sonca sukajo, od sonca gorkoto in luč dobivajo in zovejo se *planeti*. Oni se na nebu svetijo kakor druge zvezde; ali sami na sebi so temni in vsa njih svetloba ni družega kakor sonca osvit.

Ko bi nam sončna svetloba ne branila, lahko bi zvezde vidili tudi po dnevi.

Planeti, bližje ko so sonca hitreje se sučejo, kar nam jasno kaže, da jih sonce na se vleče, in goni in paha. — V starih časih so *planetov* samo pet poznali; da je naša zemlja tud *planet*, niso vedeli, temoč mislili, da se sonce okrog nje vrti. Zdaj že *sedemnajst* planetov poznamo. Sledeči so:

Naj bližje sonca je *Merkur*, ki se med vsemi naj hitreje vrti in v 88 dneh okrog sonca pride. On je 25krat manjši memo zemlje, ima belo luč in se vidi ali na večer precej po sončnem zahodu ali pa v jutro ravno pred sončnim izhodom. Merkur je bil izmišljen nevernikov bog, ktereга so ostali bogovi za poslanca imeli in je imel slavno ime zavolj naglosti svoje; zato je tudi ta zvezda, ktera se tako naglo suče, od njega dobila svoje ime. — Dan na tem planetu, kakor zvezdogledi menijo, je 7 krat svetlejši memo našega, na njem tedaj bi mi vsi oslepiti morali; toplo pa je tako, da bi se kositer ali srebro od zraka raztajalo, kakor pri nas v ognjenej peči.

Drugi *planet* je *Venera*, ki je malo manjši memo zemlje in o 225 dneh sonce obhodi. Vidi se le na večernem nebu, kder se *večernica*, ali pa na juternem, kder se *danica* zove, je med vsemi naj lepša in naj svetlejša zvezda, se včasih clo po dnevi vidi in se zato tako imenuje, ker je tudi *Venera* med vsemi ajdovskimi boginjami naj krasniša bila.

Tretji *planet* je *Zemlja*; kajti ko bi kdo iz kake zvezde gledal, bi tudi zemljo na nebu vidil svetlo lučico kakor mi zvezde. Ona v 365 dneh in 6 urah okrog sonca pride, ter nam štir lētne čase napravi, vigred namreč, polētje, jesen in zimo. Suče se pa tud krog svoje osi kakor kolo, in se v 24 urah enkrat osuka, ter noč in dan naredi.

Šterti *planet* je *Davor* ali *Mars*, ima kervavo luč in od rimljanskega malika Marsa, kteri je bil vojne bog, svoje ime. On je petkrat manjši kakor naša zemlja, blizo dveh let potrebuje, napreden se enkrat okrog sonca osuka, in ako se z zvezdočnikom (teleskopom) ogleduje, se zapazijo mnogi rudeči in zeleni znamenki na njem, od kterih zvezdogledi terdijo, da uni suho zemljo, ti pa vodo pomenijo.

Peti je *Vesta*, imenovan po *Vesti*, ktera je bila starih Rimljanov izmišljena boginja ognja. On v 1326 dneh okrog sonca pride in je bil 29. marca 1807 najden.

Šesti je *Juno*, ktereга je zvezdogled Harding 1. septembra 1804 prvokrat zagledal, in imenoval po ajdovski boginji Juno, ktera je bila po njih napčnej vëri nad vse druge malike povzdignjena. Okrog sonca se o 1593 dneh osuka.

Sedmi je *Cerera*, ktereга je o novemlëtu 1801 zvezdogled Piaci najšel, ter mu dal ime ajdovske izmišljene boginje poljskih pridëlkov, ktera se je Cerera klicala. O 1681 dneh se okrog sonca zaverti.

Osmi je *Palada*, kakor so stari malikvavski Rimlani boginjo vojne in modrosti imenovali, je bil 28. marca 1802 prvokrat zagledan in o 1686 dneh okrog sonca pride.

Deveti se zove *Astrea*, ki je majhen kakor mëšenc in bil 8. decembra 1845 najden.

Deseti se zove *Hebe*, najden 1. julia, jednajsti *Iris*, najden 13. augusta, dvanajsti *Flora*, najden 18. oktobra 1847, in trinajsti *Metis*, ki je bil naj pozneje najden. — Devetero poslëdnjič imenovanih zvezd se *planetiki* zovejo, zato ker so tako majhne, da jih brez zvezdočnika tudi naj boljše oko ne more viditi; samo Vesta in Cerera se včas, vonder silno redko vidite. Zavolj njih majhnosti in velike daljave so tudi še malo spoznani.

Štirnajsti planet se zove *Jupiter*, ki je poldrug jezar veči kakor naša zemlja in blizo dvanajst lët potrebuje, napreden se enkrat okrog sonca zasuka; zatorej lëto na njem dvanajst naših lët terpi. Jupiter je bil pri Rimljanih in Gerkih naj vekši vsilj njih krivih bogov, in ker je tudi ti planet med vsemi naj vekši, so mu ime Jupiter dali. On ima čvetero mëscov, koji ga na njegovem potu vedno spremljajo. — Zrak na njem pravijo, je tako debel, da bi mi clo lahko v njem plavali.

Petnajsti je *Saturn*, (imenovan po ajdovskem maliku Saturnu, kteri je bil bog časa) je 928krat vekši memo zemlje, 200 milionov mil daleč od sonca in se o 29 1/2 lëti okrog njega zasuka. On ima slabo bëlo luč, sedmero mëscov ga spremlja in dva tanka, plošnata obroča obdasta. — Zrak na njem je tako gost, da o naj svetlejšem dnevu ni več svetlobe, kakor pri nas o naj hujšem mraku; in vsak njegov lëtni čas terpi 7 1/2 naših lët.

Šestnajsti je *Uran*, kakor se je imenoval v malikvavski vëri bog nebes, je 400 milionov mil daleč od sonca in o 84 lëti okrog njega pride. Kdor bi tedaj v tej zvezdi 50 lët star postal, bi živël naših 4200 lët. On je 17krat vekši memo zemlje, slabo berli in še-

sterò mēscov za spremljavce ima. — Na njem je tako merzlo, da bi mi vsi zaporedom zmerznili.

Sedemnajsti planet se zove *Neptun*, ki o 227 lētih okrog sonca pride in je tako daleč odstranjen, da se mu sonce kakor kaka mala pičica prikaže, scer pa ga zvezdogledi še tako malo poznajo, da se nič gotovega od njega povedati ne more.

O kako veličasten in moder vonder je Bog, ki je toliko zvezd vstvaril in vsakej pot odkazal, po katerem v neizmernih podnebnih višavah hoditi ima; kdo bi ga ne molil! Kako bistra pa tudi človeška glava, ki vsake zvezde tek, hitrost, velikost in daljo tako natanjčno prerajati zna; kdo bi Bogu hvale ne vedel! „*Hvalite Boga sonce in mēsec, hvalite ga vse zvezde in luči.*“ Psalm 148. 3.

Rozman.

OD NEPREMIKAVNIH ZVEZD.

Razun planetov ali premikavnih zvezd, ktere se premikajo, so tudi še druge zvezde, ktere stoje vedno na enakem mēstu, kakor bi pribite bile in se *nepremikavne* zvezde zovejo. Tudi te nekoliko zaznati hočemo.

Nepremikavne zvezde imajo kakor sonce svojo lastno gorkoto in luč, in vsaka zmed njih, kakor zvezdogledi mēnijo, ima svoje planete, ki se sukajo okrog nje. Razdělē se v osem razredov. V prvi razred grejo tiste, ktere naj svetlejše luč imajo, v drugega, ki nekoliko bolj motno svetijo, in tako naprej, da v sedmi razred tiste pridejo, ki tako slabo berlijo, da jih človek z golim očesom še zagleda; vse ostale pa, ktere so našem očmi skrite in se le z zvezdočnikom še zapaziti dajo, se v osmi razred zarinejo. — Nekatere imajo kervavo luč, kakor bi kdo kake kaple kervi razlil, nekatere zelenkaste svetijo, kakor bi šopek rožmarina se pripel, nekatere gorijo višnevo, jednako kakor plameni vinski cvēt, nekatere blišče tako blede, da bi mislil, zdaj zdaj bodo vgasnile, in druge spet drugač miglajo.

Da se nam tako majhne vidijo, pride od tod, ker so tako silno daleč od nas. Sonce je 20 milijonov mil od nas, tako da bi človek, ako bi hotel do njega priti, moral 11,000 let hoditi, naj bi vsak dan po 10 ur prehodil; negibive zvezde pa so še dalej odstranjene. Naj bližjeja nam je tako zvana *pesja zvezda* (*sirius*), ktera je pa vonder še zmirom tako daleč od nas, da bi odstreljena topovna krogla 100 milijonov let do nje letela. — Svetloba pride od sonca do nas v 8 minutah, od naj bližne negibive zvezde pa do nas potrebuje tri in pol, šest ali pa še več let, od naj daljnjih pa čez 611,000 let. Do naj bližnjih negibivih zvezd tedaj bi bilo 16 do 20 bilionov mil. Kdo zapopade to?

Zvezda *Vega* je tako velika, da bi, ko bi ne bila nič dalej od nas kakor sonce, jedno celo uro in 20 minut iz zagore šla, napreden bi se vsa vidila; zvezda *Aldebaran*, ko bi se ob šestih prikazala, bi bila še le ob dvanajstih, in zvezda *Kapela* še le ob štirih popoldne vsa iz za gore. O koliko svetov gospod je Bog! in vonder je človek postal in podoba hlapca na se vzel; človek pa, ki nekatere podi zemlje v lasti ima, se napihuje in poln prevzetnosti Bogu vstavlja.

Pravijo, da kdor ima dobre oči, vidi naj manj 5000 zvezd, z dobrim zvezdočnikom pa jih lahko 70,000 vgleđa. Drugi terdijo, da vsih zvezd na nebu je 534,000 milijonov; jaz pa mislim, da nihče ne vè, koliko ravno jih je, razun Bog sam, ki jih stvaril je, in zvezde prešteti ali pa pesek pri morju, je nemogoč jedno ko drugo. *Rimska cesta*, ki se kakor lèpa bèla riža po nebu poteza, ni drugzega kakor milijon milijonov zvezd, ki so toliko visoke, da jih naše oko ne razloči.

Mnogokrat že so zvezde vidne postale, katerih poprej nihče ni vidil, kaj, ko bi bile tako daleč od nas, da njihova luč od stvarjenja sveta ni mogla do nas? Nekatere zvezde so zginile, da ni sleda več od njih, druge spet se spremenjajo, so kmalo manjše kmalo vekše — zakaj? nobeden človek povedati ne vè. — Zvezdogledi nam povedo, da za temi zvezdami ktere s svojimi očmi vidijo, so spet druge ravno tako daleč, kakor so te od nas, in za temi drugimi in ravno tako daleč od njih je spet tretja versta, in za tretjo versto in spet tako daleč četrta, in za četrto in spet tako daleč peta versta, in tako naprej. Kde in kako daleč je posledna zvezda — naznanite mi človeka, ki nam povedal bo! — O kako veliko je nebo! koliko večji je pa On, ki ga je vstvaril!

Marskdo se prevzetuje zavolj svoje učene in bistre glave, in se ponosno vede, kakor bi se z Bogom poskusiti hotel; oj v ponočno jasno nebo naj svoje oči vzdigne, naj se oprasha, kaj za poslednoj zvezdoj je? kdo prebiva v lepih zvezdah? ali so tudi tam ljudje? in kakovi so? ali je tudi k njim Bog prišel? za nje umerl? — Slobodno rečem, ako se mu niso možgane změšale, gotovo mu bo glavá vpadla, in poln spoštovanja in časti do Boga bo rekel s prerokom Jeremiom 10, 6.: „*Gospod, ni ga tebi jednakega; velik si, in veliko, mogočno je tvoje ime.*“

Rozman.

F.

SLOVENSKA GERLICA.

**Domača gerlica bo omolknila,
Če ne bo novih pesem obudila.**

ISKRENIM SLOVENCOM.

Veselo novo leto Vam
Vi vsi Slovenci mladi!
To betvo pesmic Vam podam
Ki ste za pesme radi.

Se gerlo mi postaralo,
Ne morem gladko peti;
Da vmerla gerlica ne bo,
Imate Vi začeti.

Budite s petjem svoj sorod,
Naj se v omikó žene;
Obhajajte veseli gód
Sloven'je oživljeno!

Slomšek.

I. NAJ LJUBŠE MESTICE.

Tje k ateju in mami
Si serce moje poželi,
K njim vedno rad hitim.
Tam v družbi ljub'ga ateja
In mile mamice domá
Se sladko veselím.

Tam pri potoku je lepó,
Kjer rožce pisane cvetó,
In tički žvergolé.
Rad tje zahajam, tam igram,
Veselo pojem in skaklam,
In pletem venčike.

Pa v cerkvici, kjer *Jezus* moj
Ima 'z ljubezni sedež svoj,
O tam naj lepše je!
Tam dète s kraljem govori
Tam kot v nebesih se mi zdí —
Naj ljubše městice!

Oliban.

II. ČLOVEK SIM.

Glej, *človek sim*, to je,
Izvoljen, posvečen,
Nebesa so moj dom,
In večnost moj namen.

*Sim človek, to se prav',
 Zmed vsih stvari jez sam
 Bogú podoben sim,
 In stvarnika poznam.*

*Sim človek, to pomen'
 Čast mojega stanu',
 Sim s svet'ni angelji —
 Jednakega rodú!*

Oliban.

III. KERŠEN SIM.

*Glej, keršen sim, ko limbar bel
 Sim v božji vertič zasajen,
 In od vertnarja Jezusa
 Pri svetem kerstu poškropljen.*

*Sim keršen, sim kot biser čist,
 Ki v gnadi božji se svetli,
 In kot prižgana lučica
 Lepó le v božjo čast gori.*

*Sim keršen, ljubi Jezus me
 Pozdravil je že prvi dan,
 Ker mi svoj blágoslov z nebes
 Je póslal in imé — kristjan!*

Oliban.

IV. OB VERNITVI V DOMOVINO.

Hribi moje domovine,
Preden pride smert po - mé,
Me je gnalo iz daljine,
Da vas vidim enkrat še!

Da te vidim griček zali,
Kjer se cerkvice blišči,
V katero tekal deček mali
Sim pretekle — srečne dni.

Tu ležijo oče, mati,
Ondi grobi se versté,
V katerih sestre mi in brati
In prijatli dragi spé.

Mi nikogar ni naproti,
Ne pozná nobeden me,
Le vi hribi ptuji sroti
Tak prijazno kimate!

In me spomnite mladósti,
Kak sim nekdaj srečen bil,
Kakor prosta serna v hosti —
Zdrav, nedolžen in vesel!

Pa kako me je spremenil
Čas in hude sreče serd;
Cvet življenja mi je zvenil,
Žalosten sim in — potert.

Záto hribi ljubeznivi,
Zopet k vam nazaj hitim,
In pokoja glavi sivi
V vašem krilu si želim.

Naj zaspim u domovini,
 V senci ljublenih drevés,
 In počivam — na višini,
 Blizo rajnih — in nebés!

Povh.

V. MOJE ŽELJE.

1.

Rad bi tamo bil!
 Kde po polju veter žene
 Žitne valove rumene,
 Kde vesela se glasi
 Propelica „pet pedi“,
 Rad bi tamo bil. —

2.

Rad bi tamo bil!
 Kde po dragah bistra reka
 Kano živo srebro teka,
 Kde zelene trate pert
 Mene zove v pisan vert,
 Rad bi tamo bil. —

3.

Rad bi tamo bil!
 Kde visoke so planine
 Čudo skaljne globočine
 Kde boječa serna spi
 Sterma peč v nebo kipi,
 Rad bi tamo bil. —

4.

Rad bi tamo bil!
 Kde v zelenem gaju poje
 Slavčik poleg ljube svoje,

Kde se milo družita
 Mehko gnezdo snašata,
 Rad bi tamo bil. —

5.

Rad bi tamo bil!
 Kde mladine krasno cvetje
 Zaljša gerla milo petje;
 Kde nedolžnost še domá
 Spake sveta ne pozná;
 Rad bi tamo bil. —

6.

Rad bi tamo bil!
 Tamo rajsko je veselje
 Tamo čiste serčne želje,
 Tam v nebesa je odtod
 Prosta in vesela pot,
 Rad bi tamo bil. —

V. Orožen.

VI. LASTAVICI ZA SLOVO.

1.

Merzel veter tebe žene
 Ljuba lastovka od nas,
 Kdar znad lipice zelene
 Men' si pela kratek čas;
 Vsako jutro, tička moja,
 Rano si prepevala,
 Vsako noč je pesem tvoja
 Sladko me zazibala.

2.

Koljkokrat si ti zletela
 V tvoje malo gnjezdice,
 Toljkokrat si mi zapela
 Milo pesem v serčice;

Zdaj iz bel'ga turna line
 Zadno pesem žvergoliš,
 Ker čez hribe in doline
 V tople kraje si želiš.

3.

Tje, kjer toplo sonce sije
 Kder nobene zime ni,
 Tje naj veter te zavije,
 Tam prijatel moj živi;
 O povéj mu, da ga ljubim,
 Ljubim kok svoje okó,
 In zvestobo mu obljubim,
 Dokler serce živo bo.

4.

Zleti tudi ljubezniva,
 V ono malo mestice,
 Mile solze, kjer preliwa
 Serce moje sestrice;
 O povej ji ljubka mila
 Da vse dobro ji želim
 Da ljubezen ni minila
 In ne bo, dokler živim.

5.

Blizo mesta griček zali
 Jiši griček ograjen,
 Ondi najdeš grobec mali
 Z rožcami je obsajen;
 V černej zemlji tam počiva
 Bratec ljubi, bratec moj;
 Tička moja ljubezniva,
 Lepo milo tam zapoj.

6.

Tak pozdravljaj v ptujem svetu,
 Mojga serca ljubčike,
 In o prvem mladem cvetu
 Opet k meni verni se.

Oj dab' cvetje mlad'ga leta,
 Skorej se prikazalo! —
 Oh, znabit pa bodeš vjeta
 Vedit' tebe več ne bo. —

7.

Zdaj boš zapustila mene,
 Oj kak serce me boli,
 Merzel veter tebe žene,
 Pojdi, kam te veseli! —
 Oh, da men' ni perje dano,
 Rad o rad bi spremljal te,
 Alj u ledje zakovano
 Moje revno serce je. —

V. Orožen.

VII. PRAVE SREČE DOM.

1. Kdor kolj pod milim Bogam živi,
 Vsaki pač srečen biti želi,
 Cesar na troni, kmetič na polji
 Prosi od Boga sreče po volji; —
 Tud jas jo jišem križam sveta,
 Kde nek prebiva, kde je doma?
2. Tam, kder cvetlice krasno cvetó,
 Mislím, da sreči venec pletó;
 Sonce pa revce cel dan pripeka,
 Kosec jim slednič glavce poseka; —
 Kodar pa smertna kosa kosi,
 Sreče ni prave, jok se glasi.
3. 'Z verta na polje grem jo iskāt; —
 Tam se raduje kmetič bogāt,
 On si bogato žetev obeta,
 Sreča pšenice venec mu spleta; —

Toča prihruje, žito zdrobi
Sreča veselja 'z nibe 'zbejži.

4. Ptičke vesele, zelen je gaj,
Mislim, tu ima sreča svoj raj; —
Zima prikima, — ptičke zbejžijo,
Hribci pod merzlim snegom ječijo, —
Glasa veselja čuti ni več,
Gaj le žaluje — sreča je preč.
5. V mestih imajo mnogo blagá,
Tamkaj bo sreča naj berž domá;
Res se bogatec tam napihuje,
Pa še več revnih milo zdihuje,
Kder pa sromaštva solze tekó,
Nihče po sreči baral ne bo.
6. Cesar mogočen, kakor sromak,
Otrok in starčik, kmet in vojšak,
Srečo si voši, srečo si iše,
Pa le iz lica solze si briše;
Človek do groba sreče želi,
Pa si le prazne pene vloví.
7. Kde neki ima sreča svoj dom,
Kdo mi pové, kde najdil jo bom? —
V čistimu sercu ona kraljuje, —
Serce nedolžno razveseljuje; —
Sreča prebiva v sredi sercá,
V sercu poštenim sreča domá.

Virk.

VIII. ŠOLE OGLEDALO.

1. Veselo je gledati vertne cvetlice,
Če priden vertnár za nje lepo skerbí;
Pod cvetjem šibijo se žlahne glavice,
In vsa njih okoljca prijetno diši.
2. Tak vertec prijazen je šola mladosti,
Podobni cvetlicam učenci smo mi.
Nedolžni cvetimo na polju modrosti,
Dokler so učiteli za nas skerbni.
3. Vertnarji potrebijo slabe rastline,
Da lepši cvetlice poganjajo cvet;
Naj blažena zarja učencom ne zgine,
Nam morjo učiteli serce oplét.
4. Vertnarji poskrijejo nježne cvetlice,
Kdar burja vihra ino sever hlidi
Učители varjejo mlade dušice,
Da jih zapelivost svetá ne vloví.
5. In kakor vertnarji cvetlice škropijo,
Kdar zevajo revce po kapli dežá,
Tak tud' učeniki iskreni pojijo
S studencom življenja učencov duhá.
6. Kako bi, učiteli! trud vam plačali?
Kaj hočemo dati za dobro vse to?
'Z hvaležnega serca vam bomo podali:
„Bog plati!“ zahvala učencov naj bo.
7. In kaj bi Cesarju presvitlemu dali,
Ki tol'ko skerbijo po šolah za nas?
Otroško ljubezen Jim bomo darvali,
Prepevali: *Živio Cesar!* na glas.

8. Tud Vam, gosp. Fajmošter, damo cvetlico:
Pokoršna otroška je njeno ime.
 Veliko skerbijo za vsako dušico;
 In kdor jih ne sluša, mu bode gorjé!
9. Vam, viši Ogleda, ponižno podamo
 V zahvalo *spodobne poštivosti* cvet
 Za dobro naj vzamejo kar letas znamo,
 Veselo naj pridejo k letu k nam spet.

Virk,

IX. DEKLICI O POGREBU PRIJATLICE.

Zvonovi so milo se spet oglasili,
 In pesem mertvaško britkó zazvonili,
 Katiro nevesti tak mladi pojó,
 Ki dans jo pogrebci med mertve nesó.

Glej káko se versta grobóv pomnožuje
 Nam smertno nevarnost živó prerokuje:
 Pred smertjo ne vbrani nas starost, blagó,
 Smert slepa ne mara za srébro, zlató.

O dekelca ljuba! glej rajno verstnico,
 O njenem pokopu premisli resnico:
 Da smert nič ne zbira, in vse pokosi,
 Ter stare in mlade prot' večnost' podi.

Kri tvoja je urna, in lehka še sapa,
 Pa vender za tabo smert tihoma tapa,
 Te spremlja po noči, te spremlja črez dan,
 Če nisi pobožna, — nevaren je stan.

O torej le hiti na pot se podati,
 Le hiti si dušo v pokori oprati!
 Da enkrat se skleneš s prijateljco spet,
 Ki dans zapustila nevarni je svet.

Tam gori, kjer zvezde vse v luči miglajo,
 Tam zvoljeni sedeže zlate imajo, —
 V to družbo nebeško te Jezus bo vzel,
 Ko zvon ti mertvaški bo tudi zapel.

Povh.

X. POSLEDNA POT ZAPELJANEGA DEKLETA *)

1. Čuj! zvonovi žalostno bučijo,
 Smertna ura bo dotekla zdaj.
 Noj! v imenu božjem, naj hitijo,
 Ki me spremijo na sodni kraj.
 Vzemi svet posledno kuševanje,
 Vzemi moje žalosti solzé.
 Strupen sad, pregrešno zapeljanje,
 Moja smert naj tebi bo gorjé!

2. Vse posvetno moram zapustiti,
 V černo zemljo poverniti se,
 Nič ni vstanu me razveseliti,
 Kar nedolžnost meni vmerla je.
 Lehko noč! ve moje zlate senje,
 Srečno! vi posvetni angelci.
 Oh! ne veselí me več življenje;
 Sim jednaka suhi rožici.

3. Belo oblačilo sim nosila,
 Znamnje še nedolžnega serca;
 Z lepotijoj lice si mladila,
 Glavco z rožcami opletala.
 Oh, nesrečna vsa in zapeljana,
 K čimu je lepota mojih las?
 Zdaj skoz rabelne bom k smerti gnana,
 Že obdaja me mertvaški pas!

*) Poleg nemške.

4. Jokajte za menoj ve device,
 Kterim venc devištva še cvetí,
 Ki varvale se, da zalo lice
 Vas v pregreho zapeljalo ni.
 Oh premehko moje serce bilo,
 Moštvu se nesrečno vdalo je;
 V moških rokah čednost je zgubilo,
 V njih bo skoraj ohladilo se.

5. Oh, že lahko mor' da druge moti
 Moj nevsmilen, vražji zapeljivc;
 Zdaj, kdar pojdem po mertvaški poti,
 Hodi že za drugoj, on, lažnjivc.
 Novi ljubi se on prilizuje,
 Njo omotit', zapeljat' hití,
 Kdar njegova Lojza omaguje,
 Ji pod mečem glavca odleti.

6. Jožko, Jožko! tebe naj dohaja
 Zapeljane Lojze zadni glas —
 Glas mertvaški tebe naj obdaja,
 Ti prebada serce vsaki čas!
 Kedar tebi dèkle v roke pride,
 Naj te moja groza obletí;
 Da nedolžna duša tebi vjide,
 In se tebi slada ohladi.

7. Hoj zdajavc'! ne vidiš solze moje,
 Ki v sramoti mene zapustiš?
 Nisi maral več za dete svoje
 Zdaj od daleč meni se smejiš?
 Ljuti tiger s svojoj tak ne dela,
 Oče matere ne zapusti;
 Njega je dežela ptuja vzela,
 Kder dekliče lahko spet slepi.

8. V mojem krilu detece vse milo
 Mehko dihalo in spalo je
 Kakor mlada rožica 'zbudilo —
 Sladko meni nasmejalo se.

Kdar zagledala njegovo lice,
 Vidila sim, Jožko, tvoj obraz;
 Kakor bolečine ojstre pšice
 Je spreletel me mertvaški mraz.

9. „Kdo so atej moj? povejte mama,“
 Me nedolžno dete vprašalo.
 Brez pomoči zapušena, sama:
 To mi serce je prebadalo.
 Oh! zastonj boš, srotle, nja željelo;
 Njemu druga mati že rodi;
 Ti boš najno sladno uro klelo,
 Zvedet, da si ledičnih ljudi.
10. Vbogo mater v persih strašno peče;
 Vsa je zapušena od svetá,
 Oh, zastonj še za veseljem teče,
 Tvoj pogled njo le v obup peljá.
 Z vsakim glasom, dete, mene pomniš,
 Oh, na rajni moj nesrečen stan;
 Ojstre pšice mi skoz serce goniš
 Kol'kor smeha tvojga, tol'ko ran.
11. Živi pekel v mojem sercu vstaja;
 Jišem ljub ga — gledam, in ga ni —
 Strašna zmota revo me obhaja,
 V pekel se ljubezen premeni.
 Rabel meni je prisega vsaka;
 Goni me goreč peklenski zbor,
 Zgrabi me nekaka divja spaka —
 Oh, in storjen je otrokomor.
12. Jožko! tebe naj skoz vse dežele
 Duh otroka ves serdit podi,
 Naj pregrešno tvojo vse veselje
 Nja mertvaška sraga ogreni.
 Kodar se po zvezdah boš oziral,
 Stopi naj ti dete pred oči,
 Boš se v hišo sladnosti zapiral,
 Naj kervavo dēte te budi.

13. Glejte! mrtvo dete je ležalo ,
 Terda vsa sim njega gledala ;
 Kerv nedolžno za naj dete dalo ,
 V smert sim tudi jaz obsojena. —
 Glejte! ravno rabel gre po mene ,
 Oh , te grozni smerti se bojim.
 Naj me v smert zasluženno le žene ,
 Da na le tem svetu pre stojim.

14. Jožko! Bog ti hoče odpustiti ;
 Tudi grešnica ti odpusti.
 Žalost hočem zemlji izročiti ,
 In prisega tvoja naj zgori.
 Oh , kak tvoje pismice gorijo!
 To obluba zapeljivcov da.
 Z dimom sladki kušleji 'zletijo ,
 Tak ljubezen grešna se končá.

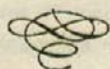
15. Varjte se , dekleta , sestre moje ,
 Da lepota vas ne zapeljá ,
 Odpodite zapeljivce svoje ,
 Ne prodajte svojega sercá ,
 In zdaj hitro mi oči zaveži
 Rabel , in ne bodi pretrepeč.
 Ocveteni lilji glavo vreži —
 Le potegni gladko brušen meč! —
 Krumpak.

G.

GLASI

ŽALOSTNI IN VESELI

**IZ KATOLŠKIH MISIONOV BRATOM IN SESTRAM
BRATOVŠINE SVETEGA LEOPOLDA.**

Kako lepe so noge tih, kateri mir oznanjujejo, kateri
veseli glas od dobrega prinesejo.

Rim. 10, 15.

PREDGOVOR.

Sveti Oče, papež **Gregor XVI.** so se **27.** dan aprila l. **1840** bili milo potožili nad britkostmi, ki jih kristjani v deželah **Kohinkina** in **Tong-King** zavoljo svete vere prestojijo, in so spoznovavce vere celemu keršanskemu svetu k vednem spominu veči del po imenu oznanili, kterih od katolske vere ni ločiti zamoglo ne tepenje ne smert.

Če prigodbe novih mučenikov beremo ali brati slišimo, se nam zdi, kakor bi sami videli in slišali, kako oni vklenjeni in s kladami obloženi, do kervavega stepeni in z žerečimi klešami šipani pred nevěrnimi sodnikomi sv. vero zagovarjajo, in sladko ime Jezus kličejo, dokler jim ali meč ali verv življenje vzeme. Kdor prav pomisli, kolika je človeška slabost, ki se vsakega terplenja boji, pa vender v tolikih britkostih tako nepremakljiva obstoji, mora spoznati, da so imeli naši stanovitni mučeniki pomoč od Boga iz nebes. Pa spoznal bo tudi, da ravno ta vera mora prava biti, kterej Bog toliko stanovitne spoznovavce daja. In tako premišlovanje zamore človeku še bolj gorečo ljubezen do sv. vere prižgati.

Sv. cerkva si je že od nekdanj veliko prizadela, in si še zdaj vse prizadene, sv. evangelj po vsem svetu razoznaniti, kar je bil Kristus zapovedal rekoč: „Pojdite po vsem svetu, in učite vse ljudi.“ Kar je ona že od svojega začetka storila, to še stori dan današnji, ker še zmirej pošilja v bližne in dalne dežele, med divje in omikane ljudstva mnogo katolskih učenikov, da bi vsi božjega nauka deležni postali.

Kaj pa sv. cerkva počne, in kako ona naklone, za toliko težavni stan vgodnih učenikov obuditi, in jih za svoje svete namene pridobiti? Ali jim morde ponuja mnogo postrežnikov za rabo? ali jim odštevaj drage zaklade srebra in zlata? ali jim obeta za naprej

veselo življenje, čast, visoke službe in bogastvo? — Od vsega tega nič! Ona jim da le samo križec na persa, evangelijske bukve v jedno, popotno palico v drugo roko; slednjič jih blagoslovi, in za telesne potrebe le toliko priloži, kar jim je naj bolj potreba. Sv. cerkva jim nič drugega ne obljubi, kakor kar je Jezus apostolom obljubil, namreč brtčnosti, terpenje, težave, pomankanje vseh reči, zasmehovanje, zaničovanje, obrčkovanje, verige, ječo in strašne smertne muke.

In pri vsem tem ni sv. cerkva nikolj imela, in tudi zdaj nima pomankanja takih učenikov, kateri so, kakor apostoli nekđaj pripravljeni vsak čas vse zapustiti, in se za Jezusom podati. Kakor vselej, tako še tudi dan današni se taki apostolski možje radi ločijo svojih staršev, bratov, prijatlov in domačije, in gredó večdel brez vsega upanja, da bi se kdaj več na tem svetu videli.

Eni morajo čez široko in šumeče morje, drugi po suhi zemlji med nevarno zverino in hudobne ljudi. Pa vse to jih ne straši, ker se goreče ženejo, po Jezusovem povelju sv. evangelj od milosti božje nevérnim oznanovati.

Iz tega se jasno vidi, kako ljubeznivo sv. Duh za našo sv. cerkvo skerbi. To njegovo ljubeznivo skerb živo spoznati, za tisto gorečo zahvalo dajati, in njega z Bogom Očetom in Sinom po vsej moči častiti, je jedna naših naj večih dolžnost.

MISIONAR MARHANT.

Marhant, mašnik iz francozke dežele, so se v lētu 1828 v spodnjo Kohinkino podali, tamošnim bezbožnikom sveti evangelj oznanovat. V tej deželi se je pa k nesreči ljudstvo zoper svojega kralja puntati jelo. Protivni poglavar pa tudi misionarja po silem s seboj žene. Ko je pa kralj Minh-Menh v lētu 1835 vstajnike premagal, so morali tudi misionar Marhant biti njegov jetnik.

Strašno so bili strahovani, oestro sprašovani, in da bi jih še u večo grozo spravili, so bile zdajci šibe, biči, ostri noži in železne

kleše na kupu pred njimi. Na to jih sodnik izprašuje tako: Koliko časa ste že v tem kraljestvu? Misionar: ¹¹Pet let.

Sodnik. Ali ste vi vstajnikom pomagali vzdignuti se čez kralja?

M. Vstajniki so me po sili s seboj gnali, in tako skerbno stražili, da nikamor nisim mogel. Le Boga sim častil, kar sim zamogel z molitvoj in v svetej maši; vojskovati pa se jas ne znam.

S. Ali ste kristjane nagovarjali s vstajniki deržati?

M. Poglavar mi je scer to zapovedoval, jas sim se pa branil in djal, da sveta vëra meni prepove, kaj takega storiti, in da tudi raje vmerjem, kakor mu v tem pokorn biti.

Drugi dan so morali vsi ti silnejši vstajniki pred sodbo stopiti, od katerih je jeden misionarja hudo obrekoval in lažnivo tožil. Ker pa misionar nič hudega niso obstali, so jih krivovërci mučili, z razbëlenim železjem žgali in meso iz njih šipali in tergali. Po tem so jih na šest tednov v tak tesno ječo vrinuli, da so morali zmirom skerčeni biti, z glavoj pa na persih sloneti. Na dan svetega Andreja so bili k smerti peljani. Na morišču so jih še z razbëlenimi klešči žgali in nevsmileno drapali. Po tej muki jih še opraša sodnik: Zakaj pri vas oči pipajo bolnikom?

M. To ni res. Vi bezbožniki nas kristjane le obrekujete, da mi bolnikom oči skapamo, kader jim sv. poslednje olje dëlimo. Potem so jih drugič z žarečim železjem palili. Sodnik jih vdrugeč opraša: Zakaj ženin in nevesta pred mašnika k altarju stopita?

M. Zato, da vpričo zbranih kristjanov mašnik njih zakon spoznajo, in ga z nebeškim blagoslovom obdarijo. Zdaj so jih še enkrat žgali kakor poprej, in k tretjemu oprašali: Kakov je ti omoten kruh, ki ga spovedani jedo, in se potem tako terdovratno svoje vëre deržijo?

M. To ni kruh, ampak telo našega Gospoda Jezusa Kristusa, jed naših duš.

Tako oprašanje je stavil sodnik iz samega zaničovanja do svete vëre in njenih mašnikov. Na morišču je bil postavljen križ, na dveh koncih v zemljo zabiti, na kterege so mučenika stojé prek srëde privezali, roke zgoraj razpeli, noge pa proste pustili. Zdaj jim z velikimi noži persa, in na nogah mëso porežejo. In v tej velikej bolečini so sklenili svoje časno življenje.

III.

JANEZ DRAGUTIN KORNAJ, MISIONAR.

Janez Dragutin Kornaj so bili na francozkem rojeni 12. marca leta 1809, in 20. aprila 1834 v Tong-Kingu za mašnika posvečeni. Tukaj je bil za njih, kakor so si želeli kraj slavnega terpenja, ki so ga iz dalnih dalnih krajev iskat prišli. Ko jim je pa pozneje k velikej žalosti huda bolezen protila in so čutili, da svetih duhovskih opravil ne bodo več opravljati mogli, temuč da se morajo poverniti v svoje kraje nazaj, so jeli Boga iz cele duše prositi za milost, da bi jim dopustil v tamošnih deželah svoje smerti dočakati. In Bog jih je tudi vslišal. Že 20. dan junia l. 1837 so jih bezbožniki zvohali, vjeli in jim klado za vrat obesili, jih iz ječe v ječo gonili, u verige kovali in z vervmi vezali. Tožbo za tožboj si zmislijo lažnjivci čez njih; ako so pa pričali, da so tožbe golo obrėkovanje, so bili vselej s šibami tepeni; pa nikolj jih ni slišati bilo, nad bolečinoj potožiti se.

Osemnajsti dan augusta 1837 so pisali svojem staršem na francozko tako: Že so me bili bezbožniki tako hudo otepli, da sim bil ves kervav, in me še bodo neke barte pretepali, potem mi bodo roke, noge in glavo odsekali. Zavolj žalosti, ki jo bote zato nad menoj imeli, so me solze polile; pa spet sim se potolažil s toj misljoj, da hom takrat morde že pred Bogom prosil za vas, kadar bote vi to moje pismo brali. Le nikar ne žalujte zavoljo moje smerti, ki bo vsemu mojemu terpenju konec storila, in meni začetek večnega veselja naredila. To se bo v kratkem času zgodilo. In po tem vas hom v nebesih pričakoval.

Zdaj vam pa preljubi moj oče in moja mati, svojo gorečo ljubezen zagotovim. Vaš sin Janez Dragutin Kornaj.

Devet no dvajset idan augusta jih je šestdesetkrat šiba mahnila, ker niso hoteli na božjo martro stopiti, in se svetej věrej odpovedati. Dvajseti dan septembra ob dveh popoldan so jih že na morišće peljali. Tam so jim roke in noge na štiri, v zemljo zabite stebre privezali, glavo pa za dva. In tako so jim ob treh popoldan odsekali

glavo, roke in noge; drugo truplo pa na kose razdrapali. Tako so vmerli ti sveti mašnik za voljo Jezusa, še le 28 let, 6 mescov in osem dni stari.

III.

FRANC KSAVER KAN.

Franc Ksaver Kan je bil v letu 1803 v keršanskej občini — Zon Minh v Tong-Kingu rojen. Fantek je še bil, ko so ga že v šole vzeli, da bi se za misionarja učil. V letu 1832 so ga njegov visoko prečestiti škof Havard za pomočnika poslali misionarju Retordu, kder se je tudi toliko izučil, da so ga namenili za božjega učenika postaviti. Ravno bi ga bili imeli v to veliko čast povzdignuti, ko ga 20. dan aprila 1836 v nekej vesi bezbožniki zgrabijo, ker so mislili, da je misionar, za katerega bodo pri odkupu drago plačilo dobili. Ti hudoben namen bolj gotovo doseči, je poglavar tiste derhali več marter in svetih podob svetemu jetniku podrinul. Tukaj pa je treba opomniti, da v kraljestvo Anam takih svetih reči keršanske vere prinesiti, je oestro oestro prepovedano; in da tisti v prehudo kaznen zapade, pri katerem se kaj takega najde. Za to je bil Franc Ksaver Kan pred sodnika peljan; tamkaj tepen, zvezan in natanko sprašan od raznih božjih reči, ki so mu jih bili podvergli. In ker je stanovito pričal, da te božje reči niso njegove, mu ukažejo, jih teptati. To zapoved je pa, zavzet za božjo čast, s svetoj nejovaljoj overgel.

Dva dni po tem so spet na sodbo ž njim prišli, in zavoljo Jezusove vere ga veliko hudega dolžili. On pa jim je toliko lepih resnic iz božjih zapoved na proti povedal, da so vsi ostermeli. Sam sodnik je bil toliko v sercu ganjen, da je glasno pričal: „Silno modro je, kar lēti mladi človek govori. Nauki in molitve, ki jih od njega slišimo, nas prelēpo učijo, veliko lēpši, kakor vsi poduki, ki jih od svojega kralja imamo.“

Na vse to so nedolžnemu ploh za vrat obesili, noge u verigo vklenili, ga trikrat otepli, in potem v ostudno ječo pahnili, v kateri je petnajst hudodelnikov nad njim budobovalo. Zdaj so mu oznanili,

da mu hočejo prizanesti in zavreči vse kazni, v ktere je zapadil, ker je prepovedane svete reči v to kraljestvo prinesel, če sv. križ z nogami potepta. Dan na dan so bezbožniki nad njega prihruli, da bi ga k tem činu pripravili, in neumneža ga imenovali, da ne stori, kar se mu zapove, in so djali: Ko bi mi v ječi bili, in bi se s tim rešiti zamogli, da bi kakega malika počestili, brez vsega pomislika bi to storili. Naj hujši ga pa skuša nekaj nevednih in boječih kristjanov. Pravili so mu: „Ali ni tudi sv. Peter Kristusa trikrat zatajil? hočeš ti svetejši biti od njega? Stori tedaj, kar ti rečejo, saj se zamoreš potem spokoriti. On jim je pa odgovoril: „Jaz svetega križa teptal ne bom, ako bi s tim ravno cel svet pogube oteti zamogel.“

Slednjič je moral ti serčni služabnik božji pred dva naj vikša kraljeva dvornika priti, ki sta več križev po tleh razpoložiti zapovedala, ktere mu teptati zapovedujeta. Ker se pa on na vso moč tega brani, sta ga morla dva vojaka siloma po križih vlačiti. Ali on se je kerčil tako, da se svetih znamenj odrešenja še dotaknil ni. Na to se je jeden vikših dvornikov glasno začudil rekoč: „Oj velika ljubezen, ki jo do svoje vere ima!“ Pa pri vsem tem je nedolžni še vendar na rokah in nogah vklenjen v ječo peljan, in kmalo po tem k smerti obsojen bil. 20. dan novembra l. 1837 je vikši sodnik jetnika iz ječe pred se prignati ukazal, in tako nagovoril: „Ravno sim od kralja pismo prijel, v katerem ti je zavkazano, križ z nogami pogaziti, če se hočeš smerti rešiti.“ Sv. jetnik si je pa smert izvolil, h kterej ga je spremljalo nekoliko vikših kraljevih služavnikov, tristo rudečo oblečenih vojakov z golimi meči, in veliko ljudi, ki so stermeli in se čudili nad tolikoj stanovitostjo. Kratko pred smertjo je od vsih pričujočih preserčno slovo jemal, in jim od svete vere in smerti živo na serca govoril, dokler so mu rabelni roke na herbtu k stebru privezali, verv za vrat ovili, ga davili in lomili, in slednjič glavo odsekali, iz ktere se kerv scurkoma steka k božjej časti. Kristjani, ki so ga spremljali, so se mu še pred smertjo priporočali in ga prosili, naj se njih spomni pred božjim obličjem.

IV. in V.

FRANC JAKARD, MISIONAR, IN
TOMAŽ TIEN.

Franc Jakard je bil v Savoiji, mesca septembra l. 1799 rojen. V letu 1823 za mašnika posvečen, se je še tisto leto 10. dan julia proti Azii na pot podal, in je 6. dan januara 1826 v Kohinkino prišel. Ti misionar je moral strašne britkosti preterpeti, pred ko je za svojo apostolsko službo milostlivo plačilo prijel. V celem njegovem duhovskem življenju je terpenje terpenju roko podajalo. Hudo je bil preganjan; leta in leta je moral v ječah koperneti, pred ko dočaka konec svojega suženstva. Sedmi dan marca 1838 ga naj vikši kraljevi služavnik iz ječe pripeljati zapove, in ga očitno sprašuje rekoč: Ali se bodeš že enkrat svojeji vëri odpovedal? Misionar pravi: Jas svoje vëre nikdar ne zatajim; če dalje bolj jo bom ljubil, zavoljo njene velike vrëdnosti.

Vikši pravi: Tukej ne smeješ po svojeji vëri živeti, to je od kralja oistro prepovedano, in kraljeve zapovedi so, kakor bi bile od Boga. Če se te vëre še dalje deržiš, jo boš s smertjo plačal. Srčca velika za tebe, da smo ti še tako dolgo prizanašali. Misionar: Jas pa za to vëro vmreti želim, in pred ko, boljši bo; potem so vse moje želje spolnjene. Na to so mu ploh na vrat naložili, ga v železje vklenili in v smradljivo ječo zaperli, kjer je moral hud glad terpeti. Ko je v ječi že zadosti preterpel, so mu še hujih muk odločili. Na tla so ga vergli, razpeli, glavo, roke in noge k stebrom privezali, po tem pa z oistimi šibami pretepali! Pet in štirideset mahlejev so najemniki storili, pa po vsakem petem mahleju so toliko prenehali, da ga je sodnik vselej na novo silil, se Jezusovej vëri odpovedati. Tri cele ure je tepenje terpelo, pa poterpežljivi mučenik še enkrat ni zajavkal.

Vsega raztepenega in kervavega vlečejo še enkrat v temno ječo, v kateri mu je pa nek mladenč novo veselje pripravil, ki je še le pred kratkem kristjan postal, pa tako stanoviten, da je rajši

v ječo šel, kakor bi svetej véri bil nezvest. Ta mladi keršanski tovarš Franca Jakarda se imenuje Tomaž Tien.

Tomaž Tien je v zgornjej Kohinkini rojen bil. Rano so mu starši pomerli. Ko je osem lét star bil, so ga duhovnik, Jožef To, v svojo skerb vzeli, od ktereга sami pišejo tako: „Ta mladenč je v zadržanju toliko čeden, da je malo takih; dobro pomisli, kdaj je potreba govoriti kdaj pa ne; je rajši sam, kakor v družbi; za otročarije se ne zmeni; moder je po možko.“ Kadar je svoje opravke opravil, se je učil, ali pa molil. Zavoljo tih visokih in srčnih dušnih lastnost, in zavoljo svoje telesne lepote je bil toliko ljubezniv, da so se kristjani le čudili nad njim, in očitno povédali, da takega otroka še nikolj med njimi ni bilo.

Ko je osemnajsto leto nastopil, so ga škof u više šole poslali. Brez pomude se na pot poda; pa v kratkih dneh so ga že vojaci pri-jeli in v ječo zaperli; potem pred sodnika postavili, ga hudo sprašovali, mučili in silili, da se veri odpové, ali jim pa drugih učencikov Jezusovih nekoliko naznani. Ko so ga grozno grozno pretepli, so mu tudi, zdaj z razbelenimi, zdaj z merzlimi klešči meso iz telesa tergali. V tolkem terplenju ni zdihoval, ne se potožil, ne posolzil; temuč ves čas te neizrečene muke je veselje iz obličja mu sijalo. Stermeči gledavci so pa glasno rekali, da taka stanovitost móra biti od Boga. Na to je spet moral v ječo iti, kjer je več jetnikov bilo zapertih, kateri so si z vsoj močjo prizadeli njegovo stanovitost omajati. Ker se jim pa ni omamiti dal, je moral terpeti med njimi žejo in lakoto, ker so mu odbijali tudi tiste jedila in pijače, ki so za njega pripravljene bile. Ob času ga kraljevi služavnik v drugo ječo prestavi, kjer je ravno tudi misionar Jakard bil zapert. Ta dva jetnika sta se tako rada imela in tako ljubeznivo jeden drugega tolažila, kakor bi si bila oče in sin. Nju prijaznost je terpela na zemlji le jeden mesec dni; alj v nebesih ostaneta prijatla na vekomaj.

Še enkrat je bil Jakard zdaj s šibami tepen. Potem so obema nju bližno smert oznanili. Zdaj jeden drugemu serčne želje budita, veselo za Kristusa terpeti, ki je toliko za nju terpel. Na dan sv. Matvža 1838 prihruje clo zgodaj truma vojakov do ječe po sveta jetnika. Franc in Tomaž gresta veselo na morišče, da bi tamkaj svoje življenje Bogu darovala in se na večno k njemu preselila. Na merti-višću nju privežejo vsakega na drugi steber, kjer njima je rabel z vervi časno življenje končal.

VI.

IGNAC DELGADO, ŠKOF; DOMINIK HENARES, ŠKOF.

Deželski oblastnik, ki je že od leta 1835 namesto kralja čez Tong-King gospodaril, je hudo sovražil vse, kar se je kristjan imenovalo. Blizo konca leta 1837 ga še kralj pred se pokliče, da ga je oestro posvaril, zakaj še zmiraj kristjane v deželi terpi, in misionarom evangelj oznanovati pusti, kar je vendar velikobart po celem deželi po kraljevih pismih prepovedano bilo. Deželski oblastnik se zavoljo te kraljeve zamere tako nad kristjani razserdi, da jim obljubi hudo plačilo zato. Berž ko je prišel od kralja v svojo deželo nazaj, razpošlje na vse kraje naj zvestejše služavnike, da imajo kristjane poiskati, vse naprave in priprave, ki se pri katoliški službi božje rabijo, pobrati, misionare pa v ječe zapreti. — Vsléd tega ukaza se je veliko podiskavcev po deželi razišlo, ki so kristjane ropali in hudo ž njimi ravnali. Naj hujši so pa na prečestita škofa Ignaca in Dominika zatiravci pritiskali. Prečestita škofa skriti, so si kristjani veliko prizadeli; zatoraj so vsakega u velikej pletenici z bičjem pokrite odnesli. Ali hitro so vojaci zvedeli, kaj da so kristjani s škofom Ignacjem Delgado počeli; zatorej na vso sapo napnejo za njimi, da so njim komej kristjani vjišli in sami se poskrili, škofa pa na cesti popustili. Tako so prišli čestitljivi škof Ignac Delgado svojim sovražnikom v roke.

Zdaj lovci po divje kričijo in trušijo, svojega jetnika zvežejo, ga od sodnika do sodnika gonijo, in naposled v tesno ječo vrinejo. Prečestiti škof so morali pogosto pred sodnika stopiti, kateri je zvedeti hotel njih ime, starost, od kod so doma, koliko imajo pomočnikov, kako so tukej sem prišli, in v ktirih krajih stanujejo in se skrivajo? Kar so škof sami od sebe mogli odgovoriti, so govorili radi in lahko, ali kader jim je bilo govoriti od svojih duhovskih tovaršev,

takrat jih je velika skerb prehajala. Na to je sodnik sodbo sklenil rekoč: „Iz pokoršine do postave obsodimo k smerti škofa Ignacija. Ti ptuje, ki se je v to kraljestvo pritepel, uči že blizo petdeset lèt po deželi zmote, ki jih nezastopno ljudstvo za golo resnico derži. On je poglavar tistih ljudi, ki so med seboj sklenili, lažnivo vëro trositi med nami. Po tem takem mora po naših postavah ob glavo priti.“ To razsodbo so do kralja poslali, da bi jo podpisal.

Med tim so imeli prečestiti škof še veliko veliko težav prestati. Vojaci so brez nehanja nad njimi hudobovali, jih na gorečem soncu pekli, jim niso dali ne piti ne jesti, da so skorej obnemogli. Na to jih napade huda griža; in ker ni bilo pripušeno jim k pomoči priti, ali zdravil podeliti, jih je Bog 12. dan junja 1838 v 76. letu njih starosti iz sveta poklical. Ali preganjavci še po smerti svetniku po-koja ne dajo, ter še mertvemu glavo odsekajo, katero so k večemu zasmehovanju tri dni popotnikom ogledovati pripustili. Potem so jo v pletenici s kamenjem napolnjenej v globoko in derečo vodo vtopili, da ne bi kristjanom v roke prišla. Ali mesca novembra 1838 so jo kristjani le vënder dobili, ki se še ni bila nič spremenila. Tudi mertvo truplo so si bili osvojili, in obojno zagernuli s tolikoj častjo, kolikor jim je bilo mogoče.

Tudi škof Dominik Henares, ki so bili na Španskem u Vani rojeni, in v letu 1800 u Fesejti za škofa izvoljeni, potem v Tong-Kinku za nastopnika Ignacija Delgado namenjeni, so prišli sovražnikom v roke, v katerih so za sveto vëro svojo kerv prelili. Kristjani so jih scer nekoliko časa v svojih hišah skrivali, in da bi varniši bili, so jih dalje čez vodo prepeljali. Ali tamkej je vse od strahu pred sovražnikom toliko trepetalo, da jih še pod streho vzeti skoraj nihče upal ni. Dva dni poznej gredo spet med druge ljudi, varniših krajev iskat. Pa povsod, po vaseh in za vodami se je na tanko vse prevertalo in skerbno ogledovalo, kde najti misionarja. V tej nevarnosti zadenejo na jednega bezbožnika, ki jih je po hinavsko sovražnikom zdal, katerih je na hip petsto vkupej privrelo, prečastitega škofa lovit. Zdaj vojaci blagega jetnika v tesen pletarc (kurnjak) vnašajo, in tako pred deželskega oblastnika zapeljajo. Kakor so imeli škof Ignac Delgado pred sodnikom veliko prestati, tudi od stražarjev v ječi in zvnaj ječe hudo terpeti, ravno to, tako in toliko so tudi ta čestiti jetnik terpeli in prestali, dokler jim rabel glavo odseka, kakor so obsojeni bili. Njih naj-lepše kreposti so bile: Prelëpa čistost na

duši in na telesu; vedno veči in veči prizadevanje, ljudem k zveličanju pomagati; goreče želje, za sveto vero mučeni biti, in neizrečena ljubezen do svetih apostolskih opravil.

YIII.

PETER DUMOVLIN BORJE, MISIONAR.

Peter Dumovlin Borje je bil 20. dan februara 1808 na Francozkem rojen. Ves je bil vnet za čast Marie Device, do vbožcov ga je bila sama ljubezen, in u viših učenostih se je nevtrudno zmirej naprej učil. Ob tem so mu svete želje v sercu dozorile, iti v ptuje dežele za misionarja. Pa hudo napatje se mu zdaj vstavi. Nevarna zateklina se mu na koleno prisadi. In ker se ne upa s tistoj v ptuje dežele, si jo do čistega izrezati pusti. Ko se je zdravnik nad njim čudil, da se v tolikej bolečini tako veselo in dobre volje zaderži, mu je bolnik odgovoril: „Kadar me bodo neverniki popadli, takrat bom pač hudo terpel.“

Na 21. dan novembra v letu 1830 so bili za mašnika posvečeni, in so zapustili svojo domovino že 1. dan decembra tistega leta. 15. dan maja 1832 pridejo v deželo Tong-King. Pa le kratko časa so zamogli duhovske opravila po svojej gorečnosti opraljati, ker je bilo preganjanje zmiraj huji in ojstreji. Prebavili so veliko težav, veliko pomankanja in nevarnost, pa vse to ni ničesar zamoglo duhovskega poduzetja jim le nekoliko odbiti. Huji, ko so terpeli, bolj so bili veseli svojega stanu. Ko so že vjeti in vklenjeni bili, so zvedeli, da so za škofa izvoljeni; pa posvečenja niso dočakali. Iz ječe so bili pred sodnika peljani, da bi na sprašovanja odgovarjali. Ker pa niso hoteli vse po volji odgovoriti, jim reče pisar Tong, ki jim je ravno na herbtu križom roke vklepal: „Ker nam zdaj nič ne dopoveste, glejte, vas bomo v sodno hišo peljali, z železnimi šibami preteпали, in na kose vam meso zasekali; ali bote takrat še tudi molčali?“ Zdaj se še ne morem hvaliti, še le videl bom, kaj mi bo storiti,“ so djali misionar. Zdaj so ostali še nekoliko dni jetnik, ki so peli in peli mnogo svetih pesem. Ko je huda ura dotekla, da bi

jih s šibami pretepali, je neki tamničar z imenom Bo silno nesramno govoriti začel. Na to so misionar vsi goreči, s svetoj nevoljjo ga serčno posvarili, in djali: „Rajši hočem, naj se pokrije moje truplo s kervjo; raji hočem, da me tergate tako dolgo, ko se vam poljubi, le nesramno govoriti nehajte.“ Veliko ljudstva jih je potem obiskovalo, kar je vsakemu pripušeno bilo. Ob tej priložnosti so učili od Jezusa in od njegove svete vere toliko prijazno in veselo, da se je vse čudilo med bezbožniki, ki so jeden drugemu med seboj pravili: „Leta gospod tako lépo uči, kakor bi bil za učitelja rojen. Če nas hoče v prihodno učiti, se bomo njegovih naukov prijeli.“ — Ko so jih pred višjega sodnika peljali, so se posebno prepričali, kako so jih kristjani serčno ljubili; zakaj cele trume so vrele jokaje za njimi. Ko so v sodnico prišli, jih vpraša sodnik: Koliko ste stari? skteroj barkoj ste se iz Europe v Tong-King pripeljali? koliko časa ste že v teh deželah? v katerih okolicah ste se zadržovali?

Misionar odgovoré: Jaz imam 30-lét in 6 mescov; v Tong-King sim se pripeljal na čolnu jednega kraljevega služavnika; v šestih letih, ko sim že tukaj, sim skoraj vso deželo obhodil.

Na to vojaci stebre v zemljo zabijejo, na ktere za roke in noge misionarja privežejo, in potem so jih s šibami topli. Tridesetkrat jih šiba vdari, pa do dvajstih še enkrat ne zavajkajo; le pri slednih desetih se oglasio od velike bolečine. Ob tem jih vpraša sodnik, če kaj bolečine čutijo? Oni mu odgovoré: „Zakaj bi jaz ne občutil bolečine, ker sim tudi iz mesa in kosti, kakor drugi ljudje? Pa nič zato, pred tepenjem in po tepenju sim zmirom jednako zadovoljen.“ Vradniki so djali med seboj: Europejca z nobenoj mukoj ne premagamo.

Misionar Borje so potem še večkrat bili zavoljo svete vere hudo strahovani in mučeni, pa se vender niso nič v zvestobi do Boga omajali. Nekdaj jih je jeden nekoliko opahnjen sodnik vprašal, zakaj da zmiraj tako terdovratno molčé? in pravi: Če bi vas pa z razbelenimi klešči tergali, ali bi takrat tudi molčali? Misionar so rekli: Če se z menoj kaj takega zgodi, bom vidil, kako bo, sam na sebe se ne smem zanesti. Potem je bila nad njimi sodba sklenjena, da bodo ob glavo djani. Ob tem jih vikši služavnik Bo vpraša, če se kaj smerti bojé? Sveti mučenik so pa odgovorili: Jas se le samo Bogu zameriti bojim. Ko so na morišče prišli, so jim persa in pleča razkrili, in jih strašno morili. Rabel, ki jim glavo ima odse-

kati, se je tako vpijanil, da skoraj vedel ni, kaj dela; ko je prvo-krat z mečem mahnul, je komej čelust in uho zadel; drugi mahlej jim je ramo odsekal; tretji je padil na vrat, pa ga ni presekal. Pri tej priči sodnika tolika groza prepade, da je odstopil. Sedem-krat je rabel z mečem mahnul, pred ko je kervavo delo dokončal. Pa ves čas se prečastiti mašnik še enkrat niso oglasili.

YIII.

AUGUŠTIN HUJ, MIKLAVŽ TE, IN DOMINIK DAT, VOJACI.

Kraljevi deželski oblastnik v Tong-Kingu, od kterega smo pod VI. številko govorili, je v letu 1838 keršanske vojake zavoljo sv. vere preganjati začel. Vse si je prizadel, kar mu je bilo mogoče, njih pregovoriti, da bi od keršanske vere odstopili. Iz straha pred ječoj in mukoj jih je veliko, nekoliko tudi žalibog za plačilo od keršanstva odpadlo. Trije pa iz med njih so bili tako serčni in srčni, da jih nič premagalo ni. In ti so bili: Augustin Huj, Miklavž Te in Dominik Dat. Devet mescov so v ječi terpeli, pa zmiraj terdili, da hočejo raji vmreti, kakor sveto vero zatajiti.

Deželski oblastnik je skrivaj v pijačo omotice jim zmešati dal, da jih je omamil in tudi za nekoliko časa na svojo stran dobil. Pa komaj, ko se spet zavejo, vse pomote overžejo in soglasno pričajo, da nikoli ne bodo nehali, Jezusa Kristusa za Boga častiti. To je oblastnika silno osramotilo, ker se je že bil s pismom pri kralju pohvalil, da so se mu ti trije kristjani že podali. Oni so pa tudi sami na kralja pisali, da je to lažnjivo, kar mu je uradnik pisal, da bi bili vero zatajili. Pisali so, da so še in bodo zmiraj kristjani, da tudi nikoli niso in ne bodo privolili, križa z nogami teptati. Toraj so kralja prosili, da jih naj po ostri postavi k smerti obsodi, kakor se je drugim kristjanom godilo, ki svojega Boga niso zatajiti hotli.

Na to pismo se je kralj Minh-Menh hudo razserdil, in zapovedal te terde kristjane vklenjene v ječe zapreti. (Dominik zdaj ni bil

po leg, pomudil se je bil pri žlahti.) Častnikom je zapovedano bilo, te vojake hudo in zmiraj hujši mučiti, dokler ne bodo v stanovitosti jih omajali. Ko so naj bolj terpeli, jim kralj oznani: Vse vam bo odpuščeno, če hočete Kristusa preklinjati. Če ste mu pa nepokorni, bode te pomorjeni. Zvolili so si smert. V l. 1838 mesca junja so bili na dvojce razsekani. Potem so tudi Dominika vjeli, in 18. dan julja obesili, ker ni hotel svete vere zatajiti.

IX.

JAKOB NAM, ANTON DIH, IN MIHA MI MUČENIKI V TONG-KINGU.

Jakob Nam, mašnik, so bili v Tong-Kingu rojeni. Anton Dih, premožen, hvale vrèden kristjan. Pri njem so se mašnik Nam pred sovražniki skrivali. In Miha Mi je bil poglavar svoje okolice. Kraljevi vradniki so se naj poprej mašnika lotili, in jim obetali, velike dobrote, če se vdajo; pa tudi jim z vsim hudim terplenjem protili, če ne bodo po kraljevej zapovedi storili. Ker se pa duhovnik na nobeno stran premotiti ne dajo, so jih vradniki za zdaj v miru pustili; le samo lahek ploh so jim za vrat privezali, in jim tudi dovolili, jetnike v ječi obiskovati.

Skerbno in zmiraj jednako veselo so častiti duhovnik kristjane v ječah obiskovali, njih pobite serca z božjo besedo tolažit ino podživlat. Naj je bila ječa še tako revna in borna, je vender vse veselo bilo, kadar so jo dober duhovnik obiskali. Med jetniki je bil Anton Dih, ki mu je ljubeznivo obnašanje tega duhovna silno globoko v serce šlo. Ta devet in šestdeset letni starček je v hudej skušnjavi včas skorej obnemagati hotel. Strah pred silno smertjo, skerb in ljubezen do pahištva in žlahte so mu močno branile v terpenje in smert privoliti. Pa ob tolikih brutkostih se je vera v Boga v njem tako oživila, da je vse slabosti premagala. Zdaj na enkrat sklène vse posvetno zapustiti, in za sveto vero časno življenje Bogu darovati. K temu dobremu naklepu je Miha Mi, njegov zet, veliko

pripomogel, ki je tako le govoril: „Moj ljubi oče! pomislite na svojo starost; malo upanja imate, še dolgo živeti. Če vmerjete po navadi, ne veste, ali bo smert srečna ali nesrečna. Kdor se pa za voljo svete vere vmoriti da, temu je Bog večno zveličanje za plačilo obljubil. Zdaj si lahko izvolite, ko vidite očitno, kaka smert, da je bolj srečna. Ko bi pripuščeno bilo, pri tako srečnej smerti po življenju žalovati, bi bilo meni bolj, kakor vam pripuščeno, ker sim še mlad in terden; pa vender vidite, da jaz veselo svoje življenje Bogu darujem. Vaši otroci so že vsi odrasli, in so dobro oskerbljeni. Ako ravno še dalej živite, jim bodete malo pomagali več; če pa vmerjete za sveto vero, ste jim k prelepemu izgledu, in sami sebi k časti. Kar pa mene zadene, zapustim svojo ženo v naj boljših letih s čveterimi otroci, katerih si še kruha nobeno zaslužiti ne more. Pa bom v nebesih za nje prosil, in Bog, ki mi jih je izročil, je mogočen zadosti, njih preskerbeti. Ali se morde tepenja bojite? Tega se oče nikar ne bojte! Vse tepenje, ki ga bode sodnik vam zgovoril, hočem jaz namesto vas prestati. Le bodimo serčni in pa veseli. Zdaj imamo priložnost pokazati, da smo pravi kristjani, ki voljno vmerjemo za Jezusa Kristusa, kakor je on za nas voljno vmerl.“

Tako je Miha Mi serce svojega tasta močno močno ogrel. Kadar kolj so jih sodniki slepili in nagovarjali kraljevim zapovedam pokornim biti, je vselej Miha govoril za oba. Kadar so jih pa beriči pretepali, se je tudi vselej ponudil namesto svojega tasta tepen biti, po tem, ko je že za sebe tepenje prestal. Zato so ga pa tako oestro bičali, da je meso po kosih od njega padalo. V štiridesetih dneh ga je nad petstokrat šiba vdarila. On še pa enkrat ni zastoknil.

Ker s tepenjem nič pri njem ne opravijo, se ga z besedo hudo lotijo rekoč: „Ti neumnež! kaj te moti, da se smerti ne bojiš; ali ne veš, da si dolžen za otroke in ženo skerbeti? Ti si še mlad, pa tudi učen; še znaš dolgo in srečno živeti, v čast in k premoženju priti. Le berž tile križ pohodi, in obljubimo ti, te vpričo spustiti. To je že toliko kristjanov storilo, zakaj bi ti ne?“ On pa je rekel: „Nikdar ne bom svete vere zapustil, ker je čista in sama resnica. Ko bi vas kdo silil, kralju glavo s nogami teptati, ki so vas v tako visoko čast povzdignili, in v bogato službo postavili, ali bi smeli kaj takega storiti? In jaz bi sj prederznul, oskruniti podobo nebeskega kralja, ker sim mu dolžen vso čast in hvalo? Moja žena in

otroci me zares skerbijo, pa njih vender lahko zapustim, ker upanje imam, da jih bode dober Bog oskerbel, in nas v svojem kraljestvu enkrat spet združil. Zgled teh, ki po razpelu hodijo, me tako malo vžene, kakor izgled vhačajcov serčne vojake omaji.“

Kakor smo že slišali, je sploh Miha Mi pred sodniki sam govoril, za sebe in za svojega tasta. Pa je vendar tudi Anton Dih za božjo čast, kadar je bilo priložno, tako serčno besedo povedal, da so vradniki nad starčekom stermeli. Starčeku pa nista samo častiti Jakob Nam in Miha Mi podbudivne nauke dajala, njega je tudi žlahta z vsjo gorečnostjo prosila, do smerti Bogu zvestemu ostati. Med drugimi mu je jeden osmerih sinov lépo pokazal svojo otroško ljubezen. Šel je pred višjega sodnika in mu ponudil lep kup denarjev, ako mu pripusti namesto očeta terpeti in vmreti; pa ni bil vslišan. Tudi Miha Mi je bil lépo od svojih tolažen. Večkrat ga je žena z otrokom na persih obiskala in prosila, da ga naj nič preveč otroci ne skerbijo, naj jih le Bogu izroči, ki jih gotovo ne bo zapustil. Enega dne je tudi še le najstarejša hči svojega očeta Mihela Mi v ječi obiskala, ter sporočila, raji vmreti kakor božjo martro z nogami teptati. Potem so vsi k smerti obsojeni bili. Vradnikom je pa to silno merzelo, da je ljudstvo tiste za svetnike častilo, ktere so oni kakor hudodelnike pomoriti sklenili. Po poti na morišče je še Mihelu Mi rabel djal: Daj mi pet srebernikov, in ti hočem z jednim mahlejem glavo odbiti, da ne boš dolgo terpel. Miha Mi je pa odgovoril: Ako ravno stokrat mahneš, da mi jo le odbiješ, sim že zadovoljen. Vsi tri spoznovavci so bili pomorjeni v letu 1838.

PAUL MI, PETER DVONG IN PETER TRUAT.

Paul Mi, rojen l. 1798, je bil veliko let misionarjem za pomočnika. Sama dobrota in ljubezen ga je bila, zato so ga kristjani silo radi imeli. V letu 1837 bi bil imel za mašnika posvečen biti, ko so ga ravno sovražniki prijeli. — Peter Dvong se je bil leta 1817 v cerkveno službo namenil, ko je bil še le komej devet let star. Dva njegova strica

sta bila mašnika, jeden od njih vzeme tega mladenča v svojo skerb. Ko se je bil že izučil, so ga za učenika postavili. Možko se je nosil, silno postrežen bil in veselega serca. Vse hyale vredno je bilo celo njegovo zaderžanje.

Peter Truat je bil rojen l. 1816 in se v petnajstem letu svoje starosti za cerkveno službo odločil. Njegova priljudnost mu je dala pred ljudstvom veliko vrednost.

Kako se je tim trem po tem godilo, so nam sami vsi trije v pismu popisali takole: „Ko smo 10. junja 1837 zjutrej ob štirih k svetej maši hoteli iti, nam je bilo oznanjeno, da so celo vas vojaki oblegli, ki so prišli misionarje in kristjane lovit. Štirinajst nas je bilo, pa najmanj jih je ušlo; le mi trije, med vsimi naj stareji, smo bili vjeti in s plohom obloženi. Dva dni daleč so nas gnali, pa cel pot nismo nič pili ne jedli, in ponoči smo pod milim nebom ostali. Ko smo to težavno pot izversili, nas je jeden hudo, pa vse po lažnjivem tožil. Na to so Paula Mi, in Petra Dvong u verige vklenili, nju iz ječe v ječo gonili, in silno nevsmileno ž njima delali. Petru Truat je bila lahka klada za vrat pripeta, in bolj sloboden je bil od nas. Od tega časa so nas vsak dan sodniki slepili, zdaj z dobrim, zdaj s hudim, da bi jim ali misionarje zdali, ali pa od svete vere odstopili. Paul Mi je bil že štirinajstkrat hudo strahovan. Pri takem strahovanju so pa tako le delali: Ko so nas beriči slekli, smo morali na tla se vleči, da so nam roke in noge daleč narazen k stebrom pripeli. In to je bilo za nas huji, kakor vsa druga muka, ker nas je bilo sram. Tako privezane so nas s šibami pretepali. Paul Mi je 130, Dvong 90, in Truat 60 mahlejev zderžal; pa vsak mahlej je več ko sto ran naredil, ker so šibe iz veliko tankih šibic v zvezek povite bile. Po tem nismo dolgo časa clo nič govoriti mogli.

Ob času so nas spet v ječo zagnali, u verige vklenili, nam težke plohe za vrat privezali, in nas zasramovali. V ječi je smrad za vmreti, in toliko stenice, da jih je bilo od nog do glave vse živo po našem životu. Mi in Dvong sta štiri mesence to terpela, Truat pa le jeden mesenc; 19. oktobra 1817 nam je bila smert napovedana.

Od tega časa nam je vse boljše bilo. Terplenje so nam toliko polajšali, da smo saj mogli spati. Postrežba je bila takošna, da smo še drugim jetnikom lahko kaj dali. Naj večja dobrota pa je bila za nas, da smo smeli sv. zakramente pokore in rešnega Telesa prejemati. K tim velikim dobrotam so nam keršanski dobrotniki z molitvoj, mi-

lošnoj in z djanjem pripomogli. Bog daj delež večnega življenja vsim, kateri so s svojo milošnjo k našej sreči kaj pripomogli.“

Paul Mi, Peter Dvong, Peter Truat.

18. septembra 1838 so jim noge k stebrom privezali, okolj vrata pa vervi ovili, ktere je več vojakov tako dolgo vleklo, dokler so mučeni svoje življenje sklenili, katerih trupla so kristjani častito pokopali.

XI.

FRANC KSAVER MAV, DOMINIK UJ, TOMAŽ DE, AUGUŠTIN MOJ, IN ŠTEFAN VINH.

Leti spoznovavci sv. vere so bili v polnočnem Tong-Kingu vjeti. Naj poprej je bil vjet Franc Ksaver Mav, učenik katolško-keršanskega nauka. Silili so ga od sv. vere odstopiti, ker pa nič opravili niso, so ga vikšim izdali. Še tisti dan, to je 29. maja l. 1838 so prišli vojaki tudi Tomaža De iskat in lovit. Bil je šivar ali krojač in 27 let star in oženjen. Ko je svoje otroke ženi izročil, da naj lepo zanje skerbi, jih pridno delati in pravega Boga spoznati in častiti uči, je sam šel vojakom v roke, ki so ga precej k višjemu sodniku gnali.

Auguštin Moj in Štefan Vinh sta bila najemnika za polsko delo; jeden pri 50, drugi pri 25 letih. Sovražniki so nju precej za ptujce spoznali, vjeli in silili sv. križ mandrati; ker sta se pa branila, so jima klado za vrat vklenili, in nju k gosposki gnali. 10. julja 1838 nju je vikši vradnik protivno priganjal po kraljevem vkazu križ z nogami teptati. Ker pa nič z njima ne opravi, sta bila obsojena, ves čas svojega življenja na morju barke voziti, in verh tega še vsaki sto šib dobi. Preden pa, ko se je ta kaznen pričela, nju je kralj Minh-Menh še enkrat skušati zapovedal, in obljubil jih spustiti, če bodeta križ poteptala.

Zdaj pokliče viši vradnik božjega učenika Dominika Uj pred se, in mu ves prijazen pravi: „Daj si dopovedati, in vbogaj; stopi

tukaj le na križ, potem te hočem spustiti; varji se smerti, ker si še mlad, terden in lépe postave.“ Uj je odgovoril: „Od mojega rojstva do zdaj je Bog tako lépo za mene skerbil, da sim vsak dan svojega življenja nove dobrote od njega prijel; ali bi bilo prav, ko bi ga zdaj v tolikej nevarnosti zapustil? Ko bi to storil, bi nobene prijaznosti božje več vreden ne bil. Ko bi to storil, kaj bi rekli moji starši, ki so me tako lépo učili, Bogu zmiraj zmiraj zvesto služiti. Kaj bi rekli pa tudi tisti mašnik, ki so mi tako po očetovo svete nauke razlagali, in me v srcu tolko vneli, da sim bil obljubil, božje zapovedi nikolj prelomiti.“

Uradnik pa reče: „Tvoja beseda meni že dopade; pa pomisli le pametno, da tvoj Bog gori v nebesih stanuje, križ pa, ki imaš na njega stopiti, je gol les.“

Uj. „Pomisli pa tudi ti, da ti les me opomni terpenja našega Odrešenika; če te les v časti imam, čestim svojega Gospoda; če pa križ zaničujem, razžalim svojega Boga, ki je za nas križan bil. Ko bi mi ti mrtve trupla mojih starešev teptati zapovedal, ali bi tebi smel pokorn biti? Mislim, da to za nobeno ceno, veliko manj pa še podobo svojega Boga!“

Vradnik. „Ne govori mi tega, sicer ti bomo glavo odbili.“

Uj. „To so ravno moje serčne želje.“

Jednako pregreho je tudi Franc Ksaver Mav storiti silen bil. Obetali so mu, kar si bo izvolil, ali ga u visoko kraljevo službo povzdigniti, ali ga damo spustiti če se jim vda. Ker se je pa branil, so ga po silem tišali, da bi na križ stopil. Tako so bili tudi Tomaž, Avguštin in Štefan skušani. Ker se pa ne jeden premagati ni dal, so bili vsi peteri za celo leto spet v ječo zagnani. V ječi so veliko terpel, pa so bili vendar zmiraj veseli, ker jih je nebeška prikazen razveselila. 19. decembra l. 1838 so bili vsi pomorjeni, in terpenje se njim je u večno veselje premenilo.

XIII.

PAUL KOAN, MAŠNIK.

Mašnik Paul Koan so bili l. 1838 vjeti in pred sodbo peljani. Vikši sodnik jim je na ravnost zapovedal, rekoč: „Poteptajte križ, če hočete pri življenju ostati, sicer vas homo zamorili.“ Koan so pa djali: Vaš kralj vas je u visoko službo in čast postavil, vi bi ga pa takrat zapustili, ko bi se imeli vojskovati za njega, ali bi ne bila to gerda gerda nezvestoba za vas? Ravno tako gerdo bi bilo za mene, zapustiti zdaj svojega nebeškega kralja, ki priložnost imam se vojskovati za njegovo čast, ki mi je že brez števila dobrot in milosti skazal.“ Sodnik ni vedel kaj na to odgovoriti, le sram ga je bilo. Zato jih je zapovedal s šibami pretepesti, potem pa v ječo zapreti, jim glavo odsekati, in jo na kol natekniti, da bi se ljudstvo svete vere balo.

28. aprila 1840 je bil za smert njim odkazan. In to jih je toliko oveselilo, da so od samega veselja ječarjem stregli. Poslednjo svojo uro so še zahvaleno pesem (Tedeum) zapeli. Na morišče grede so tolažili in učili žalostno ljudstvo, in molili za nevernega kralja, da bi svete vere več ne preganjal. Štirikrat je rabel z mečem mahnil, da jim je glavo odsekal. Njih truplo so kristjani zagernili.

XIII.

JANEZ GABRIEL PERBOJRE,
MISIONAR IN MUČENIK V KINI.

Kina je silno veliko kraljestvo v Azii. Še le v 16. stoletju se je sy. vera tam začela, in od svojega začetka zmiraj preganjana bila. Tam so bili Janez Gabriel Perbojre za misionarja, iz Francozkega

doma. Mesenca septembra 1839 so nekoliko zbranih misionarjev, svojih rojakov, obiskali, takrat se je pa ravno tropa sovražnikov vzdignila, duhovnike lovit. Misionarji na vse strani zbežijo in se poskrijejo. Na tem pobegu so Janez Gabriel naj huje terpeli, ker so silno rahlega života bili. Tretji dan so že tako opešali, da niso mogli daleč naprej; zato so v berlogu počivali, oni in učenec, ki so ga za sv. kerst pripravljali. Ob kratkem pa tudi po ravno tem potu sovražni lovci do njih prihrujejo, pa se vendar niso vrajtali, da misionarja pred seboj imajo. „Mi išemo Europejca,“ pravijo lovci. „Ali nam vesta vidva od njega kaj povedati?“

„Kaj, vi išete Europejca?“ jih vpraša misionarjev učenec. „Ja, duhovnika,“ odgovorijo lovci. Učenec še daleč vpraša: „Koliko pa dobi tisti, ki bi vam ga zdal?“ Trideset denarjev gotovih. „Naj velja. Ti mož le je tisti Europejc, ki ga išete.“ Tako je odgovoril izdajavc, kazaje na dobrega misionarja, ki so mu bili svoje drago življenje zaupali.

Ta prigodba je misionarju v serce segla. Pa s tim so se tolažili, ker se je terpenje njihovo tako začelo, kakor Kristusovo, ki ga je tudi lastni učenec, Juda Iškarjot za trideset srebernikov prodal.

Janez Gabriel so bili mahom na rokah in nogah vklenjeni, in tako od ene sodbe do druge pelani. V poglavitnem mestu U-Kam-Fu so neznano tepenje sterpeli. Morali so tudi na robu ojestrega kamena klečati. Potem jih je nevsmilen poglavar za lase obesil, jim roke v podobi križa raztegnil, in prek beder močen kol privezal, katerega je na vsakem koncu najemnik z vsaj močjo dol vlekel.

Enega dne jih viši sodnik močno nagovarja, božjo martro pošteptati, in jim obeta jih potem prostih spustiti. Pri tem nagovoru se častiti duhovnik groze tresejo. Sežejo za božjo martro, jo na svoje persa pritisnejo, solzni poljubijo, in v priči povejo, da v smert radi privolijo, v toliko nečast božjo pa nikolj. Kraljevi služavnik zdajci hoče, da bi misionar tudi malike tako častili; torej jim zapove, pred jednega poklekniti. Jetnik pa serčno odgovorijo: „Glavo bi mu pač rad odbil; častil ga pa nikdar ne bom.“ To je bila za malika prevelika nečast, tako je vradnik mislil; zato je pa za jetnika še drugih muk si zmisлил.

Bilo je tamkej nekoliko kristjanov, ki so od svete vere že bili odstopili; tim je sodnik zapovedal, misionarju vse lase iz glave popipati, brado izpuliti, v obraz pluvati in ga kleti. Ker pa kristjani

niso upali precej tolikih hudobij početi, jim je poglavar s tepenjem protil. Na to so dober mašnik rekli: „Le prite, saj rad terpim muke, ki mi jih bote naklonili, ker bi mene to še huji bolelo, če bi videl, da ste vi zavoljo mene tepeni.“ Že celih 4 mescev so Janez Gabriel hudo terpeli; zdaj jim še pa z razbelenim železom nektare besede na obraz zapišejo, in jih potem v smradljivo ječo zaženejo, kjer je že cela truma hudodelnikov zaperta bila.

V tej ječi so nekoliko svojega terpenja popisali, med drugim tudi to: „Ko sim v Siang prišel, sim moral enkrat celega pol dneva na železni verigi klečati, in da se zvernili nisim, so mi za pavce in lasce verv privezali, in tako me na kviško pripeli. In pozneje na drugem mestu sim bil 110 krat s palicoj vdarjen, ker nisim na božjo martro stopiti hotel.“

Ako so ravno misionar od velikega terpenja bili čisto oslabei, so se vendar krivičniki silno bali, da jim bodo duhovnik kaj hudega vgodili. Da bi jim pa to oblast odvzeli, so si krivoverci vmislili, duhovnika siliti, tople pesje kervi večkrat v obilnej meri popiti. 11. septembra 1840 je pa že kraljeva zapoved prišla, da naj misionarja zadergnejo. Ko so na morišče prišli, so jetnik pokleknili, in tako serčno molili, da so še bezbožniki ganjeni bili. Po tem jih rabel zveže, in verže jim verv za vrat, trikrat potegne, pa tudi trikrat odhenja, da bi mučenik dalje in težavnej vmirali. In slednič, ker so še nekoliko dihal, jih najemuik z nogoj v trebuh pehne; ob tim so bili žertva (ofer) Jezusa Kristusa, ki je gotovo lepo dušo z dopajdenjem v nebesa vzel, truplo pa so kristjani častito pokopali.